

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ ГРАДА НОВОГ САДА

Година XXIX - Број 53

НОВИ САД, 30. новембар 2010.

примерак 800,00 динара

ГРАД НОВИ САД

Скупштина

813

На основу члана 13. став 1. тачка 45. а у вези са чланом 24. тачка 7. Статута Града Новог Сада – пречишћен текст („Службени лист Града Новог Сада“, број 43/08), Скупштина Града Новог Сада на XXXII седници 26. новембра 2010. године, доноси

ОДЛУКУ О ДОНОШЕЊУ ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА ПОЛИТИКЕ ЗА МЛАДЕ ГРАДА НОВОГ САДА ЗА ПЕРИОД 2010 – 2014. ГОДИНЕ

Члан 1.

Овом одлуком доноси се Локални акциони план политике за младе Града Новог Сада за период 2010 – 2014. године.

Члан 2.

Локални акциони план политике за младе Града Новог Сада за период 2010 – 2014. године, саставни је део ове одлуке.

Члан 3.

Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном литу Града Новог Сада“.

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА
ГРАД НОВИ САД
СКУПШТИНА ГРАДА НОВОГ САДА
Број: 6-867/2010-I
26. новембар 2010. године
НОВИ САД

Председник
Александар Јовановић, с.р.

ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ПОЛИТИКЕ ЗА МЛАДЕ ГРАДА НОВОГ САДА ЗА ПЕРИОД 2010 - 2014. ГОДИНЕ

Одељак 1

Увод

Омладинска политика у Републици Србији област је која је тек у последњих неколико година почела да се уобличава и јасно дефинише. Формирањем Министарства за омладину и спорт (2007.), доношењем Националне стратегије за младе (2008.) и израдом Закона о младима, који би требало, како је најављено, да буде завршен до краја 2010. године, стварају се услови за институционалну и системску бригу о младима - нарочито услови за подршку младима у организовању, друштвеном деловању и остваривању потенцијала на личну и друштвену добробит.

Локални акциони план политике за младе Града Новог Сада, укључујући и процес његове израде реализован уз пуну партиципацију младих, велики је допринос овим настојањима и значајно искуство у стварању и развоју система омладинске политике на локалном нивоу.

Пратећи препоруке Организације за техничку подршку Савезне Републике Немачке (GTZ), која је у великом броју општина и градова у Републици Србији помагала процес израде локалних акционих планова за младе, у првом и другом одељку приказани су институционални предуслови, полазне основе, учесници и сам процес израде документа.

Трећи одељак даје краћи преглед статистичких података везаних за демографске и друштвене карактеристике Новог Сада, као и приказ сваке од једанаест области које документ обухвата, са основним информацијама намењеним младим особама које намеравају да се активно укључе у било који вид друштвене активности на том пољу.

У четвртм одељку налази се сам акциони план, који у првом делу даје листу свих потреба и проблема у конкретној области које су млади издвојили - смернице Граду на који начин и у којим питањима млади очекују подршку и шта је то што ће, по мишљењу младих, довести до унапређења њиховог живота у Граду, док су у другом делу (табеле) издвојена по три циља за сваку област која могу да решавају омладинске организације уз средства која ће Град определити за ту намену.

Пети и шести одељак приказују повезаност документа са Националном стратегијом за младе и основне смернице важне за процесе имплементације, мониторинга и евалуације.

1.1. Уводна реч Градоначелника

Млади су највећи потенцијал Новог Сада

Нови Сад је град са највећим потенцијалом у нашој земљи, а основу његове снаге управо чине млади људи, будући да смо универзитетски центар са близу 50 000 студената на државном универзитету и неколико хиљада студената на приватним факултетима. Слободно можемо рећи да смо ми град МЛАДИХ ЉУДИ и тако нас доживљавају многобројни гости који дођу у наш лепо град. Ми овај потенцијал морамо да искористимо, морамо да се изборимо за друштво у коме ћемо сви имати једнаке шансе, морамо да се изборимо да у нашем граду млади људи остају, запошљавају се, стварају породице.

Неке од веома важних ствари које је Град урадио је оснивање Канцеларије за младе, конституисање Савета за младе као сталног радног тела Скупштине Града Новог Сада закључно са доношењем Локалног акционог плана за младе. Наш циљ је да суштински радимо на унапређивању политике за младе, како би се изборили за град у коме ћемо на најодговорнија места бирати и постављати најспособније међу нама.

У име Града Новог Сада захваљујем се свим младим људима који својим трудом и радом, личним примером, промовишу позитивне вредности које Нови Сад чине посебним. Захваљујем се и честитам свим сарадницима који су учествовали у изради Локалног акционог плана за младе и надам се да ће наш град бити још препознатљивији по способним младим људима.

*Градоначелник Новог Сада
Игор Павличич*

1.2. Институционални механизми политике за младе

Према предложеном моделу Директората за омладину и спорт Савета Европе омладинска политика може да се дефинише као сет стратешких мера које повезују низ области живота младих, а усмерене су на:

- унапређење квалитета живота младих, њиховог физичког и психичког благостања и свеукупне добробити
- обезбеђивање могућности за развој знања, вештина и ставова неопходних за бољу и лакшу интеграцију младих у друштво и преузимање активног учешћа у друштвеном животу.

На нивоу града (општине) омладинска политика може се дефинисати као интегрисан систем подршке младима, заснован на партнерству свих релевантних институција, организација, појединаца и појединки који заједнички раде на доношењу и примени кохерентног система стратешких мера.

Овај сет мера заснован је на истраживањима потреба/приоритета младих у конкретној локалној заједници, а договорен је у дијалогу представника/ца општинских органа и омладинских организација/група/коалиција као представника младих.

Политика за младе, као интегрисан систем подршке, обједињује више различитих елемената - од омладинских организација и простора за младе, до издвојене

буџетске линије и различитих органа, тела или других института који могу да функционишу у оквирима локалне самоуправе. У Граду Новом Саду активно ради велики број организација младих и за младе, неколико неформалних група, а готово све политичке партије које делују у Граду имају своје подмлатке или омладинске организације. Простор за младе у виду дома омладине или клуба у коме би млади могли да реализују своје програме, за сада још увек не постоји, такође, на нивоу Града не постоји кровна организација младих нити Омладински савет, као саветодавно тело које чине на јасно дефинисаним принципима изабрани млади Новосађани и Новосађанке.

Институционални механизми који су до сада успостављени су:

Статут Града - Град Нови Сад рад на изградњи система и механизма подршке младима започео је 2008. године, када је у Статут Града Новог Сада унета одредба по којој Град, у вршењу својих надлежности, преко својих органа, у складу са Уставом и законом уређује и ствара услове за бригу о младима, доноси и реализује стратегију и акциони план политике за младе, оснива канцеларије за младе и ствара услове за омладинско организовање (Статут Града Новог Сада - пречишћен текст, члан 13. став 1. тачка 45 „Службени лист Града Новог Сада”, број 43/08).

Канцеларија за младе - Одлуком о градским управама Града Новог Сада, у саставу Градске управе за спорт и омладину образована је Канцеларија за младе са положајем сектора. У Канцеларији за младе обављају се послови који се односе на: уређење и стварање услова за бригу о младима; доношење и реализацију стратегије и акционог плана за њено спровођење на територији Града; праћење остваривања акционих планова, програма за младе и рад на унапређењу локалне омладинске политике; успостављање и одржавање сарадње са локалним организацијама, удружењима и групама младих, организацијама за младе, ученичким и студентским парламентима, институцијама, установама и организацијама које у оквиру своје надлежности имају програме за младе; подстицање омладинског организовања; образовне активности и јачање свести о потреби активног учешћа младих у друштву; израда и финансирање пројеката у циљу унапређења и побољшања положаја младих; информисање младих; координација, подстицање, помагање и учешће у реализацији активности којима се представљају пројекти, програми, иницијативе и постигнућа младих Града; подршку међуопштинске, регионалне и међународне сарадње младих; организовање, координацију и подршку активности и програма којима се подстиче и омогућава повезивање, размена и унапређење сарадње између организација, удружења и група младих, ученичких и студентских парламената, институција, установа и организација, јавних, јавно комуналних и других предузећа, других правних и физичких лица, а у циљу свеукупног унапређења живота и подршке младима. (Одлука о градским управама Града Новог Сада, „Службени лист Града Новог Сада”, бр. 52/08, 55/09 и 11/10)

Правилником о унутрашњем уређењу и систематизацији Градске управе за спорт и омладину, у Канцеларији за младе систематизовано је пет радних места.

Савет за младе - Као стално радно тело Скупштине Града Новог Сада, Савет за младе конституисан је 27.

маја 2010. године (Решење о избору председника, за-меника председника и чланова Савета за младе, "Службени лист Града Новог Сада", број 25/10). Савет за младе броји једанаест чланова и чланица, а чине га представници и представнице политичких партија које партиципирају у градској власти. Делокруг рада Савета за младе: разматра питања у вези са унапређењем положаја младих, даје мишљење на нацрте одлука и других општих аката које доноси Скупштина у областима од значаја за младе, иницира припрему пројеката и учешће Града у програмима и пројектима за младе, подстиче сарадњу Града и омладинских организација и удружења и даје подршку реализацији њихових активности, даје мишљење о предлозима пројеката од значаја за младе који се делимично или у целости финансирају из буџета Града и прати њихово остваривање, иницира и учествује у изради стратегије и акционог плана политике за младе и прати њихово остваривање, обавља и друге послове од интереса за младе. (Пословник Скупштине Града Новог Сада, "Службени листа Града Новог Сада", бр. 12/10 и 16/10).

Локални акциони план политике за младе - Када је у питању политика за младе на локалном нивоу, најважнији стратешки документ и један од кључних елемената интегрисаног система подршке представља акциони план политике за младе.

1.3. Комисија за израду Локалног акционог плана политике за младе Града Новог Сада

Имајући у виду значај овог документа, како за младе Новог Сада, тако и за Град Нови Сад, те полазећи од препорука дефинисаних Националном стратегијом за младе ("Службени гласник Републике Србије", број 55/08), Градска управа за спорт и омладину сачинила је Информацију о потреби приступања изради Локалног акционог плана политике за младе Града Новог Сада у августу 2009. године.

Град Нови Сад званично је започео израду Локалног акционог плана политике за младе 3. септембра 2009. године када је Градско веће Града Новог Сада донело Закључак број: 6-481/2009-II којим се прихвата Информација и задужује Градска управу за спорт и омладину Града Новог Сада да:

1. Упути Јавни позив за подношење пријава за учешће у изради Локалног акционог плана политике за младе Града Новог Сада свим организацијама и удружењима младих регистрованим на територији Града Новог Сада, ученичким и студентским парламентима основних и средњих школа и универзитета и факултета са територије Града Новог Сада, установама, институцијама и организацијама које у оквиру своје делатности имају програме намењене младима и заинтересованим групама, појединцима и појединкама старим између 14 и 30 година са пребивалиштем на територији Града Новог Сада.

2. У року од 30 дана од дана истека рока за подношење пријава припреми предлог Решења о образовању и именовању чланова стручног и саветодавног радног тела за израду Локалног акционог плана политике за младе Града Новог Сада.

Градска управа за спорт и омладину је 20. септембра 2009. године расписала Јавни позив за подношење

пријава за учешће у изради Локалног акционог плана политике за младе Града Новог Сада. Јавни позив закључен је 15. октобра 2009. године и за учешће у изради Локалног акционог плана политике за младе Града Новог Сада укупно се пријавило 112 особа: 51 представник/ца тридесет организација и удружења младих, 12 представника/ца шест средњих школа, 3 представника/це три студентске организације, 11 представника/ца осам установа, институција и организација које у оквиру своје делатности имају програме намењене младима, 10 представника/ца подмладака пет политичких партија и 26 појединаца и појединки старих између 14 и 30 година са пребивалиштем на територији Града Новог Сада.

Анализом пристиглих пријава, интересовања и исказаних очекивања пријављених који су се опредељивали за једну од осам предложених области, Градска управа за спорт и омладину била је мишљења да је најцелисходније да се процес израде Локалног акционог плана политике за младе Града Новог Сада реализује кроз рад 11 радних група: 1. образовање младих, 2. запошљавање младих, 3. здравље младих, 4. култура, 5. слободно време младих, 6. безбедност младих, 7. активно укључивање младих у друштво и изградња цивилног друштва, 8. волонтерски рад, 9. мобилност и информисање младих, 10. заштита животне средине и одрживи развој, 11. социјална политика према младима.

У складу са тачком II. Закључка, Градска управа за спорт и омладину припремила је Предлог Решења о образовању стручног и саветодавног радног тела - Комисије за израду Локалног акционог плана политике за младе Града Новог Сада коју чине: сви пријављени путем јавног позива, ресорни чланови и чланице Градског већа, ресорни начелници и начелнице градских управа, пријављени запослени из градских управа.

Градоначелник Града Новог Сада донео је Решење о образовању Комисије за израду Локалног акционог плана политике за младе Града Новог Сада ("Службени лист Града Новог Сада", број 50/09) у чијем раду партнерски учествују највиши представници и представнице градске власти и градске управе и млади који су изразили интересовање за учешће у овом значајном процесу, пријавили се путем јавног позива и именовани Решењем о именовању председника и чланова Комисије за израду Локалног акционог плана политике за младе Града Новог Сада ("Службени лист Града Новог Сада", број 50/09). Задатак Комисије је да: анализом стања утврди проблеме младих у Граду Новом Саду у области образовања, запошљавања, здравља и културе, у коришћењу слободног времена, безбедности, укључивању у друштво и изградњу цивилног друштва, волонтерском раду, мобилности и информисању, заштити животне средине и одрживом развоју и социјалној политици; предложи мере за њихово решавање, начин и поступак спровођења тих мера за период од 2010. до 2014. године; и на основу извршене анализе, у складу са предложеним мерама, изради текст припремљен за Нацрт Локалног акционог плана политике за младе Града Новог Сада и достави га Градској управи за спорт и омладину Града Новог Сада.

Административне и техничке послове за потребе Комисије и радних група обављала је Градска управа за спорт и омладину Града Новог Сада.

Одељак 2

Принципи и вредности

2.1. Кључни принципи

Прва, свечана седница Комисије за израду Локалног акционог плана политике за младе Града Новог Сада одржана је 16. децембра 2009. године у Великој сали Скупштине Града Новог Сада. Присутне су поздравили Снежана Самарџић Марковић, Министарка омладине и спорта у Влади Републике Србије, Александар Јовановић, председник Скупштине Града Новог Сада, Саша Игић, заменик Градоначелника Града Новог Сада и Александар Кравић, члан Градског већа Града Новог Сада.

На седници су усвојени принципи и вредности који ће бити полазиште Комисији у њеном раду, а који се ослањају на препоруке и добру праксу земаља Европске уније, основне принципе Националне стратегије за младе, Устав Републике Србије, Универзалну декларацију о људским правима, Конвенцију УН о правима детета са Протоколима, Конвенцију Савета Европе о људским правима и основним слободама и Међународни пакет о грађанским и политичким правима.

1. Партиципација младих кроз равноправну укљученост

- Омогућити остварење људских права, подршку, средства и могућности да млади учествују у процесима доношења одлука, као и у активностима које доприносе изградњи бољег друштва.

2. Партнерство младих и локалних власти и подједнако свесно преузимање одговорности

- Успостављање пуног и изbalансираног партнерства између представника власти и младих.

- У заједничким радним телима равноправно учествују у доношењу одлука о стратешким правцима, приоритетима и расподели средстава намењених за имплементацију Локалног акционог плана политике за младе.

3. Оснаживање младих

- Изградња пуне свести младих о сопственим правима, те развијање капацитета младих како би се повећала њихова спремност за преузимање одговорности и стварање иницијатива чији је циљ унапређење сопственог живота и живота заједнице.

4. Укљученост свих категорија, субкултурних и других група младих и поштовање свих различитости

- Укљученост подразумева избегавање стереотипног разумевања живота младих, односно редоследа корака током периода младалачке транзиције.

- Различитост подразумева и афирмацију интеркултуралног дијалога међу младима.

5. Реалистичност циљева и активности

- Реалистичност подразумева да приоритети, циљеви и активности одређени Локалним акционим планом политике за младе буду реално засновани, остварљиви, и да их сви релевантни актери прихвате.

6. Уграђен механизам одрживости

- Прихватити омладинску политику као динамичан процес; изградити механизме континуираног праћења

и процене; на основу информација, знања, стеченог искуства мењати је, прилагођавати и унапређивати.

- Поред ове спремности за учење и промену, веома је важно развити превентивни план „одбране“ од потенцијалних претњи како изнутра тако и споља.

7. Заснованост и усклађеност са поузданим информацијама о младима и разумевање њихове животне реалности

- Социолошки, економски и културни аспекти живота младих мењају се са променама у друштвеном окружењу, променама у индивидуалном и колективном понашању, породичним односима, условима на тржишту рада.

- Сазнавању и разумевању ових промена треба посветити посебну пажњу; омогућити њихово континуирано професионално праћење и процену.

8. Уважавање права младих и омогућавање доступности свих друштвених ресурса

- Локална омладинска политика не би требала да буде заснована само на потребама, интересовањима и проблемима младих, већ најпре на њиховим правима – млади имају право на достојанствен живот у коме су им све основне људске потребе задовољене, у коме им је дата могућност да изразе сопствено мишљење, учествују у одлучивању о питањима свог, али и друштвеног интереса.

- Млади имају право на заштиту од дискриминације, на квалитетно образовање и могућност да се слободно удружују са другима.

9. Јавност процеса планирања, развоја и имплементације

- Уколико се жели да процес развоја локалне омладинске политике буде третиран као демократски и легитиман, од пресудног је значаја да читав процес планирања, развоја и имплементације буде транспарентан.

- Доступност процеса јавности може омогућити већи степен осећаја власништва над њим, али и над његовим резултатима, међу свим актерима.

- Популаризација и медијска пропраћеност процеса Локалног акционог плана политике за младе може допринети већој афирмацији и бољем друштвеном познавању улоге младих и њихових могућности.

10. Стратешки приступ

- Да би била успешна, омладинска политика треба да буде добро утемељена у реалности, а истовремено вођена јасном, снажном и мотивишућом визијом.

11. Хармонизација са другим стратегијама и приоритетима

- Хармонизација са другим стратегијама и приоритетима на националном, покрајинском и на локалном нивоу.

2.2. Организација рада Комисије

Поштујући горе наведене принципе, Комисија је свој рад организовала на следећи начин:

а) Чланови и чланице били су распоређени у 11 радних група, у складу са областима у којима су анализирани проблеми и потребе младих у Новом Саду.

б) Свака радна група имала је:

- председника/цу - члан/ица Градског већа
- заменика/цу председника - начелник/ца градске управе
- координатора/ку - представник/ца омладинске организације
- заменика/цу координатора - представник/ца омладинске организације
- чланове и чланице - особе које су се пријавиле путем јавног позива.

Координатори/ке и заменици/е координатора радних група, као директни представници младих, руководили су реализацијом највећег броја активности и водили процес израде документа.

Председници/це и заменици/це председника радних група, сходно свом положају, имали су задатак да допринесу остваривању принципа реалистичности циљева и активности, стратешки приступ, помогну да се испуни принцип хармонизације са осталим стратегијама и приоритетима, те да се обезбеде сигурни механизми имплементације, буџетирања, мониторинга и евалуације.

в) У раду радних група учествовали су и: млади који су током процеса израде документа изразили жељу и интересовање да се укључе; представници/е организација младих које активно делују у одређеној области; представници/е институција, установа, организација и удружења, као заинтересовани актери локалне заједнице.

Решењем о именовању председника и чланова Комисије за израду Локалног акционог плана политике за младе Града Новог Сада ("Службени лист Града Новог Сада", број 50/09) Градоначелник Града Новог Сада за председника Комисије именовао је Александра Кравића, члана Градског већа Града Новог Сада задуженог за спорт и омладину.

Радне групе радиле су у следећем саставу:

1. Радна група "Образовање младих": председник - Милан Ђукић (члан Градског већа Града Новог Сада), заменик председника - Зоран Кузељевић (начелник Градске управе за образовање), координаторка - Снежана Бачлија ("Балкан Идеа"), заменик координаторке - Владимир Крстић ("Омладински клуб"),

чланови и чланице: Марија Гајић (Градска управа за образовање), Радмила Зећировић (Градска управа за социјалну и деčју заштиту), Мирко Каракаш (Новосадски отворени универзитет), Ана Мариновић, (Удружење "Ентузијазам младих против наркоманије"), Данијела Радић ("Центар за омладински рад"), Дашко Милиновић ("Алтернативна културна организација"), Дејан Ачански ("Волонтерски центар Војводине"), Илија Јованов (Савез студената Универзитета у Новом Саду), Немања Предојевић (Гимназија "Ј. Ј. Змај"), Бојана Перић Пркосовачки (Медицинска школа "7. април"), Наталија Жунар (Лига социјалдемократ Војводине), Маша Миленковић (Демократска странка Србије).

2. Радна група "Запошљавање младих": председник - Марко Наранчић (члан Градског већа Града Новог Са-

да), заменик председника - Зоран Ивошевић (Канцеларија за локални економски развој), координаторка - Драгана Станковић /Панин/ ("Екуменска хуманитарна организација"), заменик координаторке - Борис Негели (Удружење грађана "Рес Полис"),

чланови и чланице: Љубица Савић (Градска управа за привреду), Владимир Козбашић ("Развојни фонд за младе"), Никола Радман (Удружење грађана "Рес Полис"), Соња Шовљански (Универзитет у Новом Саду - Центар за развој каријере), Милица Јовичић (Гимназија "Исидора Секулић"), Милорад Поњавић (Лига социјалдемократ Војводине), Лука Марић (Нови Сад, Лазара Стејина 13), Биљана Симоновић (Нови Сад, Балзакова 29), Бојан Божовић (Нови Сад, Клисански пут 125).

Активно су се укључили у рад: Драгиња Бејатовић (Савез самосталних синдиката Града Новог Сада).

Велики допринос у раду на анализи ресурса локалне заједнице дали су: Милица Врачарић ("Алма Монс - регионална агенција за развој"), Јелена Шћекић (Национална служба за запошљавање), Соња Конаков (Ерсте банка), Драган Станојевић (Удружење угоститеља Новог Сада), Ана Карабасил и Горјана Зекановић (Удружење "AIESEC"), Унија послодаваца Србије.

3. Радна група "Здравље младих": председница - проф. др Александра Новаков Микић (чланица Градског већа Града Новог Сада), заменица координаторке - мр Мила Уверић Радовић (начелница Градске управе за здравство), координаторка - Тамара Боровица ("Омладинска невладинска организација"), заменик координаторке - Милош Дејановић (Медицинска школа "7. април"),

чланови и чланице: Соња Шушњевић (Институт за јавно здравље Војводине), Лидија Туро ("Завод за здравствену заштиту студената"), Бранка Гајин (Дом здравља "Нови Сад"), Данијела Будиша (Клинички центар Војводине), Светлана Кузмановић (Институт за заштиту деце и омладине Војводине), Николина Милошевић (Црвени крст Новог Сада - Градска организација), Дарко Лазаревић (Омладинска ЈАЗАС-а), Татјана Јездимировић ("Инжењери заштите животне средине"), Небојша Ђурасовић (Удружење "Ентузијазам младих против наркоманије"), Александра Бабић (Медицинска школа "7. април"), Бојан Дрмоњић (Нови Сад, Косанчић Ивана 22)

Активно су се укључили у рад: Теодора Ђурковић (Омладинска ЈАЗАС-а), Александра Маринков ("Завод за здравствену заштиту студената"), Нина Букумировић (Фармацеутска студентска асоцијација Новог Сада).

Велики допринос у раду на анализи ресурса локалне заједнице дали су: Дом здравља Нови Сад - Саветовалиште за младе, Институт за јавно здравље Војводине, Институт за здравствену заштиту деце и омладине, Завод за здравствену заштиту студената.

4. Радна група "Култура": председник - Андреј Бурсаћ (члан Градског већа Града Новог Сада), заменица председника - Тијана Павлов (начелница Градске управе за културу), координатор - Александар Опарница (Студентски културни центар), заменица координатора - Маријана Пенковић (Балетска школа),

чланови и чланице: Катарина Новаковић (Градска библиотека Нови Сад), Жељко Кларић ("Алтернативна културна организација"), Марко Гајић (Центар за нове

медије куда.орг), Саша Асентић (Удружење грађана "Пер.арт"), Александра Брешћански (КУУ "Теслар"), Ђорђе Живанчев (Удружење грађана и грађанки "Лига друштвене једнакости"), Десанка Козаров (Балетска школа), Горан Сегединац (Г17 плус), Александра Олетић (Нови Сад, Улица V 51), Сања Поврен (Нови Сад, Јоксима Новића 27), Леа Јанковић Крајнц (Нови Сад, Валентина Водника 13), Ксенија Хајдуковић (Нови Сад, Валентина Водника 10), Страхиња Милановић (Нови Сад, Булевар Слободана Јовановића 13).

Активно су се укључили у рад: Никола Мацура ("Арт клиника"), Горан Томка ("Алтернатија"), Вишња Шијачић (Омладински центар "ЦК13"), Растко Андрић ("Наруповисад"), Милан Јовановић (Гимназија "Јован Јовановић Змај").

Велики допринос у раду на анализи ресурса локалне заједнице дали су: Васа Тимотијевић (Културни центар Нови Сад), Јан Славик (Словачко културно уметничко друштво "Павел Јозеф Шафарик"), Јулијана Константиновић и Ивана Дробњак (Академско културно уметничко друштво "Соња Маринковић"), Александра Добрин (Културно информативни центар "Младост-Футог"), Богољуб Савин (Историјски архив Града Новог Сада), Гомир Едит (Мађарско културно уметничко друштво "Петефи Шандор"), Културно информативни центар "Степановићево", Стеријино позорје, Културно уметничко друштво "Светозар Марковић", Академија уметности, Позориште младих, Музеј савремене уметности Војводине.

5. Радна група "Слободно време младих": председница - Соња Кончар Ничић (начелница Градске управе за спорт и омладину), заменица председнице - Лидија Томаш (начелница Градске управе за комуналне послове), координаторка - Маја Цигановић (Демократска странка), заменик координаторке - Предраг Зарић (Хелсиншки одбор за људска права у Србији),

чланови и чланице: Срђан Јаковљев (Градска управа за инспекцијске послове), Љиљана Маширевић (Градска библиотека), Љиљана Гантар (Новосадски отворени универзитет), Далиборка Ђуровски (Центар за омладински рад), Александра Александровић (Удружење грађана "Пхралипе"), Јастра Стевановић ("Мала срећна колонија"), Центар за децу и омладину, Жељка Ђерић (Гимназија "Исидора Секулић"), Драгана Четић (Народна партија), Тијана Стевовић (Народна партија), Катарина Голубовић (Нови Сад, Стевана Милованова 6), Човић Светислав (Нови Сад, Радомира Раше Радујкова 16).

Активно су се укључили у рад: Радујко Борис (Удружење љубитеља друштвених игара "Валхала").

Велики допринос у раду на анализи ресурса локалне заједнице дали су: Душан Гакић (Пејнтбол клуб "Зона адреналина"), Веселин Сланкаменац и Драгица Пејовић (Градска управа за опште послове), Главашевић Анђелко (Савез проналазача Војводине), Владимир Тепавац (Пењачки клуб "Адреналин"), Звонимир Тако (Савез за школски спорт Новог Сада), Небојша Вујков (Покрајински завод за спорт), Бранка Протић-Гава (Факултет спорта и физичког васпитања), Мирјана Пушкин (Новосадска новинарска школа).

6. Радна група "Безбедност младих": председница - Гордана Пушић (чланица Градског већа Града Новог Сада), заменик председнице - Жељко Радуловић (начел-

ник Градске управе за инспекцијске послове), координатор - Милисав Милинковић (Центар за омладински рад), заменик координатора - Јанко Фејди (Демократска странка),

чланови и чланице: Биљана Радовановић (Градска управа за културу), Весна Рајић (Градска управа за саобраћај и путеве), Милан Бељић (Нови Сад, Томе Хаџића 6), Милана Машић (Нови Сад, Милана Јешића Ибре 3), Никола Јандрић (Нови Сад, Здравка Челара 106).

Активно су се укључили у рад: Биљана Грујић ("Таргет"), Анита Васовић (Национални центар за превенцију повреда и промоцију безбедности), Ђорђе Лукач (Електротехничка школа "Михајло Пупин"), Будимир Ћирић (Гимназија "Јован Јовановић Змај"), Наташа Сајловић (Студентска унија Универзитета у Новом Саду).

Велики допринос у раду на анализи ресурса локалне заједнице дали су: Ненад Ердељан (МУП Републике Србије - ПУ Нови Сад), Александра Тимотијевић (ЈКП "Информатика").

7. Радна група "Активно укључивање младих у друштво и изградња цивилног друштва": председница - Милена Поповић Субић (чланица Градског већа Града Новог Сада), заменица председнице - Ружица Колопић (начелница Градске управе за опште послове), координатор - Небојша Стајчић (Г17 плус), заменица координатора - Маријана Родић (Центар за омладински рад),

чланови и чланице: Доловац Радослава (Градска управа за опште послове), Драгана Радановић (Црвени крст Новог Сада - Градска организација), Лазар Човс (Покрет горана Новог Сада), Јована Милиновић (Хелсиншки одбор за људска права), Ивана Станишић (Омладински савет Новог Сада), Бојана Јованић (Стваралачка омладина Новог Сада), Соња Бекић (Нови Сад, Алексе Шантића 23), Марко Вејиновић (Нови Сад, Вере Павловић 4), Милован Гушавац (Нови Сад, Футошка 69).

Активно су се укључили у рад: Горан Сабо (подмладак "Г17 плус"), Марко Луткић и Владимир Иванчевић (подмладак "Лиге социјалдемократе Војводине"), Немања Предојевић (Гимназија "Јован Јовановић Змај"), Душан Обрадовић (удружење "ЕЛСА"), Маша Миленковић (подмладак "Демократске странке Србије"), Слободан Гигов (Фармацеутска студентска асоцијација "ПСАНС" Нови Сад), Драгана Четић ("Народна партија"), Ден Крешевић (Неформална скупина новосадских скејтера).

Велики допринос у раду на анализи ресурса локалне заједнице дали су: др Радивоје Стојковић (Гимназија "Јован Јовановић Змај"), Јована Јоцић (Гимназија "Светозар Марковић"), Небојша Пантовић (Пољопривредна школа са домом ученика Футог), Борка Врекић (Екуменска хуманитарна организација), Дубравка Кораћ и Ивана Срданов (Центар "Срце"), Дејан Живковић (Новосадски хуманитарни центар), Ружа Хелаћ (Фонд за развој непрофитног сектора Војводине).

8. Радна група "Волонтерски рад": председник - Живко Макарић (члан Градског већа Града Новог Сада), заменица председника - Иванка Чубрило (начелница Градске управе за привреду), координатор - Милован Савић (Волонтерски центар Војводине), заменица координатора - Славица Ранисављевић (Центар "Срце"),

чланови и чланице: Ања Јегарски (Градска управа за прописе), Тамара Благојевић (Екуменска хуманитарна

организација), Феми Алишани (Удружење “Ентузијазама младих против наркоманије”), Ивана Панић (Гимназија “Светозар Марковић”), Стефан Дугајлић (Нови Сад, Сељачких буна 11), Радомир Хаџибабић (Нови Сад, Павла Папа 23), Никола Маринковић (Нови Сад, Шекспирова 3).

Активно су се укључили у рад: Тамара Парошки (Екуменска хуманитарна организација), Сашка Тотовић (Мала срећна колонија), Кристина Бјелица (Фармацеутска асоцијација студената Новог Сада - ПСАНС).

Велики допринос у раду на анализи ресурса локалне заједнице дали су: Злата Сремац и Стеван Белошев (Геронтолошки центар Нови Сад), Даница Иванчевић (Музеј Града Новог Сада).

9. Радна група “Мобилност и информисање младих”: председник - Синиша Бубњевећ (члан Градског већа Града Новог Сада), заменик председника - Андреја Томашевић (директор ЈП Градски информативни центар “Аполо”), координаторка - Милица Николетић /Рашковић/ (Омладинска невладинска организација), заменица координаторке - Ивана Волф (“Балкан Идеа”),

чланови и чланице: Милица Тешин (Градска управа за комуналне послове), Татјана Ванић (Градска управа за привреду), Сања Илић (Градска управа за културу), Иван Ковачевић (Креативно едукативни центар), Никола Јелавић (Удружење грађана и грађанки “Лига друштвене једнакости”), Марина Грња (“Балкан Идеа”), Јелан Милић (“БЕСТ - удружење Европских студената технике”), Милован Божић (Демократска странка Србије), Александар Дураковић (Нови Сад, Каће Дејановић 12).

Активно су се укључили у рад: Наташа Николић (Универзитет у Новом Саду), Долорес Ивошев (Гимназија “Јован Јовановић Змај”).

Велики допринос у раду на анализи ресурса локалне заједнице дали су: Планинарско друштво “Железничар”, Универзитет у Новом Саду - Канцеларија за међународну сарадњу, Туристичка организација Новог Сада, Радио телевизија Војводине, ЈГСП “Нови Сад”, “Egida International d.o.o.”, Радио “021”, “24 сата”, Друштво “Бранимир Букуров”, “ESTIEM - European Students of Industrial Engineering and Management”, Новосадски хуманитарни центар.

10. Радна група “Заштита животне средине и одрживи развој”: председница - др Јелена Атанацковић Јеличић (чланица Градског већа Града Новог Сада), заменица председнице - др Александра Јовановић Галовић (начелница Градске управе за заштиту животне средине), координатор - Игор Јездимировић (Инжењери заштите животне средине), заменица координатора - Јелена Радојчић (Покрет горана Новог Сада),

чланови и чланице: Катица Коберски (Градска управа за заштиту животне средине), Марија Јевтић (Институт за јавно здравље), Марко Туцаков (Друштво за заштиту и проучавање птица Војводине), Ана Мерганц (Гимназија “Исидора Секулић”), Ивана Рашковић (Гимназија “Исидора Секулић”), Марко Ђурић (Средња школа “Светозар Милетић”), Марко Шћибан (Нови Сад, Бате Бркића 18), Милица Радановић (Нови Сад, Булевар Кнеза Милоша 29), Димитрије Радишић (Нови Сад, Момчила Тапавице 12), Миља Обрадовић (Нови Сад, Младена Лесковца 9).

Активно су се укључили у рад: Марко Роквић (“Омладински еколошки клуб”).

Велики допринос у раду на анализи ресурса локалне заједнице дали су: Марко Топо (ЗООЕКИЗА), Ивана Кораћ (Завод за заштиту споменика културе Града Новог Сада), Драган Костадиновић и Ксенија Радловић (ЈКП “Паркинг сервис”), Оливер Фојкар (Покрајински завод за заштиту природе), Светлана Кузмановић (ЈКП “Градско зеленило”), Љиљана Будишин (ЈКП “Чистоћа”).

11. Радна група “Социјална политика према младима”: председница - др Сања Стојановић (чланица Градског већа Града Новог Сада), заменица председнице - Вера Гркавац (начелница Градске управе за социјалну и децу заштиту), координаторка - Биљана Ракић (“СОС телефон за жене и децу жртве насиља”), заменик координаторке - Никола Црнић (Екуменска хуманитарна организација),

чланови и чланице: Синиша Врховац (Градска управа за образовање), Татјана Латов (Градска управа за социјалну и децу заштиту), Светлана Ивановић (Удружење за помоћ зависницима “Раскршће”), Владимир Шалбут (Удружење “Ентузијазама младих против наркоманије”), Дајана Дамјановић (Центар живети усправно), Тамара Бошкић (Друштво за заштиту менталног здравља ратних ветерана и жртава ратова 1991-1999. година), Ивана Плотан (Нови Сад, Краљевића Марка 3).

Активно су се укључили у рад: Марко Мирковић (“Из круга - Војводина”), Јелена Сокреф (Центар “Живети усправно”), Милица Мима Ружичић Новаковић (Центар “Живети усправно”), Татјана Мали (“СОС телефон за жене и децу жртве насиља Нови Сад”), Ненад Владисављевић (“Удружење ромских студената”).

Велики допринос у раду на анализи ресурса локалне заједнице дали су: Драгана Тодоровић-Гвозденовић и Ира Јекић (“Раскршће”), Станка Јанковић (Екуменска хуманитарна организација - Ромски ресурсни центар), Културно информативни центар “Младост - Футог”, Центар “Живети усправно”, Друштво за помоћ МНРО, Омладински центар “ЦК 13” и Новосадски хуманитарни центар.

2.3. Како је текао процес израде Локалног акционог плана политике за младе Града Новог Сада

Прве иницијативе за покретање процеса израде локалне стратегије и акционог плана за младе у Новом Саду, потекле од стране самих младих, појавиле су се још 2006. године (Иницијатива “ГРОМ” - Градски омладински програм), подстакнуте усвајањем и почетком реализације Акционог плана Политике за младе АП Војводине 2005 - 2008. година и бројним искуствима европских и земаља из региона. У фебруару 2008. године одржан је, у организацији ЈАЗАС-а и под покровитељством новоформираног Министарства омладине и спорта, округли сто “Будућност младих у Новом Саду”).

Успостављањем институционалних механизма политике за младе (одељак 1.2.) створени су услови да Град Нови Сад и млади Новог Сада заједнички започну процес израде овог документа.

1	Увиђање потребе да се изради локална стратегија за младе и одлука о започињању процеса	август - септембар 2009.
2	Јавни позив младима да се укључе у процес	септембар - октобар 2009.
3	Формирање тела – Комисија за израду ЛАП-а	октобар - децембар 2009.
4	Рад Комисије (рад у радним групама): - размена искустава, рад на анализи ситуације у свакој области, припрема истраживања - истраживање потреба и проблема младих - анализа постојећих ресурса, капацитета, услуга... - приоритети и дефинисање мера за сваку области	јануар - март 2010. април - јун 2010. мај - јун 2010. јул 2010.
5	Презентација, дијалог и консултације са младима и актерима локалне заједнице ("Обележавање Међународног дана младих")	август - септембар 2010.
6	Утврђивање коначног текста	септембар - октобар 2010.
7	Процес усвајања документа	новембар - децембар 2010.
8	Имплементација; мониторинг и евалуација	

Кроз рад у 11 радних група, одржано је више од 50 састанака са младима, као и са различитим актерима локалне заједнице; истраживање потреба и проблема младих реализовало је на терену 43 омладинска радника и раднице (Александра Продановић, Ана Мариновић, Биљана Рогачевић, Благо Шћепановић, Драган Милић, Драгана Радановић, Дуња Шкаво, Душица Љубојевић, Игор Долинај, Ивана Тркуља, Јелена Сокреф, Јелена Вујошевић, Јованка Плавшић, Лазар Човс, Леа Вујовић, Лена Ђунисијевић, Маја Дражић, Марија Љубојевић, Марија Торубаров, Марко Милер, Марко Вејиновић, Михаела Турнер, Милан Јовановић, Милош Поповић, Мирослав Радојчић, Наташа Плавшић, Наташа Саламон, Невенка Марјановић, Никола Мали, Никола Радовановић, Олга Глумац, Отмар Пастор, Оскар Пастор, Славица Ранисављев, Снежана Савин, Соња Бјекић, Соња Перић, Тамара Парошки, Татјана Мали, Тина Станојевић, Владимир Шалбут, Зорана Стаменић, Жарко Грбић); током реализације манифестације “Обележавање Међународног дана младих” одржано је 13 различитих промотивних активности за младе на отвореном и завршни разговор са актерима локалне заједнице у Скупштини Града Новог Сада.

Записници са свих одржaniх састанака налазе се на сајту Градске управе за спорт и омладину - Канцеларије за младе на адреси www.sio.novisad.rs.

ОДЕЉАК 3

3.1. Нови Сад - Карактеристике и ресурси

(преузето из: “Стратегија привредног развоја
Града Новог Сада - Профил заједнице”, Канцеларија
за локални економски развој, 2009. година)

Град Нови Сад простире се на површини од 69.914 ха. Састоји се из две градске општине: Градске општине Нови Сад и Градске општине Петроварадин. Подручја Градских општина чине насељена места, односно подручја катастарских општина која улазе у њихов састав. Насељена места су: Бегеч, Будисава, Буковац, Ветерник, Каћ, Кисач, Ковиљ, Лединци, Нови Сад, Петроварадин, Руменка, Сремска Каменица, Стари Лединци, Степановићево, Футог и Ченеј.

Град Нови Сад је територијална јединица у којој грађани и грађанке остварују локалну самоуправу у складу са Уставом, законом и Статутом Града. Град има својство правног лица. Органи Града су: Скупштина, Градоначелник Града Новог Сада, Градско веће Града Новог Сада и градске управе. Градоначелник и Градско веће су извршни органи Града.

Скупштина Града има 78 одборника и одборница који се бирају на четири године, по поступку и на начин утврђен законом.

Према подацима Републичког завода за статистику Србије, број становника/ца је следећи:

Упоредни преглед броја становника, подаци из пописа 2002.							
	1948	1953	1961	1971	1981	1991	2002
Број становника у граду	111.358	120.686	155.685	206.821	250.138	265.464	306.306
Извор: Републички завод за статистику Србије "Попис становништва 2002"							

<i>Полна структура становништва, 2002.</i>				
	Број становника у граду	Структура становништва у граду %	Структура становништва у округу %	Структура становништва у Србији %
Мушко	142.033	47,46	48,13	48,63
Женско	157.261	52,54	51,87	51,37
Укупно	299.294	100	100	100

Извор: Републички завод за статистику Србије "Општине у Србији 2007"

<i>Структура становништва према типу насеља, 2002</i>						
	Град		Округ		Србија	
	Број	Учешће	Број	Учешће	Број	Учешће
Градско становништво	235.165	78,57	399.854	67,35	4.225.896	56,36
Остало становништво	64.129	21,43	193.812	32,65	3.272.105	43,64
Укупно	299.294	100	593.666	100	7.498.001	100

Извор: Републички завод за статистику Србије "Попис становништва 2002"

<i>Структура становништва према етничкој или националној припадности, 2002.</i>				
	Град		Округ	
	Број	Удео у укупном становнишву (%)	Број	Удео у укупном становнишву (%)
Срби	225.995	75,51	409.988	69,06
Црногорци	5.040	1,68	17.340	2,92
Југословени	9.514	3,18	15.959	2,69
Албанци	299	0,10	614	0,10
Бошњаци	59	0,02	123	0,02
Бугари	141	0,05	214	0,04
Буњевци	229	0,08	315	0,05
Власи	13	0,00	15	0,00
Горанци	358	0,12	366	0,06
Мађари	15.687	5,24	55.128	9,29
Македонци	1.144	0,38	1.637	0,28
Муслимани	1.015	0,34	1.646	0,28
Немци	410	0,14	968	0,16
Роми	1.740	0,58	6.053	1,02
Румуни	860	0,29	1.522	0,25
Руси	272	0,09	408	0,07
Русини	2.032	0,68	7.443	1,25
Словаци	7.230	2,42	27.640	4,66
Словенци	443	0,15	725	0,12
Украјинци	482	0,16	1.715	0,29
Хрвати	6.263	2,09	12.040	2,03
Чеси	175	0,06	240	0,04
Остали	1.133	0,38	1.541	0,26
Неопредељени	10.903	3,64	17.470	2,94
Регионална припадност	3.568	1,19	4.676	0,79
Непознато	4.289	1,43	7.880	1,33
Укупно	299.294	100	593.666	100

Извор: Републички завод за статистику Србије "Попис становништва 2002."

Структура становништва старог 15 и више година према школској спреми и писмености, 2002.

Табела 23. Структура становништва старог 15 и више година према школској спреми и писмености, 2002.

		Град (број)			Град (%)			Србија (%)		
		укупно	мушка- рци	жене	уку- пно	мушка- рци	жене	уку- пно	мушка- рци	жене
Без школске спреме	укупно	6.972	1.838	5.134	2,76	1,56	3,81	5,66	2,53	8,55
	неписмени	3.582	682	2.900	1,41	0,58	2,15	3,59	1,09	5,92
1-3 разреда основне школе	укупно	1.846	435	1.411	0,73	0,37	1,05	2,00	1,23	2,70
	неписмени	39	13	26	0,02	0,01	0,02	0,05	0,02	0,06
4-7 разреда основне школе		16.646	4.997	11.649	6,59	4,23	8,65	14,19	12,30	15,94
Основно образовање		46.731	19.008	27.723	18,49	16,09	20,59	23,87	22,97	24,72
Средње образовање		130.125	66.243	63.882	51,47	56,07	47,44	41,07	46,08	36,43
Више образовање		16.707	8.393	8.314	6,61	7,10	6,18	4,51	4,94	4,11
Високо образовање		31.430	16.031	15.399	12,43	13,57	11,44	6,52	7,33	5,76
Непознато		2.326	1.199	1.127	0,92	1,01	0,84	2,18	2,62	1,79
Неписмени укупно		3.621	695	2.926	1,43	0,59	2,17	3,64	1,11	5,98
Укупно становништво (>15)		252.783	118.144	134.639	100	100	100	100	100	100

Извор: Републички завод за статистику Србије „Попис становништва 2002.“

Укупан број запослених и полна структура, 2002 - 2008.

Табела 78. Укупан број запослених и полна структура, 2002 - 2008.

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Град	100.064	103.526	132.578	141.563	146.712	148.585	151.369
Жене (%)	46,6	46,2	43,1	43,5	43,0	43,0	43,2
Мушкарци (%)	53,4	53,8	56,9	56,5	57,0	57,0	56,8
Број укупно запослених на 1000 становника	332	334	432	456	467	465	468
Округ	163.484	165.502	200.708	209.525	211.815	213.449	215.873
Жене (%)	43,8	44,0	42,2	42,8	42,9	43,0	43,3
Мушкарци (%)	56,2	56,0	57,8	57,2	57,1	57,0	56,7
Број укупно запослених на 1000 становника	274	273	336	350	353	354	356
Србија	1.848.531	1.813.570	2.050.854	2.068.964	2.025.627	2.002.344	1.999.476
Жене (%)	43,4	43,9	43,4	43,5	43,1	43,4	43,7
Мушкарци (%)	56,6	56,1	56,6	56,5	56,9	56,6	56,3
Број укупно запослених на 1000 становника	246	241	275	278	274	271	272

Извор: Републички завод за статистику Србије „Општине у Србији 2003 - 2008“

Стопа незапослености, 2004 - 2008.					
Стопа незапослености (%)	2004	2005	2006	2007	2008
Град	22,50	20,09	19,78	15,77	14,65
Округ	26,50	26,61	27,15	25,14	21,44
Србија	26,22	26,83	27,90	26,83	24,62

Извор: Национална служба за запошљавање

Незапоселени према старосној структури, 2008.		
Број година	Град	Удео у укупном броју незапослених (%)
До 18 година	225	0,84
19 - 25	3.093	11,50
25 - 30	3.536	13,14
30 - 40	6.358	23,63
40 - 50	6.571	24,42
Преко 50	7.122	26,47
Укупно	26.905	100

Извор: Национална служба за запошљавање

Структура запослених по секторима делатности						
Табела 81. Структура запослених по секторима делатности						
	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Запослени-укупно	100	100	100	100	100	100
Запослени у предузећима, установама, задругама и др. организацијама - укупно	78,9	75,4	73,9	70,6	66,3	67,1
Пољопривреда, лов, шумарство и водопривреда	1,8	1,9	1,7	1,6	1,5	1,5
Рибарство	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Вађење руда и камена	1,2	1,1	0,9	0,8	0,8	0,7
Прерађивачка индустрија	18,4	17,7	17,5	15,8	14,3	13,4
Произв. и снабдев. енергијом, гасом и водом	2,1	1,8	1,4	1,3	1,2	1,2
Грађевинарство	6,4	6,2	6,0	6,1	6,0	6,0
Трговина на велико и мало и оправка моторних возила	6,0	5,8	10,9	11,0	10,2	11,2
Хотели и ресторани	1,2	1,0	0,7	0,7	0,6	0,7
Саобраћај, складиштење и везе	6,7	5,8	5,4	5,1	4,6	4,7
Финансијско посредовање	3,8	3,1	2,5	2,4	2,4	2,5
Послови са некретнинама и изнајмљивањем	3,7	3,7	4,4	4,6	4,4	4,7
Државна управа и социјално осигурање	3,8	4,0	3,1	3,0	2,8	2,8
Образовање	6,9	7,5	6,2	5,9	5,8	5,9
Здравствени и социјални рад	11,9	11,1	8,8	8,3	7,9	7,9
Остале комуналне, друштвене и личне услуге	4,9	4,6	4,3	3,9	3,7	3,8
Лица која самостално обављају делатност	21,1	24,6	26,1	29,4	33,7	32,9

Извор: Републички завод за статистику Србије „Општине у Србији 2003 -2008“

3.2. Нови Сад - Демографски подаци*извод из регистра становништва на дан 26. 02. 2010. године (ЈП "Информатика" Нови Сад)*

	14	15-18	19-24	25-30	Укупно 14-30	Укупно млади % становника	Укупно у месту
Бегеч	32	167	279	302	780	22,10 %	3530
Мушкарци	14	91	148	155	407		1579
Жене	19	76	131	147	373		1771
Будисава	58	191	290	321	861	19,13 %	4005
Мушкарци	32	99	168	155	455		2038
Жене	26	92	122	166	406		1967
Буковац	55	217	346	364	982	23,93 %	4104
Мушкарци	33	112	187	178	510		2070
Жене	22	105	159	186	472		2034
Ченеј	23	107	177	195	502	23,47 %	2139
Мушкарци	13	54	80	103	250		1060
Жене	10	53	97	92	252		1079
Футог	228	963	1526	1917	4632	22,48 %	20600
Мушкарци	112	485	794	924	2313		10237
Жене	116	478	732	993	2319		10363
Каћ	150	538	953	1216	2856	22,72 %	12570
Мушкарци	81	275	475	589	1420		6159
Жене	69	263	478	627	1439		6375
Кисач	74	259	411	454	1195	21,43 %	5576
Мушкарци	38	132	186	236	590		2741
Жене	36	127	225	218	605		2835
Ковиљ	72	253	460	517	1303	23,08 %	5645
Мушкарци	34	138	242	279	693		2818
Жене	38	115	218	238	610		2827
Лединци	28	75	154	148	404	21,49 %	1880
Мушкарци	14	39	71	66	190		928
Жене	14	36	83	82	214		952
Нови Сад	2489	9888	18176	27075	57626	22,52 %	255848
Мушкарци	1299	5083	8730	12574	27690		119434
Жене	1190	4805	9446	14501	29936		136414
Петроварадин	141	678	1334	1691	3844	22,83 %	16835
Мушкарци	78	338	646	829	1890		8250
Жене	63	340	688	862	1954		8585
Руменка	84	313	505	618	1520	23,12 %	6575
Мушкарци	45	170	265	311	791		3312
Жене	39	143	240	307	729		3263
Сремска Каменица	133	525	927	1096	2681	21,15 %	12675
Мушкарци	58	279	470	532	1339		6190
Жене	75	246	457	564	1342		6485
Степановићево	25	114	160	184	483	21,70 %	2226
Мушкарци	14	52	90	91	247		1071

Жене	11	62	70	93	236		1155
Ветерник	200	836	1384	1541	3960	23,45 %	16883
Мушкарци	96	428	690	720	1933		8327
Жене	104	408	694	821	2027		8556
Стари Лединци	12	49	70	80	212	21,63 %	980
Мушкарци	8	22	32	36	99		495
Жене	4	27	38	44	113		485
Град Нови Сад					83477	22,44 %	372071
Мушкарци							176925
Жене							195146

<i>Старосни индикатори становништва 2007.</i>			
	2007.		
	Град	Округ	Србија
Просечна старост (године)	39,37	39,65	40,89
Очекивано трајање живота - мушкарци	70,49	69,46	70,42
Очекивано трајање живота - жене	76,23	75,65	75,82
Индекс старења (однос старог (60 и више година) према младом (0 - 19) становништву)	89,82	90,43	103,17

Извор: Републички завод за статистику Србије "Општине у Србији 2008"

3.3. Циљна група коју обухвата Локални акциони план политике за младе Града Новог Сада

Младост подразумева период биолошког и психолошког сазревања и укључивања појединца/ке у друштвену заједницу. Карактерише га неколико значајних промена: завршетак школовања - > запослење; зависност од примарне породице -> осамостаљивање; живот у родитељском дому -> живот у сопственом стамбеном простору; успостављање стабилних емотивних релација (и/или ступање у брак); рођење детета (или преузимање улоге родитеља). Током овог раздобља, од младе особе очекује се да развије вештине и способности да би могла да преузме нове улоге у свим областима друштвеног деловања.

Тешко је једнозначно одредити и дефинисати узрасну границу младости, па се и формална одређења овог раздобља разликују. Уједињене нације младима сматрају особе од 15 до 24 године (*Генерална скупштина Уједињених нација А/36/215 и резолуција 36/28, 1981. година*), различити документи и програми Европске уније младост одређују у распону од 13 до 35 година. Акциони план Политике за младе у АП Војводини младе је ставио у период од 14 до 29 година, док Национална стратегија за младе Републике Србије младима дефинише особе између 15 и 30 година.

Локални акциони план политике за младе Града Новог Сада односи се на деловање за добробит свих младих Града Новог Сада у доби од 14 до 30 година, без обзира на њихов узраст, пол, социјални статус, национално, верско или политичко опредељење, сексуалну оријентацију, инвалидитет, интересовања или било какво друго својство или опредељење.

3.4. Приказ области којима се бави Локални акциони план политике за младе Града Новог Сада, кључни актери и програми

3.4.1. Образовање младих

3.4.1.1. Шта подразумевамо под појмом "Образовање младих"

Образовање је право и потреба сваког и у великом обликује наше животе. Посматрано у односу на садржај, начин организације, циљеве и исход, образовање може бити формално, неформално и информално када се одвија у свакодневици, без претходне организације, планирања и намере учења.

Формално образовање се одвија у оквиру школског система - од предшколских установа и основних школа до постдипломских студија на универзитетима, на основу званичних програма образовања који воде до одговарајуће дипломе, односно признања о стеченим квалификацијама, компетенцијама или нивоима образовања. Хијерархијски је устројено и превасходно се финансира из јавних фондова.

Неформално образовање обухвата све организоване и планиране програме и активности образовања и учења изван школског система, који се углавном не завршавају друштвеним признањем стечених знања и постигнућа у смислу националних квалификација и нивоа образовања. Програме и активности обично одликује и методологија рада са холистичким приступом, заснована на искуственом учењу и рефлексiji, прилагођена потребама и сензибилитетима циљне групе уз добровољно учешће.

3.4.1.2. Креирање политике и кључне надлежности

У Републици Србији образовним системом руководи Министарство просвете; Покрајинском секретаријату за образовање АП Војводине 2002. године препуштен је део организационих и руководствених задатака.

Образовање и васпитање уређено је Законом о основама система образовања и васпитања, као системских законских одредби Закона о основној школи, Закона о средњој школи и Закона о високом образовању.

Системским законом уређена је делатност образовања и васпитања која се обавља као: предшколско васпитање и образовање, основношколско васпитање и образовање, средњошколско васпитање и образовање, универзитетско образовање и васпитање.

Грађани и грађанке Републике Србије једнаки су у остваривању права на образовање и васпитање, без обзира на пол, расу, националну, верску и језичку припадност, узраст, физичку и психичку конституцију, социјално и културно порекло, имовно стање, политичко опредељење или друго лично својство.

Основношколско образовање обавезно је и бесплатно. Лица са сметњама у развоју, одрасли и лица са посебним способностима имају право на образовање и васпитање које уважава њихове посебне образовне и васпитне потребе.

Делатност у основном образовању и васпитању обавља основна школа, основна школа за образовање одраслих, основна музичка, односно балетска школа и основна школа за образовање ученика са сметњама у развоју. Основна школа остварује школски програм, а може да остварује и прилагођен школски програм за ученике и одрасле са сметњама у развоју и посебан школски програм за образовање одраслих.

Средњошколско образовање и васпитање подразумева – средњу школу, и то: гимназију (општа и специјализована), стручну школу, мешовиту школу, уметничку школу, средњу школу за образовање одраслих и средњу школу за ученике/це са сметњама у развоју. Република обезбеђује бесплатно образовање за редовне ученике и ученице средњих школа. Ванредни ученици и ученице плаћају школарину у висини коју утврђује школа, уз сагласност Министарства.

Делатност високошколског образовања обављају универзитети, факултети и уметничке академије у саставу универзитета, академије струковних студија, високе школе, високе школе струковних студија. Делатност високог образовања остварује се кроз академске и струковне студије на основу одобрених, односно акредитованих студијских програма за стицање високог образовања. На академским студијама изводи се академски студијски програм, који оспособљава студенте и студенткиње за развој и примену научних, стручних и уметничких достигнућа. На струковним студијама изводи се струковни студијски програм, који оспособљава студенте и студенткиње за примену знања и вештина потребних за укључивање у радни процес. Студије првог степена су: 1. основне академске студије, 2. основне струковне студије; дипломске студије првог степена су: 1. дипломске академске студије, 2. специјалистичке струковне студије, специјалистичке академске студије; студије другог степена су: мастер; студије

трећег степена су докторске академске студије. ("Службени лист Града Новог Сада", број 44/10)

За студенте и студенткиње важи правило да се могу уписати на оне студијске групе за које испуњавају опште услове за упис. Право на републичку стипендију имају ученици и ученице средњих школа, виших стручних школа и факултета. Основни критеријуми за добијање стипендије су висина прихода по члану домаћинства, успех на студијама, односно школски успех и година студирања, односно разред средње школе. Осим права на смештај у студентском дому, за студенте и студенткиње у време трајања предавања и студијских обавеза реализује се и субвенционирање истрахе.

Установе образовања може да оснује Република Србија, Аутономна Покрајина, јединица Локалне самоуправе или физичко лице.

Неформално образовање - Нажалост, у Србији неформално образовање још увек није законски регулисано, не постоји систем његове сертификације и акредитације, као ни институције које би се тиме бавиле.

У овом моменту, велики број удружења и организација се у спровођењу неформалног образовања ослања на институције и релевантне документе на Европском нивоу, где из године у годину расте интересовање за признавање неформалног образовања, тј. за извесним степеном формализације и акредитације овог вида образовања. У том правцу, основно настојање радне групе за неформално образовање при Савету Европе је формирање јасних стандарда и критеријума квалитета неформалног образовања на европском нивоу, прецизирање листе знања, вештина, компетенција едукатора и едукаторки, као и критеријума за оцену квалитета самог образованог процеса, тј. знања која се стичу овим путем. Бела књига (White Paper on Youth) из 2002. године кључни је документ Европске комисије који разматра важност неформалног образовања за омладину Европе.

У последњих неколико година, у Републици Србији постојали су покушаји да се неформално образовање препозна као комплементарно формалном образовању, а самим тим и учешће у његовим програмима сертификације и акредитације, но та иницијатива није доведена до краја. Осим тога, из Новог Сада покренута је Асоцијација НАПОР (Национална Асоцијација Практичара/ки Омладинског Рада), која има за циљ професионализацију омладинског рада коме је једна од кључних компоненти и основних алата управо неформално образовање.

3.4.1.3. Најзначајнији документи

"Закон о основама система образовања и васпитања" ("Сл. гласник Р.С." број 72/09)

"Закон о основној школи" ("Сл. гласник Р.С.", бр. 50/92, 53/93, 67/93, 48/94 - одлука УСРС, 22/02, 62/03 - др. закон, 64/03 - испр. др. закона, 101/05 - др. закон и 72/09 - др. закон)

"Закон о средњој школи" ("Сл. гласник Р.С.", бр. 50/92, 53/93, 67/93, 48/94, 24/96, 23/02, 25/02 - испр., 62/03 - др. закон, 64/03 - испр. др. закона, 101/05 - др. закон и 72/09 - др. закон)

"Закон о високом образовању" ("Сл. гласник Р.С.", бр. 76/05, 100/07 - аутентично тумачење, 97/08 и 44/10)

"Закон о утврђивању надлежности Аутономне Покрајине Војводине" ("Сл. гласник РС", број 99/09)

"Стратегија развоја стручног образовања у Републици Србији" ("Сл. гласник РС", број 01/07)

3.4.1.4. Образовање младих у Новом Саду

Формално образовање

У Граду Новом Саду укупно ради 39 државних основних школа, од којих су 34 редовне основне школе за образовање и васпитање ученика од првог до осмог разреда, три уметничке школе за ученике основношколског узраста (две музичке и балетска школа), школа за образовање деце ометене у развоју и школа за образовање и васпитање одраслих. У плану је изградња још једне редовне основне школе у току 2011. године.

У Новом Саду ради и четири приватне основне школе.

Мрежа средњих школа се састоји од четири гимназије, осам стручних школа (пољопривредна, машинска, електротехничка школа, две техничке, саобраћајна, медицинска и економска), три школе за уметничко образовање (музичка, балетска и школа за дизајн) и школа за децу ометену у развоју. У плану је изградња још једне школе за децу ометену у развоју.

Приватних средњих школа у Новом Саду је 14 (Елитна приватна средња економска школа, Прва приватна гимназија "Олимп", Прва приватна средња физичарска школа "Војкан", Прва приватна средња економска школа "Свети Никола", Гимназија "Живорад Јанковић" са домом ученика, Приватна средња правно-економска школа "Алфа", Прва приватна оптичарска школа "Пашћан", Прва приватна медицинска школа "Хипократ", Средња пословно менаџерска школа, Средња саобраћајна школа, Средња информатичка школа, Средња стручна школа "Круг", "Е-гимназија", Рачунарска гимназија "Смарт").

Високих школа струковних студија у Новом Саду има три - Висока техничка школа струковних студија (Безбедност и здравље на раду, Цивилна заштита и спасавање у ванредним ситуацијама, Електроенергетика, Електронско пословање, Графички дизајн, Графичко инжењерство, Информациона технологија, Обрада метала, Примењена фотографија, Производни инжењеринг, Термоенергетика и одржавање, Веб дизајн, Заштита од пожара, Заштита животне средине), Висока пословна школа струковних студија (Финансијско пословање и рачуноводство, Пословна информатика, Предузетнички бизнис, Трговина и међународно пословање, Туризам и хотелијерство) и Висока школа струковних студија за образовање васпитача.

Када је у питању високо образовање, Универзитет у Новом Саду чини 14 факултета од којих је девет са седиштем у Новом Саду: Факултет техничких наука (Архитектура и урбанизам, Електроенергетика - обновљиви извори електричне енергије, Енергенти, електроника и телекомуникације, Геодезија и геоматика, Графичко инжењерство и дизајн, Грађевинарство, Индустрijско инжењерство, Индустрijски менаџмент, Инжењерство заштите на раду, Инжењерство заштите животне средине, Мехатроника, Поштански саобраћај и телекомуникације, Рачунарство и аутоматика, Саобраћај и транспорт,

Техничка механика), Природно-математички факултет (Основне академске студије: биохемије, биологије, екологије, физике, географије, хемије, хемије - контрола квалитета и управљање животном средином, информатике, математике, менаџмента, примењене математике, заштите животне средине, Интегрисане академске студије двопредметне наставе природних наука, математике и рачунарства, Основне струковне студије оптометрије), Технолошки факултет (Биохемијско инжењерство, Еко-енергетско инжењерство, Фармацеутско инжењерство, Хемијско процесно инжењерство, Инжењерство материјала, Инжењерство угљенохидратне хране, Контрола квалитета, Нафтно-петрохемијско инжењерство, Прехрамбена биотехнологија, Технологија конзервисане хране), Академија уметности (Анимација и визуелни ефекти, Дизајн и снимање звука, Дизајн светла, Дувачки инструменти, Двопредметна настава музике, Етномузикологија, Фотографија, Гитара, Глума, Графичке комуникације, Графика, Гудачки инструменти, Харфа, Камера, Клавир, Композиција, Монтажа, Мултимедијална режија, Музикологија, Нови ликовни медији, Продукција, Режија, Сликање, Соло певање, Вајање), Факултет спорта и туризма (Професор спорта и физичког васпитања, Спортски менаџер - струковне студије, Спортски тренер - струковне студије), Филозофски факултет (Енглески језик и књижевност, Филозофија, Француски, Историја, Компаративна књижевност са теоријом књижевности, Мађарски, Немачки, Педагогија, Психологија, Румунски, Русински, Руски, Словачки, Социологија, Српска филологија, Српска књижевност и језик, Журналистика на словачком, мађарском, румунском, русинском језику, Журналистика на српском језику), Медицински факултет (Академске студије здравствене неге, Интегрисане студије фармације (и на енглеском), Интегрисане студије медицине (и на енглеском), Интегрисане студије стоматологије (и на енглеском), Струковне студије здравствене неге), Пољопривредни факултет (Агроекологија и заштита животне средине, Агроекономски смер, Агротуризам и рурални развој, Фитомедицина, Хортикултура, Органска пољопривреда, Пејзажна архитектура, Пољопривредна техника, Ратарство и повртарство, Сточарство, Уређење, коришћење и заштита вода, Ветеринарска медицина - интегрисане студије, Воћарство и виноградарство), Правни факултет (Општи смер, Смер унутрашњих послова), Економски факултет - одељење у Новом Саду (Аграрна економија и агробизнис, Европска економија и бизнис, Финансије, банкарство и осигурање, Квантитативна економија, Маркетинг, Менаџмент, Пословни информациони системи, Рачуноводство и ревизија, Трговина).

Приватни универзитети и факултети у Новом Саду - Универзитет "Educons" (Академија класичног сликарства, Факултет пословне економије, Факултет за услужни бизнис, Факултет заштите животне средине), Универзитет "Привредна академија" (Факултет за економију и инжењерски менаџмент, Правни факултет за привреду и правосуђе, Факултет за образовање дипломираних правника и дипломираних економиста за руководеће кадрове), Факултет за правне и пословне студије, Факултет за спорт и туризам - ТИМС, Академија лепих уметности, Факултет за фармацију и менаџмент у фармацији, Факултет за менаџмент, Факултет за предузетни менаџмент.

Неформално образовање

Различите програме неформалног образовања у Новом Саду реализују бројна удружења и организације, али због непостојања законске регулативе, званичне сертификације, акредитације и евиденције није могуће направити задовољавајући приказ ових програма.

Програми неформалног образовања спроводе се за све подгрупе младих - млади који похађају основну школу, средњошколце и средњошколке, студенте и студенткиње, не искључују се ни млади ван образовног система, незапослени млади, као и осетљиве групе младих. С обзиром да на неки начин представљају процес комплементаран ономе који се одвија у оквиру образовних институција, тематика програма неформалног образовања је барем исто толико разнолика колико и циљне групе којима су ови програми намењени: од људских права до интеркултуралног учења, од превенције наркоманије до превенције насиља у школама, од едукације за заштиту животне средине до креативних радионица, од радионица за учење језика и рачунарских вештина до оних за развој комуникацијских вештина и вештина вођења. Нажалост, без законске регулативе у области неформалног образовања, тешко је спровести адекватну контролу квалитета ових програма који се нуде младима у Новом Саду.

Установа која се у Новом Саду дуги низ година бави неформалним образовањем је Новосадски Отворени Универзитет, основан 1952. године као наследник Народног универзитета из 1919. године. Формиран као организација за потребе општег и стручног образовања и културног информисања и образовања. До данас, кроз различите програме универзитета прошло је близу 2,5 милиона полазника/ца.

Новосадски отворени универзитет подељен је на две основне целине:

- Центар за културу, који реализује активности усмерене на ширење и промовисање културе (једна од најпознатијих манифестација културе и образовања деце "Распустилиште")

- Центар за Перманентно образовање - Обухвата три облика образовања: неформално или перманентно образовање са близу 110 различитих облика и могућности преквалификације и доквалификације на свим

нивоима знања; Центар за информатику и Центар за учење страних језика.

3.4.1.5. Истраживање потреба и проблема младих у Новом Саду *

(* Више информација о самом истраживању - Анекс 1. Истраживање је рађено на случајном узорку младих, осим специфичних група код којих су анкетирани активни млади из ових групација)

Приликом испитивања образовних потреба, први задатак за испитанике/це је био да процене у којој мери су задовољни/е појединим аспектима образовног система (на скали од 1 до 5). Просечне оцене су представљене у доњем графику.

Можемо рећи да новосадске образовне установе за службују чисту тројку, с обзиром да се све оцене крећу око те цифре. Млади су најзадовољнији избором школа и факултета, док највише "шкрипи" када су у питању нешто практичнији и "животнији" аспекти образовања - понуда ваннаставних активности, оспособљавање за будући посао и прилагођавање личним потребама ученика/ца и студената/киња.

У којој мери сте задовољни појединим аспектима школског система?	
избор школе/факултета	3,93
однос са наставничким кадром	3,21
квалитет наставе	3,16
опремљеност наставним средствима	3,07
прилагођеност потребама ученика/студената	2,95
оспособљавање за будући посао	2,84
понуда ваннаставних активности	2,76

Утисак да их образовање не оспособљава за будући посао је израженији код студената/киња, што је и очекивано, с обзиром да су непосредније суочени са питањима заснивања радног односа.

Разлике између полова нису изражене.

У којој мери сте задовољни појединим аспектима школског система? ПОЛ И ОБРАЗ. СТАТУС				
	мушкарци	жене	ученици/е	студенти/киње
избор школа/факултета	3,91	3,94	<u>3,76</u>	<u>4,13</u>
однос са наставничким кадром	3,23	3,16	3,11	3,21
квалитет наставе	3,14	3,17	3,17	3,12
опремљеност наст. средствима	3,02	3,08	3,15	3,18
прилагођеност потребама уч./студ.	2,92	2,93	3,07	2,86
оспособљавање за будући посао	2,80	2,81	<u>3,09</u>	<u>2,78</u>
понуда ваннаставних активности	2,61	2,85	2,87	2,71

Нису пронађене значајније разлике између града и приградских насеља.

<i>У којој мери сте задовољни појединим аспектима школског система? МЕСТО</i>		
	Нови Сад	приградска насеља
избор школа/факултета	3,91	3,94
однос са наставничким кадром	3,19	3,20
квалитет наставе	3,15	3,16
опремљеност наст. средствима	3,02	3,10
прилагођеност потребама уч./студ.	2,93	2,91
оспособљавање за будући посао	2,75	2,89
понуда ваннаставних активности	2,69	2,79

Специфичне групе су углавном давале више оцене наведеним аспектима школског система него испитаници/е из опште популације (у табели су подвучени сви проценти који су виши у односу на општу популацију).

Изузетак у том смислу су само млади таленти, односно ученици/е који су постигли изузетне резултате у некој области. Они су исподпросечно оценили два аспекта: опремљеност наставним средствима и понуду ваннаставних активности.

<i>У којој мери сте задовољни појединим аспектима школског система? СПЕЦИФИЧНЕ ГРУПЕ</i>			
	особе са инв.	Роми/Ромкиње	талентовани млади
избор школа/факултета	<u>4.40</u>	<u>4.32</u>	<u>4.08</u>
однос са наставничким кадром	4,12	3,76	<u>3.32</u>
квалитет наставе	<u>3.68</u>	<u>3.84</u>	<u>3.44</u>
опремљеност наст. средствима	<u>3.64</u>	<u>3.64</u>	2,88
прилагођеност потребама уч./студ.	<u>3.24</u>	<u>3.76</u>	<u>3.28</u>
оспособљавање за будући посао	<u>3.12</u>	<u>3.64</u>	<u>3.28</u>
понуда ваннаставних активности	<u>2.83</u>	<u>2.92</u>	2,68

Ваннаставне активности

Истраживање је показало да је тек сваки/а трећи/а млади/а Новосађанин/ка укључен/а у неке ваннаставне активности током свог школовања.

<i>Процент испитаника/ца који су (били) укључени у неке ваннаставне активности у школи/на факултету</i>	
Укупно	35%
Мушкарци	32%
Жене	36%
Ученици/е	54%
Студенти/киње	29%
Нови Сад	34%
Приградска насеља	36%
Особе са инвалидитетом	48%
Роми/Ромкиње	40%
Талентовани младих	68%

Код ученик/ца који тренутно похађају школу тај проценат је релативно висок - 54%. Највећи број њих је пријавио да учествује у неким спортским активностима (школски тим у кошарци, фудбалу). Отприлике сваки/а десети ученик/ца учествује у некој од уметничких секција (литерарна, драмска, ликовна), док сваки/а двадесети/а наводи да је представљао/ла школу на неком од такмичења.

Код актуелних студената је нешто нижи проценат укључености у ваннаставне активности, 29%. Највећи број њих поново наводи спортске активности, а потом студентски парламент, невладине организације итд.

Ученички и студентски парламент

Ученички и студентски парламент нису довољно афирмисани и транспарентни међу својим потенцијалним корисницима/цама. Истраживање показује да са парламентом није уопште или довољно упознато чак 68% ученика/ца и 76% студената/киња.

<i>У којој мери сте упознати са радом ученичког/студентског парламента?</i>				
	ни мало	недовољно	довољно	веома упознат/а
Укупно	44 %	33 %	20 %	3 %
Мушкарци	44 %	34 %	20 %	2 %
Жене	44 %	31 %	21 %	4 %
Ученици/е	44 %	24 %	24 %	8 %
Студенти/киње	36 %	40 %	22 %	3 %
Нови Сад	45 %	32 %	20 %	3 %
Приградска насеља	42 %	34 %	22 %	3 %
Особе са инвалидитетом	28 %	52 %	16 %	4 %
Роми/Ромкиње	24 %	40 %	36 %	0 %
Талентовани младих	24 %	28 %	20 %	28 %

. Са радом парламента су најбоље упознати талентовани млади. Њих половина је довољно или веома упознато са радом парламента. Ово говори о томе да талентовани млади могу бити носиоци промена у школама, јер их поред добрих школских резултата одликује и висок ниво активизма. Управо је зато веома битно радити на њиховом идентификовању и усмеравању.

Колико поверења имају ученици/е и студенти/киње да парламент може допринети променама у образовном систему? Тек сваки/а трећи/а ученик/ца и студент/киња сматра да парламент може допринети променама (доњи график).

<i>Према Вашем мишљењу, да ли уч/ст парламент може допринети променама у обр. систему?</i>			
	не	не знам	да
Укупно	28 %	39 %	33 %
Мушкарци	33 %	33 %	35 %
Жене	23 %	46 %	31 %
Ученици/е	28 %	40 %	32 %
Студенти/киње	31 %	32 %	36 %
Нови Сад	30 %	37 %	33 %
Приградска насеља	23 %	44 %	33 %
Особе са инвалидитетом	13 %	29 %	58 %
Роми/Ромкиње	8 %	24 %	68 %
Талентовани младих	44 %	16 %	40 %

Најоптимистичнији по овом питању су млади са инвалидитетом и Роми/Ромкиње.

Талентовани млади су у овом контексту врло занимљиви зато што имају изразито поларисано мишљење (захваљујући томе што су најбоље упознати са радом парламента). Дакле, међу њима треба идентификовати оне који у овом смислу имају виши степен оптимизма.

Додатна анализа ученичког и студентског парламента се може пронаћи у одељку *Активно укључивање младих у друштво и изградња цивилног друштва*.

Шта треба променити у наставном процесу?

Централно питање у блоку о формалном образовању је било шта је потребно променити у наставном процесу да буде више подстицајан за ученике/це и студенте/киње? С обзиром на специфичности образовних процеса код ове две групе испитаника/ца, урађене су две одвојене анализе.

Ученици/е су се у својим предлозима највише базирали/е на однос наставника/ца према ученицима/ама - коректнији однос, више разумевања, боља комуникација, млађи/е наставници/е ("са више живаца"). Поред самог односа, ученици/е наставницима/ама замерају на незанимљивој настави - настава треба да буде подстицајнија и занимљивија, мање монотона и сл. Поред рада наставника/ца, ученици имају и предлоге на системском нивоу - да се градиво смањи, да се избаце непотребне сувопарне чињенице, уведе више праксе...

<i>Шта је потребно променити у наставном процесу да буде више подстицајан? УЧЕНИЦИ/Е</i>	
ученици/е	%
однос наставника/ца према ученицима/ама	34%
занимљивија и креативнија настава	23%
осавремени и смањити градиво	23%
више праксе	6%
прилагођавање индивидуалним потребама	6%
боља опремљеност школа	6%
<i>* испитаници/е су самостално наводили/е одговоре, који су накнадно сврстани у категорије</i>	

За разлику од ученика/ца, студенти/киње су недостатак праксе ставили на убедљиво прво место, с обзиром да је за њих поседовање практичних знања императив због запошљавања које следи након факултета. Предложене промене које се тичу осавремењивања градива и наставе, као и односа са наставницима/ама су сличне као код ученика/ца.

<i>Шта је потребно променити у наставном процесу да буде више подстицајан? СТУДЕНТИ/КИЊЕ</i>	
студенти/киње	%
више праксе	24%
осавремени и смањити градиво	13%
занимљивија и креативнија настава	13%
боља сарадња професор/ица-студент/киња	12%
системске промене, Болоњски систем	7%
прилагођавање индивидуалним потребама	6%
бољи наставнички кадар	4%
боља опремљеност факултета	3%
<i>* испитаници/е су самостално наводили/е одговоре, који су накнадно сврстани у категорије</i>	

Код студената/киња се јавио и захтев за системским променама, нарочито по питању Болоњске конвенције. Студенти/киње су углавном предлагали да се она спроведе правилно и у потпуности, а било је и предлога за њеним укидањем (у мањем проценту). Такође, студенти су наводили да је наставничком кадру потребна едукација и осавремењивање.

На овом питању посебно треба издвојити одговоре младих талената, иако су они врло слични са одговорима опште популације. Основни проблем који они уочавају је однос наставника/ца према ученицима/ама, који би требало да буде стимулативнији и индивидуализован. Поред тога, истиче се и захтев за осавремењивањем и смањивањем обима градива. Основна разлика у односу на "обичне" ученике је што су ова два проблема у случају талената изразито доминантна, а преостали се јављају спорадично.

Неформално образовање

У табели је представљен проценат младих који је учествовао у појединим активностима из домена неформалног образовања (едукације ван школе/факултета). Видимо да најпопуларни вид неформалног образовања представљају курсеви језика и рачунара, које похађа око половина младих у Новом Саду. Подаци за остала три понуђена вида неформалног образовања нису толико оптимистични, с обзиром да је на пример радионицама присуствовао/ла тек сваки/а пети/а испитаник/ца, а семинарима/конференцијама сваки/а четврти/а.

<i>Активности из домена неформалног образовања у којима су учествовали млади из Новог Сада. ПОЛ</i>			
активности	мушкарци	жене	УКУПНО
курсеви (страни језици, рачунари и сл.)	47%	56%	52%
предавања	20%	16%	18%
радионице	17%	22%	19%
семинари, конференције, тренинзи	26%	22%	24%

* испитаници/е су заокруживали/е све активности у којима су учествовали

Студенти/киње су чешћи корисници курсева, предавања и конференција, а изненађује податак да у односу на ученике/це заостају што се тиче учешћа у радионицама - тек 18% студената/киња поседује искуство учешћа у радионици.

Посебну пажњу треба поклонити младима из приградских насеља, с обзиром да они заостају за младима из града по укључивању у неформално образовање.

<i>Активности из домена неформалног образовања у којима су учествовали млади из Новог Сада. ОБРАЗОВНИ СТАТУС И МЕСТО</i>					
активности	ученици/е	студент.	запосл., незапосл.	Нови Сад	приградска насеља
курсеви (страни језици, рачунари и сл.)	45%	56%	49%	56%	43%
предавања	16%	21%	17%	20%	15%
радионице	27%	18%	15%	21%	16%
семинари, конференције, тренинзи	23%	30%	20%	24%	24%

* испитаници/е су заокруживали/е све активности у којима су учествовали

Посматране три специфичне групе су у практично свим показатељима учешћа у неформалном образовању бољи у односу на општу популацију. Делимичан разлог за то је селекционисаност узорка у истраживању (контакти припадника/ца специфичних група су добијени првенствено преко невладиних организација). И поред тога, можемо закључити да су ове групе пријемчивије за програме неформалног образовања.

<i>Активности из домена неформалног образовања у којима су учествовали млади из Новог Сада. СПЕЦИФИЧНЕ ГРУПЕ</i>			
активности	особе са инв.	Роми/Ромкиње	талентовани млади
курсеви (страни језици, рачунари и сл.)	76%	52%	64%
предавања	52%	44%	56%
радионице	72%	60%	68%
семинари, конференције, тренинзи	72%	68%	52%

* испитаници/е су заокруживали/е све активности у којима су учествовали

Као и код формалног образовања, испитаници/це су имали задатак да оцене аспекте неформалног образовања. Када се погледа доњи график, јасно је да је највише енергије потребно уложити у повећање видљивости програма неформалног образовања.

<i>У којој мери сте задовољни наредним аспектима неформалног образовања?</i>	
избор активности (курсеви, радионице...)	3,72 %
корисност и применљивост "наученог"	3,69 %
доступност и видљивост тих активности	3,30 %

Истраживање је показало да су жене задовољније свим аспектима неформалног образовања, као и да су становници/е Новог Сада задовољнији у односу на приградска насеља.

<i>У којој мери сте задовољни наредним аспектима неформалног образовања? ПОЛ И МЕСТО</i>				
	мушкарци	жене	Нови Сад	приградска насеља
избор активности (курсеви, радионице...)	3,57	<u>3,87</u>	<u>3,73</u>	3,69
доступност и видљивост тих активности	3,15	<u>3,42</u>	<u>3,33</u>	3,19
корисност и применљивост "наученог"	3,65	<u>3,72</u>	<u>3,72</u>	3,61

Занимљива је констатација да млади ван образовног система (запослени/е и незапослени/е) корисност и применљивост "наученог" процењују ниже од ученика/ца и студената/киња. Овај податак је забрињавајући, с обзиром да млади ван образовног система имају бољи преглед употребљивости знања у послу (или тражењу посла у случају незапослених).

<i>У којој мери сте задовољни наредним аспектима неформалног образовања? ОБР. СТАТУС</i>			
	ученици/е	студенти/киње	запосл., незапосл.
избор активности (курсеви, радионице...)	3,66	3,74	3,71
доступност и видљивост тих активности	3,26	3,38	3,19
корисност и применљивост "наученог"	3,87	3,69	3,55

Код специфичних група је уочен став да је знање стечено неформалним образовањем корисно и применљиво, много више него код опште популације.

<i>У којој мери сте задовољни наредним аспектима неформалног образовања? СПЕЦ. ГРУПЕ</i>			
	особе са инв.	Роми/Ромкиње	талентовани млади
избор активности (курсеви, радионице...)	4,21	3,72	3,74
доступност и видљивост тих активности	3,63	3,32	3,26
корисност и применљивост "наученог"	4,25	3,68	4,22

Шта је најважније за успех у каријери? Према мишљењу новосадске младе популације, две ствари су кључне - формално образовање (школа, факултет) и познанства/везе. Положај неформалног образовања у овом контексту је маргиналан - Новосађани/ке га опажају мање значајним од фактора среће. Резултати се налазе у доњем графику.

<i>Према Вашем мишљењу, шта је најважније за успех у каријери?</i>	
формално образовање	74 %
познанства, везе	66 %
срећа	27 %
неформално образовање	20 %
<i>* испитаници/е су бирали/е два од понуђених одговора</i>	

Разлике између мушкараца и жена нису велике. Оно што је ипак уочљиво је да жене имају мало више поверења у образовање, док мушкарци више полажу на фактор среће.

<i>Према Вашем мишљењу, шта је најважније за успех у каријери? ПОЛ</i>		
	мушкарци	жене
формално образовање (школа, факултет)	72%	<u>76%</u>
познанства, везе	66%	65%
срећа	30%	25%
неформално образовање	19%	<u>21%</u>
друго (упорност, снажљивост...)	1%	1%
<i>* испитаници/е су бирали/е два од понуђених одговора</i>		

Ученици/е и студенти/киње имају много више поверења у формално образовање у односу на младе ван образовног система. То може представљати важан закључак, с обзиром да запослени и они који траже посао имају нешто више искуства са тим колико је употребљиво знање стечено формалним образовањем.

<i>Према Вашем мишљењу, шта је најважније за успех у каријери? РАДНИ СТАТУС</i>				
	ученици/е	студенти/киње	запослени/е	незапослени/е
формално образовање (школа, факултет)	76%	78%	68%	63%
познанства, везе	65%	65%	70%	67%
срећа	31%	25%	24%	35%
неформално образовање	18%	19%	22%	17%
друго (упорност, снажљивост...)	0%	1%	1%	2%
* испитаници/е су бирали/е два од понуђених одговора				

Специфичне групе имају нешто другачији начин размишљања на ову тему. Оне много више вреднују неформално образовање (нарочито талентовани млади), а мање познанства.

<i>Према Вашем мишљењу, шта је најважније за успех у каријери? СПЕЦИФИЧНЕ ГРУПЕ</i>			
	особе са инв.	Роми/Ромкиње	талентовани млади
формално образовање (школа, факултет)	80%	84%	76%
познанства, везе	44%	44%	32%
срећа	28%	20%	8%
неформално образовање	40%	44%	60%
друго (упорност, снажљивост...)	0%	0%	4%
* испитаници/е су бирали/е два од понуђених одговора			

Приликом коментарисања понуде неформалног образовања у Новом Саду, испитаници/е су најчешће наводили/е да је потребно снижити цене и увести више бесплатних едукација, јер би на тај начин оне постале доступније свима.

Подједнако је навођен захтев да понуду неформалног образовања треба учинити *атрактивнијом и видљивијом*, пре свега путем више рекламирања или путем прављења база на којима биле окупљене све информације.

Испитаници/е су истакли и да је потребно ове видове едукације учинити *признатијим* (од стране државе и послодаваца), што би мотивисало више младих да их похађају.

3.4.2. Запошљавање младих

3.4.2.1. Шта подразумевамо под "Запошљавањем младих"

Млади су друштвена група која осигурава више-струку добит ако се у њу уложи. Млади најлакше прихватају нове идеје и најлакше могу пратити брзину технолошких промена, које траже флексибилну, мобилну и квалификовану радну снагу.

Под запошљавањем младих подразумевамо ступање у радни однос младих од 14 до 30 година старости који нису остварили право на рад, налазе се на евиденцији незапослених особа и активно траже запошлење. (Закон о раду Републике Србије)

Област запошљавање младих обухвата неколико аспеката:

а) Млади који траже посао, односно, млади на тржишту рада, на које се односе активне мере и програми запошљавања, затим неформално запошљавање (млади који су на тржишту рада, а на које се не односи Закон о раду и други прописи из области радног законодавства - „сиво тржиште рада”).

б) Образовање и запосленост, каријерно вођење и саветовање младих, пружање континуиране помоћи

младима током њиховог целокупног каријерног развоја, са циљем постизања професионалног идентитета, а у складу са личним особинама и потребама тржишта рада за појединим занимањима.

в) Предузетништво младих, покретање сопственог посла, односно самозапошљавање младих системском подршком у виду знања, саветовања и коришћења афирмативних мера државе. Млади предузетници/це су храбри млади креативни људи са дефинисаним циљем и визијом, које претварају у стваност. Они поседују способност да виде шансу у окружењу и да је искористе. Они преузимају ризике и иницијативе како би остварили профит. Млади предузетници су иноватори који стварају нова и унапређују постојећа тржишта.

Статистика:

Према подацима Националне службе за запошљавање број младих до 30 година старости, који први пут треба да заснује радни однос, на новосадском тржишту рада износи 14%, односно 4095 особа, од укупно 29 480 незапослених

Према подацима Националне службе за запошљавање број младих до 30 година старости на евиденцији, који има високу стручну спрему је 1791 или 43%, вишу стручну спрему 553 или 14%, а средњу стручну спрему 1751 или 43%.

3.4.2.2. Креирање политике и кључне надлежности

Политику запошљавања младих креирају и спроводе надлежне институције на националном, покрајинском и локалном нивоу.

Национални ниво:

На националном нивоу надлежна министарства у области запошљавања младих су:

Министарство економије и регионалног развоја - креира мере активне политике запошљавања које су усмерене ка унапређењу запослености, а које се реализују преко Националне службе за запошљавање: посредовање у запошљавању лица која траже запослење, професионална оријентација и саветовање о планирању каријере, субвенције за запошљавање послодавцима/кама, подршка samozapošljavanja, додатно образовање и обука, подстицаји за кориснике/це новчане накнаде и јавни радови. Националну службу за запошљавање чине Дирекција, две Покрајинске службе, 34 филијале, 21 служба и више од 120 испостава у свим окружним у Републици Србији. Услуге које пружају незапосленим лицима су: каријерно вођење и саветовање, додатно образовање и обуке, развој предузетништва и програми запошљавања, као и услуге послодавцима/кама

На предлог Министарства, Влада утврђује Национални акциони план запошљавања за сваку годину; њиме се дефинишу приоритети и циљеви политике запошљавања и утврђују програми и мере који ће се реализовати како би се достигли циљеви и постигло одрживо повећање запослености.

Министарство рада и социјалне политике - Сектор за рад обавља послове који се односе на анализу стања и предлагање мера у циљу унапређења стања и израду закона и других прописа у области рада, радних односа и других облика радног ангажовања, зарада и других примања запослених, заштите достојанства на раду, равноправности полова у области рада, заснивање радног односа и рада страних држављана у Србији, итд. Сектор за рад, пружа стручну помоћ послодавцима/кама, запосленима, синдикатима и другим странкама, у вези са применом прописа у области рада, давањем усмених и писмених обавештења и мишљења поводом њихових захтева.

Министарство финансија - у оквиру својих надлежности бави се основама система доприноса за социјално осигурање, као и обезбеђивањем финансирања обавезног социјалног осигурања.

Министарство просвете - у чијој су надлежности активности педагошко-психолошке службе у основним и средњим школама. Традиционално, у систему образовања постоји професионална оријентација која се остварује на нивоу основних и средњих школа. Професионалну оријентацију реализују психолози/шкиње и педагози/шкиње, у оквиру просветно-педагошких служби које су организоване у основним и средњим школама и предметни професори/ке. Њихове активности обухватају широки спектар активности у којима саветовање, информисање и вођење чини један део.

Министарство омладине и спорта - има за циљ побољшање положаја и унапређење квалитета живота

младих креирањем мера, програма и активности у области запошљавања младих које ће допринети побољшању њиховог положаја и лакшој запошљивости. Министарства омладине и спорта је носилац процеса израде Стратегије каријерног вођења и саветовања.

Покрајински ниво:

На покрајинском нивоу надлежне институције за област запошљавања младих су:

Покрајински секретаријат за рад, запошљавање и равноправност полова - има за циљ праћење и унапређивање стања у областима рада, запошљавања и равноправности полова на територији АП Војводине. У складу са овим циљем има следеће задатке: предлагање и реализација мера активне политике запошљавања, прикупљање и анализа података из области запошљавања; праћење свих процеса везаних за рад и запошљавање; давање мишљења и предлагање мера у области рада и запошљавања; спровођење и унапређивање програма запошљавања.

Покрајински секретаријат за спорт и омладину - ради на доношењу Акционог плана политике за младе у Војводини, у оквиру кога се доносе мере за решавање актуелних проблема младих из области запошљавања у АП Војводини.

Покрајински секретаријат за социјалну политику и демографију у оквиру сектора за социјалну политику обавља послове праћење и проучавање стања у области пензијског и инвалидског осигурања и зарада, праћење ефекта мера економске политике у односу на материјални положај, пензионера/ки и социјално незабележених лица.

Покрајински савет за запошљавање - утврђује и предлагаје покрајинској влади план запошљавања и мере за његово спровођење.

Локални ниво:

На локалном нивоу надлежне институције за област запошљавања младих су:

Град Нови Сад, у оквиру рада Локалног савета за запошљавање креира Локални акциони план запошљавања којим се утврђују приоритети и мере за унапређење запослености и смањење незапослености на територији Града. Савет за запошљавање Града Новог Сада даје мишљења и препоруке у вези програма и мера активне политике запошљавања, прописа из области запошљавања и других питања од интереса за запошљавање. Основни приоритет за 2010. годину у Акционом плану запошљавања Града је подстицање запошљавања младих путем финансирања стручног оспособљавања и запошљавања приправника за самосталан рад у струци.

Привредни савет, као саветодавно тело Градоначелника за питања економског развоја Града и Комисија за израду Стратегије привредног развоја Града Новог Сада, дефинише циљеве и пројекте за економски развој Града, привлачење инвестиција, и отварање нових радних места.

3.4.2.3. Најзначајнији документи

Акцијама којима се регулише област запошљавања младих су:

Закони:

Закон о запошљавању и осигурању за случај незапослености
 Закон о запошљавању особа са инвалидитетом и професионалној рехабилитацији
 Закон о раду
 Закон о евиденцијама у области рада
 Закон о пензијском и инвалидском осигурању
 Закон о мирном решавању радних спорова
 Закон о спречавању дискриминације
 Закон о приватним предузетницима
 Закон о регистрацији привредних субјеката
 Закон о доприносима за обавезно социјално осигурање
 Закон о основама система васпитања и образовања

Као и националне, покрајинске и локалне стратегије:

Национални акциони план запошљавања
 Национална стратегија привредног развоја Републике Србије
 Стратегија каријерног вођења и саветовања
 Стратегија развоја стручног образовања у Републици Србији
 Национална стратегија за младе
 Покрајинска стратегија за младе
 Акциони план запошљавања Града Новог Сада за 2010. годину
 Стратегија привредног развоја Града Новог Сада

ЗАКОНСКА УТЕМЕЉЕНОСТ КАРИЈЕРНОГ ВОЂЕЊА И САВЕТОВАЊА

Законом о раду предвиђено је остваривање права на образовање, стручно оспособљавање и усавршавање, као и обезбеђивање адекватних услова за рад. Каријерно вођење и саветовање има значајну улогу у спровођењу овог закона.

Закон о запошљавању и осигурању за случај незапослености прецизира улогу и активности Професионалне оријентације и саветовања о избору занимања кроз послове запошљавања, Мере активне политике запошљавања као и конкретне услуге које се пружају корисницима/ама (чланови 6; 43; 20;49).

Националним акционим планом запошљавања (НА-ПЗ 2009.) обухваћена је проблематика као и конкретни предлози превазилажења високе стопе незапослености. У контексту свеобухватне Стратегије каријерног вођења и саветовања потребно је ослонити се на интегрисане смернице 17, 18, 19, 23, 24.

Законом о средњој школи ("Службени гласник Републике Србије" бр. 50/92, 53/93, 67/93, 48/94, 24/96, 23/02, 62/03 и 64/03), омогућене су полазне претпоставке за свеобухватни систем каријерног вођења и саветовања.

Законом о основама система васпитања и образовања који је усвојен у Скупштини Републике Србије предвиђено је да се развојем и вођењем каријере бави будући Савет за стручно образовање и образовање одраслих.

3.4.2.4. Запошљавање младих у Новом Саду

У оквиру рада на анализи актера локалне заједнице, радна група "Запошљавање младих" Комисије за израду Локалног акционог плана политике за младе Града Новог Сада прикупила је информације о програмима и услуга у области запошљавања које су младима на располагању у Новом Саду. У односу на аспект деловања, то су:

а) Млади који траже посао, односно, млади на тржишту рада

1. Национална служба за запошљавање

Програм ПРВА ШАНСА - приправници/це - Овај пројекат постао је један од најпопуларнијих и вероватно најефикаснијих модела за запошљавање младих. У самом програму се ради на оспособљавању младих да стекну своја прва радна искуства кроз субвенционисан програм државе. Програм обухвата стручно оспособљавање и запошљавање младих до 30 година старости, без радног искуства у струци. У току је конкурс "ПРВА ШАНСА 2010". Овај програм запошљавања младих намењен је послодавцима/кама из приватног сектора којима се пружа прилика да ангажовањем приправника/ца остваре право на рефундацију зараде и трошкова доприноса за социјално осигурање. Послодавац/ка има обавезу да после истека периода финасирања од стране државе задржи радника/цу још минимум 12 месеци као стално запослену особу.

Додатно образовање и обуке за млада незапослена лица I и II степена стручне спреме за запошљавање, самозапошљавање и тражење посла;

Обуке за познатог послодавца/ку

Јавни радови имају за циљ запошљавање теже запошљивог незапосленог лица и незапосленог у стању социјалне потребе, очувања и унапређења радних способности незапослених, као и остваривање одређеног друштвеног интереса. Средства намењена за организовање јавних радова користе се за зараде незапослених лица укључених у јавне радове, за накнаду трошкова за долазак и одлазак са рада и за трошкове спровођења јавних радова.

Национална служба за запошљавање има и систем инфраструктуре која омогућује бесплатну обуку за рад на рачунару, као и основе пословне кореспонденције како би што лакше млади могли оспособити за запослење и/или самозапослење.

Национална служба за запошљавање спроводи и партнерске програме у сарадњи са страним донаторима, а усмерених у циљу побољшавања запослености младих људи. Неки од програма где су носиоци државне институције или образовне државне установе су:

- Пројекат подршка националним напорима за промовисање запошљавања младих и управљање миграцијама (заједнички програм Уједињених нација у сарадњи са Владом Републике Србије)

/Почетком 2010. године НЗС је у оквиру овог програма расписала позив за подношење пријава за реализацију програма запошљавања младих. Циљ је да се кроз обуку помогне младим незапосленим лицима од 15 до

30 година да се што боље припреме за запошљавање, самозапошљавање и тражење запослења. Програм се финансира из Фонда за запошљавање младих који су основали Влада Републике Србије и шпански Фонд за остваривање миленијумских циљева у оквиру заједничког програма агенције Уједињених нација "Подршка националним напорима за промовисање запошљавања младих и управљање миграцијама". Програм је намењен за младе до 2. степена стручне спреме, са или без радног искуства. Приоритет за укључивање у програм имају младе особе са инвалидитетом, Роми/Ромкиње, избегла и интерно расељена лица, повратници у поступку реадмисије и корисници/е социјалних услуга.

- Темпус пројекат развој оквира доживотног учења (DELFI), носилац пројекта је Универзитет у Крагујевцу;

- Темпус пројекат "преквалификација за незапослена лица са завршеним Универзитетом у Србији (CONCUR)" носилац пројекта је Универзитет у Новом Саду;

- Пројекат развоја мреже иновативних социјалних предузећа (ISEDE-NET);

- Пројекат одрживи одговор тржишта рада за потребе жртава трговине људима у Србији Пројекат (G2G - MATRA-FLEX) холандско искуство и добра пракса у области запошљавања – пројекат запошљавања особа са инвалидитетом.

Савет за запошљавање Града Новог Сада основан је Решењем Градоначелника Града Новог Сада 15. новембра 2006. године на основу одредаба Закона о запошљавању и осигурању за случај незапослености. Реализоване мере из Програма активне политике запошљавања Града Новог Сада за 2007, 2008 и 2009. годину и Акционог плана запошљавања Града Новог Сада за 2010. годину: финансирање запошљавања приправника (запослено укупно око 250 приправника на територији Града), организовање јавних радова од интереса за Град (преко јавних радова запослено је око 100 незапослених лица из теже запошљивих категорија), додатна обука и образовање (обучено 20 лица за послове конкретног радног места код познатог послодавца и 90 жена за отпочињање приватног бизниса; обучено 340 лица за потребе тржишта рада - курсеви почетног енглеског језика, почетни информатички курс, обука за дефицитарна занимања страих и уметничких заната и домаће радиности), подстицање запошљавања особа са инвалидитетом, организовање сајмова за запошљавање, самозапошљавање, давање субвенција за отварање нових радних места.

б) Образовање и запосленост, каријерно вођење и саветовање младих

1. Национална служба за запошљавање *Каријерно вођење и саветовање*

Национална служба за запошљавање (НСЗ) има вишедеценијску традицију каријерног вођења и саветовања. Циљне групе су превасходно незапослени/е и појединци/ке који траже промену запослења, али и ученици/е и студенти/киње.

Каријерно вођење и саветовање обухвата:

Групно информисање - информације о правима и обавезама у случају незапослености, о услугама и могућностима подршке

Процена запошљивости и индивидуални планови запошљавања - саветовање за запошљавање

Обука за активно тражење посла

Клуб за тражење посла

Саветовање

Сајмови запошљавања

2. Универзитетски центар за развој каријере и саветовање студената

Циљ Центра је пружање подршке студентима/кињама и дипломцима у развијању способности, знања и вештина које су кључне за запошљавање као и пружање информација о понудама за послове, стипендије и праксе у земљи и иностранству. Центар има за циљ повезивање академске и пословне заједнице.

Услуге за студенте/киње и дипломце Универзитета у Новом Саду:

- Помоћ при састављању биографија (ЦВ), пропратних писама, пријава за посао
- Индивидуално саветовање у развоју каријере
- Савети и припреме за интервју за посао
- Радионице, тренинзи и семинари лаких вештина и за развој каријере
- Информације о слободним радним местима, праксама, волонтирању, стипендијама.
- Презентације компанија и сусрети са послодавцима
- Брошуре са саветима при запошљавању и развоју каријере
- Корисна литература у Централној библиотеци Универзитета
- Рачунари за студенте са сталном интернет везом
- Могућност прављења свог профила и остављања биографије на сајту Центра

У Центру је тренутно запослена једна стручна сарадница за саветовање и развој каријере, а број студената/киња је око четрдесет и пет хиљада, што говори о постојању потребе за проширењем броја запослених у самом Центру.

3. Народни универзитет „Божидар Аџија“

Народни универзитет "Божидар Аџија" је образовни центар за децу и одрасле са вишедеценијском традицијом, који обухвата неколико сегмената. Образовање одраслих, било да је у питању животно опредељење за занимање, преквалификавање или усавршавање посла који се већ обавља, резултира и добијањем неопходних сертификата. Иза себе има десетине хиљада оних који су на њему стекли неко ново образовање, научили нове вештине и поправили своје референце.

4. Новосадски отворени универзитет

Центар за перманентно образовање обухвата три облика образовања:

- Неформално образовање са близу 110 различитих облика и могућности преквалификација и доквалификација на свим нивоима знања.

- Центар за информатику основан је са појавом и општом употребом рачунара на овим просторима.

- Центар за учење страних језика је најстарија школа страних језика у нашем Граду. Организују се течајеви енглеског, француског, немачког, италијанског, шпанског, руског, грчког и српског језика, као и језика који се говоре у Војводини. Настава се организује у групама и индивидуалној форми. Центар организује течајеве за предшколски узраст, ученике основних и средњих школа и за одрасле. За реализацију наставе обезбеђују се модерна наставна средства и учила.

5. Педагошко-психолошке службе у основним и средњим школама у Граду Новом Саду, спроводе професионалну оријентацију и саветовање ученика/ца школе.
6. Услуге из области каријерног саветовања, попут професионалне оријентације пружају и многе приватне агенције у Новом Саду, попут агенција ТИМ, Про Студио, итд.

в) Предузетништво младих, покретање сопственог посла, самозапошљавање

1. Национална служба за запошљавање *Развој предузетништва и програми запошљавања*

Информисање у пословним центрима пружа информација: о развоју предузетништва, правном облику самосталне делатности, поступку регистрације радње или предузећа, пореским и другим финансијским обавезама, начину израде бизнис плана, могућностима за остваривање права на субвенцију за самозапошљавање, могућностима за остварење права на исплату новчане накнаде у једнократном износу за самозапошљавање.

Обука за започињање сопственог посла "Пут до успешног предузетника" подразумева похађања инструктивне тродневне обуке «Пут до успешног предузетника», која обухвата следеће теме: економску мотивацију за предузетништво, дефинисање пословне идеје, прве кораке у бизнису, правне аспекте бизниса, итд.

Субвенција за самозапошљавање односно доделивање новчаних средстава у једнократном износу.

Исплата новчане накнаде у једнократном износу за самозапошљавање.

2. Канцеларија за локални економски развој

Канцеларија за локални економски развој основана је 27. децембра 2008. године при Служби извршних органа Града Новог Сада уз подршку Америчке агенције за међународни развој (УСАИД). Канцеларија делује у два основна правца: привлачење домаћих и страних инвестиција, и помоћ постојећој пословној заједници. Својим радом Канцеларија настоји да унапреди пословну климу у Новом Саду и подстакне бржи економски развој Града. Један од задатака је идентификација потреба и помоћи при решавању проблема локалне пословне заједнице ради унапређења конкурентности и подстицања развоја постојеће привреде.

3. Регионална агенција за развој малих и средњих предузећа АЛМА МОНС

Регионална агенција за развој малих и средњих предузећа АЛМА МОНС пружа услуге обуке и консалтинга

Обука за будуће предузетнике (Како основати радњу/предузеће, Како пословати са банкама, Основе пословног планирања) Обезбеђење основних информација о најважнијим темама за почетнике/це или потенцијалне/будуће предузетнике/це као што су: где да се обрате за помоћ, како да отворе радњу-оснују предузеће, зашто да воде књиговодство, како да поднесу захтев за кредит и како треба схватити пословно планирање.

Консалтинг: Информисање о правној регулативи, Регистрација радње и предузећа, Законска процедура, Документација за регистрацију, Информације о постојећим програмима кредитирања, Основе пословног планирања.

4. Унија послодаваца Србије

Унија послодаваца Србије нуди младим људима саветодавну помоћ у започињању сопственог бизниса. У ту сврху издата је брошура под називом "Уђите у свет послодаваца" и направљена веб презентација Млади предузетници <http://www.poslodavci.rs>. Брошура и интернет презентација садржи све неопходне информације о започињању бизниса с том разликом што интернет страница садржи и форум који је свима доступан и на коме могу да постављају питања или размењују идеје.

5. Фонд за развој АП Војводине

Фонд за развој АП Војводине има између осталог за циљ:

- оснивања и развоја предузетништва малих и средњих предузећа,
- повећање запослености, незапослености, нарочито решавање проблема радно ангажованих лица који су у процесу транзиције остали без посла
- равномерног регионалног развоја.

6. Гаранцијски фонд АП Војводине

Гаранцијски фонд АП Војводине је основан са задатком да олакша приступ финансијском тржишту и обезбеди повољније услове кредитирања од оних које нуде банке. Овај задатак Фонд реализује кроз своју основну делатност, издавањем гаранција банкама као средства обезбеђења уредног враћања банкарских кредита. Једна од мисија Фонда је оснивање, почетак рада и развој привредних субјеката, чији су оснивачи жене и млади.

3.4.2.5. Истраживање потреба и проблема младих у Новом Саду *

(* Више информација о самом истраживању - Анекс 1. Истраживање је рађено на случајном узорку младих, осим специфичних група код којих су анкетирани активни млади из ових групација)

1.Млади који траже посао, млади на тржишту рада

1.1. Волонтирање је један од начина којим млади могу да обезбеде искуство потребно за посао. На целокупном узорку, 85% испитаника/ца је изјавило да би било спремно да волонтира у циљу стицања искуства. Запажен је и тренд да са годинама опада спремност за волонтерски рад, што је очекивано.

1.2. Пракса у циљу стицања радног искуства: Две трећине испитаника/ца је изјавило да им је у оквиру школе или факултета обезбеђена пракса. Ипак, стиче се утисак да она не задовољава потребе, с обзиром да тек 26% младих сматра да је обезбеђена пракса и довољна за стицање потребног искуственог знања.

На скали од 1 до 5 испитаници/е су праксу која им је обезбеђена оценили просечном оценом 3,16.

Треба истаћи да су ученици/е задовољнији праксом у школи (3,51) него студенти/киње на својим факултетима (2,98). Тек 19% студената/киња сматра да је на факултету организовано довољно праксе.

1.3. Едукације које су потребне младима у циљу ефикаснијег тражења посла:

Добијен је мали број конкретних одговора на ово питање који су сврстани у четири категорије.

Едукација	%
Писање CV-а, припрема интервјуа за посао	5,7%
Курсеви знања, вештина, усавршавања	3,7%
Страни језици	2,8%
Обука како лакше доћи до посла	2,5%
Пракса, волонтирање	1,4%

1.4. Информисаност и права радника: Питања у вези са правима радника/ца (слободна радна места, програми за запошљавање, едукације за тражење посла и сл.) су постављена испитаницима/ама старијим од 19 година.

Можемо рећи да је информисаност о овим темама на средњем нивоу. Када се посматра само подузорок запослених, који су у фокусу када се ради о правима радника/ца, резултати су нешто позитивнији - половина

њих сматра да је довољно, а петина веома информисано о правима радника/ца.

Информације о темама у вези са запошљавањем и законским регулативама у овој области млади најчешће сазнају путем личних контаката, од пријатеља/ица и познаника/ца. Велики проценат њих је навео интернет као средство информисања, што свакако треба искористити у промовисању ових тема.

На који начин најчешће сазнајете информације у вези са запошљавањем (право на годишњи одмор, минимална зарада, порези/доприноси, мобинг и сл.)?

Познаници/е	75 %
Интернет	64 %
ТВ/Радио, новине	36 %
Школа/факултет	10 %

Разлике између мушкараца и жена су минималне када су у питању извори информисања, а уочено је да становници/е града више користе интернет у ове сврхе него становници/е приградских насеља.

2. Образовање и запосленост, каријерно вођење и саветовање младих

2.1. Професионална оријентација: Истраживање је показало да је тек сваки/а трећи/а испитаник/ца прошао/ла неки од видова професионалне оријентације пре уписивања школе или факултета.

Добар је податак да су млађе генерације у већем проценту биле у прилици да прођу кроз процес професионалне оријентације (*код млађих од 20 година - 43%*), за разлику од нешто старијих генерација (*код старијих од 25 година - 19%*). Тај податак говори у прилог закључку да је професионална оријентација све чешће присутна приликом одабира школе и факултета.

Да ли сте пре уписивања школе/факултета прошли кроз неки од видова професионалне оријентације?

	Да	Не	Не знам шта је п.о.
Укупно	33 %	62 %	5 %
Мушкарци	29 %	66 %	5 %
Жене	38 %	58 %	4 %
14 - 20 год.	43 %	51 %	7 %
21 - 25 год.	35 %	62 %	3 %
26 - 30 год.	19 %	77 %	4 %
Нови Сад	34 %	59 %	6 %
Приградска насеља	32 %	68 %	1 %
Особе са инвал.	48 %	52 %	0 %
Роми/Ромкиње	16 %	76 %	8 %
Талентовани млади	40 %	52 %	8 %

2.2. Мобилност током каријере је у данашње време веома значајно питање за младе. Управо зато је испитана спремност на промену посла (послодаваца и радног места). Најпримамљивија варијанта за младе је исти посао на дужи време, док је честа промена посла врло непопуларна.

“Један посао за цео живот” је опција коју је изабрао/ла сваки/а шести/а испитаник/ца. Тај проценат је највиши код млађих од 20 година, који су се показали као најмање спремни на промене посла. Мушкарци су спремнији за повремени или честе промене посла од жена (34% према 18%).

Међу припадницима/цама специфичних група најупечатљивији податак је да су Роми/Ромкиње чак у трећини случајева изјављивали да желе исти посао за цео живот.

3. Предузетништво младих, покретање сопственог посла

3.1. Самозапошљавање: Занимљива тема за тржиште рада је и покретање сопственог посла. Истраживање је показало да је велики проценат младих заинтересован за “самозапошљавање” - поред малог процента који већ има свој посао, 22% то озбиљно планира, а више од половине би то волело, али нема конкретне планове. Тек 15% испитаника/ца није заинтересовано за покретање сопственог посла.

Мушкарци су конкретнији у намерама да започну свој посао од жена.

Да ли бисте били спремни да покренете и водите сопствени посао? ПОЛ	Мушкарци	Жене	Укупно
Волео/ла бих али немам конкретне планове	52%	60%	56%
Озбиљно планирам покретање посла	26%	17%	22%
Нисам заинтересован/на	14%	17%	15%
Већ водим сопствени посао	8%	6%	7%

Добро делује податак да је на популацији млађој од 20 година забележена висока жеља за покретањем посла, с тим што је очекивано да најмлађе генерације немају конкретне планове на ту тему. Нису забележене значајније разлике између града и приградских насеља. Проценат младих који озбиљно планира покретање посла је најнижи код незапослених.

Када посматрамо само младе ван система образовања, највиши проценат оних који озбиљно планирају покретање посла је код младих средње стручне спреме.

Који услови су Вам потребни да бисте се одлучили и спровели у дело покретање сопственог посла?	
Новац	90 %
Знање за вођење посла	30 %
Пословна идеја	34 %

Поред тога што је новац на првом месту, код преостала два разлога су уочене разлике између полова - мушкарци чешће пријављују да им недостаје знање за вођење посла, а жене да им недостаје пословна идеја.

Пословна идеја је најмањи проблем запосленима, а највећи незапосленима. Незапослени у чешћем проценту наводе и да им недостаје знање за вођење посла, што указује за потребу за едукацијом у овом смислу.

3.4.3. Здравље младих

3.4.3.1. Шта подразумевамо под појмом “Здравље младих”

Брига о здрављу младих показатељ је одговорности и развијености једног друштва. Млади представљају популацију, која је иако најздравија, истовремено и најугроженија непостојањем адекватних третмана и заштите у области здравља. Последице небриге о здрављу и здравом живљењу младих најчешће нису непосредно видљиве већ често у другим животним доменама. Брига о здрављу младих улагање је у садашњост, али и будућност сваког друштва.

Како се млади уобичајено посматрају као здрава популација, област бриге и заштите здравља младих подразумева приступ оријентисан ка здрављу, а не ка болести. У том смислу, брига о здрављу младих најчешће се односи на пружање информација и правовремену примарну превенцију, засновану на оснаживању за доношење здравих и одговорних одлука тј. на изградњи животних вештина и здравих стилова живота.

Животне вештине које се помињу у контексту заштите здравља младих су способности за прилагођено и позитивно понашање које омогућава младој особи да се суочи са изазовима и захтевима свакодневног живота. У суштини, то су вештине које помажу људима да доносе одлуке на основу информација, решавају проблеме, критички и креативно размишљају, ефикасно комуницирају, изграђују здраве односе, превладавају кризе и управљају својим животом на здрав и продуктиван начин.

Превенција која је усмерена на развој животних вештина подразумева изградњу и одржавање здравих животних стилова као последицу развоја знања, вештина и ставова о здрављу. То значи помагање младој особи да научи како да одговори на притисак вршњака да проба марихуану, девојци или момку који нису спремни на сексуалне односе да то објасне свом партнеру, младој особи да одоли притисцима савремене културе у погледу постизања савршено мршаве фигуре, пре него да им се пружи информације зашто је марихуана штетна, који су ризици при ступању у незаштићене сексуалне односе, и зашто је правилна исхрана важна за развој.

Национална стратегија за младе указује да свеобухватно разумевање и подстицање здравља младих као стања потпуног физичког, менталног и социјалног благостања, а не само одсуства болести или неспособности (дефиниција Светске здравствене организације), наглашава нераскидиву везу између индивидуалног начина живота и здравља, али и улагања у детерминанте здравља и предуслове за здравље које обухва-

тају одговарајуће друштвене и економске услове, физичко окружење и стабилни екосистем.

Проблеми у области здравља младих

Млади се генерално сматрају за најздравији део популације. Међутим то не значи да брига о здрављу младих не треба бити приоритет сваког друштва. Последице ризичних понашања испољавају се често индиректно касније у животу. Најчешћи узроци смртности младих (несреће, самоубиства и убиства), указују на то да је брига о здрављу младих неопходна и то посебно у контексту превенције ризичних понашања. Ризична понашања су саставни део младости, посебно адолесценције. Она представљају развојно очекивано и нормално понашање. Развојно прихватљиво ризично понашање може подразумевати прве романтичне везе, учење вожње или инсистирање на свом мишљењу и када се оно сукобљава са мишљењем родитеља или других значајних одраслих особа. Развојно неприхватљива ризична понашања су сва понашања која тренутно или дугорочно угрожавају живот или здравље младе особе. Ризиковање у адолесценцији подразумева сваку акцију или ситуацију у којој се адолесцент/киња излаже могућности неуспеха, или чак исмевања. Неминовно у свом трагању за независношћу, адолесценти се излазу и ризицима који им могу озбиљно наудити.

Према Националној Стратегији за развој здравља младих, као актуелни проблеми у области здравља младих издвојени су:

1. Развојно-психолошки проблеми (резултати истраживања указали су на значајно психолошко трпљење популације младих)
2. Проблеми репродуктивног здравља (сексуална активност, адолесцентске трудноће)
3. Сексуално преносиве инфекције
4. Болести зависности
5. Злостављање и занемаривање
6. Повреде
7. Физичка неактивност
8. Неправилна исхрана и
9. Неповољни фактори из окружења који утичу на развој и здравље младих.

Превентивни програми у области здравља младих, према препорукама НИДА-е (Америчког националног Института за превенцију и истраживања у области зависности), треба да буду првенствено усмерени на унапређивање и појачавање утицаја заштитних фактора, а потом на смањивање утицаја фактора ризика. Различити фактори ризика и заштите делују у зависности од пола, узраста, друштвеног окружења, однос између њих се такође мења, па је нужно ове промене узети у обзир при конципирању превентивних програма. Препоручени кораци су следећи: идентификовати најчешћа ризична понашања младих у једној заједници, идентификовати факторе ризика за таква понашања, утврдити разлике у односу на пол, узраст, етничку, верску и друге припадности, те осмислити начине оснаживања механизма заштите у односу на поменуте критеријуме.

Статистички подаци

Популација младих је према здравственим статистикама најздравија популација коју карактерише најнижа стопа болести и смртности. Међутим, подаци изнети у Националној стратегији за развој здравља младих, а на основу истраживања УНИЦЕФ-а, СЗО и УНФПА, указују на угроженост здравља младих у Србији данас. Према Стратегији, водећи ризици по здравље младих су све већа злоупотреба дувана, алкохола, опојних дрога, висок ниво повреда услед саобраћајних незгода, занемаривања и злостављања. Такође, здравствено стање младих у Србији карактерише лоше ментално здравље односно велики проценат поремећаја менталног здравља (депресивна стања, поремећаји исхране, злоупотреба дрога, насилно и деликвентно понашање).

Такође, здравствена култура нашег становништва је на ниском нивоу што се одражава на популацију младих. Млади у Србији немају развијене навике чувања и редовне контроле здравља, не примењују здраве начине понашања нити преузимају одговорност за сопствено здравље.

Подаци изнети у Националној стратегији за развој здравља младих указују на значајно психолошко трпљење популације младих, податком да 1/3 средњошколаца/ки и студената/киња показује знаке психолошког трпљења и менталних проблема и поремећаја, и исказују потребу за организованом помоћи. Најугроженије су девојке и адолесценти у урбаним срединама.

Према подацима Светске здравствене организације - СЗО, наша земља је на првом месту према узрасту пушача. Један од пет пушача код нас има мање од петнаест година. Такође, велики је број оних који имају мање од петнаест година, а конзумирају алкохол или се напијају. Према истом истраживању СЗО, 77,6% дечака и 66,4% девојчица пробало је алкохол пре своје петнаесте година, а њих 37% је било пијано макар једанпут. До 24. године скоро свака млада особа у нашем друштву пробала је алкохол, а у 48% случајева и неку дрогу. Најчешће конзумирана дрога је марихуана, коју проба 5% младих узраста између 11 и 15 године, и скоро трећина студентске популације. Следећи по учесталости употребе су лепак и комбинација алкохола и таблета. Такође, употреба стимуланаса типа екстазија расте.

Слика здравља младих у Србији, представљена у књизи «Национални стандарди у вршњачкој едукацији за младе» (2006), показује следеће:

- Последње 4 године у региону Источне Европе бележи се највећа стопа раста ХИВ инфекција, од којих је највећи број међу младима до 30 година;

- У Србији се сваке недеље једна млада особа (узраста од 14 до 24 године) инфицира ХИВ-ом;

- У сваком четвртом разреду средње школе, најмање једна девојка изврши абортус (што је 6 до 7 000 абортуса годишње на узрасту до 19 година);

- Сваки трећи студент прве године студија, у средњој школи је имао искуства са неком врстом дроге;

- Сваки други ученик осмих разреда основних школа у Београду је био пијан више од 4 пута;

- Сваки четврти ученик првог разреда средње школе у Србији је активни пушач.

3.4.3.2. Креирање политике, кључне надлежности и најзначајнији документи

Политику бриге о здрављу младих креирају и воде надлежне институције и то на следећим нивоима:

Национални ниво бриге о здрављу младих

Министарство здравља - кроз имплементацију Стратегије развоја здравља младих у Републици Србији ради на промоцији здравља младих и примарној превенцији, као и на развоју партнерских односа и јачању законске регулативе у овој области. Стратегија дефинише опредељење Министарства здравља да се свим младим људима обезбеди сет здравствених услуга које су поверљиве и квалитетне, засноване на њиховим потребама, а које обављају мотивисани, пријатељски расположени и едуковани здравствени радници/е у безбедном окружењу за младе, и у чијем планирању, спровођењу, праћењу и оцењивању млади имају кључну улогу.

Национална стратегија за развој здравља младих Републике Србије (2006.), као документ од националног значаја представља део стратегије развоја целокупног здравственог сектора. Међутим, представља и инструмент за мобилизацију не само здравственог сектора, већ и свих чинилаца друштва као партнера у очувању здравља младих, решавању проблема и спречавању понашања које је ризично по здравље. Стратегија обухвата циљеве, активности и очекиване резултате у унапређењу здравља младих, укључујући и оспособљавање младих за бригу о сопственом здрављу. Према овој стратегији, која се ослања на важећа документа Светске здравствене организације (СЗО) и Уједињених Нација (УН), млади су узраста од 10 до 26 година.

Резултати истраживања урађеног током креирања Стратегије указали су на низак ниво здравствене културе становништва уопште, па и младих, непостојање навика чувања и редовне контроле здравља, непрактиковање здравих понашања и непреузимање одговорности за сопствено здравље. Иако су се као водећи ризици по здравље младих издвојили све већа злоупотреба дувања, алкохола, опојних дрога, и висок ниво повреда, упадљиво је и погоршање менталног здравља у популацији младих (већа стопа поремећаја понашања, болести зависности, поремећаји исхране- анорексија и булимича, депресије и самоубиства).

Министарство омладине и спорта - кроз имплементацију Националне Стратегије за младе и Националног Акционог плана Политике за младе, у оквиру области Здравље младих, даје предлоге мера и решења за унапређење стања здравља младих у Републици Србији.

Национална стратегија за младе (2008.) се поред анализе здравља и ризика по здравље младих фокусира и на процену капацитета система здравствене заштите да препозна и благовремено и адекватно одговори на здравствене потребе младих. Млади у Националној Стратегији за младе су узраста од 15 до 30 година. Стратегија препознаје потребе младих за отварањем установа које ће неговати приступ прилагођен младима при заштити здравља.

Покрајински ниво бриге о здрављу младих

Покрајински секретаријат за здравство - обавља послове из надлежности Покрајине који се углавном односе на праћење здравственог стања становништва и рада здравствене службе на територији покрајине, као и старање о спровођењу утврђених приоритета у здравственој заштити, и у ток контексту бриге и о здрављу младих.

Покрајински секретаријат за спорт и омладину - кроз имплементацију Акционог плана Политике за младе АПВ у оквиру области Здравље младих одређује приоритетне проблеме и потребе везане за здравље младих на територији Покрајине и предлаже мере и решења за њихово превазилажење.

Предлог Акционог плана Политике за младе АПВ (2010-2014.) у оквиру области Здравље младих одређује приоритетне проблеме и потребе везане за здравље младих на територији Покрајине и предлаже мере и решења за њихово превазилажење. У процесу имплементације Акционог плана односно при решавању проблема које он идентификује, Покрајински секретаријат за спорт и омладину, сарађује са цивилним сектором и представницима омладинских организација и младих.

Институт за здравствену заштиту деце и омладине Војводине - бави се здравственом заштитом деце и омладине. Поседује Саветовалиште за адолесценте при Одељењу за општу и адолесцентну педијатрију са токсикологијом.

Институт за јавно здравље Војводине - бави се заштитом јавног здравља становништва на територији Покрајине. Поседује посебне програме намењене заштити и очувању здравља младих усмерене на промоцију здравља, превенцију пушења, употребе дрога, превенцију повреда и тровања, промовисање здраве исхране и контролу енергетске и биолошке вредности оброка у школама, праћење фактора ризика за здравље школске деце и омладине у школској средини и омогућава добровољно и поверљиво саветовање и тестирање на ХИВ.

Клинички Центар Војводине - у оквиру посебних Института и одговарајућих служби намењених младима нуде услуге третмана и лечења различитих болести и поремећаја и у популацији младих. Институт за психијатрију у свом саставу има Центар за децу и адолесцентну психијатрију који се бави заштитом менталног здравља деце и младих.

Градски ниво бриге о здрављу младих

У Градској управи за здравство обављају се послови који се односе на: планирање развоја здравствене делатности, праћење организације, рада и функционисања здравствених установа чији је оснивач Град и предлагање мера за унапређење квалитета њиховог рада; праћење здравственог стања становништва, старање о спровођењу утврђених приоритета у здравственој заштити које обухвата мере и програме за унапређење здравља становништва; праћење резултата контроле биолошке енергетске вредности и здравствене исправности оброка и намирница и санитарно-хигијенских услова у објектима за припрему и дистрибуцију оброка у предшколској установи и основним школама на територији Града, у дневним боравцима за децу и

омладину ометену у развоју и децу и омладину са поремећајима у друштвеном понашању и кухињи за социјално угрожено становништво, и предлагање мера за очување и унапређење колективне исхране; праћење и предлагање програма здравствено-васпитног рада на формирању понашања које води унапређењу и очувању здравља; координирање, подстицање, организацију и усмеравање спровођења здравствене заштите која се остварује делатношћу органа Града, грађана, предузећа, социјалних, образовних и других установа и других организација и сарадња са хуманитарним и стручним организацијама, савезима и удружењима, на пословима развоја здравствене заштите; подстицање активности на omasовљењу добровољног давалаштва крви и спровођењу програма прикупљања резерви крви; предлагање и спровођење мера и активности на пречавању и отклањању последица по здравље становништва, проузрокованих елементарним и другим већим непогодама и ванредним приликама.

У саставу Градске управе за здравство образована је Канцеларија за борбу против дрога која има положај сектора. У Канцеларији за борбу против дрога обављају се послови који се односе на: доношење и реализацију акционог плана за спровођење активности у борби против дрога на територији Града Новог Сада (у даљем тексту: акциони план) и координацију носилаца активности из акционог плана, доношење и реализацију годишњих програма за спровођење активности из акционог плана и координацију носилаца активности из годишњих програма, обављање стручних и административно-техничких послова за потребе стручних тела Градског већа Града Новог Сада и Градоначелника Града Новог Сада, обављање стручних и административно-техничких послова на спровођењу јавног конкурса за доделу средстава из буџета Града Новог Сада за реализацију пројеката превенције зависности од дрога и контролу реализације ових пројеката, праћење остваривања акционог плана и годишњих програма за спровођење активности из акционог плана, припрему извештаја о реализацији годишњих програма за спровођење активности из акционог плана и извештаја о реализацији акционог плана, успостављање и одржавање сарадње са удружењима и организацијама, припрему, организацију и учешће у кампањама, уличним акцијама и јавним манифестацијама које имају за циљ промовисање здравих стилова живота и живот без дрога, као и израду пројеката који имају за циљ борбу против дрога и промовисање здравих стилова живота.

3.4.3.3. Документи

Закони и стратегије којима је регулисана област бриге о Здрављу младих у Републици Србији су следећи:

Национална стратегија за развој здравља младих Републике Србије (2006.)

Национална стратегија за младе (2008.)

Стратегија развоја заштите менталног здравља

Национална стратегија за борбу против ХИВ/АИДСа

Стратегија за борбу против дрога у Републици Србији 2009 - 2013.

Акциони план за Стратегију за борбу против дрога у Републици Србији 2009 - 2013.

Стратегија јавног здравља Републике Србије

Акциони план Политике за младе АПВ (2010-2014.) - предлог

3.4.3.4. Здравље младих у Новом Саду

У оквиру рада на анализи актера локалне заједнице, радна група "Здравље младих" Комисије за израду Локалног акционог плана политике за младе Града Новог Сада прикупила је информације о програмима и услуга у области здравља које су младима на располагању у Новом Саду:

Град Нови Сад оснивач је Дома здравља "Нови Сад", Апотеке Нови Сад, Завода за здравствену заштиту радника Нови Сад, Завода за здравствену заштиту студената Нови Сад и Завода за хитну медицинску помоћ Нови Сад. Координацију рада ових установа обавља Градска управа за здравство. Од наведених установа, младима се директно баве Дом здравља Нови Сад, односно Саветовалиште за младе Дома здравља "Нови Сад" и Завод за здравствену заштиту студената Нови Сад.

Дом здравља "Нови Сад" - има као основну делатност заштиту здравља грађана/ки Новог Сада. Од програма усмерених на младе, посебно је важно Саветовалиште за младе у оквиру Дома здравља у Његовевој улици, које реализује програме превенције свих ризичних понашања младих (превенција алкохолизма, наркоманије, пушења, промоција правилне исхране, физичке активности, заштита репродуктивног здравља, превенција ХИВa и полно преносивих болести, превенција насиља и заштита менталног здравља адолесцената).

Завод за здравствену заштиту студената Нови Сад представља заокружену целину са службама које највећим делом задовољавају потребе здравствене заштите студената/киња Универзитета у Новом Саду. Превенцијом ризичних понашања младих посебно се бави Саветовалиште за здраве стилове живота у чији рад су активно укључени волонтери/ке, студенти/киње, а у оквиру кога постоји добровољно и поверљиво саветовање и тестирање на ХИВ. Саветовалиште активно сарађује са удружењима грађана и омладинским организацијама које се баве здрављем младих. Пројекти за унапређење здравља младих: "Разменимо знање о репродуктивном здрављу ХИВ/АИДС-у", "Добро је да знаш", "Будимо здрави живимо срећније", "Меланоматеј", "Кафе саветовалиште".

У Новом Саду налази се и седиште Институт за јавно здравље Војводине. Ова установа обавља здравствену делатност у области јавног здравља на више нивоа, из области: социјалне медицине, микробиологије са паразитологијом, хигијене и епидемиологије. Институт реализује бројне програме чији корисници су млади Новог Сада: "Сигурни свет" - превенција повреда и тровања код деце; Програм превенције пушења код деце и омладине; Пушење код трудница и породилца у Србији; Недеља здравих зуба; Имплементација националне стратегије за борбу против злоупотребе дрога у Србији (ИНСАДА); Добровољно поверљиво саветовалиште и тестирање на ХИВ; Контрола енергетске и биолошке вредности оброка у школама и здравствена исправност намирница у школама, ђачким и студентским домовима).

У оквиру Института за здравствену заштиту деце и омладине Војводине, који обавља здравствену заштиту деце и омладине, ради Саветовалиште за адолесценте (део Одељења за општу и адолесцентну педијатрију са токсикологијом).

Поред здравствених установа и служби, заштитом здравља младих, посебно примарном превенцијом, баве се различите организације, удружења грађана односно омладинске организације:

Центар за превенцију наркоманије ЕМПРОНА (Ентузијазам Младих ПРОтив НАркоманије) - пројекти: Вршњачка едукација са циљем превенције наркоманије у основним и средњим школама у Новом Саду, СОС телефон, Имејл саветовалиште за проблеме употребе дрога и Саветовалиште за проблеме употребе дрога;

Омладина ЈАЗАС-а Нови Сад – програм вршњачког образовања у области превенције ХИВ/АИДС-а и заштите репродуктивног здравља младих. Програм помоћи особама које живе са ХИВ-ом/СИДОМ;

Удружење Ентузијазам младих против наркоманије - ПРЕВЕНТ - различити програми вршњачке едукације; кампање.

Екуменска хуманитарна организација (ЕХО) – Ресурсни центар за особе које живе са ХИВ инфекцијом "Црвена линија", РакИнфо, Зелене даме- помоћ оболелима у болницама, Ресурсни центар за особе са инвалидитетом, Ромски ресурсни центар;

Црвени Крст Нови Сад - програми обуке за пружање прве помоћи, обележавање следећих важних датума и акција: "Школа здравља", "Недеља здравих зуба", "Светски дан здравља", "Недеља Црвеног крста", "Недеља борбе против туберкулозе и осталих болести дисајних органа", "Месец посвећен сузбијању болести зависности" и "Светски дан борбе против СИДЕ"; и многе друге.

3.4.3.5. Истраживање потреба и проблема младих у Новом Саду *

(* Више информација о самом истраживању - Анекс 1. Истраживање је рађено на случајном узорку младих, осим специфичних група код којих су анкетирани активни млади из ових група/ација)

Колико су здравствене установе прилагођене потребама младих? Према истраживању - мало до делимично. Када се посматрају старосне разлике по овом питању, приметно је да задовољство здравственим установама опада са годинама - проценат оних који мисле да су здравствене институције "ни мало" или "мало" прилагођене младима је највиши код испитаника/ца преко 25 година (66%).

Према Вашем мишљењу, колико су здравствене установе прилагођене потребама младих? ПОЛ			
	Укупно	Мушкарци	Жене
Ни мало	11 %	8 %	14 %
Мало	35 %	39 %	30 %
Делимично	47 %	47 %	48 %
У потпуности	7 %	6 %	8 %
* испитаници/е су бирали/е један од понуђених одговора			

Према Вашем мишљењу, колико су здравствене установе прилагођене потребама младих? СТАРОСТ			
Одговор	14-20 год.	21-25 год.	26-30 год.
Ни мало	9%	12%	13%
Мало	25%	31%	53%
Делимично	57%	52%	30%
У потпуности	10%	5%	5%

Највећи проблем за младе приликом обраћања здравственим установама представља однос здравствених радника/ца према њима, првенствено њихова нељубазност, непријатан и непрофесионалан однос. Са тим је повезан и следећи проблем на листи - гужве и дуго чекање на преглед.

Следећа два проблема се односе на лошу организацију. Млади имају притужбе на генералну неефикасност здравствених институција, али и на нешто специфичнија питања, првенствено у вези са заказивањем. Највећи проблем је што се прегледи заказују "недељама унапред", што је пропраћено и компликованом папирологијом. Број притужби на техничку опремљеност здравствених институција и саму стручност особља није велик.

Цела анализа води закључку да највећи проблем у очима младе популације представља однос здравствених радника/ца према корисницима/ама и лоша организација (компликована администрација, неефикасност, спорост, гужве).

Шта процењујете као највећи проблем када се обраћате здравственим установама?	
Проблем	%
Нељубазност и незаинтересованост здравствених радника/ца	39%
Чекање, гужве	32%
Неорганизованост, неефикасност, спорост	11%
Заказивање прегледа, компликована администрација	9%
Нестручност и неинформисаност особља	5%
Застарела опрема, лоши услови рада, хигијена	4%
Корупција, "везе"	2%
* испитаници/е су самостално наводили/е одговоре, који су накнадно сврстани у категорије	

Након издвајања проблема у вези са здравственим услугама, следе и предлози како би се оне могле боље прилагодити младима.

На који начин би се здравствене установе могле више прилагодити младима?	
Предлози	%
Отварање саветовалишта за младе, едукација, превенција, боље информисање	14%
Боља организација, мање администрације	14%
Посебна одељења за младе, разумевање и прилагођавање потребама младих	13%
Љубазност особља	13%

Стручнији кадар, млађи кадар	5%
Боља опремљеност, модернизација	5%
Повећање капацитета, више здравствених установа и радника/ца	5%
Смањати време чекања и гужве	3%
<i>* испитаници/е су самостално наводили/е одговоре, који су накнадно сврстани у категорије</i>	

Поред предлога који директно одговарају на горе наведене проблеме (боља организација, љубазност особља, регулација гужве и сл.), велики проценат одговора се односио на то да здравствене институције треба да уложе више енергије у прилагођавање свог рада младима. Ово се односи првенствено на активности циљаног информисања и едуковања младих путем трибина, радионица и сл.

Друга група предлога је још директнија, а чине је захтеви да се за младе отворе посебна одељења (објекти или бар шалтери). Једна од основних идеја је да се млади пацијенти одвоје од старијих, најбоље физички, или барем према препознатљивој услузи која ће им бити прилагођена.

Информисање о здравственим темама

Млади информације о здравственим темама најчешће сазнају у оквиру породице или путем медија. Информисање у здравственим и образовним институцијама је мање заступљено.

Где најчешће сазнајете информације у вези са здрављем?			
	Укупно	Мушкарци	Жене
У породици	62 %	61 %	63 %
Путем медија /ТВ, интернет.../	56 %	60 %	38 %
У здравственим установама	33 %	31 %	40 %
Од пријатеља/ца	28 %	33 %	25 %
Школа/факултет	13 %	15 %	13 %
<i>* испитаници/е су бирали/е два од понуђених одговора</i>			

У доњој табели видимо и старосне разлике према начину информисања. Уочено је да код најмлађих генерација породица и школа имају значајну улогу у информисању. Након 20-е године ту улогу све више преузимају пријатељи и медији.

Где најчешће сазнајете информације у вези са здрављем? СТАРОСТ			
	14-20 год.	21-25 год.	26-30 год.
У породици	72%	58%	54%
Од пријатеља/ца	21%	31%	34%
Путем медија (ТВ, интернет, радио, новине)	48%	60%	60%
У здравственим установама	32%	36%	32%
Школа/факултет	20%	9%	8%
<i>* испитаници/е су бирали/е два од понуђених одговора</i>			

Претходну анализу потврђује и наредни график. Млади савете не траже у здравственим институцијама, јер их добијају на друге начине.

Шта Вас спречава да се више обраћате за савет здравственим установама?			
	Укупно	Мушкарци	Жене
Савете добијам на други начин	48 %	48 %	48 %
Мислим да ми неће помоћи	25 %	26 %	25 %
Не знам где да се обратим	23 %	22 %	25 %
Стид, срамота ме је	3 %	4 %	2 %
<i>* испитаници/е су бирали/е један од понуђених одговора</i>			

Како је информисање и едукација о здравственим темама један од идентификованих предлога за прилагођавање здравствених институција младима, треба видети и то које су теме младима најзначајније. Детаљни резултати се налазе у табели, а идентификоване су и занимљиве (очекиване) полне разлике - мушкарци су више заинтересовани за теме у вези са физичким активностима, а мање за развојно-психолошке проблеме.

О којим здравственим областима бисте желели да знате више? ПОЛ			
Област	Мушкарци	Жене	Укупно
Правилна исхрана	63%	60%	61%
Физичка активност у служби здравља	59%	50%	53%
Развојно-психолошки проблеми	27%	42%	34%
Наркоманија/болести зависности	19%	19%	19%
Сексуално преносиве болести	21%	13%	17%
Репродуктивно здравље, контрацепција	11%	16%	13%
<i>* испитаници/е су бирали/е два од понуђених одговора</i>			

Када се погледају старосне разлике, занимљиво је да су најмлађе генерације најмање заинтересоване за развојно-психолошке проблеме (који се најчешће везују за период развоја у којем се они налазе), а највише за наркоманију и болести зависности. Репродуктивно здравље и контрацепција су теме које највише интересују студенте/киње.

О којим здравственим областима бисте желели да знате више? СТАРОСТ			
Област	14-20 год.	21-25 год.	26-30 год.
Правилна исхрана	64%	57%	62%
Физичка активност у служби здравља	58%	53%	52%
Развојно-психолошки проблеми	23%	41%	42%
Наркоманија/болести зависности	22%	19%	17%
Сексуално преносиве болести	20%	17%	14%
Репродуктивно здравље, контрацепција	13%	13%	13%
<i>* испитаници/е су бирали/е два од понуђених одговора</i>			

О којим здравственим областима бисте желели да знате више? РАДНИ СТАТУС			
Област	Ученици/е	Студенти/киње	Не/запосл.
Правилна исхрана	62%	60%	61%
Физичка активност у служби здравља	56%	52%	51%
Развојно-психолошки проблеми	20%	41%	36%
Наркоманија/болести зависности	27%	15%	17%
Сексуално преносиве болести	22%	14%	18%
Репродуктивно здравље, контрацепција	8%	16%	12%
* испитаници/е су бирали/е два од понуђених одговора			

У табели се могу видети и разлике између града и приградских насеља.

О којим здравственим областима бисте желели да знате више? МЕСТО		
Област	Нови Сад	Приградска насеља
Правилна исхрана	64%	56%
Развојно-психолошки проблеми	35%	31%
Сексуално преносиве болести	15%	21%
Репродуктивно здравље, контрацепција	11%	17%
Наркоманија/болести зависности	18%	20%
Физичка активност у служби здравља	53%	52%
* испитаници/е су бирали/е два од понуђених одговора		

Када је у питању начин преношења савета, млади преферирају лични контакт у односу на медије. Радионице као метод рада су занимљивије женском делу млађе популације, док мушкарци преферирају “дискретније” канале комуникације (интернет, ТВ, телефон).

Који начин добијања савета или помоћи би Вам највише одговарао?	
Уживо/лични контакт	58 %
Сајт	27 %
Телефон	24 %
Е-маил	23 %
Групни рад/радионице	22 %
ТВ	21 %
Лифлети и брошуре	19 %
* испитаници/е су бирали/е два од понуђених одговора	

Који начин добијања савета или помоћи би Вам највише одговарао? ПОЛ		
Област	Мушкарци	Жене
Уживо/лични контакт	59%	62%
Сајт	30%	26%
Телефон	24%	23%
Е-маил	26%	19%
Групни рад/радионице	18%	30%
ТВ	26%	17%
Пропагандни материјал, лифлети и брошуре	16%	23%

Радионице су занимљивије млађим испитаницима, и препоручује се као метод избора едукације младих. Пропагандни материјали су више прилагођени “старијим” генерацијама.

Који начин добијања савета или помоћи би Вам највише одговарао? СТАРОСТ/ РАДНИ СТАТУС						
Област	14-20 год.	21-25 год.	26-30 год.	ученици/е	студент.	не/запосл.
Уживо/лични контакт	65%	60%	55%	65%	59%	54%
Сајт	26%	30%	28%	22%	32%	25%
Телефон	25%	24%	22%	26%	23%	23%
Е-маил	15%	26%	30%	9%	27%	27%
Групни рад/радионице	31%	19%	20%	34%	19%	18%
ТВ	24%	19%	20%	22%	19%	22%
Пропагандни материјал, лифлети и брошуре	13%	22%	25%	13%	18%	23%
* испитаници/е су бирали/е два од понуђених одговора						

Разлике између града и приградских насеља су минималне.

Који начин добијања савета или помоћи би Вам највише одговарао? МЕСТО		
	Нови Сад	Приградска насеља
Уживо/лични контакт	60%	54%
Сајт	28%	26%
Телефон	23%	26%
Е-маил	23%	21%
Групни рад/радионице	23%	21%
ТВ	21%	21%
Пропагандни материјал, лифлети и брошуре	17%	22%

Контролисање здравља

Истраживање показује да тек 14% младих код лекара иде превентивно, тај проценат је виши код жена.

<i>Колико редовно контролишете своје здравље?</i>			
Одговор	Мушкарци	Жене	Укупно
Само кад сам болестан/на	76%	70%	73%
Само путем обавезних систематских прегледа	13%	12%	13%
Превентивно се обраћам лекару и кад нисам болестан/на	11%	18%	14%
<i>* испитаници/е су бирали/е један од понуђених одговора</i>			

Девојке су се показале нешто одговорније према сопственом здрављу, бар када су у питању одласци на гинеколошки преглед - нешто више од половине девојака изјављује да иде на прегледе превентивно. Постоји претпоставка да је ова слика ипак мало "улепшана" услед социјалне пожељности одговора. На то указује и непоклапање процената са претходним питањем, у којем је 18% жена изјавило да се превентивно обраћа лекару.

<i>(девојке) Колико често идете на гинеколошки преглед?</i>					
Одговор	Ученица	Студенткиња	Запослена	Незапена	Укупно
Никад нисам била на гинеколошком прегледу	17%	0%	0%	0%	4%
Само кад сам болесна	22%	18%	17%	36%	20%
Само путем обавезних систематских прегл.	37%	19%	19%	20%	23%
Превентивно, и кад нисам болесна	24%	64%	64%	44%	53%
<i>* испитанице су бирале један од понуђених одговора</i>					

Специфичне популације и здравље

Сексуалне раднице заслужују посебну пажњу у овом одељку, као ризична група у смислу здравља. Највећи проблем у њиховом случају представља здравствено осигурање (односно немогућност да га обезбеде), које им отежава бригу о сопственом здрављу. У предлозима за побољшање здравственог система њихов најчешћи предлог је "да буде бесплатно". Поред проблема које има и редовна популација (чекање, нељубазност...), посебан проблем је дискриминација у здравственим установама. Истраживање је показало да свака трећа сексуална радница своје здравље контролише превентивно (исто важи и за гинеколошке прегледе). Теме за које су сексуалне раднице највише заинтересоване су сексуално преносиве болести и репродуктивно здравље. Начин преношења информација о овим темама који би им највише одговарао - путем личног контакта.

Особе са инвалидитетом - "Здравствени радници нису едуковани за приступ ОСИ", један је од одговора који је забележен у анкети. Недовољна едукованост се огледа у основним стварима, као што су архитектонска неприлагођеност и недовољна техничка опремљеност.

Већи проблем представља неразумевање и неадекватан приступ у односу доктор/ка-пацијент/киња (нпр. "доктор разговара са мојим родитељима, а не са мном"). ОСИ су највише заинтересоване за тему "физичка активност у служби здравља".

ЛГБТ популација, поред уобичајених жалби на неефикасност здравственог система, такође наводи дискриминацију као проблем приликом обраћања институцијама, често у облику "потенцијална дискриминација". Тема која их највише интересује су развојно-психолошки проблеми, а канали преношења - лично или путем радионица.

Роми/Ромкиње су се највише жалили на лошу организацију здравствених институција и изразили више захтева за едукацијом и информисањем о здравственим темама него иједна друга подгрупа испитаника/ца. Теме које их највише интересују - правилна исхрана и развојно-психолошки проблеми.

У доњим табелама се налазе резултати које су забележили/е испитаници/е из специфичних популација, који могу послужити за планирање програма намењених свакој од њих. Најинтересантнији скорови су подвучени.

Према Вашем мишљењу, колико су здравствене установе прилагођене потребама младих?				
Специфичне популације	ЛГБТ	Особе са инвалидитетом	Роми/Ромкиње	Сексуалне раднице
Ни мало	10%	4%	0%	<u>36%</u>
Мало	20%	40%	28%	28%
Делимично	65%	52%	52%	32%
У потпуности	5%	4%	20%	4%
* испитаници/е су бирали/е један од понуђених одговора				

О којим здравственим областима бисте желели да знате више?				
Специфичне популације	ЛГБТ	Особе са инвалидитетом	Роми/киње	Сексуалне раднице
Правилна исхрана	45%	48%	<u>76%</u>	24%
Развојно-психолошки проблеми	<u>75%</u>	32%	<u>48%</u>	16%
Сексуално преносиве болести	40%	12%	16%	<u>72%</u>
Репродуктивно здравље, контрацепција	0%	32%	0%	<u>62%</u>
Наркоманија/болести зависности	5%	16%	24%	26%
Физичка активност у служби здравља	35%	<u>60%</u>	36%	0%
* испитаници/е су бирали/е два од понуђених одговора				

Који начин добијања савета или помоћи би Вам највише одговарао?				
Специфичне популације	ЛГБТ	Особе са инвалидитетом	Роми/киње	Сексуалне раднице
Уживо/лични контакт	<u>55%</u>	<u>60%</u>	<u>68%</u>	<u>93%</u>
Телефон	20%	16%	12%	24%
Е-маил	20%	<u>40%</u>	28%	4%
Сајт	<u>40%</u>	24%	8%	0%
ТВ	10%	24%	24%	<u>61%</u>
Групни рад/радионице	<u>40%</u>	24%	<u>56%</u>	0%
Пропагандни материјал, лифлети и брошуре	15%	12%	4%	18%
* испитаници/е су бирали/е два од понуђених одговора				

Где најчешће сазнајете информације у вези са здрављем?				
Специфичне популације	ЛГБТ	Особе са инвалидитетом	Роми/киње	Сексуалне раднице
У породици	50%	56%	56%	<u>32%</u>
Пријатељи/це	50%	33%	40%	<u>81%</u>
Медији	75%	59%	52%	62%
Здравствене установе	<u>10%</u>	43%	28%	25%
Школа/факултет	15%	8%	24%	0%
* испитаници/е су бирали/е два од понуђених одговора				

<i>Шта Вас спречава да се више обраћате за савет здравственим установама?</i>				
Специфичне популације	ЛГБТ	Особе са инвалидитетом	Роми/киње	Сексуалне раднице
Савете добијам на други начин	<u>75%</u>	<u>40%</u>	<u>52%</u>	20%
Не знам где да се обратим	5%	28%	12%	28%
Мислим да ми неће помоћи	20%	28%	20%	<u>36%</u>
Стид, срамота ме је	0%	4%	16%	16%
<i>* испитаници/е су бирали/е један од понуђених одговора</i>				

<i>Колико редовно контролишете своје здравље?</i>				
Специфичне популације	ЛГБТ	Особе са инвалидитетом	Роми/киње	Сексуалне раднице
Само кад сам болестан/на	65%	68%	68%	68%
Само путем обавезних систематских прегледа	10%	8%	12%	0%
Превентивно се обраћам лекару и кад нисам болестан/на	25%	24%	20%	<u>32%</u>
<i>* испитаници/е су бирали/е један од понуђених одговора</i>				

3.4.4. Култура

3.4.4.1. Шта подразумевамо под појмом “Култура”

Култура у свим њеним облицима је разнолика и стално се мења. Она је део прошлости и будућности, део личног и колективног наслеђа, где свака генерација доприноси целини. На неки начин, одраз сваког друштва. Млади, кроз своје учешће у култури, и кроз своје капацитете за иновације, истраживање, играју кључну улогу у развоју културе целог друштва.

Култура младих један је од основних елемената идентитета младих и посебно важно подручје њихове афирмације, комуникације и стила живота. То је заправо подручје кроз које млади критички преиспитују традиционалне културне обрасце и наслеђе као део свог идентитета и стварајући нове обрасце и естетику креирају простор за властито препознавање и деловање.

Неретко се под појмом културе у контексту младих, мисли на ваниституционално и алтернативно културно стваралаштво младих, али они су тек елементи свеобухватног појма културе младих у који морају спадаати и институционални облици стваралаштва и уметности кроз који се настоји афирмисати пуно већи број младих.

Култура се по личном приступу њој самој сагледава кроз стваралаштво и конзумирање - употребу.

а) Стваралаштво младих и активно бављење културом кроз кретивни израз, у професионалном бављењу стваралаштвом и кроз аматерско стваралаштво, су неопходност за развијање културе једног друштва.

Професионално стваралаштво се испољава у савременим, авангардним, али и традиционалним родовима и

жанровима уметности. Стеченим знањем у образовним установама, искуством и талентом професионални млади ствараоци генеришу креативну енергију експонирајући је у своја дела као свакодневне активности и уметношћу се баве као животном професијом. Регистровани као уметници/е у удружењима или по статусу као слободни уметници/е остварују, правним регулативама и уредбама, дефинисана права и могућности у складу са важећим актима која се односе на професионално бављење уметношћу.

Аматерским стваралаштвом подразумевамо спорадично коришћење вештина и знања, без остваривања прихода. Делујући кроз неформалне групе или појединачно, аматерски ствараоци такође учествују у креирању културних производа и стварању културне понуде града.

Ликовни ствараоци, музички бендови, театарске групе, књижевни кружоци, примењени дизајн, “стрит арт”, перформери/ке, савремени плес, стрип аутори/ке, филмски ствараоци, ... само су неки од видова активности младих у културном стваралаштву.

б) Конзумирање културе кроз културну понуду је полазиште за истраживање, преиспитивање, комбиновање, одржавање и изградњу животног простора друштва. Културна понуда и доступност исте у директној је вези с друштвеним токовима и времену у којем се друштво налази.

Неретко се под културном понудом сматрају производи мас културе (фестивали, “хепенинзи”,...) док се по неким поделама они карактеришу као *забава*.

На избор културне понуде у граду утичу *интерне политике субјеката у култури*, институција и организација као и *економска оправданост* из визуре продуктивности/киња и менаџера/ки.

Културна понуда града се сагледава кроз понуду програма у галеријама, музејима, биоскопима, јавним просторима, центрима културе у насељеним местима и граду, организацијама... у простору намењеном за програме културе као и јавним просторима.

Усвајајући и конзумирајући културу млади формирају свој идентитет. Прихватајући стилове, изразе и понашање уметника/ца и извођача млади формирају *поткултурне групе*.

3.4.4.2. Креирање политике и кључне надлежности

Културна политика је креирана кроз надлежне институције које делују на *националном, покрајинском и градском нивоу*.

Национални ниво

Министарство културе, у оквиру својих надлежности, подржава најквалитетније пројекте са територије читаве Републике, у свим областима уметничког и културног стваралаштва, као и пројекте свих народа и етничких мањина који ту живе. Исто тако, Министарство веома држи до квалитетне међународне сарадње, како са земљама из региона и Европе, тако и из читавог света. Министарство културе обавља послове државне управе који се односе на: развој и унапређење културе и уметничког стваралаштва; праћење и истраживање у области културе; обезбеђивање материјалне основе за делатности културе; развој и унапређење књижевног, преводилачког, музичког и сценског стваралаштва, ликовних и примењених уметности и дизајна, филмског и стваралаштва у области других аудио-визуелних медија; заштиту културних добара; библиотечку, издавачку, кинематографску и музичко-сценску делатност; задужбине, фондације и фондове.

Министарство омладине и спорта у оквиру своје надлежности подржава сплет различитих програма, мера, активности у свим областима кључним за младе.

Активности у областима: развој политике за младе, образовање и неформално образовање, слободно време, волонтерски рад, култура; информисање и међународна сарадња; подстицање различитих активности и програма младих и стварање услова за укључивање младих у друштвени живот и процесе одлучивања, као и суфинансирање пројеката омладинских удружења и пројеката који се баве младима.

Покрајински ниво

Покрајински секретаријат за културу, обавља студијско-аналитичке послове, управне и статистичко-евиденционе послове који се односе на израду информација, анализа и извештаја о стању у области културе и уметности за потребе Владе Војводине и Скупштине, прати законе из културе и друге прописе којима се уређује област савремене уметничке продукције, регионалне и међународне културне сарадње, расписује и реализује конкурсе за суфинансирање програма и пројеката у области културе и уметности, предлаже мере за унапређење кинематографије, позоришног, ликовног, музичког стваралаштва, прати реализацију манифестација у области културе и уметности од значаја за Пок-

рајину, предлаже решења за превазилажење проблема ако се јављају у њиховој реализацији, прати примену културне политике и стратегије развоја културе Покрајине, прати спровођење ратификованих међународних уговора и споразума и остваривање и успостављање регионалне и међународне културне сарадње, сарађује са министарством надлежним за област културе, другим државним органима, покрајинским органима, органима градова и јединица локалне самоуправе, установама у области културе и невладиним и другим организацијама у области културе и уметности.

Покрајински секретаријат за спорт и омладину ради на доношењу и спровођењу Акционог плана политике за младе у Војводини.

Предвиђени кораци се спроводе кроз отворене конкурсе за пројекте и програме за младе. Област култура и слободно време младих у предлогу текста Акционог плана политике за младе у АП Војводини за период 2010 – 2014. године у своме планирању као релевантне оквиру укључује постигнућа Акционог плана политике за младе у АП Војводини за период 2005 – 2008. године Националну стратегију за младе, Локалне стратегије усвојене у АП Војводини према младима, програме Европске Уније према младима, Закон о култури, истраживања Покрајинског секретаријата за спорт и омладину, стратешке смернице Покрајинских Секретаријата који у своме фокусу имају младе, културу, образовање, привреду, рурални и одрживи развој.

Градски ниво

Градска управа за културу обавља послове који се односе на: праћење и обезбеђивање функционисања установа и организација културе; рад самосталних уметника/ца, манифестација и јубилеја у области културе од значаја за Град, развој културно - уметничког аматеризма, остваривање програма и установа културе од значаја за Град; обавља послове у вези са планирањем развоја делатности културе и информисања, обезбеђивањем средстава за задовољавање потреба у овим областима и надзор над коришћењем тих средстава.

На основу Правилника о начину, мерилима и критеријумима за избор пројеката у култури који се финансирају и суфинансирају из буџета Града Новог Сада ("Службени лист Града Новог Сада", бр. 28/10 и 37/10), Градска управа за културу опредељује средства из буџета Града расписивањем јавног конкурса из области културе

3.4.4.3. Најзначајнији документи

Закон о култури Републике Србије

Закон о удружењима

Национална стратегија за младе Републике Србије

Акциони план за младе АП Војводине за период 2010 - 2014. године - предлог

3.4.4.4 . Култура и млади у Новом Саду

Специфичност Новог Сада, као административног седишта АП Војводине, је постојање и рад институција

културе чији је оснивач Град и институција основаних од стране АП Војводине и Републике Србије, те се у креирање локалне политике за младе неизбежно узима у обзир и програмско деловање ових установа.

Град Нови Сад оснивач је: Културног центра Новог Сада, Новосадског позоришта, Позоришта младих, Стеријиног позорја, Музеја Града Новог Сада, Градске библиотеке, Историјског архива, Завода за заштиту споменика културе, Установе за израду таписерија Атеље 61, Културно-информативног центра "Младост" из Футога, Културно-информативног центра Кисач.

Неке од покрајинских установа које делују у Граду су: Српско народно позориште, Музеј Војводине, Музеј савремене уметности Војводине, Позоришни музеј Војводине, Спомен збирка Павла Бељанског, Завод за културу Војводине, Студентски културни центар Нови Сад итд.

У Новом Саду постоје и организације које се баве културом, а основане су од стране амбасада других држава - Француски културни центар и Амерички кутак.

Несумњив утицај на културну понуду у Граду имају и организације које се баве културом, а имају статус удружења грађана: "Куда.орг", "EXIT", "Музичка омладина Новог Сада", "Центар за културну анимацију", "Академија слободних студија", "Интеркултурални центар Брод", "Пер.арт", Удружење за видео уметност "Видеомедеја", "Лед.арт" и други.

У Граду ради велики број културно уметничких друштва, које негују културно стваралаштво различитих народа који живе на територији Новог Сада: Мађарско културно-уметничко друштво "Петефи Шандор", Русинско културно-просветно друштво, Словачко културно-уметничко друштво "Павел Јозеф Шафарик", Мађарско културно-уметничко друштво "Фехер Ференц", Академско културно уметничко друштво "Соња Маринковић", КУД "Светозар Марковић" и други.

У раду на анализи ресурса локалне заједнице, радна група "Култура" припремила је "упитник", ради што потпунијег увида у услуге и програме који су младима на располагању у Граду. Овим путем дошло се до следећих података:

Универзитет у Новом Саду - Академија уметности - Образовну делатност Академија уметности остварује кроз циклусе основних, академских, дипломских, мастер и докторских студија, али и кроз алтернативне наставне облике (отворене катедре, мајсторски курсеви, семинари, такмичења). Академија повремено покреће и реализује многе уметничке догађаје у виду концерата, изложби, перформанса, позоришних представа и фестивала. Депарتمان ликовним уметности организатор је Светског бијенала студентског плаката и студентске фотограије и Студентски асрт фестивал СТАРТФЕСТ.

"Музеј савремене уметности Војводине" - Музеј се првенствено бави културном делатношћу - сакупља, чува, излаже и проучава уметничка дела. Музеј повремено организује и програме намењене младима - креа-

тивне радионице, стучно вођење кроз изложбе за младе, дечје и студентске изложбе.

"Позориште младих" - Основна делатност позоришта је продукција позоришних представа за децу и младе. Поред тога, повремено се организују и промоције књига, едукативне трибине о младима и позоришту, изложбе.

"Стеријино позорје" - Ова установа бави се организовањем позоришног фестивала, има издавачку делатност (књиге из области позоришне уметности, часопис "Сцена"), као и истраживачко-документарна делатност. Од програма за младе, организује Позорје младих - сусрете студената/киња високих позоришних школа из земље и региона.

Културно уметничко друштво "Светозар Марковић" - Највећи део програма овог друштва намењен је младима: фолклор (8 група), народни оркестар, тамбурашки оркестар, певачка група, хор, џез оркестар.

Културно-информативни центар "Младост" Футог - Центар као основну делатност има организовање културних активности. У оквиру центра делују: Ансамбл народних песама и игара, Тамбурашки оркестар - Школа тамбуре, Студио модерног плеса "Мирослав Батак Мићко", Драмски студио "Макса Вругић", Дечји хор и женски камерни хор, Галерија, Нижа музичка школа - одсеци гитара, хармоника, клавир, виолина и флаута, Школа енглеског језика, Радио Футог. Посебан програм за младе је програм "Art support" чији је циљ афирмација младих ликовних стваралаца.

Културно-информативни центар "Степановићево" - Реализује програме из области културе, информисања у домену културе, локалних дешавања и образовну делатност. За младе су намењени: вршњачка едукација (математичка радионица, информатичка радионица); као и бројни програми у области културе (изложбе, пројекција филмова, квизови).

3.4.4.5. Истраживање потреба и проблема младих у Новом Саду *

(* Више информација о самом истраживању - Анекс 1. Истраживање је рађено на случајном узорку младих, осим специфичних група код којих су анкетирани активни млади из ових групација)

Посећивање културних манифестација

Преглед тема из културе ћемо започети анализом културних навика младих Новосађана/ки. Културни догађаји које млади највише посећују су концерти популарне музике, Сајам књига и биоскопске пројекције. Најмање популарни су концерти класичне музике, са чак 84% испитаника/ца који никада не посећују овај тип концерата. Детаљни резултати се налазе у доњој табели.

Колико често посећујете наведене културне догађаје?			
	Никад	Понекад	Често
Концерте популарне музике	20 %	55 %	25 %
Сајам књига	29 %	46 %	25 %
Филмске пројекције, биоскопи	29 %	62 %	9 %

Театарске изведбе, представе	42 %	50 %	8 %
Поставке у музејима	57 %	38 %	5 %
Галерије, изложбе слика	59 %	36 %	5 %
Етно-фестивале	60 %	31 %	9 %
Перформансе	69 %	26 %	5 %
Концерте класичне музике	84 %	14 %	2 %

На основу табеле можемо закључити да су жене чешћи посетиоци културних манифестација. Мушкарце можемо чешће видети само на концертима популарне музике, етно фестивалима и перформансима.

Колико често посећујете наведене културне догађаје? ПОЛ						
	Мушкарци			Жене		
културни догађаји	никад	понекад	често	никад	понекад	често
Концерте популарне музике	18%	56%	27%	<u>22%</u>	54%	24%
Сајам књига	<u>35%</u>	46%	19%	23%	45%	32%
Филмске пројекције биоскопи	<u>32%</u>	60%	8%	26%	63%	10%
Театарске изведбе, позоришта	<u>52%</u>	44%	4%	32%	56%	13%
Поставке у музејима	<u>60%</u>	36%	4%	53%	41%	6%
Галерије, изложбе слика	<u>64%</u>	33%	3%	54%	39%	7%
Етно-фестивале	59%	31%	10%	<u>60%</u>	30%	10%
Перформансе	67%	28%	6%	<u>71%</u>	25%	4%
Концерте класичне музике	<u>86%</u>	12%	2%	81%	17%	3%

Млади из града чешће посећују све наведене културне догађаје од младих из села. Забрињавајуће делују подаци да половина младих из приградских насеља никада не иде у позориште, 61% никада не иде у музеје, а 68% на изложбе слика.

Колико често посећујете наведене културне догађаје? МЕСТО						
	Град			Приградска насеља		
културни догађаји	никад	понекад	често	никад	понекад	често
Концерте популарне музике	19%	54%	27%	<u>22%</u>	56%	21%
Сајам књига	25%	47%	28%	<u>38%</u>	43%	19%
Филмске пројекције биоскопи	28%	61%	11%	<u>31%</u>	64%	5%
Театарске изведбе позоришта	37%	53%	9%	<u>50%</u>	44%	6%
Поставке у музејима	55%	40%	6%	<u>61%</u>	36%	3%
Галерије, изложбе слика	55%	39%	5%	<u>68%</u>	28%	5%
Етно-фестивале	55%	35%	10%	<u>69%</u>	22%	9%
Перформансе	66%	29%	5%	<u>75%</u>	20%	5%
Концерте класичне музике	82%	15%	3%	<u>86%</u>	13%	1%

Какву улогу игра материјални статус у посећивању културних догађаја? Анализа показује неке специфичности у културним навикама између три категорије испитаника/ца добијене према материјалном статусу. Млади изнад просечног материјалног статуса нешто чешће посећују концерте популарне музике и биоскопе у односу на преостале две групе. Овај налаз је донекле очекиван, с обзиром на новчана средства која су потребна за “конзумирање” ових културних догађаја.

С друге стране, ситуација је обрнута када су у питању Сајам књига и позоришне представе, где предњаче млади нижег материјалног статуса.

Колико често посећујете наведене културне догађаје? МАТЕРИЈАЛНИ СТАТУС									
	Испод просека			Просек			Изнад просека		
културни догађаји	никад	понекад	често	никад	понекад	често	никад	понекад	често
Концерте популарне музике	22%	59%	19%	21%	51%	27%	<u>5%</u>	75%	20%
Сајам књига	30%	47%	23%	27%	47%	26%	<u>40%</u>	38%	23%
Филмске пројекције биоскопи	30%	59%	10%	31%	61%	9%	<u>18%</u>	74%	8%
Театарске изведбе, позоришта	<u>34%</u>	59%	7%	44%	48%	8%	45%	48%	8%
Поставке у музејима	53%	41%	6%	57%	39%	4%	<u>65%</u>	25%	10%
Галерије, изложбе слика	59%	32%	9%	59%	37%	4%	63%	30%	8%
Етно-фестивале	57%	34%	9%	61%	29%	10%	55%	40%	5%
Перформансе	69%	27%	4%	70%	24%	5%	<u>60%</u>	38%	3%
Концерте класичне музике	87%	12%	1%	83%	14%	3%	80%	20%	0%

Када је у питању посећеност највећих новосадских културних манифестација, у врху се налазе два бесплатна фестивала на отвореном (Фестивал уличних свирача и Цинема Циту), и највећа културна манифестација у граду, EXIT фестивал.

Процент младих који су посетили наведене манифестације у Новом Саду	
Фестивал уличних свирача	60 %
"EXIT" фестивал	56 %
Cinema City	45 %
Стеријино позорје	25 %
"Jazz" фестивал	16 %
Концерт "Ритам Европе"	12 %
Концерт "To be punk"	8 %
Инфант	6 %

У табелама се налази преглед посетилаца/тељки наведених манифестација према најважнијим демографским варијаблама.

Процент младих који су посетили наведене манифестације у Новом Саду. ПОЛ / МЕСТО				
	Мушкарци	Жене	Нови Сад	Приградска насеља
Фестивал уличних свирача	56%	<u>65%</u>	<u>64%</u>	54%
"EXIT" фестивал	<u>63%</u>	50%	58%	53%
Cinema City	47%	43%	47%	47%
Стеријино позорје	22%	<u>29%</u>	<u>31%</u>	15%
"Jazz" фестивал	18%	13%	<u>19%</u>	10%
Концерт "Ритам Европе"	13%	11%	12%	12%
Концерт "To be punk"	9%	6%	8%	7%
Инфант	6%	6%	6%	5%

Млади из града су чешћи посетиоци културних манифестација у Новом Саду, а разлике су највеће у посећивању Стеријиног позорја, Јазз фестивала и Фестивала уличних свирача.

Поређење према старосним категоријама даје занимљиву слику - проценат испитаника/ца који/е су посетили/е наведене манифестације доследно расте са годинама.

<i>Процент младих који су посетили наведене манифестације у Новом Саду. СТАРОСТ/ РАДНИ СТАТУС</i>						
	14-20 год.	21-25 год.	26-30 год.	ученици/е	студ.	не/запосл.
Фестивал уличних свирача	48%	64%	74%	48%	67%	61%
"EXIT" фестивал	46%	61%	63%	42%	60%	61%
Cinema City	42%	45%	49%	36%	53%	42%
Стеријино позорје	15%	29%	34%	10%	30%	30%
"Jazz" фестивал	10%	17%	22%	8%	19%	18%
Концерт "Ритам Европе"	8%	16%	11%	7%	14%	12%
Концерт "To be punk"	7%	8%	10%	5%	7%	9%
Инфант	4%	7%	7%	3%	8%	5%

Анализа према радном статусу потврђује да најмлађе генерације (ученици/е) заостају за студентима/ студенткињама и младима ван система образовања.

Да ли млади иду и ван Новог Сада у потрази за културним садржајима? Одговор је потврдан, најчешћа дестинација је Београд, првенствено због концерата и биоскопа. Велики број испитаника/ца је наводио различите фестивале који се одржавају у мањим местима у Војводини (фестивале хране, музике, фолклора). Три појединачна догађаја која највише привлаче Новосађане/ке су Грожђенбал, Сајам књига и Беер фест у Београду.

<i>Да ли посећујете културне догађаје ван Новог Сада? Које?</i>	
Културни догађаји	%
Концерти	11%
Етно фестивали у Војводини	5%
Биоскопи	4%
Грожђенбал	3%
Сајам књига у Београду	3%
Beer fest у Београду	2%
Позоришне представе	2%
Изложбе, музеји	1%
Дани пива у Зрењанину	1%
Модне ревије	1%
* испитаници/е су самостално наводили/е одговоре, који су накнадно сврстани у категорије	

Испитаници/е су имали/е задатак да наведу имена културних институција и организација чије програме најчешће посећују. Највећи број одговора је био неодређен (биоскопи, позоришта, концерти), што сведочи о томе да новосадске институције културе нису у довољној мери препознате од стране младих. Две институције које се издвајају од осталих су СНП и EXIT.

<i>Наведите установе/организације културе чије програме најчешће посећујете?</i>	
Установе/организације	%
СНП	19%
"EXIT"	14%
Спенс	4%
Сајам	3%
Позориште младих	3%
Град Нови Сад	2%
СКЦ	2%
Cinema City	1%
Музеј Војводине	1%
Биоскоп Арена	1%
Матица српска	1%
Музеј Новог Сада	1%
Синагога	1%
Културни центар Новог Сада	1%
* испитаници/е су самостално наводили/е одговоре, који су накнадно сврстани у	

Поред праћења културних догађаја, анкета је обухватила питање "Колико књига млади прочитају за годину дана?". Истраживање је показало да 11% младих не прочита ни једну књигу у том периоду.

Колико књига прочитате за годину дана?	
Ни једну	11 %
Једну	7 %
Две	14 %
Три	11 %
Четири	8 %
Пет	13 %
6 - 10	20 %
Преко 10	16 %

Приметно је да мушкарци и млади из приградских насеља читају мање, а незапослени/е бележе најлошији резултат.

Колико књига прочитате за годину дана?					
	Мушкарци	Жене	14 - 20 год	21 - 25 год.	26 - 30 год.
Ни једну	15 %	7 %	11 %	10 %	12 %
Мање од 5	57 %	48 %	58 %	52 %	45 %
Преко 5	28 %	45 %	31 %	38 %	42 %

Колико књига прочитате за годину дана?						
	Нови Сад	Приградска насеља	Ученици/е	Студенти/киње	Запослени/е	Незапослени/е
Ни једну	9 %	15 %	13 %	5 %	12 %	24 %
Мање од 5	51 %	56 %	53 %	53 %	53 %	49 %
Преко 5	40 %	29 %	34 %	41 %	35 %	27 %

Поред конзумације уметности, постављено је питање колико младих се бави уметношћу? Истраживање показује да се уметношћу, професионално или аматерски, бави близу 30% младих Новосађана/ки.

Да ли се бавите уметношћу ("креирањем" уметности)?	
Да, професионално	6 %
Да, аматерски	23 %
Не	71 %

* испитаници/е су бирали/е један од понуђених одговора

Уметношћу се најмање баве млади који су запослени (16%), док ученици/е предњаче (36%).

Да ли се бавите уметношћу ("креирањем" уметности)?					
	Мушкарци	Жене	14 - 20 год	21 - 25 год.	26 - 30 год.
Да, професионално	4 %	8 %	6 %	4 %	9 %
Да, аматерски	22 %	24 %	24 %	25 %	19 %
Не	75 %	68 %	70 %	72 %	72 %

* испитаници/е су бирали/е један од понуђених одговора

Да ли се бавите уметношћу ("креирањем" уметности)?						
	Нови Сад	Приградска насеља	Ученици/е	Студенти/киње	Запослени/е	Незапослени/е
Да, професионално	6 %	5 %	7 %	4 %	6 %	6 %
Да, аматерски	22 %	24 %	29 %	28 %	10 %	21 %
Не	72 %	71 %	64 %	68 %	84 %	73 %

* испитаници/е су бирали/е један од понуђених одговора

У табели се налазе и проценти младих према врстама уметности којима се баве.

<i>Проценат младих који се баве појединим врстама уметности</i>	
Брста уметности	%
Музика	7%
Сликање, цртање	7%
Мануелни/занатски уметнички рад	3%
Дизајн	2%
Писање (проза и поезија)	2%
Плес, фолклор	2%
Фотографија, снимање	1%
Глума	1%
Мода, модни дизајн	1%
<i>* испитаници/е су самостално наводили/е одговоре, који су накнадно сврстани у категорије</i>	

Мотиви и препреке

Када су у питању мотиви за “конзумацију” уметности, они се логично надовезују на горње анализе. Млади у уметности највише траже забаву, провод и дружење. Поред тога су присутни мотиви интересовања, радозналости, уживања у уметности, итд.

Проценат одговора у којима се наводи “присила” да се присуствује културним догађајима је занемарљив, испод 1% (“због школе”, “због оцене”, “девојка ме натерала” и сл.).

<i>Шта је Ваш основни мотив за долазак на неки од наведених културних догађаја?</i>	
Мотив	%
Забава, провод	28%
Дружење	17%
Интересовања, љубав према уметности	17%
Радозналост, видети нешто ново	12%
Опуштање, уживање	7%
Информисање	5%
Едукација, “културно уздизање”	3%
Квалитетно проведено слободно време	2%
<i>* испитаници/е су самостално наводили/е одговоре, који су накнадно сврстани у категорије</i>	

Највећа препрека за чешћи одлазак на културна дешавања младима представљају финансије. Поред тога, не-обично висок проценат испитаника/ца је навео да им проблем представља незаинтересованост друштва. Занимљиво је да је најређе заокруживан разлог “слаба понуда дешавања”, што представља похвалу за новосадске институције културе.

<i>Шта је Вама препрека за чешћи одлазак на културна дешавања?</i>					
	Укупно	Мушкарци	Жене	Нови Сад	Приградска насеља
Недостатак новца	47 %	48%	45%	45%	49%
Незаинтересованост пријатеља/ица	41 %	42%	39%	39%	43%
Недостатак времена	39 %	36%	<u>42%</u>	<u>41%</u>	34%
Слаба информисаност о дешавањима	33 %	32%	34%	34%	31%
Слаба понуда дешавања	31 %	<u>34%</u>	28%	<u>33%</u>	27%
<i>* испитаници/е су бирали/е два од понуђених одговора</i>					

Из којих извора најчешће добијате информације о културним догађајима?							
	14-20 год.	21-25 год.	26-30 год.	Ученици/е	Студент/киње	Запослени/е	Незапослени/е
Пријатељи/це	68%	66%	<u>76%</u>	65%	70%	74%	71%
Интернет	<u>67%</u>	<u>68%</u>	59%	68%	68%	64%	50%
ТВ	67%	63%	65%	65%	63%	65%	69%
Новине	33%	38%	36%	35%	34%	38%	37%
Штампани промо материјали	14%	<u>28%</u>	21%	13%	<u>28%</u>	16%	23%
Радио	10%	15%	<u>20%</u>	6%	<u>17%</u>	<u>16%</u>	<u>21%</u>
Родитељи	<u>17%</u>	6%	6%	<u>20%</u>	6%	9%	8%
Школа/факултет	<u>15%</u>	4%	1%	<u>19%</u>	7%	2%	0%
Клуб/организација	5%	1%	4%	5%	3%	3%	2%

* испитаници/е су бирали/е три од понуђених одговора

Шта недостаје у културној понуди Новог Сада?

Убедљиво прво место на овој листи заузима потреба за бољим биоскопима. На другом месту, такође са високим процентом, налази се захтев за више концерата, а пажњу заслужује и трећа категорија у табели - "бесплатна улична дешавања, фестивали на отвореном", који су се показали као врло посећене манифестације.

Шта према Вашем мишљењу недостаје у културној понуди Новог Сада?				
Шта недостаје	%	Ученици/е	Студенти/киње	Не/запосл.
Биоскопи, филмске пројекције	29%	23%	34%	31%
Концерти, музички фестивали	24%	28%	26%	21%
Бесплатна улична дешавања, фестивали на отвореном	6%	3%	9%	4%
Богатији репертоар позоришта	4%	0%	3%	5%
Спортска дешавања	3%	6%	2%	1%
Изложбе, музеји	2%	3%	4%	2%
Програм за децу, дечији фестивали	2%	2%	2%	4%
Боље информисање о дешавањима	1%	1%	1%	2%
Приступачније цене	1%	1%	1%	2%
* испитаници/е су самостално наводили/е одговоре, који су накнадно сврстани у категорије				

У табели можемо видети одговоре за ученике/це, студенте/киње и младе ван система образовања.

Поред наведеног, треба скренути пажњу на још један одговор који се провлачи кроз неколико категорија, а може се објединити као - недостатак адекватних културних простора. Испитаници/е су се најчешће жалили на непосредно адекватног простора за концерте/свирке, а поред тога и на недовољно правих изложбених простора за младе ауторе/ке. Укупан проценат тих одговора је око 2,5% целог узорка.

3.4.5. Слободно време младих

3.4.5.1. Шта подразумевамо под појмом "Слободно време младих"

Слободно време је време које младима остаје након одбитка времена које проведу у школи/факултету или на послу, обављању кућних послова и других обавеза. Оно подразумева време које млади сами креирају и користе га по сопственом нахођењу, за стваралаштво, дружење, читање, слушање музике, неформално образовање, друштвено-политичку активност, физичку активност и др.

Конкретна подела не постоји, али се може рећи да су два основна облика коришћења слободног времена:

- Позитивни облик (квалитетно проведено слободно време) подразумева испуњавање слободног времена садржајима који доносе бенефите и побољшавају квалитет живота индивидуе (спортско-рекреативне активности, друштвена активност, стваралаштво, волонтирање, неформално образовање...)

- Негативан облик коришћења слободног времена подразумева испуњавање слободног времена садржајима који би могли да угрозе индивидуу, њено здравље и живот (коцка, употреба психоактивних супстанци, подводацисање...)

(Литература: Проф. др. Милена Микалачки „Спортска рекреација“, Универзитетска научна књига, Нови Сад, 2005. година)

Статистички подаци

Министарство омладине и спорта, у оквиру пројекта "Свакодневница младих у Србији", урадило је испитивање начина на који млади у Србији проводе слободно

време. Урађена је обимна емпиријска студија спроведена на узорку средњошколаца и средњошколки.

1. Први део се бавио испитивањем начина на које млади проводе своје слободно време, којим садржајима испуњавају време, како долазе до новца, да ли имају хоби, које врсте медија их привлаче, да ли читају, итд. Закључак је следећи:

«Средњошколци/ке најчешће проводе слободно време дружећи се, гледајући телевизију и уз мобилни телефон. Највећи број њих задовољан је начином на који испуњава своје слободно време али се више од половине испитаника/ца жали на недостатак слободног времена, имплицитно окривљујући школске обавезе. Половина испитаника/ца сматра да би квалитетније проводили слободно време уколико би имали на располагању више места за изласке, трећина мисли да би решење за то била боља понуда спортских активности у њиховом месту, док четвртина жели више културних садржаја. Анализа различитих сегмената слободног времена говори о томе да су млади првенствено конзументски оријентисани и да су много мање склони да га проводе на активан и креативан начин. Уочљива је њихова наклоњеност садржајима који омогућавају „лаку забаву“. На то указује анализа читалачких навика младих, избор садржаја које прате у медијима, начин на који користе компјутере, избор места за изласке, слаба посета културних манифестација и други подаци. Резултати сугеришу да су младима из мањих средина мање доступни садржаји којима могу испунити слободно време у поређењу са могућностима које стоје на располагању њиховим вршњацима из Београда и других већих градова у Србији.»

2. Други део истраживао је вредносне оријентације, политичке преференције и узоре младих.

<i>Политички активизам младих</i>	
Себе сматрам политички активном особом	6 %
Настојим да будем у току политичких догађања, али се лично не ангажујем	32 %
Мислим да се политика мора препустити оним акоји су за њу меродавни	19 %
Политика ме не интересује	38 %
Не зна, нема став	5 %

3. У трећем делу мапирали су проблеми са којима се млади суочавају и њихова изложеност ризичним понашањима. Дошло се до резултата који сугеришу да треба хитно нешто учинити у вези са раширеним и експлозивним алкохолизмом младих и са својервном запуштеношћу ученика/ца из средњих стручних школа. Подаци указују на то да алкохолизам младих треба схватити као велики проблем. Потребна је мобилизација и интелигентно осмишљена акција у борби са њим. Такође, показује се да су ученици/е трогодишњих стручних школа највише изложени различитим облицима ризичног понашања.

Покрајински секретаријат за спорт и омладину 2007. године спровео је истраживање Коришћење слободног времена младих у АП Војводини. Најчешћа активност средњошколаца/ки и студената/киња је слушање музике (78%), затим дружење (73%), па изласци (55%) и гледање ТВ програма (45%). Следи читање, помагање родитељима у кућним пословима и културне активности. Међу понуђеним, најмање је заступљено чланство у омладинским и студентским удружењима и активности у КУД-овима.

3.4.5.2. Креирање политике и кључне надлежности

С обзиром на то да слободно време није засебна област попут културе, здравља или екологије, она се не налази ни под чијом директном надлежношћу. С тим у вези, навели смо сва она министарства, покрајинске секретаријате, градске управе и тела која су надлежна за поједине сегменте провођења слободног времена. Излистане су надлежности и делокрузи који су по нама везани за провођење слободног времена младих, онако како су их горе наведене институције представиле у својим презентацијама.

Република Србија

Министарство омладине и спорта

Сектор за омладину: Праћење и спровођење мера у области неформалног образовања, слободног времена и учешћа младих у друштвеном животу; Праћење, предлагање, доношење и спровођење законских мера и програма, као и подзаконских аката у области омладинске политике; Активности у областима: политика за младе, образовање и неформално образовање, слободно време, волонтерски рад, култура, информисање и међународна сарадња; Помоћ у стварању услова за

организовање омладинских активности и деловање омладинских организација, Подршка у области међународне размене и учешће на међународним омладинским скуповима; Подстицање различитих активности и програма младих и стварање услова за укључивање младих у друштвени живот и процесе одлучивања.

Сектор за спорт: обезбеђивање услова за развој врхунског спортског стваралаштва и спортских такмичења школске омладине и студената; изградња, опремање и одржавање спортских објеката од интереса за Републику; истраживачко-развојни и научно-истраживачки рад у спорту; организација спортских такмичења и спортских манифестација од интереса за Републику; међународна спортска сарадња; делатност организација у области спорта које је основала Република Србија и делатност организација које је основала територијална јединица, односно друга организација, а које послују средствима у државној својини и које својим размештајем, наменом, структуром и опремом обезбеђују услове за развој врхунског спортског стваралаштва; остваривање програма или делова програма других организација (спортских центара, спортских кампова и др.) којима се доприноси развоју спорта; обезбеђење врхунским спортистима - аматерима права из здравственог осигурања; стипендије врхунским спортистима за спортско усавршавање и новчана помоћ врхунским спортистима са посебним заслугама; национална признања и награде за посебан допринос развоју и афирмацији спорта.

Министарство културе

(Наведено у одељку 3.4.4.2.)

Министарство просвете

Делокруг Министарства просвете: истраживање, планирање и развој предшколског, основног, средњег, вишег и високог образовања и ученичког и студентског стандарда; допунско образовање деце домаћих држављана у иностранству; управни надзор у предшколском, основном, средњем, вишем и високом образовању и ученичком и студентском стандарду; учешће у изградњи, опремању и одржавању објеката предшколског, основног, средњег, вишег и високог образовања и ученичког и студентског стандарда од интереса за Републику Србију; стручно-педагошки надзор у предшколском, основном и средњем образовању и ученичком стандарду; надзор над стручним радом у вишем образовању; организацију, вредновање рада и надзор над стручним усавршавањем запослених у просвети; нострификацију и еквиваленцију јавних исправа стечених у иностранству; унапређење друштвене бриге о обдареним ученицима и студентима; унапређење друштвене бриге о ученицима и студентима са посебним потребама, као и друге послове одређене законом.

Покрајински секретаријат за спорт и омладину

Покрајински секретаријат за спорт и омладину обавља послове који се односе на утврђивање интереса грађана у области спорта за територију Покрајине и обезбеђује средства за остваривање тог интереса, припрема опште акте и доноси појединачне акте из своје надлежности, у складу са законом; уређује начин утврђи-

вања испуњености услова за обављање спортских делатности организација у области спорта са територије Покрајине и утврђује испуњеност тих услова; уређује ближе услове за коришћење јавних спортских терена и утврђује услове за њихово коришћење; у сарадњи са Министарством омладине и спорта, води регистар спортских организација као удружења, спортских друштава и савеза организованих са територије Покрајине; утврђује и води евиденције у области спорта од значаја за Покрајину; утврђује испуњеност услова за организовање спортских приредби на територији Покрајине; утврђује објекте од интереса за Покрајину и мерила за обезбеђивање средстава у буџету Покрајине за њихову изградњу, опремање и одржавање; утврђује програме међународних спортских такмичења од интереса за Покрајину; именује и разрешава директора, председника и чланове управног и надзорног одбора организација за обављања спортских делатности чији се програми, којима се остварује интерес грађана у области спорта на територији Покрајине, у целини или претежно финансирају из буџета Покрајине; припрема акте у вези са оснивањем Покрајинског Завода за спорт и утврђује услове за рад; врши управни надзор над радом организација и појединаца у области спорта са територије Покрајине; обавља надзор над стручним радом у области спорта; на предлог Спортског савеза Војводине, финансира из Буџета Покрајине програме чланова Спортског савеза Војводине којима се остварује интерес грађана у области спорта; обавља послове у вези са креативним коришћењем слободног времена деце и омладине у Покрајини; припрема информације за Извршно веће и спроводи одлуке о унапређивању васпитно-образовног рада са младима у слободном времену; прати и унапређује рад дечијих и омладинских асоцијација, удружења и савеза; подржава квалитетне и креативне пројекте који су у вези организација и појединаца у области спорта са територије Покрајине; обавља надзор над стручним радом у области спорта; на предлог Спортског савеза Војводине, финансира из Буџета Покрајине програме чланова Спортског савеза Војводине којима се остварује интерес грађана у области спорта; обавља послове у вези са креативним коришћењем слободног са ваннаставним активностима деце и омладине (кампови, ликовне колоније, такмичења); подржава унапређење рада са даровитом децом и омладином Покрајине; остварује сарадњу са основним и средњим школама у Покрајини и с републичким органима у циљу награђивања најуспешнијих даровитих ученика који су постигли врхунске резултате на такмичењима у земљи и иностранству у области науке, технике, уметности и спорта; у сарадњи са надлежним органима у Покрајини и учествује у еколошкој едукацији младих и у борби против наркоманије и осталих облика деликвенције.

Покрајински секретаријат за културу (одељак 3.4.4.2.)

Покрајински секретаријат за образовање

Обавља послове који се односе на: припрему програма развоја; прати остваривање тих програма и предлага мере за њихово спровођење; припрема одлуке и опште акте којима се уређују питања из области образовања у складу са Уставом и законом; стара се о

обезбеђивању услова за образовање припадника народа и националних мањина на њиховим језицима у складу са законом; стара се о ученичком и студентском стандарду и предузима мере за остваривање задатака у тој области у складу са законом и системом друштвене бриге о деци и омладини Републике Србије; припрема одлуке о оснивању фондова и других организација од интереса за Покрајину; остварује сарадњу са одговарајућим републичким органима; организује и врши послове у вези издавања уџбеника на језицима националних мањина и обавља друге одређене послове, учествује у програмирању и остваривању међународне просветне сарадње у оквиру споразума Републике Србије са другим државама у међународним организацијама.

Град Нови Сад

Градска управа за спорт и омладину

У Градској управи за спорт и омладину обављају се послови који се односе на: припрему програма развоја у области спорта и омладине и њихово остваривање; изградњу, одржавање и коришћење спортских објеката у којима се остварују потребе у области спорта на територији Града; учешће Града у организовању градског и међуопштинског нивоа спортских такмичења, обезбеђивање посебних услова за повећање обухвата и квалитета рада са младим спортским талентима; организацију и одржавање спортских такмичења и манифестација од значаја за Град; обезбеђивање услова за рад спортских стручњака у организацијама у области спорта на територији Града; евидентирање, праћење и контролу коришћења средстава које Град обезбеђује за задовољавање потреба грађана у области спорта, као и за финансирање делатности организација у области спорта чији је оснивач Град, и за остваривање програма или делова програма других организација којима се доприноси развоју спорта на нивоу Града; планирање у области спорта, обезбеђивање средстава за задовољавање потреба у овој области и надзор над коришћењем тих средстава.

У саставу Градске управе за спорт и омладину формирана је Канцеларија за младе, са положајем сектора.

(одељак 1.2.)

Градска управа за образовање

Надлежности Градске управе за образовање: остваривање делатности предшколског образовања и васпитања, упис деце у предшколску установу, изградњу и капитално одржавање зграда и објеката, пројектно планирање и опремање зграда и објеката предшколске установе; праћење и обезбеђивање функционисања основних и средњих школа у складу са законом, утврђивање подручја основних школа ради уписа деце, праћење редовног похађања основне школе и подношење пријаве против родитеља чије дете није благовремено уписано у први разред или чије дете не похађа редовну наставу, вођење евиденције о неписменим лицима и лицима без потпуног основног образовања, обезбеђивање трошкова превоза, исхране и смештаја ученика, ако на територији града нема одговарајуће основне школе, обезбеђивање средстава у области средњег и основног образовања

за стручно усавршавање и превоз запослених, обезбеђивање средстава за превоз ученика основне школе који имају пребивалиште на законом одређеној удаљености од седишта школе, повластице за превоз ученика средњих школа у међумесном саобраћају, превоз ученика на републичка такмичења, утврђивање врсте и степена ометености деце у развоју и одређивање врсте школе у коју ће се дете уписати, изградњу и капитално одржавање зграда и објеката и пројектно планирање, опремање школа и друге расходе за материјалне трошкове школа у складу са законом.

Градска управа за културу

(одељак 3.4.4.2.)

3.4.5.3. Најзначајнији документи

Република Србија

Национална стратегија за младе, усвојена од стране Владе Републике Србије 9. маја 2008. године

Акциони план за спровођење Националне стратегије за младе за период од 2009. до 2014. године, усвојен 22.01.2009. од стране Владе Републике Србије

Породични закон

Стратегија контроле дувана

Закон о основама система образовања и васпитања

Закон о удружењима

Закон о спорту ("Службени гласник РС", бр. 52/96.)

Стратегија развоја спорта у Републици Србији за период од 2009. до 2013. године.

Акциони план за спровођење стратегије развоја спорта

Закон о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама (пречишћен текст објављен у "Сл. гласницима РС" број 67/2003 и 90/2007)

Закон о изменама и допунама закона о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама, усвојен 24. септембра 2007. године

Закон о култури ("Службени гласник РС", бр. 72/2009)

Закон о волонтирању

Европска унија

Европски споразум о насиљу и недоличном понашању гледалаца

Стратегија за младе Европске уније

Агенда 2020

Европска повеља о учешћу младих у животу на општинском и регионалном нивоу

Лисабонска декларација о политици и програмима за младе

Бела књига о политици за младе европског парламента

Одлука бр. 291/2003/ЕС Европског парламента и Савета од 6. фебруара 2003. којом се успоставља 2004 – Европска година образовања кроз спорт (Службени гласник L 043 , 18/02/2003 Р. 0001 – 0005)

Заједничка декларација Савета и представника влада држава чланица који су се састали у оквиру Савета од 5. маја 2003 – о „друштвеној вредности спорта за младе људе“ (Службени гласник С 134, 07/06/2003 Р. 0005 – 0005)

Одлука бр. 1349/2008/ЕС Европског парламента и Савета од 16. децембра 2008. којом се допуњује Одлука бр. 1719/2006/ЕС којом се успоставља програм "Млади у акцији" за период од 2007. до 2013. Текст релевантан за ЕЕА (Службени гласник L 348 , 24/12/2008 Р. 0113 – 0114)

Резолуција Савета и министара за омладину који су се састали у оквиру Савета од 17. децембра 1999. о неформалном образовању у спортским активностима у програмима за младе Европске комисије (Службени гласник С 008, 12/01/2000 Р. 0005 – 0005)

Резолуција Савета и представника влада држава чланица који су се састали у оквиру Савета од 28. јуна 2001. о промовисању иницијативе, предузимљивости и креативности младих: од искључености до оснаживања (Службени гласник С 196 , 12/07/2001 Р. 0002 – 0004)

Резолуција Савета и представника влада држава чланица, који су се састали у оквиру Савета, од 14. фебруара 2002. о додатној вредности волонтерске активности за младе у контексту развоја акције о младима Заједнице (Службени гласник С 050, 23/02/2002 Р. 0003 – 0005)

Резолуција Савета од 5. октобра 1995. о сарадњи с трећим земљама у области омладине (Службени гласник С 296, 10/11/1995 Р. 0011 – 0012)

3.4.5.4. Слободно време младих у Новом Саду

Млади у Новом Саду своје слободно време могу да проведу на позитиван начин користећи услуге, програме или ресурсе великог броја организација, удружења, установа. Нажалост, како још увек не постоје уједињене евиденције онога што се младима нуди, није могуће на овом месту дати адекватан преглед свих могућности које Новосађанима и Новосађанкама стоје на располагању.

У одељцима који обрађују област неформалног образовања, културе, волонтерског рада, мобилности и информисања и др., могу се наћи информације о неким пружаоцима услуга и програмима из тих области.

У оквиру раду на анализи ресурса, радна група "Слободно време младих" одржала је састанак са актерима локалне заједнице, а припремила је и упитник, ради што потпунијег увида у услуге и програме који су младима на располагању у граду. Овим путем дошло се до следећих података:

"Савез за школски спорт и олимпијско васпитање Града Новог Сада" - Основно поље деловања: школска спортска такмичења, акције, манифестације и приредбе у области школског спорта (Дечја недеља, Куп толеранције). Посебне активности за младе: различите активности на базену, на клизалишту, у природи ("Кошарка 3 на 3", Одбојка на песку).

"Новосадска новинарска школа" - Представљају регионални едукативно-информативни центар за професије које се баве комуникациом у најширем смислу. Мисија - неговање толерантног, одмереног новинарства

које поштује вредности истине, знања и критичког приступа у вишејезичком, вишекултурном и вишенационалном окружењу. Посебни програм за младе - пројекат Active Miss Wanted! Now!

Пејнтбол клуб "Зона адреналина" - Бави се пејнтбол спортом и свим његовим аспектима.

"Покрајински завод за спорт" - Основно поље деловања завода је наука и струка у области спорта и физичке културе. Специјализовани програми за младе: усмеравање деце у спорт, Школа у природи Летенка и спортски камп.

"Факултет спорта и физичког васпитања" - Основно поље деловања факултета је високо образовање. Посебни програми намењени младима, које факултет успешно реализује или у њима учествује, су: Фестивал

науке у Новом Саду, "Спорт за све", Скуп студената лидера региона, "Култура тела" - програм у оквиру Студентске асоцијације Факултета спорт и физичког васпитања.

3.4.5.5. Истраживање потреба и проблема младих у Новом Саду*

(* Више информација о самом истраживању - Анекс 1. Истраживање је рађено на случајном узорку младих, осим специфичних група код којих су анкетирани активни млади из ових групација)

Када је реч о количини слободног времена које на располагању имају млади Новосађани/ке, просечан број слободних сати у току дана је 5,5 часова.

Колико сати слободног времена имате у току дана?								
		Мушкарци	Жене	14-20 год.	21-25 год.	26-30 год.	Нови Сад	Приградска насеља
ПРОСЕК		6х	5,2х	5,8х	5,8х	5,2х	5,7х	5,5х
1-3ч	20 %	19%	23%	13%	21%	32%	19%	24%
4ч	18 %	13%	22%	21%	14%	18%	19%	15%
5ч	24 %	22%	26%	25%	25%	19%	23%	25%
6ч	12 %	15%	9%	16%	12%	6%	12%	13%
7ч	4 %	5%	4%	4%	4%	6%	5%	3%
8ч	10 %	11%	9%	9%	12%	10%	10%	10%
9ч+	12 %	15%	9%	12%	14%	10%	12%	11%

Млади у Новом Саду најчешће слободно време проводе код куће и у вечерњим изласцима.

На којим местима најчешће проводите слободно време?								
		Мушкарци	Жене	14-20 год.	21-25 год.	26-30 год.	Нови Сад	Приград. насеља
Стан/кућа	79 %	77%	82%	72%	79%	93%	80%	79%
Вечерњи изласци (кафићи, шетње)	56 %	44%	71%	50%	64%	57%	59%	52%
Спортски терени	21 %	31%	11%	27%	19%	18%	21%	21%
Ноћни изласци (дискотеке, клубови)	18 %	22%	14%	19%	20%	12%	15%	24%
Испред зграде, на улици	17 %	15%	22%	26%	13%	14%	18%	18%
Кладионице	6 %	11%	1%	7%	5%	6%	6%	7%

* испитаници/е су бирали/е два од понуђених одговора

У табели се налази преглед према полу, старости и град/приградска насеља. Ученици/е у односу на старије испитанике/це мање времена проводе код куће, а више напољу - на спортским теренима (28%) и на улици/испред зграде (32%).

Испитаници/е старији/е од 25 година слободно време претежно проводе код куће (чак 93%), а много мање у спортским активностима (тек 18%).

Када погледамо одабране специфичне групе (навијачи, ОСИ и Роми/Ромкиње) можемо уочити неке тенденције карактеристичне за сваку од њих (график на наредној страни).

Шта Вам је потребно да бисте на бољи начин искористили слободно време?								
	Мушкарци	Жене	УКУПНО	14-20 год.	21-25 год.	26-30 год.	Нови Сад	Приградска насеља
Новац	55%	50%	53%	52%	53%	53%	54%	51%
Више слободног времена	31%	36%	34%	36%	31%	35%	33%	34%
Боља понуда у граду/насељу	14%	13%	14%	13%	16%	11%	13%	14%

* испитаници/е су бирали/е један од понуђених одговора

Новац је доминантан проблем и код три специфичне групе које посматрамо у овом контексту. Поред тога, навијачи и ОСИ се више жале на слабу понуду у граду у односу на остатак популације.

<i>Шта Вам је потребно да бисте на бољи начин искористили слободно време? СПЕЦИФИЧНЕ ГРУПЕ</i>			
	Навијачи	Особе са инвидитетом	Роми/Ромкиње
Новац	57%	47%	58%
Више слободног времена	17%	20%	33%
Боља понуда у граду/насељу	26%	33%	8%
<i>* испитаници/е су бирали/е један од понуђених одговора</i>			

У доњој табели је представљен преглед финансијских извора младих у Новом Саду, поређење према радном статусу и полу. Тако можемо видети на пример да су мушкарци склонији да траже хонорарне послове него жене.

<i>На који начин прибављате новац за личне потребе?</i>							
Извори прихода	Мушкарци	Жене	УКУПНО	Ученик/ца	Студент/киња	Запослен/а	Незапослен/а
Џепарац од родитеља	61%	61%	61%	<u>95%</u>	80%	<u>9%</u>	<u>42%</u>
Стипендије, кредити	9%	12%	11%	4%	22%	3%	4%
Повремени хонорарни послови	<u>34%</u>	<u>23%</u>	29%	<u>15%</u>	<u>35%</u>	21%	54%
Плата, стални приходи	25%	27%	26%	<u>3%</u>	<u>6%</u>	89%	0%
<i>* испитаници/е су бирали/е један од понуђених одговора</i>							

Занимљиво је видети и да 18% ученика/ца и 41% студената/киња зарађује радећи сталне или повремене послове. Забележено је и да 9% запослених још увек прима "донације" од родитеља, док више од половине незапослених не може да рачуна на ту врсту помоћи.

Роми/Ромкиње и млади са инвалидитетом који су обухваћени анкетом у знатно већој мери користе кредите и стипендије и, што важи и за навијаче - више се ангажују на хонорарним пословима.

<i>На који начин прибављате новац за личне потребе? СПЕЦИФИЧНЕ ГРУПЕ</i>			
Извори прихода	Навијачи	Особе са инвалидитетом	Роми/Ромкиње
Џепарац од родитеља	40%	76%	60%
Стипендије, кредити	12%	<u>40%</u>	<u>52%</u>
Повремени хонорарни послови	<u>48%</u>	<u>40%</u>	<u>48%</u>
Плата, стални приходи	48%	8%	8%
<i>* испитаници/е су заокруживали/е све одговоре који се односе на њих</i>			

Спортске активности

Када је реч о спортским активностима, млади/е Ново-сађани/ке се у просеку баве спортом 2,5 пута недељно.

Проценат оних који се уопште не баве спортом је 21%. Овај проценат је највиши код испитаника/ца старијих од 25 година - трећина њих се не бави никаквим спортом.

<i>Колико пута недељно се бавите спортом/физичком активношћу?</i>	
Никад	21 %
1 пут	11 %
2 пута	18 %
3 пута	22 %
4 пута	9 %
5 пута	7 %
6 пута	5 %
7 пута	8 %

Јасно је да физичка активност опада са годинама, што доказује и наредна табела.

<i>Колико пута недељно се бавите спортом/физичком активношћу? СТАРОСНЕ КАТЕГОРИЈЕ</i>	
14 - 20 год.	3,23
21 - 25 год.	2,48
26 - 30 год.	2,14
<i>* просечан број одлазака на спортске активности у току недељу дана за сваку групу</i>	

Поред самих година, мању заинтересованост за спорт повезујемо са брачним статусом. Особе у браку се баве спортом мање од два пута недељно, а чак 38% њих изјављује да се не бави никаквим спортом.

<i>Колико пута недељно се бавите спортом/физичком активношћу? БРАЧНИ СТАТУС</i>	
Неожењен/неудата	2,74
У ванбрачној заједници	3,00
У браку	1,98
<i>* просечан број одлазака на спортске активности у току недељу дана за сваку групу</i>	

Пронађена је значајна разлика између полова када је питању бављење спортом - мушкарци су значајно активнији од жена.

Колико пута недељно се бавите спортом/физичком активношћу?	
Мушкарци	3,30
Жене	2,00
Нови Сад	2,60
Приградска насеља	2,90
* просечан број одлазака на спортске активности у току недељу дана за сваку групу	

Разлика између младих из града и приградских насеља није значајна када је у питању физичка активност.

Специфичне групе не одступају од просека када су у питању спортске активности. Треба нагласити да се 25% младих са инвалидитетом не бави спортом, што је тек нешто више од просека у популацији. Код Рома/Ромкиња тај проценат је 20%, а код навијача је очекивано низак - 8%.

Колико пута недељно се бавите спортом/физичком активношћу? СПЕЦИФИЧНЕ ГРУПЕ	
Навијачи	3,00
Особе са инвалидитетом	2,68
Роми/Ромкиње	2,60
* просечан број одлазака на спортске активности у току недељу дана за сваку групу	

Поред закључака да се спортом најмање баве жене и ожењени/удате, треба истаћи да су запослене жене најнеактивнија група у смислу рекреације. Оне се у просеку рекреирају тек једном недељно. С друге стране, код запослених мушкараца није забележен пад у односу на друге категорије. Управо зато треба обратити пажњу на женску популацију, нарочито њен део који је у радном односу.

Близу трећина испитаника/ца наводи да су спортске активности којима су посвећени редовне, 42% њих се спорадично бави спортом, а у узорку се нашло и 7% професионалних спортиста/киња.

Ниво спортских активности којима се баве млади			
Ниво спортских активности		Мушкарци	Жене
Професионално	7 %	8%	5%
Рекреативно-редовно	31 %	42%	22%
Рекреативно-спорадично	42 %	41%	44%
Никако	21 %	9%	30%
* испитаници/е су бирали/е један од понуђених одговора			

Поређење према полу још једном потврђује да женски део популације по овом питању заостаје за мушким. Чак 30% девојака изјављује да се не бави никаквим спортом, а само 22% њих иде на редовну рекреацију.

У табели су представљене спортске активности којима се баве млади Новосађани/ке. У врху листе се налазе најпопуларнији спортови са лоптом (фудбал, баскет), али ипак већину листе чине активности чисто рекреативног (нетакмичарског) карактера: трчање, шетња, вожња бицикла, пливање итд.

Којим спортским активностима се бавите?	
Активност	%
фудбал	19%
трчање	17%
баскет	14%
шетња	10%
теретана	9%
вожња бицикла	6%
пливање	6%
вежбање	5%
аеробик	5%
одбојка	4%
борилачки спортови	3%
вожња ролера	2%
тенис	2%
стони тенис	2%
* испитаници/е су самостално наводили/е одговоре, који су накнадно сврстани у категорије	

Трећина испитаника/ца је навела да никад не посећује спортске догађаје (утакмице), док то често и редовно чини тек 15% испитаника/ца.

Колико често посећујете спортске догађаје (утакмице)?				
	Никад	Понекад	Често	Редовно
Мушкарци	20%	58%	15%	8%
Жене	46%	46%	6%	2%
Укупно	33%	52%	10%	5%

Активних чланова/ица навијачких група у популацији има око 6%. И код ових питања се понавља закључак да са годинама опада интересовање за спорт - проценат пада са 9% код средњошколаца/ки, до 2% код испитаника/ца старијих од 25 година.

Да ли сте активни/а члан/чланица неке навијачке групе?		
	Навијач/ица	Не
Мушкарци	10%	90%
Жене	3%	97%
Укупно	6%	94%

Шта, према мишљењу младих, недостаје у понуди спортских активности у Новом Саду? Највише одговора се односило генерално на повећање броја спортских терена који су на располагању рекреативцима, и на њихово уређење и опремање. Испитаници/це су овде првенствено мислили на терене за фудбал, кошарку и одбојку.

Поред овог, подједнако је био изражен и захтев за бољим базенима - да их је више и да су у њима бољи услови (чистија и топлија вода, више термина). Како су предлози у овој области били веома бројни и разноврсни, запазили смо и неколико специфичнијих идеја које заслужују пажњу. Наводимо најинтересантије:

- бициклистичке стазе
- трим стазе, пољске теретане
- скејт парк
- стазе за ролере
- гольф терени, бејзбол терени
- тениски терени
- више места за стони тенис
- више паркова и игралишта за децу.

У овом сегменту треба посебну пажњу обратити на особе са инвалидитетом. Генерално, предлози који су дошли од овог дела популације се не разликују значајно од осталих. Ипак, специфично за ОСИ је навођење потребе за више теретана или простора за вежбање (отворених и затворених), као и за стручним кадром у спортским центрима. Базени су и овде заузели значајно место, уз предлог да постоје специјализовани термини за ОСИ.

3.4.6. Безбедност младих

3.4.6.1. Шта подразумевамо под појмом “Безбедност младих”

Безбедност је једно од основних права и предуслова за испуњавање других права и развоја човека и грађанина. „Свако има право на слободу и безбедност личности“ дефинисано је и у Европској конвенцији за заштиту људских права и основних слобода (Рим, 1950.).

Последњу деценију прошлог и почетак овог века обележила су нова безбедносна кретања у свету. Безбедност је из претежно војне сфере проширена и на друге области, првенствено економску, енергетску, социјалну и еколошку безбедност, укључујући безбедност појединца/ке и друштва у целини. (Стратегија националне безбедности Републике Србије)

Континуирана реформа у области безбедности представља један од кључних предуслова развијања безбедних услова за живот младих људи. Она такође представља предуслов опште демократизације и међународне интеграције држава и друштава, а тиме и подизања укупног квалитета живота свих грађана/ки, па тако и омладине. (Национална стратегија за младе)

Потписивањем Уговора са Колаборативним центром Светске здравствене организације за промоцију безбедних заједница са Каролинска института из Стокхолма, Град Нови Сад проглашен је Безбедном заједницом,

23. јуна 2009. године. Град Нови Сад је 158. Безбедна заједница у свету и друга Безбедна заједница у Војводини и први град у Србији који је основао локални Савет за безбедност саобраћаја.

Најзначајније изазове, ризике и претње по безбедност младих представљају делинквенција (вршење кривичних дела), насиље и саобраћајне незгоде.

Делинквенција (вршење кривичних дела)

Делинквенција је у општем смислу укупност људских понашања којима се угрожавају основне друштвене норме и вредности. У ужем и најчешће коришћеном смислу, под делинквенцијом се подразумевају различити облици девијантног и некомформистичког понашања деце и малолетних лица којима се крше неке од друштвених моралних, прекршајних и кривичних норми.

Најчешћи облици малолетничке делинквенције су асоцијална понашања, различити облици прекршаја, имовински деликти и деликти против живота и тела. (Иван Ивановић, Речник Социјалног Права)

Малолетничка делинквенција озбиљан је проблем с којим се сусрећу савремена друштва. Реч је о малолетним особама које су починиле различита казнена дела, због којих је против њих покренут казнени поступак и изречена нека казна.

Према правним дефиницијама, преступништво обухвата само она понашања која су инкриминисана и санкционисана кривичним законом као кривична дела и, евентуално другим законским и подзаконским прописима у друштву (нпр. прекршаји). Према социолошко-криминолошком схватању преступништво младих људи чине сви облици неодоброг понашања у друштву, односно понашања која социјална средина сматра негативним и неприхватљивим. (Превенција преступништва деце и омладине, Бранислава Поповић-Ћитић и Весна Жунић-Павловић, Педагошко друштво Србије, Београд 2005.)

Бурна прошлост обележена војним сукобима и конфликтима, порастом сиромаштва, разарањем система вредности, међународном изолацијом и репресијом, као и светска економска криза утицали су на пораст девијантног понашања младих а посебно малолетника/ца. Млади су најчешће починиоци али и жртве криминала. Истраживања говоре да је насиље међу младима у порасту.

Према подацима Одељења за сузбијање малолетничке делинквенције ПУ Нови Сад за првих пет месеци 2010. регистровано је 176 кривичних дела малолетних лица, док је 2009. тај број износио 496.

Насиље

Под насиљем се подразумевају различити акти, поступци и понашања појединца/ке, група, друштвених институција, организација или друштва у односима према људима, који укључују примену физичке, психичке, политичке или нек друге силе и којима се угрожава физички и психички или социјални интегритет човека и изазивају различита физичка и психичка оштећења и друге неповољне последице. (Милосављевић, 1998)

Проблем у превенцији и заштити младих од насиља је низак ниво свести међу становништвом о присутности насиља и недостатак свеобухватних стратегија и механизма за суочавање са тим проблемом. Најчешћи облици насиља заступљени међу младима су вршњачко насиље, насиље у породици, насиље у спорту и насиље у адолесцентским везама.

Са појавом светске економске кризе, падом друштвеног бруто производа, дугачким периодом приватизације и транзиције, повећањем инфлације и незапослености, млади су често изложени и мобингу. (Мобинг је специфични облик понашања на радном месту у којем шеф/ица или колеге/инице злостављају и понижавају другу особу с циљем да угрозе њен углед и достојанство, што на крају доводи до угроженог психичког и физичког здравља жртве). У Србији је последњих година повећан обим злостављања и сваког дана се најмање 15 запослених пожали да су жртве тортуре на радном месту. (http://www.slobodnaevropa.org/content/zakon_o_sprecanju_zlostavljanja_na_radu_srbija/2147316.html)

Мобинг је у Србији коначно постао кажњив, јер су у септембру ове године први пут у историји земље на снагу ступили прописи који то омогућавају. Проблем злостављања на радном месту посебно је изражен у последњој деценији, али запослени често не умеју да препознају да су особе које трпе насиље и још мање – да имају право на заштиту.

Појава и све већа употреба информационих технологија условила је и појаву нових облика насиља као што је електронско насиље (сајбер насиље). Компјутери и компјутерска технологија се могу злоупотребљавати на разне начине, а сам криминалитет који се реализује помоћу компјутера може имати облик било ког од традиционалних видова криминалитета, као што су крађе, утаје, уцене, проневере, док се подаци који се неовлашћено прибављају злоупотребом информационих система могу на разне начине користити за стицање противправне користи.

Саобраћајне незгоде

Млади представљају најугроженију популациону групу у смислу смртности, повређивања и инвалидности, које настају као последица саобраћајних незгода на путевима. Више од 40% свих жртава саобраћајних незгода су млади. Повреде настале у саобраћајним незгодама су други узрок смртности у популацији младих, одмах иза ХИВ-а. Више од 80% саобраћајних незгода је узроковало понашање човека, а возачи/це са једном годином искуства изазивају три пута више саобраћајних незгода него искуснији возачи/це.

Светске статистике показују да су саобраћајне незгоде водећи узрок смрти у популацији између шест и 33 године, а несреће чији је узрок алкохол на првом месту смртности тинејџера/ки.

Радна група безбедност младих излистала је следеће проблеме:

У домену насиља: насиље у школи, вршњачко насиље, насиље у породици, насиље у спорту, електронско насиље, насиље у адолесцентским везама, мобинг.

У вези са деликвенцијом (вршење кривичних дела): туче, насилничко понашање, вандализам; убиства; поседовање и пуштање у промет опојних средстава; изнуда ("рекетирање"); сексуални деликти (проституција, силовања, трговина људима, итд); поседовање и ношење оружја; мито и корупција (неповерење младих у институције).

У области саобраћаја: вожња у алкохолисаноим стању, вожња неприлагођеном брзином, ношење kacиге, коришћење мобилног, слушање mp3 уређаја, непоштовање саобраћајних прописа, невезивање сигурносног појаса за време вожње, телефонирање у току вожње и некоришћење блутут уређаја, насилничка вожња, мито и корупција у саобраћају, вожња без возачке дозволе.

Статистика

Према подацима Одељења за сузбијање малолетничке деликвенције Полицијске управе Нови Сад:

<i>Прекршаји јавног реда и мира:</i>			
	2008	2009	1-5/2010
Укупно извршиоца	5092	5695	2488
Малолетна лица	250	230	92
18- 21 год.	737	626	279
21- 30 год.	1714	2062	841

На основу извештаја о раду Центра за социјални рад града Новог Сада за 2009. годину број малолетника/ца са изреченом мером појачаног надзора 231; број малолетника/ца са изреченим васпитним налогом 4; број малолетника/ца са изреченом мером посебне обавезе 54; број малолетника/ца са изреченом мером затворене заштите 33; број малолетника/ца којима је изречена мера притвора у току 2009. године 12.

Истраживање у оквиру пројекта "Србија зона НЕнасиља" - Испитаници/е су одговарали на питања о присуству физичког насиља - 48.7% испитаника/ца оцењује да агресивност неких ученика/ца угрожава и њихову безбедност. Већина ученика/ца, 76.9% испитаника сматра да би се бојало пријавити насиље због страха од освете, 16.1% испитаника/ца не би никоме пријавило да трпи насиље. Што се тиче присуствовања у неком од видова насиља, утврђено је да је 78,8% присуствовало тучама, 18,6% плачкама, 9,5% сексуалном злостављању, 24,4% пуцњави, 57,1% застрашивању. (Истраживање је извршено у периоду 2009/2010. године. Аутори истраживања: Сања Батић, Јелена Вукичевић, Зоран Златковић и Милисав Милинковић. Узорак је чинило 1005 испитаника/ца, ученика и ученица средњих школа из Београда, Новог Сада, Смедеревске Паланке и Велике Планае.)

Што се тиче личне спремности на насиље; 12.6% ученика/ца се укључује у школске туче, 13.5% сматра за себе да се лако потуку, 12.2% ученика/ца је спремно да натера друге особе да ураде нешто што они желе.

Резултати најновијег истраживања УНИЦЕФА, спроведеног 2010. године у 9 средњих школа у Војводини показују да је најучесталији облик психолошког насиља исмевање и вређање, а да је најучесталији облик физичког насиља отимање новца и уништавање ствари. Забрињавајући подаци су и да је 9.5% ученика/ца носи-

ло у школу оружје. (Истраживање спроведено у 9 средњих школа из Новог Сада, Суботице, Бечеја и Бачког Петровца; обухваћено укупно 6254 ученика/ца и 830 одраслих, запослених у школама; у оквиру пројекта „Школа без насиља“ у организацији УНИЦЕФА - Канцеларије у Београду, Института за психологију у Београду и Одсека за психологију Филозофског факултета у Новом Саду).

Удружење грађана “Трачак” је у оквиру пројекта „Млад и безбедан“ (који је реализован уз финансијску подршку Министарства омладине и спорта и логистичку подршку Управе саобраћајне полиције) спровело истраживање на узорку од 1019 матураната/киња средњих школа о њиховим навикама у саобраћају. Резултати анкете показују да су млади највише освешћени по питању вожње у алкохолисаном стању, 71,5% никад није возило под дејством алкохола а 77,5% неће ући у возило ако је возач/ица у пијаном стању или ће замолити неког ко је трезан да вози. Коришћене мобилног телефона у току вожње омета свега 17,1% анкетираних, док 24,4% увек или често користи мобилни у току вожње. Најкритичнија ситуација је када је реч о вожњи неприлагођеном брзином, с обзиром да свега 23,6% младих реагује на то, док чак 32,2% ретко или никад не поштује ограничења брзине. Узевши у обзир њихово скромно саобраћајно искуство, ово су прилично упозоравајући подаци. Девојке су доследније у поштовању саобраћајних прописа од момака. Занимљив је податак да они који су учествовали у саобраћајној незгоди и даље мање поштују саобраћајне прописе од оних који нису имали таква искуства. У недовољној мери су свесни одговорности сувозача/ице и у којој мери у тој ситуацији могу ометати возача/ицу и угрозити безбедност, с обзиром да је 22,8% испитаника/ца одговорила да их током вожње највише омета непријатан разговор са другим путницима/ама.

Према подацима достављеним агенцији Бета из МУП-а, у току седам месеци 2010. године (период од јануара до јула) догодиле су се 25.343 саобраћајне несреће, у којима је повређено је 9.827, а погинуло 320 особа.

3.4.6.2. Креирање политике и кључне надлежности

Национални ниво

Министарство унутрашњих послова

Унутрашњи послови су законом утврђени послови чијим обављањем надлежни републички органи остварују безбедност Републике и њених грађана и обезбеђују остваривање Уставом и законом утврђених других права грађана.

Унутрашње послове државне управе обавља Министарство унутрашњих послова.

Министарство унутрашњих послова Републике Србије убавља послове државне управе који се односе на: заштиту безбедности Републике Србије и откривање и спречавање делатности усмерених на подривање или рушење уставом утврђеног поретка; заштиту живота, личне и имовинске сигурности грађана; спречавање и откривање кривичних дела и проналажење и хватање учиниоца кривичних дела и њихово привођење над-

лежним органима; одржавање јавног реда и мира; обезбеђивање зборов и других окупљања грађана; обезбеђивање одређених личности и објеката; безбедност саобраћаја на путевима; контролу прелажења државне границе; контролу кретања и боравка у граничном појасу; контролу кретања и боравка странаца; набављање, држање и ношење оружја и муниције; производњу и промет експлозивних материја, запаљивих течности и гасова; заштиту од пожара; држављанство; јединствени матични број грађана; путне исправе; пребивалиште и боравиште грађана; обучавање кадрова, као и друге послове одређене законом.

Министарство просвете

У надлежности овог министарства су и активности педагошко-психолошких служби у основним и средњим школама. У оквиру развојних пројеката Министарства просвете је и превенција и заштита деце од насиља у образовно-васпитаним установама.

Министарство омладине и спорта

Између осталог, делатности овог Министарства имају за циљ побољшање положаја и унапређење квалитета живота младих креирањем мера, програма и активности у области безбедности младих које ће допринети побољшању њиховог положаја.

Министарство за инфраструктуру

Ради обављања послова из свог делокруга у Министарству за инфраструктуру постављена су четири државна секретара и образоване су следеће унутрашње јединице: Сектор за путеве и безбедност саобраћаја, Сектор за друмски транспорт, Сектор за ваздушни саобраћај, Сектор за водни саобраћај и безбедност пловидбе

Министарство рада и социјалне политике

Сектор за бригу о породици и социјалну заштиту обавља послове који се односе на припрему нацрта закона и других прописа из области социјалне заштите, породично-правне заштите, финансијску подршку породици са децом и психолошку делатност; израду националне стратегије социјалне заштите, примену и праћење, надзор над законитошћу рада установа и других правних лица које обављају делатност социјалне заштите и инспекцијски надзор, као и надзор над стручним радом установа и других правних и физичких лица која обављају делатност, односно послове социјалне заштите.

Министарство правде

У делокругу свог рада, између осталог, има и: стратешке и оперативне одлуке за реформу правосуђа и заговорског система, анализе потреба и капацитета, модернизација инфраструктуре и опреме, израда нацрта закона и предлагање Влади.

Министарство здравља

Агенција за безбедност саобраћаја - Агенција је надлежна да анализира и унапређује систем безбедности саобраћаја, спроводи превентивно-промотивне активности и кампање о безбедности саобраћаја, обезбеђује

базу података о техничким карактеристикама моторних возила.

Покрајински ниво:

На покрајинском нивоу надлежне институције за област безбедност младих су:

Покрајински секретаријат за образовање (одељак 3.4.5.2.)

Покрајински секретаријат за социјалну политику и демографију. У сектору за социјалну политику обављају се следећи послови: праћење и проучавање стања у области социјалне заштите, породично правне заштите као и праћење примене закона и других прописа у области социјалне заштите, породично правне заштите, пензијског и инвалидског осигурања и припремање предлога за измене и допуне прописа односно, предлагање и предузимање других мера; припремање и предлагање аката који утврђују друга права у области социјалне заштите, већи обим права од права утврђених законом, и повољнији услови за њихово остваривање, као и други облици социјалне заштите, у складу са материјалним могућностима буџета аутономне покрајине; надзор над законитошћу рада и аката и инспекцијски надзор установа социјалне заштите на територији аутономне покрајине; припрема програма унапређења социјалне заштите у АП Војводини;

Покрајински секретаријат за спорт и омладину - Ради на доношењу Акционог плана политике за младе у Војводини, у оквиру кога се доносе мере за решавање актуелних проблема младих из области безбедности младих у АП Војводини.

Локални ниво:

Савет за координацију послова безбедности саобраћаја на путевима на територији Града Новог Сада - Радно тело Градског већа Града Новог Сада - Нови Сад је први град у Србији који је формирао ово тело са задатком да координира рад у области безбедности саобраћаја на локалном нивоу. ("Службени лист Града Новог Сада", бр. 3/10 и 21/10)

Савет Безбедне заједнице - Радно тело Градског већа Града Новог Сада - Потписивањем Уговора са Колаборативним центром Светске здравствене организације за промоцију безбедних заједница са Каролинска института из Штокхолма, Нови Сад је проглашен Безбедном заједницом. У Војводини, једино је још Бачки Петровац потписник овог протокола. ("Службени лист Града Новог Сада", број 9/09)

Савет за јавни ред и мир и безбедност - Стално радно тело Скупштине Града Новог Сада

"Одлука о видео надзору Града Новог Сада" ("Службени лист Града Новог Сада", број 55/09)

3.4.6.3. Најзначајнији документи

Устав Републике Србије

Закони:

Законом о одбрани („Службени гласник РС“, бр. 116/07);

Закон о безбедности и здрављу на раду („Службени гласник РС“, број 101/05)

Породични закон (2005.)

Закон о социјалној заштити и обезбеђивању социјалне сигурности грађана,

Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривично-правној заштити малолетних лица,

Закон о збрињавању избеглица,

Закон о финансијског подршци породици са децом,

Кривични законик,

Закон о безбедности саобраћаја на путевима.

Стратегије:

Стратегија националне безбедности Републике Србије

Стратегија безбедности и здравља на раду у Републици Србији за период од 2009. до 2012. године („Службени гласник РС“, број 32/09)

Стратегија борбе против трговине људима у Републици Србији

Националну стратегију за превенцију и заштиту деце од насиља

Национална стратегија за младе

Протоколи:

Посебни протокол за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања у образовно-васпитним установама,

Акциони план за превенцију насиља у образовно-васпитним установама

Правилник о начину и поступку процене ризика на радном месту и у радној околини («Службени гласник РС» бр. 72/06 и 84/06-исправка)

3.4.6.4. Безбедност младих у Новом Саду

У процесу рада на анализи ресурса локалне заједнице, млади из радне групе "Безбедност младих" кроз разговоре и путем упитника дошли су до следећих података:

Полицијска управа у Новом Саду - Полицијска управа Нови Сад покрива цео Јужно-бачки округ. Управа има 9 одељења; у неколико њих постоје и одсеци/групе које се у свом делокругу рада баве лицима од 14 до 30 година: група за малолетничку деликвенцију, група за сузбијање разбојништва, група за наркотице.

ЈКП "Информатика" - Оно што је за тему безбедности младих значајно а тиче се рада овог јавно комуналног предузећа јесте то да су све школе у граду покривене видео надзором. Ради ефикасности и боље искоришћености овог система, препоручује се школама да саме организују и прате снимке са камера унутар своје школе на рачунарима постављеним у самим школама. Иако су, према Кривичном закону Републике Србије видео снимци само помоћно средство и не могу се користити као доказни материјал, њихова највећа улога је да делују превентивно на евентуалне будуће починиоце/тежке различитих прекршајних или кривичних дела или насиља.

Центар за социјални рад Града Новог Сада - Центар ради са следећим групама младих: деца и омладина уг-

рожена породичном ситуацијом (деца чија су оба родитеља умрла, деца непознатих родитеља, деца напуштена од родитеља и деца лишена родитељског старања); злостављана деца; социјално и материјално угрожена деца; деца родитеља спречених да врше родитељску дужност; деца из породица са поремећеним односима родитеља; деца родитеља у бракоразводном спору и деца из разведених бракова; деца и омладина са поремећајима у понашању; асоцијална понашања деце; вршиоци дела и прекршаја испод 14 година, вршиоци кривичних дела и предршаја преко 14 година и млађа пунолетна лица.

У Центру раде екипе за: заштиту деце и омладине; прихватилиште са прихватном станицом "Сигурна кућа"; саветовалиште за брак и породицу; служба дневног боравка (уз остале службе које раде са свим узрасним категоријама).

Градска управа за инспекцијске послове - У Градској управи за инспекцијске послове обављају се послови инспекцијског и другог надзора у комуналној области, у области изградње објеката за које одобрење за изградњу издаје Град, у области саобраћаја и путева, у области заштите животне средине, надзора над применом одредаба Закона о одржавању стамбених зграда и прописа донетих на основу овог закона, послови надзора које Република повери Граду, као и послови принудног извршења. У Градској управи обављају се послови комуналне полиције у складу са законом.

У градској управи образују се уже унутрашње јединице и то:

- Комунална инспекција (Одсек за контролу комуналних система, Одсек за контролу комуналних објеката и уређаја на јавним површинама, Одсек за контролу и заштиту јавних зелених и других јавних површина, Група за контролу услова држања и заштите домаћих животиња)

- Комунална полиција (одржавање комуналног и другог, законом уређеног реда, од значаја за комуналну делатност; вршење контроле над применом закона и других прописа из области комуналних делатности из надлежности града; остваривање надзора у јавном градском, приградском и другом локалном саобраћају; заштита животне средине, културних добара, локалних путева, улица и других објеката од значаја за град; подршка спровођењу прописа којима се обезбеђује несметано одвијање живота у граду, очување градских добара и извршавање других задатака из надлежности града - одржавање градског реда)

- Инспекција за саобраћај и путеве (Одсек за контролу друмског саобраћаја и контролу обале и воденог простора; Одсек за контролу путева)

- Инспекција за заштиту животне средине

- Грађевинска инспекција

- Правни и општи послови и послови принудних извршења.

Градска управа за саобраћај и путеве - У Градској управи за саобраћај и путеве обављају се послови који се односе на: изградњу, рехабилитацију и реконструкцију, одржавање, заштиту, коришћење, развој и управљање локалним и некатегорисаним путевима и улицама у граду и насељеним местима и другим објектима саобраћајне инфраструктуре од значаја за град; јавни

градски и приградски превоз путника у линијском саобраћају; уређење и обезбеђивање посебних услова и организацију ауто-такси превоза путника; режим и техничко регулисање саобраћаја; раскопавање јавних површина; организацију и начин коришћења јавних паркиралишта, надзор над радом јавних комуналних предузећа која обављају послове у области градског и приградског превоза путника, изградњу и одржавање путева и саобраћајница у улицама.

Основни, Виши и Апелациони суд у Новом Саду

Основни суд у првом степену суди за кривична дела за која је као главна казна предвиђена новчана казна или казна затвора до десет и десет година ако за поједина од њих није надлежан други суд и одлучује о молби за престанак мере безбедности или правне последице осуде за кривична дела из своје надлежности. Основни суд пружа грађанима правну помоћ, међународну правну помоћ и врши друге послове одређене законом.

Виши суд у првом степену суди за кривична дела за која је као главна казна предвиђена казна затвора преко десет година; суди у кривичном поступку према малолетницима; одлучује о молби за престанак мере безбедности или правне последице осуде за кривична дела из своје надлежности; одлучује о захтевима за рехабилитацију; суди у грађанскоправним споровима кад вредност предмета спора омогућује изјављивање ревизије; у споровима о оспоравању или утврђивању очинства и материнства; о ауторским и сродним правима, заштити и употреби проналазака, модела, узорака, жигова и ознака географског порекла ако није надлежан други суд; у споровима о објављивању исправке информације и одговора на информацију и накнади штете у вези са објављивањем информације;

Виши суд у другом степену одлучује о жалбама на одлуке основних судова: о одређивању мера обезбеђења присуства окривљеног; у скраћеном кривичном поступку; на решења у грађанскоправним споровима; на пресуде у споровима мале вредности; у извршним и ванпарничним поступцима.

Апелациони суд одлучује о сукобу надлежности нижих судова са свог подручја ако за одлучивање није надлежан виши суд, о преношењу надлежности основних и виших судова кад су спречени или не могу да поступају у некој правној ствари и врши друге послове одређене законом.

3.4.6.5. Истраживање потреба и проблема младих у Новом Саду*

(* Више информација о самом истраживању - Анекс 1. Истраживање је рађено на случајном узорку младих, осим специфичних група код којих су анкетирани активни млади из ових групација)

Преглед тема из домена безбедности започињемо анализом колико се млади придржавају саобраћајних прописа. Из доње табеле можемо видети да је прелазак улице ван пешачког прелаза, као и коришћење мобилног телефона на прелазу, нешто што млађе генерације чине чешће него старије. Чак 55% испитаника/ца младих од 20 година пријављује да често или увек прелази пут ван пешачког прелаза.

<i>Колико често кршите следеће саобраћајне прописе: прелазак улице ван пешачког прелаза</i>								
		Мушкарци	Жене	14 - 20 год.	21 - 25 год.	26 - 30 год.	Нови Сад	Приградска насеља
Никад	8 %	7 %	8 %	7 %	7 %	11 %	7 %	10 %
Понекад	44 %	39 %	49 %	38 %	44 %	49 %	43 %	46 %
Често	35 %	37 %	33 %	36 %	36 %	32 %	37 %	31 %
Увек	14 %	17 %	11 %	19 %	14 %	8 %	15 %	13 %

<i>Колико често кршите следеће саобраћајне прописе: забрана коришћења мобилног телефона на прелазу</i>								
		Мушкарци	Жене	14 - 20 год.	21 - 25 год.	26 - 30 год.	Нови Сад	Приградска насеља
Никад	26 %	28 %	23 %	20 %	29 %	29 %	24 %	28 %
Понекад	36 %	36 %	36 %	35 %	33 %	42 %	38 %	33 %
Често	21 %	18 %	23 %	22 %	21 %	19 %	22 %	18 %
Увек	18 %	18 %	17 %	24 %	17 %	11 %	16 %	21 %

Исти закључак можемо извести и када је у питању забрана слушања МРЗ уређаја на пешачком прелазу - највиши проценат испитаника/ца који крше ово правило је забележен у најмлађој популацији. Објашњење за то можемо наћи и у чињеници да млађе генерације чешће користе МРЗ уређаје него старије.

<i>Колико често кршите следеће саобр. прописе: забрана слушања МРЗ уређаја на пешачком прел.</i>								
		Мушкарци	Жене	14 - 20 год.	21 - 25 год.	26 - 30 год.	Нови Сад	Приградска насеља
Никад	47 %	51 %	44 %	33 %	50 %	64 %	48 %	47 %
Понекад	21 %	19 %	23 %	28 %	18 %	16 %	21 %	21 %
Често	13 %	13 %	13 %	15 %	14 %	9 %	13 %	13 %
Увек	18 %	17 %	20 %	24 %	18 %	12 %	18 %	18 %

Истраживање је показало да више од половине младих редовно везује појас у колима.

<i>Колико често кршите следеће саобраћајне прописе: везивање појаса у колима</i>								
		Мушкарци	Жене	14 - 20 год.	21 - 25 год.	26 - 30 год.	Нови Сад	Приградска насеља
Никад	54 %	51 %	57 %	52 %	59 %	48 %	54 %	53 %
Понекад	24 %	25 %	23 %	24 %	22 %	28 %	27 %	18 %
Често	10 %	12 %	8 %	10 %	11 %	9 %	8 %	14 %
Увек	12 %	13 %	12 %	15 %	8 %	15 %	11 %	15 %

На основу анализе првог сегмента, можемо рећи да су ризичне групе у овом смислу најмлађе генерације, које неозбиљније схватају саобраћајне прописе. Из тог разлога је потребно највише пажње усмерити на млађе од 20 година.

Када је у питању возња под дејством алкохола, 28% младих то чини понекад или често (анализа је рађена само на возачкој популацији). Добијене су и разлике према полу - мушкарци су склонији овом прекршају него жене. Такође је забележено да је овај прекршај својственији младима из приградских насеља.

Овој анализи можемо додати и податак о томе колики је проценат младих са положеним возачким испитом - он износи 86% код мушкараца и 64% код жена. На укупном узорку - тачно 75%.

<i>Да ли некада возите кола под дејством алкохола? САМО ВОЗАЧКА ПОПУЛАЦИЈА</i>								
		Мушкарци	Жене	18 - 20 год.	21 - 25 год.	26 - 30 год.	Нови Сад	Приградска насеља
Никад	72 %	62 %	85 %	74 %	71 %	73 %	75 %	65 %
Понекад	25 %	35 %	14 %	25 %	27 %	23 %	23 %	30 %
Често	3 %	3 %	1 %	2 %	23 %	4 %	3 %	5 %

После саобраћајних прекршаја, истраживање је обухватило и испитивање колико су млади учествовали у другим противзаконитим радњама, као што су туче и крађе. У доњем графику се налази проценат младих који су учествовали у крађи. Забележене су полне разлике “у корист” мушкараца и висок проценат код навијача.

<i>Проценат младих који су некада учествовали у крађи</i>	
Укупно	15 %
Мушкарци	22 %
Жене	8 %
14 - 20 год.	15 %
21 - 25 год.	15 %
26 - 30 год.	16 %
Нови Сад	15 %
Приградска насеља	14 %
Навијачи	36 %

Урађена је и анализа која укршта податке пола и старости. Нису добијене велике разлике у процентима, бар када су мушкарци у питању. Код жена је забележено да с порастом година расте и проценат учесница у крађи. Детаљнијом анализом разлога за учешће у крађи, утврђено је да најстарија категорија испитаница чешће пријављује да је учествовала у крађи “из забаве”, што чини разлику у односу на млађе испитанице.

<i>Проценат младих који су некада учествовали у крађи. ПОЛ ПРЕМА СТАРОСНИМ КАТЕГОРИЈАМА</i>		
	Мушкарци	Жене
14 - 20 год.	22 %	6 %
21 - 25 год.	22 %	8 %
26 - 30 год.	20 %	11 %

Питање материјалног статуса је блиско повезано са питањем крађа, те је урађена једна посебна анализа која укршта ове две варијабле. Иако разлике у процентима нису велике, највећи проценат учесника/ца у крађи је забележен у категорији најнижег материјалног статуса.

<i>Проценат младих који су некада учествовали у крађи. МАТЕРИЈАЛНИ СТАТУС</i>	
Испод просека	18 %
Просечно	14 %
Изнад просека	16 %

Када погледамо разлоге за учествовање у крађама, тек сваки пети испитаник/ца наводи да је то радио/ла због материјалне користи. Сви преостали разлози су слични, и свде се на забаву, радозналост, “дечија посла” и слично.

<i>Разлози за учествовање у крађи</i>	
разлог	%
забава, досада, зезање	36%
материјална корист, новац	19%
због друштва	12%
радозналост	12%
дечије крађе, “младост-лудост”	10%
<i>* испитаници/е су самостално наводили/е одговоре, који су накнадно сврстани у категорије</i>	

Проценат младих који су некада учествовали у у тучи износи 38%, и очекивано је виши код мушког дела популације. Најистакнутији део популације у овом смислу су навијачи.

<i>Проценат младих који су некада учествовали у тучи</i>	
Укупно	38 %
Мушкарци	56 %
Жене	19 %
14 - 20 год.	40 %

21 - 25 год.	38 %
26 - 30 год.	34 %
Нови Сад	39 %
Приградска насеља	35 %
Навијачи	84 %

Мушкарци учесници у тучама су подједнако присутни у све три старосне категорије. Код жена, најнижи проценат учесница у тучи је забележен код испитаница старијих од 25 година.

<i>Проценат младих који су некада учествовали у тучи. ПОЛ ПРЕМА СТАРОСНИМ КАТЕГОРИЈАМА</i>		
	Мушкарци	Жене
14 - 20 год.	58 %	20 %
21 - 25 год.	56 %	22 %
26 - 30 год.	56 %	13 %

Материјални статус је само донекле показао везу са учешћем у крађи, али код туче се показује као битан фактор - највише учесника/ца у тучама се налази у категорији најнижег материјалног статуса.

<i>Проценат младих који су некада учествовали у тучи. МАТЕРИЈАЛНИ СТАТУС</i>	
Испод просека	52 %
Просечно	35 %
Изнад просека	36 %

Објашњења за учествовање у тучи учесници углавном проналазе у "другој страни" (доња табела). Најчешће се као разлози за конфликт наводе самоодбрана, одговор на провокацију и сл. Навијачи најчешће наводе да су то у питању навијачке туче, уз ретко навођење објашњења (као што је нпр. "да се одбрани вољени град и клуб").

<i>Разлози за учествовање у тучи</i>	
Разлог	%
Самоодбрана	36%
Одбрана другог, помоћ другу/другарици	16%
Свађа, нетрпељивост	13%
Био/ла сам испровоциран/а	11%
Због друштва, навијачке туче	9%
Бес, хир, без разлога	9%
Пијанство, алкохолисаност	4%
<i>* испитаници/е су самостално наводили/е одговоре, који су накнадно сврстани у категорије</i>	

Сваки девети млади Новосађанин/ка поседује искуство привођења од стране милиције. Као и у горњим анализама, тај проценат је највиши код навијача, а најнижи код жена.

<i>Проценат младих који је привођен од стране милиције?</i>	
Укупно	11 %
Мушкарци	18 %
Жене	3 %
14 - 20 год.	8 %
21 - 25 год.	14 %
26 - 30 год.	12 %
Нови Сад	9 %
Приградска насеља	14 %
Навијачи	40 %

Разлози за привођење се свODE углавном на горе поменуте - туче, крађе, ометање јавног реда и мира. Петина привођења се спроводи, бар према речима младих - без разлога, грешком или чисто информативно.

<i>Разлози за привођење од стране милиције</i>	
Разлог	%
Туча, насилничко понашање	35%
Ометање јавног реда и мира	16%
Крађа	13%
Грешка милиције, без разлога	13%
Информативни разговор	8%
Пијанство	5%
Саобраћајни прекршаји	3%
<i>* испитаници/е су самостално наводили/е одговоре, који су накнадно сврстани у категорије</i>	

Сваки десети млади Новосађанин/ка је имао изречену неку од судских мера. У скоро половини случајева у питању су саобраћајни прекршаји.

<i>Процент младих којима је изречена нека судска мера</i>	
Укупно	10 %
Мушкарци	16 %
Жене	3 %
14 - 20 год.	5 %
21 - 25 год.	11 %
26 - 30 год.	14 %
Нови Сад	9 %
Приградска насеља	10 %
Навијачи	20 %

<i>Разлози за изрицање судске мере</i>	
Разлог	%
Саобраћајни прекршаји	48%
Туча, насилничко понашање	15%
Ометање јавног реда и мира	12%
Непоседовање личне карте	8%
Крађа	6%
Остали разлози	12%
<i>* испитаници/е су самостално наводили/е одговоре, који су накнадно сврстани у категорије</i>	

Насиље

Тема насиља је обрађена из два угла - колико су млади били у прилици да сведоче појединим врстама насиља у својој околини, и колико су били лично изложени насиљу.

Када се ради о сведочењу насилним радњама, најчешћа врста насиља коју млади учачавају је вербално насиље, а потом физичко и психичко. Електронско, економско и сексуално насиље су мање присутни, највероватније због своје специфичности (прве три врсте су ипак општијег карактера).

Интересантне су полне разлике - мушкарци у својој околини више учачавају физичко и економско, док жене у већем проценту учачавају електронско насиље.

<i>Да ли сте били сведок/иња следећих врста насиља у својој околини у последњих неколико година? ПОЛ</i>			
Врста насиља	Мушкарци	Жене	УКУПНО
Вербално (вређање, оговарање, претње)	87%	84%	85%
Физичко (туче, физички напади)	<u>82%</u>	66%	74%
Психичко (игнорисање, занемаривање, ...)	49%	54%	51%
Електронско (позиви и слање маилова/СМС)	27%	<u>34%</u>	30%
Економско (одузимање новца, ужине, гардеробе)	<u>28%</u>	16%	22%
Сексуално (коментари, уцене, силовање)	14%	10%	12%
<i>*испитаници/е су заокруживали све којима су присуствовали</i>			

Важан је налаз да са годинама испитаника опада присутност насиља у околини - оно је највеће код најмлађих популација. То се нарочито односи на економско (одузимање новца, ужине, гардеробе) и физичко насиље.

<i>Да ли сте били сведок/иња следећих врста насиља у својој околини у последњих неколико година?</i>					
Врста насиља	14-20 год.	21-25 год.	26-30 год.	Нови Сад	Приградска насеља
Вербално (вређање, оговарање, претње)	87%	88%	79%	85%	86%
Физичко (туче, физички напади)	<u>80%</u>	76%	64%	75%	71%
Психичко (игнорисање, занемаривање, ...)	55%	49%	48%	<u>54%</u>	45%
Електронско (позиви и слање маилова/СМС)	34%	31%	25%	31%	29%
Економско (одузимање новца, ужине, гардеробе)	29%	17%	20%	23%	19%
Сексуално (коментари, уцене, силовање)	<u>14%</u>	<u>14%</u>	7%	12%	12%
<i>*испитаници/е су заокруживали све којима су присуствовали</i>					

Нису пронађене велике разлике између града и приградских насеља. Вредна помена је једино разлика у присутности психичког насиља, које је више присутно (препознато) у граду.

У овом контексту су издвојене и четири специфичне популације, код којих тема насиља заузима значајно место. У табели можемо уочити да ове групе у већој мери запажају насиље у својој околини (у табели су подвучени сви проценти који надмашују просек у општој популацији).

Група која у својој околини уочава највише насиља су сексуалне раднице - у практично свим случајевима присутно је вербално и физичко насиље, а проценат економског насиља троструко надмашује општи просек.

Сексуално насиље је заједничко за сексуалне раднице и ЛГБТ популацију (по 44%). Електронско насиље је најзаступљеније код ЛГБТ популације, дупло више у односу на просек.

Особе са инвалидитетом пријављују највиши ниво психичког насиља у својој околини.

<i>Да ли сте били сведок/иња следећих врста насиља у својој околини у последњих неколико година? СП. ГРУПЕ</i>				
Врста насиља	ЛГБТ	Навијачи	Особе са инвалидитетом	Сексуалне раднице
Вербално (вређање, оговарање, претње)	76%	<u>92%</u>	<u>88%</u>	<u>100%</u>
Физичко (туче, физички напади)	56%	<u>76%</u>	64%	<u>96%</u>
Психичко (игнорисање, занемаривање, ...)	<u>64%</u>	<u>60%</u>	<u>76%</u>	<u>60%</u>
Електронско (позиви и слање маилова/СМС)	<u>60%</u>	28%	<u>48%</u>	<u>52%</u>
Економско (одузимање новца, ужине, гардеробе)	36%	<u>36%</u>	<u>28%</u>	<u>68%</u>
Сексуално (коментари, уцене, силовање)	<u>44%</u>	12%	<u>20%</u>	<u>44%</u>
<i>*испитаници/е су заокруживали све којима су присуствовали</i>				

Шта млади најчешће чине када се нађу у улози сведока/иње насиља? Више од половине испитаника/ца изјављује да најчешће покуша да помогне жртви, док 31% признаје да не ради ништа. Верујемо да је овај последњи одговор реално виши, али је због социјалне пожељности ређе пријављиван.

Ако сте били сведок/иња насиља, шта сте најчешће чинили?								
	Мушкарци	Жене	УКУПНО	14-20 год.	21-25 год.	26-30 год.	Нови Сад	Приградска насеља
Покушао/ла да помогнем жртви	57%	54%	55%	57%	56%	51%	54%	57%
Позвао/ла помоћ или милицију	12%	14%	13%	10%	12%	19%	16%	8%
Ништа	30%	31%	31%	30%	32%	30%	30%	32%
* испитаници/е су бирали/е један од понуђених одговора								

Процент оних који позивају помоћ/милицију расте са годинама, и виши је у граду у односу на приградска насеља.

Процент оних који изјављују да не раде ништа приликом сведочења насиљу је највиши код навијача, за разлику од преостале три специфичне групе које у односу на општу популацију чешће позивају помоћ.

Ако сте били сведок/иња насиља, шта сте најчешће чинили? СПЕЦИФИЧНЕ ГРУПЕ				
	ЛГБТ	Навијачи	Особе са инвалидитетом	Сексуалне раднице
Покушао/ла да помогнем жртви	53%	32%	56%	44%
Позвао/ла помоћ или милицију	32%	16%	20%	36%
Ништа	16%	52%	24%	20%
* испитаници/е су бирали/е један од понуђених одговора				

Колико су млади лично изложени насиљу?

Још важније питање од сведочења насиљу је колико су млади лично изложени појединим врстама насиља. Проценци су у овом случају очекивано нижи, али за поједине врсте насиља забрињавајуће високи.

Најзаступљеније је вербално насиље, којем су прилиближно подједнако биле изложене све подгрупе у нашем узорку. Када погледамо разлике према полу, уочљиво је да су мушкарци много више изложени физичком насиљу него жене. С друге стране, жене су више изложене психичком, електронском и сексуалном насиљу.

Да ли сте лично били изложени следећим врстама насиља у последњих неколико година? ПОЛ			
Врста насиља	Мушкарци	Жене	УКУПНО
Вербално (вређање, оговарање, претње)	62%	59%	60%
Физичко (туче, физички напади)	44%	14%	29%
Психичко (игнорисање, занемаривање, ...)	17%	29%	23%
Електронско (позиви и слање маилова/СМС)	13%	21%	17%
Економско (одузимање новца, ужине, гардеробе)	10%	7%	8%
Сексуално (коментари, уцене, силовање)	1%	4%	3%
* испитаници/е су заокруживали/е све којима су били/е лично изложени/е			

Анализа по старосним категоријама поново показује да изложеност насиљу опада са годинама. Ово се нарочито односи на физичко и економско насиље, које је карактеристично за ниже узрасте.

Да ли сте лично били изложени следећим врстама насиља у последњих неколико година?					
Врста насиља	14-20 год.	21-25 год.	26-30 год.	Нови Сад	Приградска насеља
Вербално (вређање, оговарање, претње)	63%	61%	57%	59%	62%
Физичко (туче, физички напади)	35%	28%	23%	29%	29%
Психичко (игнорисање, занемаривање, ...)	24%	21%	22%	23%	23%
Електронско (позиви и слање маилова/СМС)	15%	21%	16%	19%	13%
Економско (одузимање новца, ужине, гардеробе)	11%	8%	6%	8%	9%
Сексуално (коментари, уцене, силовање)	3%	4%	1%	2%	3%
* испитаници/е су заокруживали/е све којима су били/е лично изложени/е					

Значајније разлике између града и приградских насеља нису уочене, осим што је електронско насиље више карактеристично за град.

Када су у питању специфичне групе, поново долазимо до података да су оне у лошијем положају у односу на општу популацију када је насиље у питању (у табели су подвучени сви проценти који су виши у односу на општу популацију).

<i>Да ли сте лично били изложени следећим врстама насиља у последњих неколико година? СПЕЦ. ГРУПЕ</i>				
Врста насиља	ЛГБТ	Навијачи	Особе са инвалидитетом	Сексуалне раднице
Вербално (вређање, оговарање, претње)	<u>68%</u>	<u>80%</u>	<u>68%</u>	<u>96%</u>
Физичко (туче, физички напади)	20%	<u>52%</u>	28%	<u>60%</u>
Психичко (игнорисање, занемаривање, ...)	<u>44%</u>	<u>36%</u>	<u>44%</u>	<u>40%</u>
Електронско (позиви и слање маилова/СМС)	<u>36%</u>	<u>20%</u>	<u>20%</u>	<u>36%</u>
Економско (одузимање новца, ужине, гардеробе)	8%	<u>16%</u>	<u>12%</u>	<u>48%</u>
Сексуално (коментари, уцене, силовање)	<u>24%</u>	0%	<u>8%</u>	<u>28%</u>
<i>*испитаници/е су заокруживали/е све којима су били/е лично изложени/е</i>				

Сексуалне раднице су група која трпи највише насиља. Поред тога што су практично све испитанице изјавиле да трпе вербално насиље, све остале врсте насиља су код њих бар двоструко заступљеније него код опште популације. Посебно треба обратити пажњу на економско насиље, које трпи половина сексуалних радница.

Код ЛГБТ популације до изражаја долази изложеност психичком, електронском и сексуалном насиљу. Занимљиво је да је физичко насиље у њиховом случају мање заступљено у односу на општу популацију.

Особе са инвалидитетом, заједно са ЛГБТ популацијом, доживљавају највиши степен психичког насиља.

Навијачи пријављују највиши степен доживљеног насиља после сексуалних радница, а у њиховом случају такође предњаче вербално и физичко насиље.

Поверење у институције

Поред изложености насиљу, испитано је да ли млади имају поверења да их надлежне институције (полиција, судство, Центар за социјални рад, школа) могу заштити од насиља? Половина испитаника/ца је дала јасан негативан одговор на ово питање, док само 28% младих има поверења у институције.

Најзанимљивији су резултати добијени на специфичним групама. Док млади са инвалидитетом и сексуалне раднице гаје врло високо поверење у институције, навијачи и ЛГБТ популација имају врло негативно мишљење.

Уочено је и да мушки део младе популације има мање поверења у институције него женски.

<i>Да ли имате поверења да Вас надлежне институције (полиција, судство, Центар за социјални рад, школа) могу заштити од насиља?</i>			
	Не	Не знам	Да
Укупно	49 %	23 %	28 %
Мушкарци	54 %	23 %	24 %
Жене	44 %	24 %	32 %
14 - 20 год.	46 %	25 %	29 %
21 - 25 год.	54 %	19 %	28 %
26 - 30 год.	45 %	28 %	26 %
Нови Сад	50 %	24 %	26 %
Приградска насеља	47 %	23 %	31 %
ЛГБТ	60 %	30 %	10 %
Навијачи	80 %	12 %	8 %
ОСИ	28 %	20 %	52 %
Сексуалне раднице	33 %	13 %	54 %
<i>* испитаници/е су бирали/е један од понуђених одговора</i>			

Интересантно је видети и разлоге за недостатак поверења. Одговори су разврстани у ситније категорије како се не би изгубила детаљност анализе. Када узмемо у обзир све одговоре заједно, негативни утисци о институцијама се могу сумирати у: неефикасни, корумпирани, незаинтересовани.

<i>Зашто немате поверења да Вас надлежне институције могу заштити од насиља?</i>	
Разлог за неповерење у институције	%
Не раде свој посао како треба, нестручни и насилни	14%
Корупција	12%
Неефикасни, спори, касно реагују	12%
Незаинтересовани, недовољно ангажовани	8%
“Немам поверења у њих”	7%
Лоше претходно искуство	4%
Не могу бити ту када треба	3%
Лош закон, мале казне	2%
Мало их је, немају времена за све	2%
<i>* испитаници/е су самостално наводили/е одговоре, који су накнадно сврстани у категорије</i>	

Колико је Нови Сад безбедан град? Утисак младих је - умерено безбедан.

<i>Према Вашем мишљењу, у којој мери је Нови Сад безбедан град?</i>				
	Изразито небезбедан	Умерено небезбедан	Умерено безбедан	Изразито безбедан
Укупно	5 %	30 %	63 %	2 %
Мушкарци	7 %	29 %	62 %	2 %
Жене	3 %	31 %	63 %	3 %
14 - 20 год.	8 %	29 %	61 %	3 %
21 - 25 год.	5 %	34 %	60 %	2 %
26 - 30 год.	2 %	26 %	69 %	2 %
Нови Сад	6 %	26 %	66 %	2 %
Приградска насеља	4 %	38 %	56 %	3 %
ЛГТБ	10 %	35 %	55 %	0 %
Навијачи	0 %	32 %	68 %	0 %
ОСИ	0 %	21 %	79 %	0 %
Секс. раднице	16 %	32 %	52 %	0 %

Део града који гласи за најмање безбедан је Детелинара. На листи потом следе Лиман и Клиса.

<i>Који део града сматрате најмање безбедним?</i>	
Део града	%
Детелинара	22%
Лиман	14%
Клиса	10%
Телеп	5%
Подбара	5%
Парк код Железничке станице	4%
Ново насеље	3%
Центар	3%
Сателит	3%
Грбавица	2%
Салајка	2%
<i>* испитаници/е су самостално наводили/е одговоре, који су накнадно сврстани у категорије</i>	

3.4.7. Активно укључивање младих у друштво и изградња цивилног друштва

3.4.7.1. Шта подразумевамо под појмом “Активно укључивање младих у друштво и изградња цивилног друштва”

“Млади у Републици Србији у XXI веку су активни и равноправни учесници у свим областима друштвеног живота и имају једнака права и могућности за пуни развој својих потенцијала. То подразумева њихову активну улогу у породичном животу, образовању, запошљавању, здрављу и укупном друштвеном животу.”

Визија Р. Србије о младима у XXI веку, Национална Стратегија за младе, 9. мај 2008. године

Један од основних принципа Стратегије за младе је и активно учешће младих, који подразумева обезбеђивање подршке младима како би учествовали у процесу доношења одлука, као и у активностима које доприносе изградњи бољег друштва.

Област Активног укључивања младих у друштво обухвата неколико аспеката с обзиром на постојеће институционалне оквире за сарадњу, организовање и учествовање младих у доношењу одлука.

1. Активно учешће младих у раду образовних установа

Овај аспект активног учешћа младих подразумева њихово учешће у раду ученичких и студентских парламената и осталих тела у оквиру управљачких структура у школама и на факултетима сходно релевантним законима и статутима ових установа.

Доношењем *Закона о основама система образовања и васпитања* (2009. године), у области рада ученичких парламената постигнуте су помаци. Наиме, овај Закон сада обавезује све образовне установе на оснивање ученичких парламената како би се млади активније укључили у рад образовне установе.

Закон о Универзитету (2002. године) препознао је категорију студентског парламента, а *Закон о високом образовању* (2005. године) додатно је појаснио његов концепт, истичући да студенти/киње имају право и обавезу на активно учествовање у доношењу одлука, у складу са законом.

2. Активно учешће младих у раду локалне самоуправе

Овај аспект активног учешћа младих подразумева њихово институционално учешће у телима локалне самоуправе.

У Републици Србији још увек не постоје законски основи за учешће младих у доношењу одлука у органима јединица локалне самоуправе и државне управе, иако су стандарди омладинског учешћа утврђени бројним документима на нивоу Савета Европе и Европске Уније, но постоје примери добре праксе у примени механизма за активно учешће младих кроз општинске, односно градске Савете за младе (најчешће основани као скупштинска тела).

3. Активно учешће младих у раду омладинских секција политичких странака

Учешће младих кроз овај аспект подразумева активно грађанско учешће у политичком животу локалне заједнице и друштва уопште.

Политику активног укључивања младих у политичким странкама регулишу и подстичу како сениорски статути странака тако и омладински статут политичких организација.

4. Активно учешће младих у раду удружења која се баве младима и удружења која воде сами млади

Активно учешће младих у раду удружења, тј. организација цивилног друштва представља грађанско учешће у развоју локалне заједнице и друштва уопште. Удружења која се баве младима и удружења која воде сами млади најдиректније се баве проблемима и потребама младих и њиховим друштвеним статусом, те стога окупљају и највише младих кроз омладинске и волонтерске програме и пројекте.

Закон о удружењима који је Народна скупштина Републике Србије усвојила 2009. године представља нови правни оквир за оснивање, рад и деловање удружења грађана у Републици Србији.

Може се рећи да је данас број удружења битно повећан, млади препознају значај реализације пројеката који се односе на младе, но приметно је мање присуство удружења која воде сами млади у односу на удружења која се баве младима.

3.4.7.2. Креирање политике и кључне надлежности

Политику активног укључивања младих у друштво креирају надлежне институције на националном, покрајинском и локалном нивоу, у складу са препорукама и бројним документима Савета Европе.

Национални ниво:

Министарство омладине и спорта, као највише национално тело задужено за омладинску политику у Републици Србији координира процесе доношења релевантних стратегија, законских регулатива, даје препоруке за механизме подршке у пракси, пружа финансијску подршку пројектима који унапређују стандарде и улогу младих, као и подршку развоју професије омладински радник/ца.

Министарство омладине и спорта пружа подршку развоју локалних омладинских политика и кроз рад регионалних Канцеларија за младе.

Министарство просвете, као највише тело задужено за политику образовања у Републици Србији управља процесима реформе образовног система, те између осталог кроз законске регулативе дефинише улогу деце и младих у раду образовних установа.

Канцеларија за сарадњу са цивилним друштвом, Влада Републике Србије

Влада Републике Србије је, 15. априла 2010. године, донела *Уредбу о оснивању Канцеларије за сарадњу са цивилним друштвом* што би требало да допринесе усклађеном деловању органа државне управе и подстицање сарадње органа државне управе са удружењима, а што укључује: иницирање дијалога са цивилним друштвом о питањима од заједничког интереса; учешће у припреми и праћењу спровођења стратешких докумената који се односе на стварање подстицајног окру-

жења за развој цивилног друштва, у циљу даљег развоја сарадње јавног, приватног и цивилног сектора.

Кровна организација млади Србије (КОМС) у процесу је формирања. Као највише представничко тело младих у Републици Србији; намера је да КОМС засупа интересе младих развијајући партнерски однос са државом, међусекторску и међународну сарадњу, подстичући активно учешће младих.

Политичке странке - Политичке странке препознају улогу младих у политичком животу и пружају им подршку за ангажман на питањима младих.

Покрајински ниво:

Покрајински Секретаријат за спорт и омладину задужен је за развој омладинске политике у АП Војводини; пружа финансијску и партнерску подршку пројектима који унапређују стандарде и улогу младих.

Локални ниво:

Градска управа за спорт и омладину, кроз подршку Комисији за израду Локалног акционог плана политике за младе, ради на креирању стратешког плана подршке младима.

Градска управа за образовање кроз свој рад пружају подршку развоју ученичког парламентаризма.

3.4.7.3. Најзначајнији документи

Закони:

Закон о основама система образовања и васпитања, 2009.

Закон о високом образовању, 2005.

Закон о удружењима, 2009.

Закон о политичким странкама, 2009.

Закон за младе (у припреми, 2010.)

Стратегије и акциони планови:

Национална стратегија за младе и Акциони план за имплементацију Националне стратегије за младе

Акциони план политике за младе у АП Војводини за период 2010 – 2014. (у припреми).

3.4.7.4. Активно укључивање младих у друштво и изградњу цивилног друштва у Новом Саду

У Граду Новом Саду подршка активном учешћу младих и изградњи цивилног друштва у односу на четири

основна аспект спроводе релевантне институције и организације:

1. Активно учешће младих у раду образовних установа

Основне школе, средње стручне школе и гимназије

Универзитет у Новом Саду и факултети појединачно

2. Активно учешће младих у раду градске самоуправе

Савет за младе, формиран као скупштинско тело од представника/ца политичких странака које чине већину у градском сазиву. Ово тело треба да има саветодавну улогу у свим питањима младих.

(одељак 1.2.)

3. Активно учешће младих у раду омладинских секцијама политичких странака

У оквиру сваке политичке организације постоји и посебно уређено активно учешће младих кроз институцију омладинске организације, односно омладинског клуба политичког подмлатка.

4. Активно учешће младих у раду удружења која се баве младима и удружења која воде сами млади

Удружења која се баве младима

Омладинска удружења

Неформалне групе младих

3.4.7.5. Истраживање потреба и проблема младих у Новом Саду *

(* Више информација о самом истраживању - Анекс 1. Истраживање је рађено на случајном узорку младих, осим специфичних група код којих су анкетирани активни млади из ових групација)

Испитивање о активном укључивању младих у друштво започињемо прегледом досадашњег ангажмана младих на овом пољу. Испитано је колики проценат младих је био ангажован у активностима као што су: ученички и студентски парламент, невладине/омладинске организације и политичке партије.

Ученички/студентски парламент даје занимљиву слику - у подгрупи испитаника/ца старијих од 25 година тек 3% пријављује да је узело учешћа у парламенту, док је тај проценат код најмлађе подгрупе вишеструко виши. Објашњење за ову разлику налазимо у чињеници да је парламент институција која је значајнију улогу добила у последњих неколико година, тако да "старије" генерације нису имале прилику да се укључе у њихов рад.

	Проценат младих који су учествовали у раду <u>ученичког/студентског парламента</u>	Проценат младих који су учествовали у раду <u>невладиних/омладинских организација</u>	Проценат младих који су учествовали у раду <u>политичких партија</u> (због идеје, не само хонорара)
Укупно	13 %	18 %	7 %
Мушкарци	13 %	17 %	9 %
Жене	13 %	19 %	6 %

14 - 20 год.	20 %	15 %	4 %
21 - 25 год.	12 %	21 %	9 %
26 - 30 год.	3 %	17 %	9 %
Нови Сад	14 %	19 %	7 %
Приградска насеља	10 %	16 %	8 %
Ученици/е	21 %	14 %	5 %
Студенти/киње	15 %	22 %	6 %
Особе са инвалидитетом	16 %	72 %	20 %

Додатна анализа ученичког и студентског парламента се може пронаћи у одељку *Образовање*.

Отприлике сваки шести испитаник/ца је био ангажован у раду неке од невладиних/омладинских организација.

Тај проценат је виши код студената/киња, тако да се може очекивати да ће и садашњи ученици/е доласком на студије повећати свој ангажман у НВО сектору.

Сваки четрнаести млади Новосађанин/ка је био ангажован у раду политичких партија.

Уочена је мала разлика између мушкараца и жена што се тиче активног учешћа - мушкарци су нешто склонији политичком активизму него жене (9% према 6%).

Када је у питању мотивација за укључивање у наведене три групе активности, структура мотива је прилично уједначена у сва три случаја. Два основна мотива су свуда иста - жеља да се направи промена и стицање искуства. У преосталим мотивима настају занимљиве разлике.

Дружење и припадност групи као мотиви заузимају доминантно место када су у питању парламент и НВО сектор, а у случају политике је слабо заступљен. С друге стране, финансијски мотиви су у политици прилично снажни. При-сила као мотив ("неко ме је натерао") није чест, а нешто се чешће среће приликом (невољног) регрутовања ученика/ца за парламент.

<i>Шта је био Ваш основни мотив за учешће у овим активностима?</i>			
Мотив	Парламент	НВО	Политика
Жеља да направим неку промену	52%	51%	59%
Стицање искуства	43%	44%	44%
Дружење и припадност групи	43%	51%	15%
Могућност за зараду	8%	17%	35%
Неко ме је натерао да учествујем	7%	3%	3%
<i>* испитаници/е су бирали/е два одговора од понуђених</i>			

Листа бенефита од активног учешћа у три наведене групе активности је слична, али и нешто детаљнија (за разлику од претходног питања, овде нису били понуђени одговори). Најчешће навођена добит је стицање искуства, што подразумева и "животно" и стручно искуство, које може да се искористи у каснијем послу. Након тога следи дружење као добит, које је већ идентификовано као врло битна компонента мотивације за укључење у невладин сектор и волонтирање. Лична сатисфакција (задовољство помагањем, остваривање промена и сл.) је такође опажено као битна добит.

Инструментални мотиви, зарада и запослење, не заузимају значајније место на листи опажених добити. Треба споменути да је 14% испитаника/ца навело да није имало никакву добит од активног укључивања.

<i>Које су Ваше личне добити од активног учешћа?</i>	
Стицање искуства и знања	41 %
Дружење, познанство, контакти	31 %
Лична сатисфакција	21 %
Зарада, материјлна добит	11 %
Путовања	4 %
Запослење	4 %
Провод, забава	3 %
Ништа, немам добити	14 %
<i>* испитаници/е су самостално наводили/е одговоре, који су накнадно сврстани у категорије</i>	

Поређење између мушкараца и жена даје врло занимљиве резултате. Мушкарци су у већем проценту наводили да им је основна добит лична сатисфакција, док су жене много више наводиле материјалну корист. Додатно, жене су чешће имале утисак да немају никакву добит од ангажовања (могуће тумачење последњег налаза је да под одговором "немам добит" неки/е испитаници/е подразумевају никакву материјалну добит).

Које су Ваше личне добити од активног учешћа? ПОЛ		
Добит	Мушкарци	Жене
Стицање искуства и знања	44%	39%
Дружење, познанства, контакти	31%	31%
Лична сатисфакција	<u>24%</u>	17%
Зарада, материјална добит	7%	<u>16%</u>
Путовања	2%	5%
Запослење	<u>6%</u>	1%
Провод, забава	3%	2%
Ништа, немам добити	12%	<u>16%</u>
* испитаници/е су самостално наводили/е одговоре, који су накнадно сврстани у категорије		

Следећи блок питања испитује ставове младих о ангажовању у политичким и невладиним организацијама. У оба случаја мање од пола испитаника/ца сматра да млади треба да се ангажују да би направили друштвене промене. Петина испитаника/ца сматра да млади не треба да се баве политиком, а додатних 18% нема ни мишљење о овој теми.

Можемо видети и разлике између полова - мушкарци у већем проценту сматрају да млади не треба да се баве политиком.

Какво је Ваше мишљење о ангажовању младих у политичким организацијама?						
	Мушкарци	Жене	УКУПНО	Ученици/е	Студенти/киње	Особе са инв.
Млади не треба да се баве политиком	<u>24%</u>	17%	21%	<u>32%</u>	13%	4%
Треба да се ангажују, ако ће им то омогућити неку корист	18%	20%	19%	15%	24%	17%
Треба да се ангажују, да би направили друштвене промене	39%	<u>45%</u>	42%	32%	43%	<u>58%</u>
Немам мишљење	18%	18%	18%	22%	20%	21%
* испитаници/е су бирали/е један од понуђених одговора						

Ученици/е не препознају значај ангажовања младих у политици, и у трећини случајева изјављују да млади не треба да се баве политиком. Млади са инвалидитетом у највећој мери верују у ангажман ради прављења друштвених промена.

Какво је Ваше мишљење о ангажовању младих у политичким организацијама?					
	14-20 год.	21-25 год.	26-30 год.	Нови Сад	Приградска насеља
Млади не треба да се баве политиком	<u>27%</u>	17%	19%	22%	18%
Треба да се ангажују, ако ће им то омогућити неку корист	15%	24%	15%	19%	19%
Треба да се ангажују, да би направили друштвене промене	36%	40%	<u>52%</u>	43%	40%
Немам мишљење	21%	19%	13%	16%	23%
* испитаници/е су бирали/е један од понуђених одговора					

Разлике између града и приградских насеља су минималне. Забележено је да се млади у приградским насељима мање баве овом тематиком, с обзиром да у већем проценту пријављују да немају формирано мишљење.

Када је реч о ангажману у невладиним организацијама, дистрибуција одговора је слична. Ипак, треба нагласити да је НВО ангажман младима прихватљивији него политички, с обзиром да двоструко мање испитаника/ца изјављује да “млади не треба да губе време на то”.

Забележене су разлике између полова - већи проценат жена сматра да млади треба да се ангажују, и због личне користи и због друштвених промена.

Какво је ваше мишљење о ангажовању младих у <u>невладиним организацијама</u> ?						
	Мушкарци	Жене	УКУПНО	Ученици/е	Студенти/киње	Особе са инв.
Млади не треба да губе време на то	12%	8%	10%	14%	6%	4%
Треба да се ангажују, ако ће им то омогућити неку корист	24%	<u>28%</u>	26%	26%	27%	21%
Треба да се ангажују, да би направили друштвене промене	43%	<u>49%</u>	46%	37%	51%	75%
Немам мишљење	22%	15%	18%	23%	16%	0%
* испитаници/е су бирали/е један од понуђених одговора						

Поново бележимо “добар” резултат код младих са инвалидитетом - чак три четвртине њих сматра да млади треба да се ангажују у циљу прављења друштвених промена.

Када посматрамо старосне категорије, можемо видети да најмлађе генерације заостају што се тиче свести о НВО ангажману.

Какво је ваше мишљење о ангажовању младих у <u>невладиним организацијама</u> ?					
	14-20 год.	21-25 год.	26-30 год.	Нови Сад	Приградска насеља
Млади не треба да губе време на то	<u>13%</u>	7%	10%	8%	14%
Треба да се ангажују, ако ће им то омогућити неку корист	26%	25%	26%	<u>28%</u>	21%
Треба да се ангажују, да би направили друштвене промене	39%	50%	50%	46%	45%
Немам мишљење	<u>23%</u>	18%	14%	18%	20%
* испитаници/е су бирали/е један од понуђених одговора					

Млади у приградским насељима имају нешто негативније мишљење о ангажману у НВО сектору, али разлика није велика у односу на младе из града.

Препреке за активно укључивање

Као главну препреку за већи лични ангажман млади виде недостатак слободног времена. Након тога следи такође велика група одговора који укључују одговоре попут: “не интересује ме”, “немам воље”, “лењост” и слично.

Преостале препреке се могу видети у табели, посебно за град и приградска насеља. Забележено је да млади у приградским насељима мање размишљају о овој теми, јер чак 17% њих није ни дало одговор.

Шта је препрека да Ви лично будете активнији у друштву?						
Препрека	Нови Сад	Приградска насеља	Укупно	Ученици/е	Студенти/киње	Незапосл., запосле.
Мањак слободног времена	40%	38%	39%	31%	<u>39%</u>	<u>38%</u>
Незаинтересованост, недостатак воље и мотивације	<u>32%</u>	27%	30%	17%	<u>29%</u>	<u>31%</u>
Не постоје препреке	10%	4%	8%	9%	6%	8%

Неповерење у државу и могућност промене	7%	6%	7%	3%	7%	7%
Неинформисаност	5%	5%	5%	<u>9%</u>	6%	3%
Остали разлози	6%	7%	6%	3%	9%	6%
Без одговора	8%	<u>17%</u>	11%	<u>28%</u>	8%	8%
<i>* испитаници/е су самостално наводили/е одговоре, који су накнадно сврстани у категорије</i>						

Проблеми слободног времена и недостатка воље су израженији код студената/киња и младих ван система образовања. Ученици/е нису довољно информисани о овим темама, и чак у 28% нису ни дали одговор на ово питање.

Занимљиво је видети колико млади имају поверења да сами могу направити друштвене промене. Мишљења по овом питању су подељена.

Тешко је извући закључак о томе које категорије испитаника/ца имају, односно немају поверења у утицај младих, с обзиром да су дистрибуције одговора врло сличне међу категоријама. Благе разлике постоје међу половима, јер жене имају за нијансу оптимистичније мишљење. Такође, мештани/ке приградских насеља су нешто песимистичнији по овом питању.

<i>Према Вашем мишљењу, какав утицај млади могу имати на друштвене промене?</i>				
	Никакав	Мали	Значајан	Пресудан
Укупно	9 %	41 %	44 %	7 %
Мушкарци	10 %	41 %	41 %	8 %
Жене	8 %	41 %	46 %	6 %
14 - 20 год.	8 %	43 %	43 %	6 %
21 - 25 год.	8 %	39 %	43 %	9 %
26 - 30 год.	11 %	39 %	44 %	5 %
Нови Сад	8 %	39 %	46 %	7 %
Приградска насеља	12 %	44 %	39 %	8 %
Ученици/е	10 %	45 %	35 %	9 %
Студенти/киње	7 %	41 %	49 %	3 %
Запослени/незапослени	11 %	37 %	43 %	9 %
Особе са инвалидитетом	0 %	17 %	75 %	8 %

3.4.8. Волонтерски рад

3.4.8.1. Шта подразумевамо под појмом "Волонтерски рад"

Волонтирање представља једну од основа цивилног друштва, афирмишући оно најплеменитије у људском бићу – пацифизам, слободу, једнаке могућности, безбедност и правду за све људе. У ери глобализације и непрестаних промена, свет постаје све мањи, међусобно зависнији и комплекснији. Волонтирање, било да је индивидуално или групно, је начин на који се јачају и чувају основне људске вредности – заједништво, брига и помагање; пружа могућност сваком појединцу/ки да постане и буде одговоран члан/ица заједнице, да помажући другима, учи и стиче вредна искуства; волонтирање је начин да се успоставе везе које умањују разлике међу људима и кроз заједнички рад стварају услови за заједнички живот. (<http://www.volunteering.org.uk/WhoWeAre/Who+we+are/aboutve>)

Волонтирање јесте организовано добровољно пружање услуге или обављање активности од општег интереса, за опште добро или за добро другог лица, без

исплате новчане накнаде или потраживања друге имовинске користи (Закон о волонтирању Републике Србије).

Значај волонтерских активности је вишеструк, како за самог волонтера/волонтерку, тако и за друштво у целини. Волонтирање подразумева учење, размену искустава и помагање другима, те се волонтирањем стичу нове или развијају професионалне вештине и знања волонтера/ке, развија солидарност и укључивање грађана/ки у друштвене процесе и развија хуманије и равноправније друштво. Такође, у државама са развијеном традицијом волонтирања примећен је значајан економски допринос који волонтери/ке својим активностима дају локалној, регионалној и националној економији.

Волонтерски рад можемо поделити на више подгрупа у зависности од врсте посла и поља рада, узраста волонтера/ки, подручја деловања, периода трајања, те начина како је организован.

Свакако најшира је подела према врсти посла и пољу рада. Подручја волонтерског рада обухватају оне активности које доприносе општем добру и које су корисне за целокупну заједницу:

- Брига за друге људе (старе, немоћне, децу, особе са инвалидитетом, сиромашне, друштвено маргинализоване, итд.)

- Хуманитарни рад (помоћ приликом природних катастрофа, ратних разарања, обнова или уређење јавних простора...)

- Социјални рад (пружање помоћи у здравственим и/или социјалним установама, борба против кршења људских права и сл.)

- Заштита животне средине (учествовање у акцијама чишћења природе, учествовање у кампањама подизања еколошке свести, рад на заштити природних доbara...)

- Културни рад (пружање помоћи у организовању културних догађаја и манифестација, рад на очувању културне баштине и сл.).

Према географској распрострањености активности, волонтирање може бити:

- локално
- национално
- међународно.

У зависности од трајања активности волонтерски рад можемо поделити на два основна типа волонтирања: *краткорочно* и *дугорочно*. Дугорочни волонтери/ке су ангажовани на неком пројекту дужи временски период (3, 6, 9 месеци или дуже) или на недељном односно месечном нивоу волонтирају у некој институцији или организацији. Краткорочни волонтери/ке се ангажују краћи временски период (од 2 недеље до 2 месеца) или само током трајања догађаја на којем волонтирају. Према одредбама Закона о волонтирању Републике Србије дугорочно волонтирање јесте волонтирање које траје дуже од 10 часова недељно, најмање три месеца без прекида.

У зависности како је волонтирање организовано можемо, такође, разликовати формално и неформално волонтирање. Неформално волонтирање је свака врста добровољне помоћи другој особи која се не одвија унутар организације или институције, него је повремена и спонтана. Формално волонтирање је организовано у оквиру организација цивилног друштва или институција, те има дефинисану структуру, циљеве, време трајања, врсте активности, као и очекиване резултате.

3.4.8.2. Креирање политике, кључне надлежности и најзначајнији документи

До усвајања закона о волонтирању (мај 2010. године), правни систем у Републици Србији није познавао волонтирање, као добровољно пружање услуге за опште добро или за добро другог лица без накнаде. Под волонтирањем, у смислу Закона о раду («Службени гласник РС», бр. 24/05 и 61/05), Закона о здравственој заштити, Закона о социјалној заштити и обезбеђивању социјалне сигурности грађана («Службени гласник РС», бр. 36/91, 79/91, 33/93, 53/93, 67/93, 67/93, 46/94, 48/94, 52/96, 29/01, 84/04, 101/05, 115/05), као и у другим посебним законима у појединим областима подразумева се стручно оспособљавање и усавршавање ради обављања приправничког стажа и полагања стручног испита, односно ради обављања специјализације у одређеним

професијама (лекари, адвокати, судије и др.). Значај донетог Закона о волонтирању огледа се превасходно у томе што је у правни систем уведен облик волонтирања, као пружање услуга за опште добро или добро другог лица, добровољно и без накнаде, чиме се извршило његово јасно разликовање од радног ангажовања лица на основу уговора о раду и рада ван радног односа. Доношењем Закона о волонтирању обезбеђена је правна заштита волонтера, као и заштита корисника њихових услуга од евентуалне штете која би од те активности могла да настане.

Уставом Републике Србије, (члан 18.) се јемче и као таква непосредно примењују људска и мањинска права, зајамчена опште прихваћеним правилима међународног права, потврђеним међународним уговорима и законима. Закон о волонтирању заснива се на принципима утврђеним ратификованим међународним конвенцијама у овој области: Општа декларација ОУН о људским правима (1948), Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима (1966) и Европска конвенција о заштити људских права и основних слобода (2004), као и на документима Уједињених нација, Европске уније и Савета Европе којима се промовише волонтирање и подстичу државе да подрже волонтерске активности.

Законом о волонтирању уређени су основни појмови у вези са волонтирањем: начела волонтирања, уговор о волонтирању, права и обавезе волонтера/ке и организатора волонтирања, потврда о волонтирању, евиденција волонтирања итд.

Према закону волонтер/ка може бити домаће или стране физичко лице, а организатор волонтирања може бити правно лице чији основни циљ, у складу са оснивачким актом, није стицање добити. Изузетно, организатор волонтирања може бити привредно друштво и јавно предузеће, под условима утврђеним законом. Државни орган, орган аутономне покрајине, орган јединице локалне самоуправе и орган месне заједнице могу бити организатори волонтирања у складу са законом, другим прописима и потврђеним међународним уговорима.

Корисник волонтирања може бити физичко лице, правно лице чији основни циљ није стицање добити или организатор волонтирања чији основни циљ није стицање добити.

Према актуелном закону волонтирање може да обавља лице које има најмање 15 година живота. Лице млађе од 18 година живота може да волонтира уз писмену сагласност родитеља или старатеља. Лице млађе од 15 година живота може бити укључено у обављање васпитно-образовних волонтерских активности, у складу са прописима о образовању и васпитању и ратификованим међународним конвенцијама. Волонтери/ке не могу радити на пословима који су опасни за живот и здравље или се обављају у условима опасним за живот и здравље.

Начела волонтирања

1. Солидарност и промовисање волонтирања

Волонтирање се промовише као активност од интереса за Републику Србију, односно од јавног интереса, којом се доприноси активном укључивању грађана/ки у

друштвене процесе и развоју хуманијег и равноправнијег демократског друштва једнаких могућности, као и побољшању квалитета живота грађана.

2. Забрана дискриминације

Забрањено је свако неоправдано прављење разлике или неједнако поступање, односно пропуштање организатора волонтирања према волонтерима/кама које представља дискриминацију у складу са законом, осим ако друкчије не произлази из природе волонтерске активности, могућности самог волонтера/ке или ако није друкчије одређено законом.

Организатор волонтирања и волонтер/ка дужни су да поступају према физичким лицима – корисницима/ама волонтирања у складу са начелом забране дискриминације.

3. Заштита корисника волонтирања

Организатор волонтирања дужан је да обезбеди да се обављање волонтерских услуга и активности врши на начин којим се штити лични интегритет и интерес корисника/ца волонтирања.

4. Забране злоупотребе волонтирања

Забрањено је организовање волонтирања у циљу стицања добити. Забрањено је волонтирање којим се замењује рад који обављају лица у складу са прописима о раду.

5. Заштита омладине

На малолетне волонтере/ке и лица између навршене 18. и 21. године живота при обављању волонтирања примењују се прописи који се односе на заштиту ових лица на раду.

6. Бесплатност волонтирања

Волонтер/ка нема право на новчану накнаду или другу имовинску корист за волонтирање. Новчаном накнадом или имовинском користи за волонтера/ку не сматра се накнада трошкова волонтирања, и то за:

- радну одећу и средства и опрему за личну заштиту волонтера/ке;
- путовања, смештај и исхрану волонтера/ке и других трошкова који настану у вези са извршавањем волонтерских услуга и активности;
- лекарске прегледе обезбеђене за потребе волонтирања;
- обуке за обављање волонтерских услуга и активности;
- премије осигурања исплаћене за случај повреде или професионалне болести током волонтирања, односно новчане накнаде у сврху осигурања од одговорности за штету насталу код организатора волонтирања или трећег лица.
- исплату џепарца, код дугорочног волонтирања, чији месечни износ не може бити већи од 30% од нето износа минималне месечне зараде за пуно радно време у Републици Србији. Исплата џепарца утврђује се уговором о волонтирању.

Поред одређења волонтирања које даје закон о волонтирању Републике Србије, не постоје други правни акти који дефинишу или третирају ову област. Министарство омладине и спорта - кроз имплементацију На-

ционалне Стратегије за младе и Акционог плана за њено спровођење, у оквиру области *активно учешће младих* између осталих даје предлоге и мере за унапређење волонтеризма у Републици Србији. Такође Покрајински секретаријат за спорт и омладину у предлогу текста Акционог плана Политике за младе у АП Војводини за период 2010 - 2014. година у области *образовање младих и активног укључивања младих у друштво, изградње цивилног друштва, волонтеризма* одређује приоритетне проблеме и потребе везане за волонтеризам младих на територији покрајине и предлаже мере и решења за њихово превазилажење.

3.4.8.3. Волонтерски рад у Новом Саду

Рад волонтера/ки се најчешће доживљава као рад у непрофитном, поготово хуманитарном сектору. Ово свакако јесте најчешћи случај, али ангажовање волонтера/ки никако није привилегија искључиво непрофитног сектора. Организатор програма који укључује волонтерски рад може бити било који правни субјект, оформљен ради остварења неких идеја, као и сама држава и њене институције. Волонтерски рад могу користити и неформалне или формалне групе/организације, које се у целости састоје од посвећених волонтера/ки, активиста/киња. Волонтери/ке су у овом процесу радници/е тј. даваоци услуга. Особа која се одлучи да волонтира, свесно и добровољно пружа неплаћену услугу за добробит других, а корисници тих услуга могу бити појединци, односно локална заједница, али и сами организатори волонтерског рада. Шире гледано, корисник волонтерског рада је друштво у целини.

Посматрано на нивоу Града Новог Сада, организовањем и спровођењем волонтерских програма, у којима учествују млади, баве се искључиво организације цивилног друштва. У појединим институцијама су реализовани волонтерски програми (Геронтолошки центар, Предшколска установа) али су они били иницирани од стране организација цивилног друштва, институције за сада нису показале да поседују довољан капацитет за самостално покретање и спровођење волонтерских програма.

Организације које спроводе волонтерске програме за младе у Новом Саду:

Новосадски хуманитарни центар – волонтерски програми имају за циљ изградњу цивилног друштва и пошто угроженим групама, волонтери/ке су у највећем броју студенти и студенткиње.

Друштво истраживача „Бранислав Букуров“ спроводи волонтерске пројекте који су усмерени ка унапређењу научно – истраживачког рада на пољу географије и заштите животне средине. Волонтери/ке су у највећем броју студенти и студенткиње туризма и географије, чланови и чланице друштва.

Центар Срце – волонтерска организација која се бави пружањем емотивне подршке и превенцијом самоубиства. Двапут годишње центар организује обуку за нове волонтере/ке. Центар организује и учествује у волонтерским пројектима који помажу угрожене групе и промовишу волонтеризам.

Волонтерски центар Војводине – организује програме краткорочне и дугорочне међународне размене во-

лонтера/ки, програме локалног волонтирања (локални волонтерски сервис), као и едукације волонтера/ки и организатора волонтерских програма.

Омладина ЈАЗАС-а

Емпрона

СООС телефон

Екуменска хуманитарна организација

Центар за омладински рад

Кошница

и многе друге.

Поред наведених организација, волонтерски програми намењени младима, а у оквиру којих је био ангажован велики број младих, били су организовани за потребе одржавања различитих манифестација одржаних у Новом Саду: Ноћ музеја, Универзијада 2009. године, Јуниорско европско првенство у атлетици 2009. године, фестивала EXIT 2010. године.

3.4.8.5. Истраживање потреба и проблема младих у Новом Саду *

(* Више информација о самом истраживању - Анекс 1. Истраживање је рађено на случајном узорку младих, осим специфичних група код којих су анкетирани активни млади из ових групација)

У овом сегменту под волонтеризмом се не сматра волонтирање ради добијања посла, већ "добровољна помоћ одређеној популацији, уз адекватну селекцију и припрему, засновану на идејама узајамне помоћи".

Млади који имају волонтерско искуство

Истраживање је показало да тек 23% младих Ново-сађана/ки поседује волонтерско искуство. По овом питању не постоје разлике између становника/ца града и приградских насеља, као ни међу половима. Поред тога, волонтирање корелира са висином стручне спреме - млади са завршеним факултетом се чешће одлучују за волонтирање.

Да ли сте некада волонтирали?	
Да	23 %
Не	77 %

Процент младих који су волонтирали, према категоријама	
Мушкарци	24 %
Жене	23 %
14 - 20 год.	24 %
21 - 25 год.	21 %
26 - 30 год.	26 %
Нови Сад	23 %
Приградска насеља	24 %
Особе са инвалидитетом	32 %

Међу младима који имају волонтерско искуство највише је оних који су се бавили хуманитарним радом са неким од специфичних група (деца, стари, особе које живе у сиромаштву, особе са инвалидитетом...).

У којој области сте били ангажовани?	
Хуманитарни рад (Црвени крст, помоћ деци, старима, ОСИ...)	30%
Омладински рад, превенција, радне акције	15%
Заштита животне средине, екологија	14%
Спорт	13%
Здравство	8%
Политички ангажман (плакати, анкете...)	7%
У оквиру своје струке	6%
Организација догађаја, културне манифестације	5%
Брига о животињама	4%
* испитаници/е су самостално наводили/е одговоре, који су накнадно сврстани у категорије	

Волонтери/ке су до информација о могућностима за волонтирање долазили углавном путем личних контаката, од пријатеља/ца и познаника/ца, а нешто ређе путем осталих канала (институција и медија). Закључак је да се на волонтирање млади одлучују првенствено захваљујући примерима и препорукама из непосредног окружења, тако да треба форсирати овај вршњачки вид информисања.

На који начин сте дошли до информације о могућностима за волонтирање?					
Извор информација		Мушкарци	Жене	Нови Сад	Приградска насеља
Од пријатеља/ица, познаника/ца	69 %	76%	62%	62%	83%
Школа/факултет	48 %	26%	70%	52%	39%
Преко интернета (сајтови, е-маилови)	26 %	33%	19%	27%	25%
Преко ТВ/радија	8 %	11%	6%	10%	6%
* испитаници/е су бирали/е два одговора од понуђених					

У табелама се могу испратити разлике према подгрупама испитаника/ца. Тако можемо да видимо да су лични контакти најдоминантнији извор информисања у приградским насељима и када су мушкарци у питању. Жене "одскачу" у односу на друге погрупе када је у питању информисање у образовним институцијама.

Корисна информација за регрутовање младих волонтера је да најмлађе генерације (испод 20 година) до информација најчешће долазе преко школа и факултета. Управо зато овај вид промовисања треба користити за ученичку популацију.

<i>На који начин сте дошли до информације о могућностима за волонтирање? СТАРОСТ</i>			
Извор информација	14-20 год.	21-25 год.	26-30 год.
Од пријатеља/ица, познаника/ца	55%	77%	78%
Школа/факултет	56%	49%	38%
Преко интернета (сајтови, е-маилови)	20%	34%	25%
Преко ТВ/радија	15%	3%	6%
<i>* испитаници/е су бирали/е два одговора од понуђених</i>			

Колико је лични контакт значајан за регрутовање нових волонтера сведочи и наредно питање. Млади који су се до сада волонтерски ангажовали, поред жеље да помогну другима као основног мотива за волонтирање, у више од пола случајева истичу да су то чинили због друштва. Овај мотив је јачи и од стицања искуства за посао.

Овај закључак нарочито важи за мушкарце, а нешто мање за жене. Стратегија популаризације волонтеризма се може ослонити на помагање другима и поруку “буди део тима/организације”.

<i>Шта је за Вас највећи мотив за укључивање у волонтерске акције? МЛАДИ КОЈИ СУ ВОЛОНТИРАЛИ</i>			
Мотив за волонтирање	Мушкарци	Жене	УКУПНО
Жеља да помогнем другима	50%	65%	58%
Због друштва, да будем део тима/организације	75%	36%	55%
Стицање искуства за посао	41%	56%	49%
Материјална надокнада	6%	9%	7%
<i>* испитаници/е су бирали/е два одговора од понуђених</i>			

Иако је дружење један од основних мотива за укључивање у волонтерске акције, као највећу бенефицију волонтери/ке виде стицање искуства (како “животног”, тако и стручног које је повезано са каснијим запослењем).

<i>Шта видите као предности/бенефиције од волонтерског ангажмана за Вас? МЛАДИ КОЈИ СУ ВОЛОНТИРАЛИ</i>	
Стицање искуства	47 %
Дружење, упознавање	34 %
Лична сатисфакција	24 %
Лична корист	7 %
<i>* испитаници/е су самостално наводили/е одговоре, који су накнадно сврстани у категорије</i>	

На питање који су највећи недостаци приликом волонтерског ангажовања, волонтери/ке су наводили/е разноврсне проблеме у организацији, који подразумевају: недовољну организованост пројеката, слаб избор активности, недовољно едукација и сл.

Поред тога што се не плаћа, волонтери/ке су навели/е и да се њихов рад не исплати у смислу непризнавања од стране послодаваца и друштва уопште. Незаинтересованост друштва за волонтирање се надовезује на претходно објашњење.

<i>Шта видите као основне недостатке волонтерског ангажмана за Вас? МЛАДИ КОЈИ СУ ВОЛОНТИРАЛИ</i>	
Лоша организација	18 %
Не цени се довољно	10 %
Новац	9 %
Незаинтересованост	9 %
Време	8 %
<i>* испитаници/е су самостално наводили/е одговоре, који су накнадно сврстани у категорије</i>	

Млади који немају волонтерско искуство

Када се погледају разлози за досадашње “волонтерско неангажовање” стиче се утисак да већина младих нема израђен однос према волонтирању. О томе сведоче два прва разлога на листи - недостатак информација и генерално недовољно размишљања о волонтеризму, односно недовољно свести о овој теми. Ова два разлога не говоре о реалним препрекама за волонтерски ангажман (као што је то недостатак времена), већ о неизграђеном ставу.

Индикативан је и налаз да женски део популације има већу жељу за волонтерским ангажманом, и да их спречава недостатак информација и времена. Мушкарци отвореније признају да нису заинтересовани за волонтирање.

<i>Шта видите као разлоге због којих се нисте волонтерски ангажовали? ПОЛ</i>			
Разлог	Мушкарци	Жене	УКУПНО
Недостатак информација о могућностима за волонтирање	39%	48%	44%
Никад нисам размишљао/ла о томе	44%	41%	43%
Недостатак времена	38%	46%	42%
Немам жељу за волонтирањем	34%	20%	27%
<i>* испитаници/е су бирали/е два одговора од понуђених</i>			

У табелама су представљене разлике између старосних категорија и град/приградска насеља. Најмлађе генерације и млади из приградских насеља у највећем проценту пријављују да нису размишљали о волонтерском ангажману, што говори у прилог томе да немају јасан став о волонтирању.

<i>Шта видите као разлоге због којих се нисте волонтерски ангажовали?</i>					
Разлог	14-20 год.	21-25 год.	26-30 год.	Нови Сад	Приградска насеља
Недостатак информација о могућностима за волонтирање	43%	39%	52%	46%	39%
Никад нисам размишљао/ла о томе	47%	40%	40%	40%	45%
Недостатак времена	38%	45%	43%	44%	38%
Немам жељу за волонтирањем	30%	26%	25%	28%	27%
<i>* испитаници/е су бирали/е два одговора од понуђених</i>					

Закључак је јасан - тема волонтирања се мора приближити младима, путем информисања о томе шта подразумева волонтерски ангажман, који су бенефити од тога и какве су конкретне могућности за волонтирање у Новом Саду. Недовољна информисаност је проблем број један за волонтеризам.

Међу младима који немају волонтерско искуство, трећина њих се изјаснило да би волело да се укључи у неки од волонтерских програма.

<i>Да ли бисте волели да се волонтерски ангажујете? МЛАДИ КОЈИ НИСУ ВОЛОНТИРАЛИ</i>	
Да	33 %
Нисам сигуран/на	39 %
Не	28 %

Када посматрамо подгрупе испитаника/ца, видимо да мотивација за волонтерски ангажман опада са годинама. Поново се потврђује и налаз да су жене заинтересованије за волонтирање од мушкараца.

<i>Да ли бисте волели да се волонтерски ангажујете? МЛАДИ КОЈИ НИСУ ВОЛОНТИРАЛИ</i>			
	Не	Нисам сигуран/на	Да
Мушкарци	33 %	41 %	27 %
Жене	24 %	36 %	40 %
14 - 20 год.	21 %	48 %	32 %
21 - 25 год.	27 %	33 %	40 %
26 - 30 год.	41 %	33 %	26 %
Нови Сад	29 %	35 %	36 %
Приградска насеља	28 %	45 %	26 %
Особе са инвалидитетом	25 %	31 %	44 %

Испитаници/е који су се изјаснили да не би желели да волонтирају су имали прилику да наведу недостатке волонтерског ангажовања које препознају. Они као главну препреку за волонтерски ангажман виде недостатак новчане надокнаде (28%) и недостатак слободног времена (22%). Неки од разлога које су наводили у мањем проценту укључују: да је то експлоатација људи, да је бескорисно, није подржано и препознато од стране државе, да волонтеризам није ефикасан итд.

У којим областима би се млади ангажовали?

Испитаници/е који су навели да би волели да волонтирају су имали прилику да наведу у којим областима би се ангажовали. Највећи број њих је навео да би волео да волонтира у оквиру своје струке (наведен је ве-

лики број специфичних области - маркетинг, пољопривреда, економија...). Претпоставка је да је проценат оних који би волели да волонтирају у оквиру струке вероватно и већи, али да то нису навели јер се волонтирање најчешће везује за хуманитарни рад, екологију и сл. Препорука је да се развију волонтерски програми који би били специфичније везани за поједине струке, с обзиром да потенцијални/е волонтери/ке у том случају могу опазити вишеструке бенефите. Као што је навео један испитаник, потребно је волонтерским програмима покрити и природне науке, а не базирати се само на друштвеним темама. Ово представља један од најважнијих закључака у области волонтерског рада, нарочито када се томе дода налаз да је "стицање искуства" основна добит за волонтере.

У којој области бисте се волонтерски ангажовали? МЛАДИ КОЈИ НИСУ ВОЛОНТИРАЛИ			
Област	Мушкарци	Жене	УКУПНО
У оквиру своје струке	19%	25%	22%
Помоћ деци и младима	15%	26%	21%
Спорт	32%	9%	20%
Хуманитарни рад (сиромаштво, социјална питања, помоћ старима, ОСИ, жртвама насиља...)	10%	14%	12%
Заштита животне средине, екологија	9%	12%	10%
Брига о животињама	4%	10%	7%
Музичке/културне манифестације, организација догађаја	4%	7%	6%
Физички послови, рад у локалној средини	3%	4%	3%
* испитаници/е су самостално наводили/е одговоре, који су накнадно сврстани у категорије			

Пажњу заслужује и висок проценат мушкараца који би волонтирали у области спорта (организација спортских манифестација, волонтирање на спортским догађајима и сл.). Спорт може бити улазница у свет волонтирања за оне који нису сензитивни за друштвене теме које се најчешће налазе у понуди.

Женски део младе популације је више заинтересован за теме као што су хуманитарни рад, брига о животињама, помоћ деци и младима.

Млади са инвалидитетом и волонтеризам

Млади са инвалидитетом из узорка су се ангажовали преваходно у области заступања права ОСИ и вршачкој едукацији. Основна два мотива за волонтерско ангажовање који су наводили су жеља да помогну другима и стицање искуства, док је дружење заступљено у мањој мери.

Млади са инвалидитетом који нису волонтирали наводе сличне разлоге за свој досадашњи неангажман као и припадници/е опште популације. Њих скоро половина наводи да би волело да се волонтерски ангажује (што превазилази општи просек). Теме на којима би се ангажовали углавном се налазе у оквиру хуманитарног рада или у вези са ОСИ.

3.4.9. Мобилност и информисање младих

3.4.9.1.1. Шта подразумевамо под појмом "Мобилност младих"

Мобилност младих се може дефинисати као покретљивост на локалном, националном и интернационалном нивоу, са различитим циљевима (туристичка, културна, образовна и др. мобилност). Када се говори о значају мобилности младих, најчешће се истиче његова улога у подстицању активног укључивања младих у друштво, као и у интеркултуралном учењу младих, односно разбијању предрасуда и стереотипа, те борби против негативних друштвених феномена, као што су расизам и ксенофобија. Не треба заборавити ни значајну улогу нарочито образовне мобилности, која кроз формално, неформално и информално образовање доприноси стицању знања и вештина младих и на тај начин повећава могућност њиховог запошљавања.

Као што је већ поменуто, можемо говорити о различитим врстама мобилности; на локалном, националном и интернационалном нивоу. У овом случају би локална мобилност подразумевала кретање младих по њиховом месту боравка и ближој околини, национална би се односила на покретљивости у оквиру земље, а интернационална ван њених граница.

Млади путују ван свог места из различитих разлога и са различитим циљевима, па мобилност може бити: туристичка, културна, академска, мобилност ради за-послења или ради неформалног образовања и волонтирања.

У новије време, са све већом распрострањеношћу и доступношћу интернета и других видова комуникације, разликује се физичка и виртуелна мобилност. Физичка мобилност подразумева случајеве у којима млада особа проводи време у другом месту или другој земљи ради студирања, волонтирања, стицања пословног искуства и сл. Виртуелна мобилност нуди могућност приступа различитим курсевима и студијским програмима у страним земљама помоћу нових информацио-них и комуникационих технологија.

3.4.9.1.2. Креирање политике, кључне надлежности и најзначајнији документи

Ако мобилност младих посматрамо нешто шире, кроз слободу кретања, онда се може рећи да је она регулисана Општом декларацијом о правима човека Уједињених нација (донетом 10.12.1948.), чија потписница је и Република Србија. Овом Декларацијом се у Члану 13 гарантује право на слободу кретања и избора становања у границама поједине државе, као и право напуштања било које земље, укључујући и властите, као и право да се у њу врати. Иста права загарантована су и Европском конвенцијом о људским правима, односно њеним Протоколом 4 (Члан 1), која је донета 4.11.1950. од стране Савета Европе (ратификована од стране Србије и Црне Горе 2004. године).

Политику мобилности младих у Републици Србији креира Министарство омладине и спорта и то кроз Националну стратегију за младе и Акциони план за њено спровођење. У овим документима мобилност младих има значајно место у оквиру ширег циља подстицања младих да активно учествују у друштву, као подциљ: формирати програме подршке за остваривање мобилности младих. Активности предвиђене Акционим планом односе се на промовисање вредности мобилности и стварање услова за повећање мобилности младих.

Мобилношћу младих бави се и Акциони план политике за младе АП Војводине. У документу који је важио од 2005. до 2008. године, акценат је био на образовној мобилности, као и на информисању младих о могућностима за мобилност. У предлогу новог документа, који се односи на период од 2010. до 2014. наставља се са подршком информисању младих о могућностима за мобилност, кроз прикупљање података о организацијама које нуде овакве програме, као и кроз оформљавање инфо пунктова који би дистрибуирали информације ове врсте заинтересованим младима. У предлогу Акционог плана, међу мерама за повећање нивоа мобилности младих у Војводини наводи се и подршка пројектима који подстичу мобилност.

Треба напоменути да су младима у Србији отворене и могућности учествовања у различитим програмима Европске уније, Савета Европе и других међународних

организација, који подстичу мобилност. Ове програме имплементирају различите институције (Европска комисија, Директорат за омладину Савета Европе и др.) са циљем спровођења политика и стратегија бриге о младима које се доносе на нивоу ових међународних организација.

На нивоу Европске уније, мобилност младих је базирана на слободи кретања и централна је компонента сарадње у оквиру образовања и обуке, било да се ради о формалном, неформалном или информалном образовању, која доприноси стварању друштва базираног на знању и развоју европске економије. Поред овога, мобилност младих је и инструмент за стварање осећаја припадања Европи међу младима, као и развијања социјалне интеграције младих.

Политика мобилности младих у Европској унији је регулисана различитим одлукама Савета Европе, а спроводи се: путем Интегрисаног програма за целоживотно учење, програмом Еразмус мундус који је намењен сарадњи са партнерским земљама у области академске мобилности, Европа за грађане, који се бави подршком цивилном друштву и активном укључивању грађана/ки и младих у друштво и, за младе најзначајнијим програмом Млади у акцији који пружа финансијску подршку неформалном образовању и мобилности младих.

У оквиру Савета Европе мобилност младих је регулисана кроз Парцијални уговор о мобилности младих кроз Омладинску картицу (Еуро 26), чија потписница је и Србија. Мобилност младих се посматра као инструмент за стимулисање личног и културног развоја, а такође доприноси и активном укључивању и неформалном образовању младих. У складу са циљевима Омладинског сектора Савета Европе, овим споразумом се олакшава мобилност младих до 26 година старости и чине им се доступнији различити производи и услуге неопходни за њихов лични и културни развој.

3.4.9.1.3. Мобилност младих у Новом Саду

Радна група "Мобилност и информисање младих" идентификовала је две групе актера који се у Новом Саду баве мобилношћу:

1. Организатори активности и програма мобилности младих
2. Финансијери и они који подржавају мобилност младих.

У другој категорији издвојене су и оне институције и организације које је група препознала као *потенцијалне* финансијере или подршку програмима мобилности младих.

Међу актерима у обе ове групе препознате су још 3 категорије:

1. Приватни (организатори или финансијери)
2. Државни (организатори или финансијери)
3. Непрофитни (организатори или финансијери).

Приказано у табели, то изгледа овако:

	Приватни	Државни	Непрофитни
Организатори	Туристичке агенције, школе језика	Универзитет у Новом Саду, појединачни факултети, средње школе, Туристичка организација Новог Сада	Невладине и студентске организације, подмлатци политичких странака, цркве и верске заједнице, Културно уметничка друштва, спортска друштва
Финансијери/подршка	Фондације, амбасаде, хостели, планинарски домови, аутопревозници	Градско саобраћајно предузеће, Железнице Србије, Универзитет у Новом Саду, појединачни факултети, Влада АП Војводине, Град Нови Сад, месне заједнице, Туристичка организација Новог Сада	

Приватни организатори програма мобилности младих

Међу приватним организаторима програма који подстичу мобилност младих, идентификоване су туристичке агенције и школе страних језика, као најзначајнији актери у овој области. На основу анализе ресурса издвојено је неколико програма које спроводе ови актери:

1. Туристичка путовања (углавном зимовања и летовања, као и посете већим градовима, највише у Европи)
2. Дугорочни програми који нуде посао у САД и другим земљама, тзв. Work and Travel
3. Школовање и стипендирање студената/киња за основне и мастер студије у иностранству
4. Програми за учење страних језика у земљама у којима се тај језик говори (најчешће енглески језик, али су заступљени и други европски језици).

Државни организатори програма мобилности младих

Као најзначајнији организатори програма мобилности међу државним институцијама и установама издвојени су Универзитет, средње школе и Туристичка организација Новог Сада. Програми које нуде Универзитет, као и појединачни факултети који му припадају односе се на академску мобилност и омогућавају младима да проведу одређени део свог школовања на универзитетима у Европи.

Програми који су заступљени су Campus Europae, Basileus, Forecast, Erasmus Mundus, SER MORE, CEEPUS, DAAD, и др. Осим програма које нуди, Универзитет, као и факултети који му припадају имају склопљене и билатералне споразуме са различитим универзитетима и факултетима у Европи и шире. (Више информација о овим програмима на званичној Интернет презентацији Универзитета у Новом Саду <http://www.uns.ac.rs/sr/>).

Међу новосадским средњим школама најраспрострањенији облик мобилности младих су школске екскурзије које се организују у сарадњи са приватним туристичким агенцијама. У већини средњих школа то је и једини програм који нуди путовања ученицима/ама, док се у малом броју школа негују и други облици мобилности кроз различите програме међународне сарадње са школама из других европских земаља.

На основу информација добијених од Туристичке организације Града Новог Сада закључено је да је улога ове организације ограничена на пружање информација

о граду и дешавањима у њему, као и на туристичку промоцију града. Уочено је да ТОНС нема програме и услуге који су намењени младима, а тичу се мобилности и информисања, нити имају запослене који су задужени за рад са младима, већ младе информишу и њима се баве у оквиру редовних активности организације.

Непрофитни организатори програма мобилности младих

Међу непрофитним организаторима програма мобилности идентификоване су невладине и студентске организације, подмлатци политичких странака, цркве и верске заједнице, културно уметничка друштва, спортска друштва и клубови, као и планинарска друштва.

Веома активне у пољу мобилности младих су студентске и друге невладине организације (највише омладинске и организације за младе), као и политичке странке и њихови подмлатци. Програми које ове организације користе се углавном односе на мобилност зарад неформалног образовања или стицања пословног и радног искуства кроз стручне праксе. Облици мобилности који се користе су најчешће обуке и семинари, конференције, кампови, омладинске и студентске размене, летњи универзитети, волонтирања, научни и стручни скупови, стручне праксе и сл. Неки од најраспрострањенијих програма који се користе су програм Млади у акцији Европске комисије, програми Савета Европе који подржавају мобилност и неформално образовање, као и Service Civil International. (Више информација о овим програмима може се наћи на Интернет страницама Млади у акцији http://www.mladiuakciji.rs/o_programu.php, Савет Европе http://www.coe.int/T/dg4/youth/default_en.asp, Service Civil International http://www.sciint.org/about_us.phtml).

Приватни финансијери и подршка програмима мобилности младих

Приватни финансијери и подршка који су препознати кроз анализу ресурса као кључни за мобилност младих су најчешће фондации и друге институције које својим програмима и грантовима подржавају различите непрофитне организације у њиховим програмима мобилности. Осим тога, неке од амбасада страних држава у Републици Србији имају своје програме који подржавају мобилност младих (најчешће средњошколаца/ки и студената/киња), као што је нпр. Амбасада Сједињених америчких држава са програмом A-Smyle (Више информација о програму A – Smyle можете наћи на Интернет страни <http://www.ac-see.org/programs/hs-citiesdates.htm>).

Међу остале актере сврстане у ову групу спадају хостели и планинарски домови, као и приватни аутопревозници, који су препознати као потенцијални партнери и подршка у спровођењу мера у оквиру Локалног акционог плана за младе.

Државни финансијери и подршка програмима мобилности младих

Међу државним установама и организацијама које су препознате као важне у области мобилности младих наведен је Град Нови Сад и Јавно градско саобраћајно предузеће, као и месне заједнице, који на локалном нивоу могу пружити подршку при реализацији Локалног акционог плана политике за младе. Такође, Туристичка организација Града је издвојена као значајан партнер у будућем раду на повећању мобилности младих у Новом Саду. Поред горе поменутих, наведене су и неке институције које већ имају програме финансирања и подржавања мобилности младих у Новом Саду, Влада АП Војводине кроз Акциони план политике за младе АП Војводине, али и кроз програме других секретаријата (Секретаријат за међународну сарадњу и др.), као и

Универзитет у Новом Саду који финансијски, али и логистички подржава рад студентских организација и на тај начин доприноси њиховим програмима мобилности.

3.4.9.1.5. Истраживање потреба и проблема младих у Новом Саду*

(* Више информација о самом истраживању - Анекс 1. Истраживање је рађено на случајном узорку младих, осим специфичних група код којих су анкетирани активни млади из ових групација)

Путовања у иностранство

У домену мобилности младих на првом месту су испитане теме у вези са путовањем у иностранство. Истраживање је показало да 14% младих са територије Новог Сада није никада било у иностранству. Интересантно је да ученици/е у највишем проценту пријављују да путују у иностранство - њих две трећине путује једном или више пута годишње.

Колико често путујете у иностранство?				
	Никад нисам био/ла	Мање од једном годишње	Једном годишње	Више пута годишње
Укупно	14 %	32 %	36 %	18 %
Мушкарци	13 %	31 %	34 %	22 %
Жене	15 %	32 %	39 %	15 %
14 - 20 год.	11 %	30 %	36 %	23 %
21 - 25 год.	17 %	35 %	36 %	11 %
26 - 30 год.	14 %	28 %	37 %	21 %
Нови Сад	14 %	30 <5	38 %	29 %
Приградска насеља	14 %	35 %	33 %	18 %
Ученици/е	11 %	25 %	35 %	29 %
Студенти/киње	6 %	39 %	45 %	11 %
Особе са инвалидитетом	0 %	32 %	52 %	16 %
Роми/Ромкиње	36 %	24 %	28 %	12 %
* испитаници/е су бирали/е један од понуђених одговора				

Проценат младих који никада није био у иностранству је највиши код нискообразованих (преко 50%), незапослених (27%) и младих са исподпросечним материјалним стаусом (27%). Највише могућности за путовање имају млади који су високообразовани и вишег материјалног статуса.

Разлози за путовања у иностранство

Највећи број путовања у иностранство отпада, очекивано, на летовања и зимовања, а потом на екскурзије. Тек 6% младих Новосађана/ки је путовало у иностранство у оквиру едукација и семинара.

Уочено је и да мушкарци чешће путују у иностранство пословно него жене. Особе са инвалидитетом које су укључене у узорак су имале доста прилика да путују у иностранство, нарочито на семинаре и едукације.

У које сврхе сте путовали у иностранство?							
	Мушкарци	Жене	Особе са инв.	УКУПНО	14-20 год.	21-25 год.	26-30 год.
Летовање/зимовање	63%	62%	76%	62%	68%	55%	63%
Школска екскурзија	53%	51%	52%	52%	<u>56%</u>	<u>58%</u>	39%
Посета родбини/пријатељима	39%	39%	40%	39%	45%	41%	<u>30%</u>
Обилазак културних/туристичких дестинација	26%	22%	40%	24%	23%	20%	<u>34%</u>
Пословно	<u>13%</u>	5%	12%	9%	3%	8%	<u>19%</u>
Семинари, едукације	5%	7%	<u>32%</u>	6%	7%	5%	7%
* испитаници/е су заокруживали/е све одговоре који се односе на њих							

Интересантно је да млађе генерације у већем проценту имају прилике да иду на екскурзије него генерације рођене почетком осамдесетих.

Наредна табела потврђује зависност путовања од материјалног статуса. Док разлика није толико изразита када су у питању екскурзије и културни обиласци, уочљиво је да одлазак на летовања и зимовања итекако зависи од материјалног статуса. Млади исподпросечног материјалног статуса су тек у 2% случајева путовали у иностранство ради едукације.

У које сврхе сте путовали у иностранство? МАТЕРИЈАЛНИ СТАТУС/ МЛАДИ ИЗ ГРАДА И ПРИГРАДСКИХ НАСЕЉА					
	Испод просека	Просечно	Изнад просека	Нови Сад	Приградска насеља
Школска екскурзија	40%	55%	56%	51%	55%
Летовање/зимовање	<u>46%</u>	64%	<u>80%</u>	63%	61%
Обилазак културних/туристичких дестинација	20%	25%	29%	<u>27%</u>	19%
Посета родбини/пријатељима	23%	43%	40%	37%	<u>44%</u>
Пословно	7%	8%	<u>18%</u>	9%	8%
Семинари, едукације	<u>2%</u>	6%	<u>13%</u>	7%	4%
* испитаници/е су заокруживали/е све одговоре који се односе на њих					

Млади из града и приградских насеља се не разликују значајно према путовањима у иностранство. Уочено је само да млади из града чешће путују у циљу обиласка културних дестинација и едукације.

Да су млади највише путовали захваљујући екскурзијама показује и наредна анализа, где су млади у 62% случајева навели да су путовали у организацији школе или факултета. Тек 6% младих је путовало у оквиру НВО програма.

На који начин сте до сада путовали?				
		Мушкарци	Жене	Особе са инв.
У организацији школе/факултета	62 %	62%	63%	52%
У самосталној организацији	56 %	<u>62%</u>	51%	44%
Преко агенција	48 %	47%	50%	76%
Са родитељима	44 %	44%	45%	60%
У оквиру програма невладиних организација	6 %	6%	5%	44%
* испитаници/е су заокруживали/е све одговоре који се односе на њих				

Не постоје велике разлике између мушкараца и жена по питању начина организовања путовања, осим што мушкарци чешће пријављују да путују у самосталној организацији.

Поређење према категоријама старости доноси очекиване резултате - са годинама расте број младих који путују у самосталној организацији, а опада број оних који путују у организацији школе/факултета и са родитељима.

На који начин сте до сада путовали? СТАРОСТ/ МЕСТО					
	14-20 год.	21-25 год.	26-30 год.	Нови Сад	Приградска насеља
У организацији школе/факултета	74%	62%	45%	61%	
У самосталној организацији	35%	66%	74%	58%	54%
Преко агенција	46%	49%	50%	53%	40%
Са родитељима	65%	34%	31%	45%	43%
У оквиру програма невладиних организација	5%	5%	7%	5%	6%
* испитаници/е су заокруживали/е све одговоре који се односе на њих					

Млади из града чешће путују преко агенција него млади из приградских насеља (ово можемо повезати са претходним резултатом да млади из града чешће иду у обиласке културних/туристичких дестинација).

У табели је дат преглед разлика према радном статусу.

На који начин сте до сада путовали? РАДНИ СТАТУС				
	Ученици/е	Студенти/киње	Запослени/е	Незапослени/е
У организацији школе/факултета	72%	69%	46%	54%
У самосталној организацији	29%	62%	72%	63%
Преко агенција	39%	61%	42%	37%
Са родитељима	75%	38%	30%	33%
У оквиру програма невладиних организација	5%	6%	6%	6%
* испитаници/е су заокруживали/е све одговоре који се односе на њих				

Спремност на боравак у иностранству

Поред претежно туристичких путовања на која су млади Новосађани/ке ишли до сада, питање мобилности захвата важан сегмент путовања у иностранство због посла, школовања и волонтирања. Из тог разлога је испитано колики проценат младих је спреман на дужи боравак у иностранству због сваког од ова три разлога.

Највећи проценат младих изјављује да би се упутио у иностранство због посла, чак 80%, док волонтирање младима није толико примамљиво.

Да ли бисте били спремни на дужи боравак у иностранству због посла, школовања и волонтирања?			
	Не	Нисам сигуран/на	Да
Посао	10 %	10 %	80 %
Школовање/студирање	19 %	14 %	67 %
Волонтирање	49 %	22 %	29 %
* испитаници/е су бирали/е један од понуђених одговора			

Приметно је да је спремност на одлазак у иностранство због посла подједнако висока код ученика/ца, студената/киња и запослених. Добијен је парадоксалан налаз да су незапослени најмање заинтересовани за запошљавање у иностранству.

И још један битан налаз - мушкарци су спремнији да се запуте у иностранство због посла него жене.

Да ли бисте били спремни на дужи боравак у иностранству						
	Због <u>посла</u> ?			Због <u>школовања</u> ?		
	Не	Нисам сигуран/а	Да	Не	Нисам сигуран/а	Да
Укупно	10 %	10 %	80 %	19 %	14 %	67 %
Мушкарци	7 %	8 %	85 %	21 %	13 %	66 %
Жене	13 %	12 %	76 %	17 %	15 %	67 %
14 - 20 год.	8 %	11 %	81 %	13 %	14 %	73 %

21 - 25 год.	6 %	10 %	84 %	18 %	16 %	66 %
26 - 30 год.	17 %	7 %	77 %	31 %	11 %	59 %
Нови Сад	10 %	8 %	82 %	19 %	13 %	67 %
Приградска насеља	10 %	12 %	78 %	19 %	16 %	65 %
Ученици/е	7 %	12 %	81 %	11 %	14 %	75 %
Студенти/киње	9 %	10 %	81 %	11 %	15 %	74 %
Запослен/а	9 %	9 %	81 %	28 %	18 %	54 %
Незапослен/а	21 %	2 %	77 %	48 %	9 %	48 %
Особе са инвалидитетом	8 %	20 %	72 %	12 %	16 %	72 %

* испитаници/е су бирали/е један од понуђених одговора

Што се тиче школовања, два од три испитаника/це су спремна да се запуте у иностранство из тог разлога.

Групе које су овде у фокусу, ученици/е и студенти/киње, бележе висок проценат на овом питању – чак 75%. Овде је фактор година још израженији – проценат са 73% код испитаника/ца млађих од 20 година пада на 59% код испитаника старијих од 25.

Волонтирање је најслабији мотив за боравак у иностранству. Најзаинтересованији за волонтирање су млади у распону 21-25 година, са 38%.

Више о разлозима зашто младима волонтирање није довољно атрактивно може се наћи у одељку Волонтеризам (првенствено се ради о недовољној упознатости младих са концептом и могућностима за волонтирање).

Да ли бисте били спремни на дужи боравак у иностранству због волонтирања?			
	Не	Нисам сигуран/а	Да
Укупно	49 %	22 %	29 %
Мушкарци	50 %	21 %	29 %
Жене	47 %	23 %	29 %
14 - 20 год.	45 %	27 %	27 %
21 - 25 год.	44 %	18 %	38 %
26 - 30 год.	59 %	21 %	19 %
Нови Сад	43 %	23 %	28 %
Приградска насеља	50 %	20 %	30 %
Ученици/е	45 %	24 %	31 %
Студенти/киње	43 %	25 %	31 %
Запослен/а	55 %	19 %	26 %
Незапослен/а	60 %	13 %	27 %
Особе са инвалидитетом	20 %	28 %	52 %

* испитаници/е су бирали/е један од понуђених одговора

Шта спречава младе да путују?

Интересантно је видети који проблеми спречавају младе да више путују. Најдоминантнији проблем су свакако финансије, у 85% случајева. Остали проблеми су специфични за поједине подгрупе младих, па су стога урађене детаљније анализе.

Који од наведених проблема Вам је највећа препрека за више путовања у иностранство?					
		Ученици/е	Студенти/киње	Запослен/е	Незапослен/е
Финансије	85 %	73%	92%	84%	92%
Недостатак слободног времена	43 %	24%	52%	58%	19%
Недовољно инфо. о могућностима за путовање	18 %	20%	21%	15%	12%
Непоседовање пасоша	12 %	17%	6%	11%	23%

Дозвола родитеља	11 %	<u>37%</u>	4%	3%	4%
Слабо познавање страних језика	10 %	<u>12%</u>	6%	8%	<u>23%</u>
Несигурност због сналажења у иностранству	6 %	5%	8%	4%	4%
<i>* испитаници/е су бирали/е два одговора од понуђених</i>					

Иако су финансије код свих категорија младих највећи проблем, новац најмање “мучи” ученике/це (они су најмање свесни овог проблема, с обзиром да њихова путовања финансирају родитељи). У њиховом случају проблем дозволе родитеља заузима значајно место, а претпоставка је да је он нешто већи него што то проценат у табели показује. Недостатак слободног времена представља значајан проблем за запослене и студенте/киње. Проценат незапослених који немају пасош и не говоре довољно добро стране језике је нешто на шта треба обратити пажњу.

Старосне категорије потврђују наведене разлике. Са годинама опада проблем информисаности и познавања језика, а расте проблем недостатка времена. Наравно, проблем дозволе родитеља нестаје после 25. године, а представља значајну ставку за најмлађе генерације.

<i>Који од наведених проблема Вам је највећа препрека за више путовања у иностранство? СТАРОСТ</i>			
Проблем	14-20 год.	21-25 год.	26-30 год.
Финансије	79%	90%	88%
Недостатак слободног времена	<u>29%</u>	<u>45%</u>	<u>60%</u>
Недовољно инфо. о могућностима за путовање	<u>20%</u>	<u>19%</u>	<u>14%</u>
Непоседовање пасоша	11%	12%	12%
Дозвола родитеља	<u>27%</u>	5%	0%
Слабо познавање страних језика	<u>13%</u>	<u>9%</u>	<u>7%</u>
Несигурност због сналажења у иностранству	6%	8%	3%
<i>* испитаници/е су бирали/е два одговора од понуђених</i>			

Разлике између полова и град/приградска насеља су мале. Забележен је виши проценат мушкараца који немају пасош, и нешто већи проблем са дозволом родитеља када су у питању жене и млади из приградских насеља.

<i>Који од наведених проблема Вам је највећа препрека за више путовања у иностранство</i>					
Проблем	Мушкарци	Жене	Особе са инв.	Нови Сад	Приградска насеља
Финансије	83%	88%	80%	84%	88%
Недостатак слободног времена	42%	45%	36%	<u>46%</u>	39%
Недовољно инфо. о могућностима за путовање	<u>22%</u>	14%	24%	19%	16%
Непоседовање пасоша	<u>14%</u>	9%	4%	13%	10%
Дозвола родитеља	10%	<u>13%</u>	8%	10%	<u>15%</u>
Слабо познавање страних језика	8%	11%	16%	9%	10%
Несигурност због сналажења у иностранству	4%	7%	16%	6%	5%
<i>* испитаници/е су бирали/е два одговора од понуђених</i>					

Када су у питању путовања по нашој земљи, финансије су и даље на првом месту листе проблема, али са нижим процентом него када су у питању међународна путовања.

<i>Који од наведених проблема Вам је највећа препрека за више путовања по нашој земљи?</i>				
		Мушкарци	Жене	Особе са инв.
Финансије	75 %	73%	76%	68%
Недостатак слободног времена	54 %	51%	58%	56%
Недовољно информација о могућностима за путовање	35 %	40%	31%	48%
Дозвола родитеља	11 %	9%	13%	4%
<i>* испитаници/е су бирали/е два одговора од понуђених</i>				

Забележене су практично исте разлике између полова као и код међународних путовања.

Исто важи и за старосне категорије - слободно време с годинама постаје све већи проблем, а код најмлађих генерација не треба заборавити "проблем" родитеља.

<i>Који од наведених проблема Вам је највећа препрека за више путовања по нашој земљи?</i>					
Проблем	14-20 год.	21-25 год.	26-30 год.	Нови Сад	Приградска насеља
Финансије	67%	79%	79%	73%	79%
Недостатак слободног времена	49%	55%	61%	58%	47%
Недовољно инфо. о могућностима за путовање	36%	36%	33%	39%	29%
Дозвола родитеља	23%	4%	2%	9%	14%
<i>* испитаници/е су бирали/е два одговора од понуђених</i>					

Разлике према месту и радном статусу такође понављају закључке из међународних путовања.

<i>Који од наведених проблема Вам је највећа препрека за више путовања по нашој земљи? РАДНИ СТАТУС</i>				
Проблем	Ученици/е	Студенти/киње	Запослени/е	Незапослени/е
Финансије	64%	78%	77%	79%
Недостатак слободног времена	47%	58%	62%	40%
Недовољно инфо. о могућностима за путовање	35%	39%	31%	35%
Дозвола родитеља	30%	4%	4%	6%
<i>* испитаници/е су бирали/е два одговора од понуђених</i>				

3.4.9.2.1. Шта подразумевамо под појмом "Информисање младих"

У циљу развоја политика за младе, многе европске земље придале су велики значај повећавању учешћа младих људи и њихових организација у формулисању политике за младе и организовању и вођењу програма и услуга намењених младим људима. У овом процесу постало је индикативно да ефективног учешћа младих нема уколико они нису информисани о могућностима које су им доступне, на локалном, регионалном, националном, европском и светском нивоу. Неко ко је млада особа не може користити одређену услугу или учествовати у некој активности, ако не зна да она постоји. Укратко, млада особа не може да користи своја права и одговорности као грађанин/ка или корисник, као родитељ или возач, као запослена или незапослена особа ако није адекватно информисана.

Квалитетно информисање је основни предуслов за лични и друштвени развој младих, за развијање њихових пуних потенцијала као појединаца/ки и активних грађана/ки који доприносе развоју демократског друштва.

Информисање младих представља не само предуслов за активно учествовање у животу заједнице и утицање на њен развој већ и предуслов за побољшање општег квалитета живота младих људи.

Информисање младих се према Европској агенцији за информисање и саветовање младих може поделити на опште и специфично. „Опште“ информисање младих покрива све теме које интересују младе људе, и може да укључи спектар активности: информисање, саветовање, подршку, обуку и тренинге, умрежавање и упућивање на специјализоване сервисе. Са друге стране, специфично информисање односи се на информисање

младих у специфичној области деловања. Теме које овакав вид информисања често укључује су: каријерно и правно саветовање, информације о студијама и стипендијама, пословима и обукама, здрављу итд.

Ове активности могу пружати информативни центри за младе, или информативни сервиси за младе у другим структурама, или електронски и други медији.

3.4.9.2.2. Креирање политике, кључне надлежности и најзначајнији документи

Принципи на којима се заснива *Европска Повеља о информисању младих* (Усвојена у Братислави, Словачка, 19. новембра 2004. на петнаестој генералној скупштини Европске Агенције за информисање и саветовање младих - ERYICA) односе се на примену општег информисања младих у свим облицима. Они чине основу за минималне стандарде и критеријуме квалитета који треба да се успоставе у свакој земљи као елементи свеобухватног, кохерентног и координисаног приступа информисању младих, који је део омладинских политика. Према Европској повељи о информисању младих информације треба да буду пружене на начин који проширује изборе доступне младим људима и промовише њихову аутономију и оснаживање.

Значај информисања младих стратешки је препознат и стратешки одређен у документима на Европском нивоу: Универзалној декларацији о људским правима, у Конвенцији о правима детета, у Европској конвенцији за заштиту људских права и основних слобода, у препоруци бр. Р (90) 7 Савета Европе а која се тиче информација и саветовања младих људи у Европи.

У Резолуцији од 27. јуна 2002. године Савет Европе и представници држава чланица усвојили су отворен метод координације као нови оквир за сарадњу у омладинским политикама и одобрили четири тематска приоритета: партиципацију, информисање, волонтерске активности и веће разумевање и познавање младих. Године 2003. постављени су и основни заједнички циљеви у области информисања младих:

(i) побољшање приступа за младе информационим сервисима,

(ii) повећање обезбеђивања информација за младе,

(iii) повећање учешћа младих у омладинском информисању.

У документу Национална стратегија за младе Републике Србије изграђивање информисања младих на свим нивоима и у свим областима један је од 11 основних стратешких циљева у системском решавању положаја младих у Србији. Приликом креирања акционог плана Националне стратегије за младе тематска група информисање младих „образована је да би се и на овај начин уважио изузетан значај информисања младих и улоге средстава јавног информисања у установљавању и промовисању вредности једног друштва.“ (Акциони план за спровођење Националне стратегије за младе за период од 2009. до 2014. године) При томе информисање младих не изједначава се са медијским информисањем, већ се указује на велику важност медија у овом процесу.

У Акционом плану предвиђено је 7 специфичних циљева и 23 мере за њихово постизање. Предложене мере укључују актере у области информисања посебно у медијској сфери који треба да омогуће правовремено и утемељено информисање младих у свим областима њиховог живота.

Област мобилност и информисање младих издвојена је као посебна и у првом стратешком документу намењеном младима - Акционом плану Политике за младе у АП Војводини за период 2005 - 2008. године, тада једином документу који се директно односио на проблеме и потребе младих у Србији тачније Војводини.

У оквиру предложених 20 општих циљева у предлогу текста Акционог плана политике за младе за период од 2010. до 2014. године на нивоу Војводине три се баве информисањем младих. Наведени документи путем дефинисања циљева и мера јасно указују на потребу развоја структурираног система информисања младих на сва три нивоа - Европском, националном и покрајинском. Локални акциони план ослања се на постојећа документа у којима је дефинисана ова област и мере за њихово унапређење на свим наведеним нивоима.

Локални ниво

Према документу „Стратегија привредног развоја Града Новог Сада“ (*Донет од стране Скупштине Града Новог Сада на основу члана 24. тачка 5. Статута Града Новог Сада* (“Службени лист Града Новог Сада”, број 43/08), на XIX седници 27. новембра 2009. године) у оквиру стратешке визије развоја Града наведено је лидерство у информационим технологијама, што област информисања младих ставља у један од приоритета развоја Града Новог Сада. У оквиру овог документа области информисања и мобилности препознате су

као кључне и дефинисане у областима Ц и Д овог документа: „Развој савремених технологија и унапређење образовног система“ и „Унапређење туризма“.

Од докумената на нивоу Града Новог Сада којима се регулише област информисања, свакако је значајна Одлука о изменама и допунама одлуке о организовању Јавно комуналног предузећа “Информатика” од децембра 2008. године којом је регулисан рад овог предузећа. У првом члану Одлуке наведено је да је ово предузеће основано „У циљу развоја јединственог информационог система Града Новог Сада, стварање услова за техничко-технолошко јединство, ускоришћавање, одржавање информационог система и обезбеђење информација неопходних за ефикасно управљање и одлучивање у остваривање функција Града и интереса грађана, предузећа установа и других организација, изградње, одржавања и пружања услуга у области телекомуникационог система као и обављање послова обједињене обраде и наплате комунално-стамбених производа и услуга (...)“

С обзиром да је овом предузећу у надлежности развој јединственог информационог система Града Новог Сада оно укључује и систем информисања младих.

3.4.9.2.3. Информисање младих у Новом Саду

Према расположивим документима радна група за област информисање и мобилност младих утврдила је основне ресурсе којима располаже Град Нови Сад а који се односе на ову област. Ресурси су подељени на следеће категорије:

- медији – електронски (радио и телевизија), штампани и нови (Интернет)
- државни ресурси (институције, организације и удружења чији је оснивач Држава, Покрајина или Град)
- непрофитни ресурси (невладине организације, друштва, удружења и савези)
- ресурси пословног сектора.

Када су у питању ресурсне организације и информисање младих морамо напоменути да је значајно направити поделу и на оне ресурсе који *стварају информације* као и на оне који их *дистрибуирају*. То могу бити исте институције и организације али не морају.

Медији

Према подацима у документу “Стратегија привредног развоја Града Новог Сада” и Републичке радио дифузне агенције Град Нови Сад покрива укупно 11 националних телевизија и радио станица, 4 регионалне ТВ и радио станице, једна покрајинска и 7 локалних емitera. Покривеност обухвата не само Град већ и околна насељена места. Ширину електронских медија допуњава чињеница да је већини становника/ца Новог Сада доступна кабловска телевизија, те се медијска покривеност домаћинства шири и на неколико стотина електронских емitera.

Радио станица која има највећу слушаност на локалу је Радио 021. (Према истраживањима агенције “Strategic Marketing” новембра 2009. и агенције SCAN

децембра 2009.) Телевизијске станице националне фреквенције су много гледаније у односу на локалне телевизије. (Према истраживању о гледаности ТВ станица, спороведеном крајем октобра и почетком новембра 2009. године, на просечном дневном броју од 7.550 испитаника/ца, националне телевизије имају 77,5 одсто удела у укупном ТВ аудиторијуму, а локалне 6,6 одсто (GB Nielsen Media Research).

Штампани медији су са друге стране доступни у различитим форматима, нивоима и обимима а неколико ових медија су директно намењени младима. Једине бесплатне дневне новине „24 сата“ забележиле су рекордну читаност у 2010. години, када их је у просеку дневно читало 311.725 читалаца/тељло (Београд и Нови Сад). (Према истраживању агенције „Ipsos Strategic Marketing“.) Тираж ових новина за Нови Сад је 30.000 примерака, а према овом истраживању највише их читају управо млади.

Нови медији (Интернет) постају све значајнији, доступнији и према истраживањима он је најчешће коришћен медиј међу младима. (У Србији 52 одсто укупне популације повремено употребљава Интернет при чему је коришћење Интернета високо повезано са старашћу – више од 90% грађана/ки старих између 12-29 користе Интернет (истраживање агенције „Ipsos Strategic Marketing“).) Степен коришћења Интернет услуга умногоме зависи од нивоа развијености приступне инфраструктуре и технологије. Крајем 2009. године започет је пројекат развоја и увођења бежичног Интернета који је осмислила ЈКП „Информатика“. Бежичном мрежом су покривени Трг слободе и улице Змај Јовина, Модене, Дунавска и Католичка порта, затим Дунавски парк и улица Лазе Телчког. На тај начин младима и осталим становницима/ама Града Новог Сада омогућен је бољи и беспалатан приступ информацијама на Интернету чиме се степен могућности информисања значајно повећао.

На националном нивоу 50% популације корисника/ца Интернета и 76% младих који су одрасли уз дигиталне технологије (не само корисници Интернета) су активни на Facebook-у као најпопуларнијој социјалној мрежи. Према овом истраживању (према истраживању агенције „Ipsos Strategic Marketing“) више од половине Интернет корисника/ца старих 12-24 година тврде да је Интернет најважнији извор информација.

У оквиру радне групе информисање и мобилност посебно су се издвојиле социјалне мреже као основни извор информисаности. Истакнути су сајтови Инфостуд и Наруповисад као и сајтови појединачних институција и организација који су редовно ажурирани и пружају поуздане информације. Међутим, иако се често користи, Интернет не представља поуздан извор информација и не гарантује квалитет информација. Млади сем забавних садржаја не располажу јединственим извором информисања на нивоу Новог Сада.

На основу истраживања спроведеног за потребе анализе ресурса локалне заједнице (истраживање је спровела радна група за информисање и мобилност у процесу припреме овог документа) дошло се до података да су медији у Новом Саду веома заинтересовани за младе као циљну групу, а према њиховим речима најчешће их информишу о актуелним дешавањима и темама које се тичу образовања. Ипак, новосадским

медијима доминирају теме намењене популацији изнад 30 година старости. Иако често укључују мишљење родитеља и стручњака, кадрови који раде у медијима ретко су били на едукацијама везаним за подршку и/или рад са младима. Као значајну препреку у информисању младих представници/е медија виде старосну структуру запослених која у значајној мери одређује бављење темама младих. Сви испитани медији развили су сарадњу са омладинским организацијама али сматрају да ова сарадња може бити боља.

Државни ресурси

Центри за информисање

Информациони центри намењени младима у Новом Саду не постоје те се не може рећи да је заступљено пружање информација општег типа већ више специфичног у области деловања сваке институције. Као институције које пружају специфичне информације за младе, у оквиру радне групе информисање и мобилност младих препознати су институције приказане у табели бр. 1.

У оквиру сваке од области које покривају остале групе за израду Локалног акционог плана политике за младе Града Новог Сада наведене су институције које могу служити као центри за специфично информисање младих. На тај начин ова листа постаје много исцрпнија.

Надлежност	Институције - ресурси
Града	Градске управе, ЈКП "Информатика", ЈКП „Пут“, ЈКП „Тржница“, Градско саобраћајно предузеће, ТОНС, Културни Центар Новог Сада, домови здравља, Саветовалиште за младе, Библиотека Града Новог Сада, Градско зеленило, ЈП ГИЦ „Аполо“, ЈП Спортски и пословни центар „Војводина“, Новосадски отворени универзитет, Позориште младих, Новосадско позориште, Историјски архив Новог Сада, Музеј Града Новог Сада, Предшколска установа „Радосно детињство“, Културно - информативни центар "Младост" Футог, Културно - информативни центар Кисач
Покрајине	Покрајински секретаријати, Матица Српска, Завод за Културу Војводине, Покрајинска канцеларија за Европске послове, Покрајинска канцеларија за инклузију Рома, Покрајински омбудсман, Покрајински фондови
Национална надлежност	Железница Србије, Национална Служба за запошљавање, Универзитет у Новом Саду, средње школе, полицијске станице

Непрофитни ресурси

Омладинске, студентске и невладине организације и удружења

Организације, удружења и друштва, који су препознати као важни и креатори и дистрибутери информација, такође се не могу сврстати у даваоце општих информација већ управо оних специфичних. У ову категорију можемо сврстати све омладинске организације и организа-

ције које се баве младима без обзира да ли су фокусирани на неку конкретну област деловања или не. Највећи проблем у деловању ових организација који се тиче информисања младих представља недовољна умреженост организација. Једна од основних препрека приликом анализе ресурса ове категорије било је управо непостојање јединствене базе података о раду омладинских, студентских и невладиних организације и удружења на нивоу Града Новог Сада.

Приватни ресурси

Када је у питању област мобилност и информисање значајне ресурсе представљају туристичке агенције, школе језика и ЕХИТ. Поред њих, свакако би се издвојиле и остале профитне институције као што су приватне школе, галерије и остале институције и предузећа сличног типа. На основу анализе ресурса из ове категорије можемо закључити да они немају довољно подршке од стране јавности те се бенефити које они нуде у циљу бољег информисања или мобилности често осуђују. Институције из овог сектора сарађују са другим организацијама, али би желели да та сарадња буде боља.

3.4.9.2.6. Истраживање потреба и проблема младих у Новом Саду - приказ-

Област: мобилност и информисање младих

Информисање младих је тема која је заступљена у различитим деловима истраживања спроведеног ради утврђивања тренутног положаја младих у Новом Саду. Са једне стране јавља се у оквиру појединих области (култура, здравље, волонтеризам, запошљавање) док се са друге посматра као засебна област или општа категорија.

Генерални закључак овог истраживања јесте да се млади данас највише информишу путем Интернета - чак 83% испитаника/ца је навело Интернет као основно средство информисања. Поред усменог преношења информација, у домену медија предњачи ТВ, испред новина и радија.

Највећи корисници/е Интернета су студенти/киње. Проценат оних који слабије користе Интернет је већи у приградским насељима и на периферији Града, као и код дела узорка нижег материјалног статуса.

До којих информација млади тешко долазе?

Највише "жалби" у овом смислу је упућено на недостатак информација о запошљању: могућност за хонорарно запошљавање, конкурсе за посао (нарочито у јавним предузећима) и тражење посла.

Друге две класе информација односе се на погодности за младе, у смислу попушта, картица, стипендија и сл., и на погодности у вези са путовањима, првенствено у иностранству.

Поред недостатка информација из домена културних дешавања у граду, наведено је још шест група инфор-

мација у мањем проценту које се односе на специфичне области. Пажњу заслужује група која обухвата права грађана/ки и административне информације (права самохраних мајки, права радника/ца, права ОСИ...).

На основу ових података закључује се да млади желе да имају више информација које могу директно да искористе. На дну листе најинтересантнијих области се налазе теме које спадају у домен активизма и које се не могу директно "уновчити" (заштита животне средине, здравље, активизам).

Млађе генерације су у односу на "старије" више заинтересоване за могућности за путовања и боравак у иностранству, као и погодности за младе. Тражење запослења је најинтересантније младима у распону 21-25 година, а спортска дешавања млађима од 20.

Млади као извори информација

Поред тражења информација, интересантно је било видети на које начине млади преносе информације. Највећи број младих информације преноси на индивидуалном нивоу - усмено, путем "social networking" сајтова и директним е-маиловима. Информисање путем "масовнијих" канала је слабије заступљено (маилинг листе, сајтови, штампа).

Област: култура младих

Информације о културним догађајима млади најчешће добијају усменим путем (70%) и путем Интернета и телевизије (65%). Оваква слика се уклапа и у претходно наведене закључке у вези са информисањем. Забележено је да су код ученика/ца родитељи и школа значајни извори информација о културним догађајима. Такође, занимљиво је да са годинама расте број оних који се информишу путем радија, а Интернет губи на значају (код генерација старијих од 25 година).

Област: здравље младих

Велики проценат одговора на питање како би здравствене установе могле да се боље прилагоде младима односио се на активности циљаног информисања (14%) и едуковања младих путем трибина, радионица (14%) и сл.

Млади информације о здравственим темама најчешће сазнају у оквиру породице (62%) или путем медија (56%). Информисање у здравственим и образовним институцијама је мање заступљено.

Уочено је да код најмлађих генерација породица и школа имају значајну улогу у информисању. Након двадесете године ту улогу све више преузимају пријатељи и медији. Млади савете не траже у здравственим институцијама, јер их добијају на друге начине.

Како је информисање и едукација о здравственим темама један од идентификованих предлога за прилагођавање здравствених институција младима, треба видети и то које су теме младима најзначајније. Идентификоване су и занимљиве (очекиване) полне разлике - мушкарци су више заинтересовани за теме у вези са физичким активностима, а мање за развојно-психолошке проблеме.

Када се погледају старосне разлике, занимљиво је да су најмлађе генерације најмање заинтересоване за развојно-психолошке проблеме (који се најчешће везују за период развоја у којем се они налазе), а највише за наркоманију и болести зависности. Репродуктивно здравље и контрацепција су теме које највише интересују студенте/киње.

Када је у питању начин преношења савета, млади преферирају лични контакт у односу на медије. Радионице као метод рада су занимљивије женском делу млађе популације, док мушкарци преферирају "дискретније" канале комуникације (интернет, ТВ, телефон). Радионице су занимљивије млађим испитаницима/ама, и препоручује се као метод избора едукације младих. Пропагандни материјали су више прилагођени "старијим" генерацијама.

Област: волонтеризам младих

Лични контакти су најдоминантнији извор информисања (69%) у области волонтеризма. Међутим, када су у питању полне разлике жене "одскачу" у односу на друге подгрупе када је у питању информисање у образовним институцијама. Чак 70% њих информације о волонтирању добија преко школа и факултета док само 26% мушкараца користе образовне институције као изворе информација о волонтирању.

Корисна информација за регрутовање младих волонтера је да најмлађе генерације (испод 20 година) до информација најчешће долазе преко школа и факултета (56%).

Област: запошљавање младих

Информације о темама у вези са запошљавањем и законским регулативама у овој области млади најчешће сазнају путем личних контаката (75%), од пријатеља/ица и познаника/ца. Велики проценат њих је навео Интернет као средство информисања (64%).

Информисаност о темама у вези са правима радника/ца (слободна радна места, програми за запошљавање, едукације за тражење посла и сл.) су на средњем нивоу. Када се посматра само узорак запослених резултати су нешто позитивнији - половина њих сматра да је довољно, а петина веома информисано о правима радника/ца.

Основни закључци добијени путем фокус група

Према подацима добијеним путем квалитативне методе фокус група дошло се до закључка да су немотивисаност и неинформисаност главни узроци зашто се млади не активирају. Учесници/е су наводили да никада нису били у прилици да се прикључе некој организацији и да не знају како би то могли да учине. Млади не размишљају пуно о темама у вези са активизмом и немају формирано мишљење. Немају довољно информација, али ни мотивације да их самостално траже.

Како би се постигао максималан ефекат у виду активирања што већег броја младих, основни закључак који су дали млади је да је потребно активније нудити могућности за активирање, вршити боље и конкретније информисање, и на тај начин се приближити младима.

Једно потенцијално решење према предлозима младих јесте да се промоција активизма врши путем образовних институција.

Истраживање потреба и проблема младих у Новом Саду*

- комплетно - област Информисање младих

(* Више информација о самом истраживању - Анекс 1. Истраживање је рађено на случајном узорку младих, осим специфичних група код којих су анкетирани активни млади из ових групација)

Информисање младих је тема која је заступљена у различитим деловима извештаја, у вези са информисањем у оквиру појединих области (култура, здравство, волонтеризам...). На овом месту информисање је посматрано на уопштен начин, а детаљнији подаци о информисању у специфичним областима се могу наћи у оквиру одговарајућих одељака овог извештаја.

Извори информисања

Генерално посматрано, млади се данас највише информишу путем интернета - чак 83% испитаника/ца је навело интернет као основно средство информисања. Поред усменог преношења информација, у домену медија предњачи ТВ, испред новина и радија. Детаљни резултати се налазе у табели.

Из којих извора најчешће добијате информације о областима које Вас интересују?				
		Мушкарци	Жене	Особе са инв.
Интернет	83 %	80%	<u>87%</u>	88%
Пријатељи/це	68 %	70%	65%	76%
ТВ	50 %	52%	49%	44%
Новине	30 %	<u>33%</u>	27%	24%
Школа/факултет	19 %	16%	<u>23%</u>	16%
Родитељи	16 %	17%	16%	12%
Штампани промо материјали	14 %	11%	<u>16%</u>	12%
Радио	6 %	8%	5%	4%
Клуб/организација	5 %	6%	3%	<u>20%</u>

* испитаници/е су бирали/е три одговора од понуђених

У табелама су представљене разлике према полу, старосним категоријама и месту.

Из којих извора најчешће добијате информације о областима које Вас интересују?					
Извор информација	14-20 год.	21-25 год.	26-30 год.	Нови Сад	Приградска насеља
Интернет	83%	85%	82%	84%	81%
Пријатељи/це	67%	70%	64%	66%	<u>71%</u>
ТВ	54%	45%	52%	49%	53%
Новине	25%	29%	<u>38%</u>	27%	<u>35%</u>
Школа/факултет	<u>25%</u>	<u>22%</u>	8%	18%	23%
Родитељи	<u>26%</u>	12%	11%	<u>18%</u>	12%
Штампани промо материјали	6%	<u>16%</u>	<u>21%</u>	15%	10%
Радио	5%	6%	8%	5%	<u>10%</u>
Клуб/организација	5%	4%	5%	5%	3%
* испитаници/е су бирали/е три одговора од понуђених					

Колико је интернет значајно средство комуникације и информисања показује и доњи график. Близу три четвртине младих интернет користи свакодневно, а тек 3% пријављује да није никада користило интернет (првенствено због тога што немају приступ или нису заинтересовани за рачунаре).

Колико често користите интернет?	
Свакодневно	72 %
Повремено	18 %
Ретко	7 %
Никада	3 %
* испитаници/е су бирали/е један од понуђених одговора	

Највећи корисници интернета су студенти/киње. Проценат оних који слабије користе интернет је већи у приградским насељима и на периферији града, као и код дела узорка нижег материјалног статуса.

Колико често користите интернет? ПОДГРУПЕ ИСПИТАНИКА/ЦА				
	Никада	Ретко	Повремено	Свакодневно
Мушкарци	3 %	7 %	18 %	72 %
Жене	3 %	7 %	19 %	72 %
14 - 20 год.	3 %	5 %	20 %	71 %
21 - 25 год.	1 %	7 %	17 %	75 %
26 - 30 год.	4 %	10 %	16 %	70 %
Нови Сад	2 %	7 %	17 %	74 %
Приградска насеља	4 %	6 %	20 %	69 %
Ученици/е	3 %	5 %	25 %	67 %
Студенти/киње	0 %	2 %	11 %	87 %
Запослен/а	3 %	12 %	18 %	67 %
Незапослен/а	12 %	15 %	29 %	44 %
Особе са инвалидитетом	0 %	8 %	13 %	79 %

Области информација

До којих информација млади тешко долазе? Највише "жалби" у овом смислу је дошло на недостатак информација о запошљању: могућност за хонорарно запошљавање, конкурсе за посао (нарочито у јавним предузећима) и тражење посла.

Друге две класе информација су у одговорима испитаника/ца често навођене заједно, али су у циљу детаљније анализе раздвојене. Прва се односи на погодности за младе, у смислу попушта, картица, стипендија и сл., док се друга односи на погодности у вези са путовањима, првенствено у иностранство.

Поред недостатка информација из домена културних дешавања у граду, наведено је још шест група информација у мањем проценту које се односе на специфичне области.

Пажњу заслужује група која обухвата права грађана/ки и административне информације (права самохраних мајки, права радника/ца, права ОСИ...).

<i>Да ли до неких информација тешко долазите? Наведите које су то информације.</i>						
Област информација	Нови Сад	Приградска насеља	УКУПНО	14-20 год.	21-25 год.	26-30 год.
Запослење (хонорарни послови, слободна радна места, тражење посла)	12%	6%	9%	8%	8%	15%
Погодности за младе (попусти, картице, стипендије)	7%	5%	6%	10%	8%	1%
Могућности за путовања, боравак у иностранству	4%	3%	3%	4%	5%	3%
Културна дешавања	4%	3%	3%	4%	3%	7%
Информације у вези са школовањем и факултетом	2%	1%	1%	2%	3%	1%
Права грађана/ки и административне информације	2%	1%	1%	1%	2%	2%
Спортски догађаји	2%	1%	1%	2%	1%	2%
Здравље младих	1%	2%	1%	1%	1%	2%
Заштита животне средине	1%	1%	0.6%	1%	1%	1%
Активизам	1%	1%	0.6%	4%	0%	2%
<i>* испитаници/е су самостално наводили/е одговоре, који су накнадно сврстани у</i>						

Разлике између града и приградских насеља су минималне. Значајна разлика је забележена само када су у питању информације на тему запослења.

Анализа према старосним категоријама открива занимљиве разлике. Млади који имају више од 25 година се више жале на недостатак информација о запослењу и културним дешавањима. Погодности за младе највише недостају најмлађим генерацијама.

Наредна анализа се односи на то из којих области би млади волели да имају више информација. Резултати се у највећој мери поклапају са претходном анализом (проценти су овде знатно виши јер су испитаници/е заокруживали/е две од понуђених осам области, док су у претходном питању сами наводили одговоре).

На листи прва два места заузимају могућности за путовања и погодности за младе, јер су то области које су значајне за шири круг младих, за разлику од запослења, које је интересантно првенствено младима који су у потрази за послом.

<i>Из којих области бисте волели да имате више информација?</i>	
Могућности за путовања... у иностранству	41 %
Погодности за младе (попусти, картице...)	37 %
Тражење запослења	34 %
Спортска дешавања	24 %
Културна дешавања	19 %
Заштита животне средине	17 %
Здравље младих /П.А.С., контрацепција...)	12 %
Активизам (друштвено деловање...)	11 %
<i>* испитаници/е су бирали/е два одговора од понуђених</i>	

На основу прве две анализе је врло јасно да млади желе да имају више информација које могу директно да искористе. На дну листе најинтересантијих области се налазе теме које спадају у домен активизма и које се не могу директно "уновчити" (заштита животне средине, здравље, активизам).

У наставку следе табеле у којима су анализиране разлике између подгрупа испитаника/ца.

Добијене су разлике у интересовањима између мушкарца и жена. Мушкарци су много више заинтересовани за спортске теме, а жене за културу и заштиту животне средине.

Особе са инвалидитетом које су обухваћене узорком су изразито заинтересоване за теме у вези са активизмом.

Из којих области бисте волели да имате више информација? ПОЛ, ОСИ			
Област информација	Мушкарци	Жене	Особе са инв.
Могућности за путовања и боравак у иностранству	41%	41%	40%
Погодности за младе (попусти, картице, бесплатне услуге...)	34%	39%	28%
Тражење запослења	34%	34%	40%
Спортска дешавања	36%	13%	20%
Културна дешавања	16%	23%	32%
Заштита животне средине	13%	21%	4%
Здравље младих (психоактивне супстанце, контрацепција...)	13%	11%	8%
Активизам (друштвено деловање, стваралаштво, иницијативе...)	10%	12%	28%

* испитаници/е су бирали/е два одговора од понуђених

Млађе генерације су у односу на "старије" више заинтересоване за могућности за путовања и боравак у иностранству, као и погодности за младе. Тражење запослења је најинтересантније младима у распону 21-25 година, а спортска дешавања млађима од 20.

Из којих области бисте волели да имате више информација?					
Област информација	14-20 год.	21-25 год.	26-30 год.	Нови Сад	Приградска насеља
Могућности за путовања и боравак у иностранству	40%	47%	35%	44%	36%
Погодности за младе (попусти, картице, бесплатне услуге...)	38%	39%	30%	32%	46%
Тражење запослења	26%	42%	37%	35%	34%
Спортска дешавања	37%	17%	18%	25%	23%
Културна дешавања	22%	14%	23%	22%	14%
Заштита животне средине	13%	15%	25%	17%	18%
Здравље младих (психоактивне супстанце, контрацепција...)	11%	10%	17%	11%	14%
Активизам (друштвено деловање, стваралаштво, иницијативе...)	11%	11%	12%	11%	11%

* испитаници/е су бирали/е два одговора од понуђених

У табели се могу видети разлике између младих у граду и приградским насељима.

Млади као извори информација

Поред тражења информација, интересно је видети на које начине млади преносе информације. Највећи број младих информације преноси на индивидуалном нивоу - усмено, путем тзв. виртуелних социјалних мрежа, директним е-маиловима. Информисање путем "масовнијих" канала је слабије заступљено (маилинг листе, сајтови, штампа). Детаљни резултати се налазе у доњој табели.

На који начин Ви прослеђујете информације?					
Област информација		Ученици/е	Студент/киње	Запослени/е	Незапослени/е
Усмено пријатељима/цама	93 %	<u>90%</u>	<u>96%</u>	63%	<u>92%</u>
Путем Facebook-а, Twitera, MySpace-а	55 %	<u>69%</u>	<u>61%</u>	27%	38%
Е-маилом пријатељима/цама	32 %	18%	<u>42%</u>	22%	23%
Е-маилом на маиллинг листе	5 %	1%	<u>6%</u>	4%	<u>6%</u>
Постављам информације на сајтове	3 %	7%	2%	0%	8%
Пишем вести за новине/часописе	1 %	2%	0%	0%	4%
* испитаници/е су заокруживали/е све одговоре који се односе на њих					

Можемо видети да студенти/киње представљају врло добре изворе информација, с обзиром да предњаче у односу на друге подгрупе у већини категорија. Ученици/е у највећој мери користе “социјалне мреже”, и овај начин информисања свакако треба користити када су у питању најмлађе генерације. Запослена популација заостаје за осталим подгрупама када је у питању преношење информација.

Поређење према старосним категоријама понавља налазе из претходне анализе. Најважнији је свакако да са годинама опада заинтересованост за Facebook и сличне сајтове.

На који начин Ви прослеђујете информације? СТАРОСТ			
Област информација	14-20 год.	21-25 год.	26-30 год.
Усмено пријатељима/цама	90%	95%	95%
Путем Facebook-а, Twitera, MySpace-а	<u>70%</u>	<u>53%</u>	<u>39%</u>
Е-маилом пријатељима/цама	<u>22%</u>	<u>41%</u>	<u>34%</u>
Е-маилом на маиллинг листе	2%	5%	7%
Постављам информације на сајтове	2%	5%	3%
Пишем вести за новине/часописе	1%	1%	0%
* испитаници/е су заокруживали/е све одговоре који се односе на њих			

Разлике међу половима и град/приградска насеља су минималне.

На који начин Ви прослеђујете информације?					
Област информација	Мушкарци	Жене	Особе са инв.	Нови Сад	Приградска насеља
Усмено пријатељима/цама	92%	94%	96%	94%	92%
Путем Facebook-а, Twitera, MySpace-а	53%	58%	72%	52%	<u>62%</u>
Е-маилом пријатељима/цама	<u>35%</u>	28%	40%	32%	31%
Е-маилом на маиллинг листе	6%	3%	12%	5%	3%
Постављам информације на сајтове	4%	2%	0%	4%	3%
Пишем вести за новине/часописе	0%	2%	20%	1%	1%
* испитаници/е су заокруживали/е све одговоре који се односе на њих					

3.4.10. Заштита животне средине и одрживи развој

3.4.10.1. Шта подразумевамо под појмом “Заштита животне средине и одрживи развој”

Млади су будућност друштва и планете.

“... Млади имају интерес и обавезу да се баве проблемима животне средине и одрживог развоја, јер морају да живе са последицама онога што су им оставиле претходне генерације и морају мислити о генерацијама које долазе.” (Национална стратегија за младе Републике Србије)

Заштита животне средине подразумева активности и планове који имају за циљ очување природних ресурса, оджање тренутног стања у животној средини и где год је то могуће унапређење стања животне средине.

Одрживи развој представља тежњу да се створи бољи свет равнотежом социјалних, економских и фактора заштите животне средине. Хармоничан однос екологије и привреде услов је да се природно богатство наше планете сачува и за будуће генерације. (Стратегија одрживог развоја Републике Србије)

Област заштите животне средине и одрживог развоја у контексту Локалног акционог плана политике за младе у граду Новом Саду обухвата следеће аспекте:

1. Управљање отпадом/рециклажа

Правилно управљање отпадом и промоција рециклаже области су у којима млади могу много да допринесу и потребно је интензивно радити са младима и подржавати активности младих у овим областима.

2. Заштита природе и екосистема

Боравак у природи благородно делује на младе, очување екосистема и заштита природе позитивно утиче на развој младих и њихов позитиван однос према природним богатствима, флори и фауни.

3. Рационална употреба природних ресурса - материје и енергије

Неговање културе рационалне употребе природних ресурса омогућиће да ти ресурси буду доступни и будућим генерацијама, као и развој свести о потреби одрживог развоја код младих.

4. Утицај фактора животне средине на здравље младих

Загађење и загађујуће материје негативно утичу на здравље не само младих него и целокупне популације, зато је неопходно радити на пројектима и програмима који доприносе смањењу загађења и повећања информисаности младих о загађујућим материјама и њиховој распрострањености у животној средини.

5. Урбана екологија и млади

Све већи број младих проводи већину свог времена и живота у урбаним срединама, које услед својих специфичности делују на младе. Недостатак зелених површина и простора у коме млади могу да проводе квалитетно своје слободно време а да не изгубе контакт са природом један су од проблема са којима се суочавају млади на територији Града Новог Сада.

3.4.10.2. Креирање политике, кључне надлежности и најзначајнији документи

Политике заштите животне средине и одрживог развоја које за циљну групу имају младе, креирају надлежне институције на свим нивоима, од међународног до локалног, уз мање или веће партнерство са осталим друштвеним актерима. Спровођењу политика и планова у области заштите животне средине и одрживог развоја у великој мери доприносе и организације цивилног друштва.

Како заштита животне средине и одрживи развој подразумевају интегрални и мултидисциплинарни приступ, у приказу надлежних институција биће на овом месту поменуте само оне које имају најпрепознатљивији утицај, иако је листа веома широка.

На међународном нивоу:

United Nations Environment Programme – UNEP
www.unep.org

Европска агенција за заштиту животне средине
www.eea.eu.int

На нивоу Републике Србије:

Влада Републике Србије - Национална стратегија одрживог развоја www.odrzivi-razvoj.gov.rs

Министарство животне средине и просторног планирања

У Сектору за заштиту природних ресурса обављају се послови који се односе на: учешће у изради стратешких докумената, планова и програма; учешће у припреми стручних основа за израду прописа из делокруга рада Сектора; имплементацију међународних конвенција, споразума, закона и других прописа везаних за заштиту природних ресурса, ваздуха, воде, земљишта; заштиту природе, геолошка истраживања, рибарство, заштиту животне средине у другим секторима; заштиту и очување природе и биодиверзитета и праћење употребе средстава у заштити екосистема; заштиту, очување, унапређење и управљање заштићеним природним добрима (резервати природе, национални паркови, споменици природе и друга заштићена природна добра); заштиту, унапређење и одрживо коришћење риболовне фауне (ихтиофауне); заштиту ваздуха; заштиту вода; заштиту земљишта; израду програма истражних радова у области основних геолошких истраживања која се односе на одрживо коришћење ресурса, а за подземне воде и детаљних истражних радова; предлагање пројеката; обављање и других послова из делокруга рада Сектора.

Министарство омладине и спорта - Национална стратегија за младе www.mos.gov.rs

На нивоу Аутономне Покрајине Војводине:

Покрајински секретаријат за заштиту животне средине и одрживи развој - У свом саставу има: сектор за мониторинг и информациони систем животне средине; сектор за заштиту и унапређење природних добара и биолошке разноврсности; сектор за чистију производњу, обновљиве изворе енергије и одрживи развој; сектор за инспекцијске послове; сектор за економско-правне послове, међурегионалну сарадњу и односе са јавношћу (www.eko.vojvodina.gov.rs).

Покрајински секретаријат за спорт и омладину - Кроз имплементацију Акционог плана политике за младе брине и о области заштите животне средине и одрживог развоја (www.sio.vojvodina.gov.rs).

На нивоу Града Новог Сада:

Градска управа за заштиту животне средине - У Градској управи за заштиту животне средине обављају се послови који се односе на: припрему, доношење и реализацију програма и планова заштите животне средине; припрему предлога за утврђивање висине посебне накнаде за заштиту и унапређење животне средине; континуирану контролу и систематско праћење стања животне средине (мониторинг), путем овлашћених стручних организација; информисање и објављивање података о стању и квалитету животне средине; заштиту природе и заштићена природна добра применом домаћих и међународних прописа и стандарда; припрему и доношење аката о заштити одређених природних добара; спровођење поступка процене утицаја пројеката на животну средину, у складу са законом, одлучивање о потреби процене утицаја, одређивање обима и садржаја студије

о процени утицаја и одлучивање о давању сагласности на студије о процени утицаја; учешће у поступку стратешке процене утицаја на животну средину и давање сагласности на извештај о стратешкој процени; издавање услова за обезбеђивање мера заштите животне средине, на захтев органа надлежног за припрему и доношење просторног и урбанистичког плана; издавање привременог одобрења за рад и издавање дозволе за рад у погледу испуњености услова заштите ваздуха од загађивања; издавање дозвола за обављање делатности промета и дозволе за коришћење нарочито опасних хемикалија; давање сагласности на планове управљања заштићеним подручјем, годишње пограме управљања и правилнике о унутрашњем реду и чуварској служби; издавање дозвола, одобрења и других аката у складу са Законом о управљању отпадом, вођење евиденције и достављање података министарству; давање мишљења министарству или надлежном органу аутономне покрајине у поступку када ови органи издају дозволу у складу са Законом о управљању отпадом; припрему локалног акционог плана заштите од буке у животној средини, обезбеђивање услова и старање о његовом спровођењу; предлагање, организовање и спровођење превентивних и санационих мера заштите животне средине, у складу са законом, другим прописима и актима Скупштине Града, Градоначелника и Градског већа; образовне активности и јачање свести о потреби заштите животне средине. Градска управа координира, подстиче, помаже и учествује у реализацији програма, пројеката и акција које реализују научне и стручне установе, јавна комунална и друга јавна предузећа, организације, институције и друга правна и физичка лица у Граду, а у циљу јачања свести о потреби заштите животне средине (www.environovisad.org.rs).

3.4.10.3. Заштита животне средине и одрживи развој у Новом Саду

У оквиру рада на анализи ресурса, радна група “Заштита животне средине и одрживи развој” одржала је састанак са актерима локалне заједнице, а припремила је и упитник, ради што потпунијег увида у услуге и програме који су младима на располагању у граду. Овим путем дошло се до следећих података:

ЈКП “Градско зеленило” - ЈКП “Градско зеленило” задужено је за бригу о зеленим површинама на територији Града Новог Сада и управља дунавским купалиштем „Штранд“. Самостално али и у сарадњи са организацијама цивилног друштва организује многобројне манифестације и кампање посвећене очувању зеленила и природе, као и развоју свести о очувању животне средине код младих. Ово предузеће реализује и неколико пројеката намењених младима: “Дрво живота”, “Ја волим Каменички парк, а ти?”, Европски дан паркова.

ЈКП “Чистоћа” - ЈКП “Чистоћа” задужено је за прикупљање и депоновање комуналног отпада на територији Града Новог Сада. Самостално и у партнерству са организацијама и институцијама спроводи повремено едукативно-информативне активности посвећене адекватном одлагању комуналног отпада и рециклажи. Пројекти намењени младима које ЈКП “Чистоћа” успешно реализује су: Еко час за чист Нови Сад, Такмичење у

сакупљању старе хартије, Еко радионице, Отворени дан - посета студената/киња градској депонији.

ЈКП “Паркинг сервис” - ЈКП “Паркинг сервис” управља и уређује паркинг просторе на територији Града Новог Сада. У оквиру својих активности ради на промоцији бициклизма међу младима.

Завод за заштиту споменика културе Града Новог Сада - Задужен је за очување споменика културе на територији Града Новог Сада и као такав поседује капацитете да се укључи у пројекте који се тичу одрживог развоја и грађевинског наслеђа.

Поред ових предузећа и институција, потенцијал и ресурсе за укључивање младих у програме и активности у области заштите животне средине и одрживог развоја поседују и многе средње школе, покрајинске и републичке институције. Оне које су се активно укључиле у прецес израде Локалног акционог плана политике за младе Града Новог Сада и изразиле спремност да своје ресурсе ставе на располагање младима и њиховим програмима су:

Покрајински завод за заштиту природе

Институт за јавно здравље Војводине

Гимназија “Исидора Секулић”

Средња школа “Светозар Милетић”.

Осим институција које се баве појединим областима заштите животне средине у домену својих редовних активности, на територији Града Новог Сада делују многобројне организације цивилног друштва које воде млади или спроводе програме за младе. У овом делу набројане су само оне које су се активно укључиле у процес израде акционог плана политике за младе у Граду Новом Саду: “Инжењери заштите животне средине”, “Покрет горана Новог Сада”, “Друштво за заштиту и проучавање птица Војводине”, Научно истраживачко друштво студената биологије “Јосиф Панчић”, Заједница организација студената екологије и заштите животне средине - ЗОСЕКИЗА, “Омладински еколошки клуб”.

3.4.10.4. Најважнији документи

Акти којима се регулише област животне средине и одрживог развоја:

Национална стратегија одрживог развоја

Национална стратегија за младе

Закони:

“Закон о управљању отпадом” (“Сл. гласник Р.С.”, број 36/09)

“Закон о амбалажи и амбалажном отпаду” (“Сл. гласник Р.С.”, број 36/09)

“Закон о заштити ваздуха” (“Сл. гласник Р.С.”, број 36/09)

“Закон о хемикалијама” (“Сл. гласник Р.С.”, број 36/09)

“Закон о бицидним производима” (“Сл. гласник Р.С.”, број 36/09)

“Закон о заштити животне средине” (“Сл. гласник Р.С.”, број 36/09)

“Закон о процени утицаја на животну средину” (“Сл. гласник Р.С.”, број 36/09)

“Закон о заштити природе” (“Сл. гласник Р.С.”, број 36/09)

“Закон о заштити од јонизујућег зрачења и о нуклеарној сигурности” (“Сл. гласник Р.С.”, број 36/09)

“Закон о заштити од нејонизујућих зрачења” (“Сл. гласник Р.С.”, број 36/09)

“Закон о забрани развоја, производње, складиштења и употребе хемијског оружја и његовом уништавању” (“Сл. гласник Р.С.”, број 36/09)

“Закон о заштити од буке у животној средини” (“Сл. гласник Р.С.”, број 36/09)

“Закон о заштити и одрживом коришћењу рибљих ресурса” (“Сл. гласник Р.С.”, број 36/09)

“Закон о потврђивању Амандмана на Анекс Б Кјото протокола уз Оквирну конвенцију Уједињених нација о промени климе” (“Сл. гласник Р.С. - Међународни уговори”, број 38/09)

“Ротердамска конвенција о поступку давања сагласности на основу претходног обавештења за одређене

опасне хемикалије и пестициде у међународној трговини” (“Сл. гласник Р.С. - Међународни уговори”, број 38/09)

“Конвенција о доступности информација, учешћу јавности у доношењу одлука и праву на правну заштиту у питањима животне средине (Архуска конвенција)” (“Сл. гласник Р.С. - Међународни уговори”, број 38/09)

3.4.10.5. Истраживање потреба и проблема младих*

(* Више информација о самом истраживању - Анекс 1. Истраживање је рађено на случајном узорку младих, осим специфичних група код којих су анкетирани активни млади из ових групација)

Питања из овог одељка започињу темом одрживог развоја. Истраживање је показало да је тек 18% младих Новосађана/ки упознато са овим термином. Најслабија информисаност је међу најмлађим генерацијама и код мештана/ки приградских насеља.

Да ли знате шта подразумева термин “одрживи развој”?		
	Да	Не
Укупно	20 %	82 %
Мушкарци	30 %	80 %
Жене	9 %	92 %
14 - 20 год.	9 %	91 %
21 - 25 год.	21 %	79 %
26 - 30 год.	28 %	72 %
Нови Сад	22 %	78 %
Приградска насеља	12 %	88 %

Када се од испитаника/ца који изјављују да знају шта је “одрживи развој” затражи дефиниција термина, уочава се да је схватање ове теме најчешће непотпуно. Дефиниције које је понудило 9 % испитаника/ца најчешће обухватају само један аспект одрживог развоја.

Дефиниција термина “одрживи развој” од стране испитаника/ца	
Одговор	%
Склад/баланс између развоја привреде и природе	7%
Очување планете за будуће генерације, рационално коришћење природних ресурса	4%
Заштита животне средине, борба против загађења	3%
Стално одржавање привредног развоја	2%
Апстрактне, нејасне дефиниције	2%
* испитаници/е су самостално наводили/е одговоре, који су накнадно сврстани у категорије	

Недовољна информисаност младих из ове области се може видети и из наредног графика. Тек 13% младих сматра да је довољно или веома информисано из ових области. С обзиром да се овде ради о самопроцени (а не “питању знања” као у претходном случају), нису забележене разлике између подгрупа. Тако долазимо до закључка да групе које су мање информисане нису тога свесне у довољној мери.

<i>У којој мери сте информисани о активностима које се на овом пољу спроводе у Новом Саду?</i>				
	Ни мало	Недовољно	Довољно	Веома информисан/а
Укупно	33 %	55 %	11 %	2 %
Мушкарци	35 %	50 %	13 %	2 %
Жене	31 %	60 %	8 %	1 %
14 - 20 год.	34 %	53 %	10 %	3 %
21 - 25 год.	31 %	58 %	10 %	1 %
26 - 30 год.	33 %	55 %	12 %	0 %
Нови Сад	31 %	56 %	12 %	1 %
Приградска насеља	37 %	52 %	8 %	3 %

Чак трећина младих није успела да наведе ни једну организацију или институцију која се бави овим питањима. Најчешће су навођена јавна комунална предузећа, "Градско зеленило" и "Чистоћа", и једна НВО - "Покрет горана".

<i>Које организације/институције у Новом Саду се баве овим питањима?</i>	
Организације	%
Градско зеленило	17%
Градска чистоћа	13%
Покрет горана, Млади горани	10%
Факултет техничких наука	1%
Завод за заштиту животне средине	1%
Покрет зелених	1%
Национални парк Фрушка Гора	1%
Волонтерски центар Војводине	1%
Институт за јавно здравље Војводине	1%
<i>* испитаници/е су самостално наводили/е одговоре, који су накнадно сврстани у категорије</i>	

Шта млади виде као највећи проблем из области заштите животне средине у Новом Саду? Скоро четвртина одговора се односи на немаран однос од стране грађана/ки, у смислу бахатог и неодговорног односа према околини и бацању смећа.

Преостали одговори су слични, али су разврстани у специфичније категорије како се не би изгубила детаљност анализе. Те категорије се односе углавном на загађеност: смеће, депоније, загађеност, саобраћај, недостатак канти, индустрија, бука и сл.

Треба скренути пажњу и на проблеме који не спадају у домен загађења: недостатак зелених површина, слабу рециклажу, као и системске проблеме (који се односе на лош рад надлежних институција, лоше законе и њихово недоследно спровођење).

<i>Према Вашем мишљењу, који је највећи проблем из области заштите животне средине у Новом Саду?</i>	
Проблем	%
Несавесност грађана/ки, немарност	23%
(Дивље) депоније, одлагање отпада	14%
Смеће	11%
Недостатак зелених површина	10%
Загађеност вода, Дунава	9%
Генерална загађеност, нечистоћа	8%
Загађеност ваздуха	7%
Саобраћај	6%
Недостатак канти и контејнера за смеће	6%
Системски проблеми (институције, организације, закони)	6%
Индустрија, фабрике	4%
Слаба рециклажа	3%
Бука	1%
Канализација	1%
<i>* испитаници/е су самостално наводили/е одговоре, који су накнадно сврстани у категорије</i>	

Иако су испитаници/е били/е врло продуктивни када се ради о навођењу проблема у области заштите животне средине, већина њих је спремна само на пасиван ангажман (потписивањем петиција и сл.). Забрињавајуће делује да је најмања спремност за ангажман забележена код најмлађих генерација.

<i>Да ли бисте желели да се укључите у активности усмерене ка заштити животне средине?</i>			
	Не	Да, пасивно	Да, активно учествујем
Укупно	18 %	60 %	22 %
Мушкарци	21 %	60 %	19 %
Жене	16 %	60 %	24 %
14 - 20 год.	23 %	54 %	23 %
21 - 25 год.	16 %	61 %	23 %
26 - 30 год.	16 %	65 %	19 %
Нови Сад	17 %	61 %	22 %
Приградска насеља	21 %	57 %	21 %
<i>* испитаници/е су бирали/е један од понуђених одговора</i>			

Испитаници/е који су навели да би желели да се ангажују по овом питању (пасивно или активно) су имали прилику и да међу понуђеним областима одаберу оне које су им најинтересантније. Као најинтересантнија област је идентификована заштита природе, и треба имати у виду да је ово област која би могла активирати највећи број младих. Теме које су више системског, односно мање конкретног, карактера су се показале као најмање привлачне (урбана екологија, одрживи развој).

<i>У којој од понуђених области бисте се активирали? ПОЛ</i>			
Област	Мушкарци	Жене	УКУПНО
Заштита природе	67%	72%	70%
Животна средина и здравље младих	<u>48%</u>	<u>55%</u>	52%
Управљање отпадом (превенција настанка отпада, рециклажа)	34%	38%	36%
Енергетска ефикасност (рационална употреба енергената)	<u>27%</u>	<u>11%</u>	19%
Урбана екологија (поремећаји природних процеса у урб. насељима)	15%	15%	15%
Промоција одрживог развоја	8%	10%	9%
<i>* испитаници/е су бирали/е два од понуђених одговора</i>			

Из доње табеле се види да су за област заштите природе највише заинтересовани/е млађи испитаници/е.

<i>У којој од понуђених области бисте се активирали?</i>					
Област	14-20 год.	21-25 год.	26-30 год.	Нови Сад	Приградска насеља
Заштита природе	<u>73%</u>	<u>75%</u>	58%	70%	69%
Енергетска ефикасност (рационална употреба енергената)	11%	22%	26%	21%	15%
Управљање отпадом (превенција настанка отпада, рециклажа)	29%	32%	<u>48%</u>	33%	42%
Урбана екологија (поремећаји природних процеса у урб. насељима)	18%	12%	15%	15%	14%
Животна средина и здравље младих	<u>59%</u>	<u>51%</u>	43%	51%	52%
Промоција одрживог развоја	9%	8%	10%	9%	9%
<i>* испитаници/е су бирали/е два од понуђених одговора</i>					

Што се тиче мишљења о томе колико је велик утицај младих на очување природних ресурса, добијена је претежно оптимистична слика. Највећи оптимизам је забележен на "студентској" популацији (21-25 година старости).

<i>Према Вашем мишљењу, какав утицај активно укључивање младих у заштиту животне може имати на очување природних ресурса?</i>				
	Никакав	Мали	Значајан	Пресудан
Укупно	3 %	20 %	65 %	12 %
Мушкарци	4 %	23 %	61 %	12 %
Жене	2 %	16 %	70 %	12 %
14 - 20 год.	3 %	22 %	63 %	13 %
21 - 25 год.	2 %	18 %	65 %	15 %
26 - 30 год.	5 %	18 %	70 %	7 %
Нови Сад	3 %	20 %	66 %	11 %
Приградска насеља	3 %	19 %	65 %	13 %

3.4.11. Социјална политика према младима

3.4.11.1. Шта подразумевамо под појмом “Социјална политика према младима”

Социјална политика је широка и разнолика област јавне политике чији је основни циљ да обезбеди економски одржив, а истовремено социјално прихватљив ниво заштите од разних видова друштвених и индивидуалних штетних ефеката на све чланове/це друштва и да на тај начин промовише једнакост, друштвену кохезију и укључивање. Под „недискриминативним карактером“ подразумева се да свака успешна социјална политика има по природи ствари одређени карактер позитивне дискриминације, као и да је фокусирана на онај део становништва који је заиста погођен и који се налази у стању неке социјалне потребе.

Посматрајући младе као групу, видимо да она није хомогена и да у њој постоје многе подгрупе младих које, иако су пред законом све исте, не остварују једнака права као и остали. Приликом анализе стања, потребно је препознати неједнаке животне шансе појединих група младих и могуће ризике социјалне искључености.

У друштву постоје разлике које доводе до неједнаког положаја, као што су регионални положај, живот у селу или граду, припадање одређеној националној заједници итд. Управо овим групама младих треба помоћи стварањем услова за остваривање њихових права и развијање у складу са својим могућностима, аспирацијама, жељама. Постоје различите осетљиве групе младих, при чему се овиме мисли на све групе младих који су онемогућени да остварују своја права, као што су млади са инвалидитетом, млади Роми и Ромкиње итд.

У друштву је приметан и редукционизам као приступ - мисли се на то да је највећи део циљне групе младих групација која није “нигде”: нису у организацијама, нису нека посебна или маргинализована група; на семинарима и програмима стално се “врте” исти млади људи; недостаје од стране институција први корак ка младима.

На основу анализе стања у граду Новом Саду, посебно је важно стићи до следећих група младих: млади који се баве сексуалним радом, млади са инвалидитетом, млади из дисфункционалних породица, млади корисници/е психоактивних супстанци, млади који трпе или врше насиље или живе у ситуацији насиља, тален-

товани млади, млади који живе у сиромаштву, млади Роми и Ромкиње, млади ЛГБТ, млади који су силом укључени у привређивање, млади који живе у приградским насељима.

3.4.11.2. Креирање политике и кључне надлежности

Социјалну политику креирају надлежне институције на националном, покрајинском и локалном нивоу.

Национални ниво

На националном нивоу, надлежно министарство за област социјалне политике је Министарство рада и социјалне политике.

Према члану 19. Закона о министарствима („Службени гласник РС”, број 65/08), Министарство рада и социјалне политике обавља, између осталог, послове државне управе који се односе на: антидискриминациону политику; систем социјалне заштите; систем породичноправне заштите; брак; равноправност полова; популациону политику; планирање породице, породицу и децу; остваривање права и интеграцију избеглих и расељених лица, повратника по основу споразума о реадмисији, ромског становништва и других социјално угрожених група; систем пензијског и инвалидског осигурања; учествовање у припреми, закључивању и примени међународних уговора о социјалном осигурању; борацко-инвалидску заштиту, као и друге послове одређене законом.

У саставу министарства рада и социјалне политике раде: Управа за родну равноправност; Управа за безбедност и здравље на раду; Инспекторат за рад.

Сектор за бригу о породици и социјалну заштиту обавља послове који се односе на припрему нацрта закона и других прописа из области социјалне заштите, породично-правне заштите, финансијску подршку породици са децом и психолошку делатност; израду националне стратегије социјалне заштите, примену и праћење, надзор над законитошћу рада установа и других правних лица које обављају делатност социјалне заштите и инспекцијски надзор, као и надзор над стручним радом установа и других правних и физичких лица која обављају делатност, односно послове социјалне заштите.

Активности Сектора усмерене су на увођење система квалитета у систем социјалне заштите (што подразумева дефинисање стандарда услуга те развој програма акредитације услуга и лиценцирања пружалаца); унапређење система контроле и унапређење услуга на локалном нивоу.

Покрајински ниво

На покрајинском нивоу, надлежан секретаријат за област социјалне политике је Покрајински секретаријат за социјалну политику и демографију. У сектору за социјалну политику обављају се, између осталог, следећи послови: праћење и проучавање стања у области социјалне заштите, породично правне заштите, пензијског и инвалидског осигурања и зарада, праћење ефеката мера економске политике у односу на материјални положај, пензионера и социјално необезбеђених лица; праћење примене закона и других прописа у области социјалне заштите, породично правне заштите, пензијског и инвалидског осигурања и припремање предлога за измене и допуне прописа односно, предлагање и предузимање других мера; припремање аналитичких и других материјала из области социјалне заштите, породично правне заштите, пензијског и инвалидског осигурања за потребе Владе и Скупштине АП Војводине. сарадња са надлежним органима Републике Србије и другим органима и институцијама која се баве пословима социјалне заштите, породично правне заштите, пензијског и инвалидског осигурања; припремање и предлагање аката који утврђују друга права у области социјалне заштите, већи обим права од права утврђених законом, и дозвољенији услови за њихово остваривање, као и други облици социјалне заштите, у складу са материјалним могућностима буџета аутономне покрајине; припремање програма унапређења социјалне заштите у АП Војводини; праћење и обједињавање рада невладиних организација које делују на територији Покрајине, а својим радом утичу на побољшање материјалног и финансијског стања грађана и институција у областима које прати овај Покрајински секретаријат; учествовање у припреми програма активности и мера за обезбеђивање социјалног и другог статуса избеглих, прогнаних и расељених лица; врши друге послове за потребе рада Владе и Скупштине АП Војводине.

Локални ниво

На локалном нивоу, надлежна Управа је Градска управа за социјалну и дечију заштиту. У Градској управи обављају се послови који се односе на: доношење програма унапређења социјалне заштите у Граду и старање о његовом спровођењу; праћење и планирање развоја делатности и обезбеђивање средстава за задовољавање потреба у области социјалне и дечије заштите; обезбеђивање права на помоћ у кући, дневни боравак, привремени смештај у прихватилиште и прихватну станицу, једнократну помоћ, опрему корисника за смештај у установу социјалне заштите или другу породицу, услуге социјалног рада и других права и посебних облика социјалне заштите утврђених одлуком Града; утврђивање критеријума и мерила за остваривање права корисника и учешће корисника и њихових сродника обавезних на издржавање, у трошковима помоћи у кући, дневног боравак и услуга социјалног рада које ни-

су у функцији превентиве и остваривања права утврђених законом; праћење и координацију рада инвалидских и социјално-хуманитарних организација и удружења грађана у области социјалне заштите, и праћење реализације програма и пројеката организација и удружења грађана за које се средства обезбеђују у буџету Града; праћење и планирање развоја делатности и обезбеђивање средстава за задовољавање потреба у области социјалне и дечије заштите; и праћење стања и потреба социјално угрожених лица, лица са посебним потребама и других лица којима је потребна организована помоћ за савладавање социјалних и животних тешкоћа и предлагање мера у циљу њихове заштите, рехабилитације и социјализације.

Градска управа за социјалну и дечију заштиту обавља послове који су, по важећим прописима за ове области у надлежности Града, као и послове државне управе које је Република поверила Граду. Тако се у Управи за додаток на децу обављају поверени послови државне управе у вези са утврђивањем права на дечији додаток, родитељски додаток и накнаду зарада за време породилског одсуства, одсуства са рада ради неге детета и одсуство са рада ради посебне неге детета, а у Управи за борачко-инвалидску заштиту послови из ове области, док се у Одсеку за избегла, прогнана и расељена лица обављају како поверени, тако и стручни и организациони послови у вези са збрињавањем избеглих, прогнаних и расељених лица.

Градска управа за социјалну и дечију заштиту обавља и стручне, административне и техничке послове за потребе радних тела Градоначелника и Градског већа Града Новог Сада образованих за одређену област из надлежности ове управе, и то: Одбора за бригу о особама са инвалидитетом, Одбора за бригу о старим особама, Одбора за подршку интеграцији и јачању положаја Рома у Граду Новом Саду, Одбора за подршку рехабилитацији и ресоцијализацији лечених наркомана, Савета Безбедне заједнице, Савета за управљање миграцијама и трајна решења избеглих и расељених лица, Комисије за праћење даљих компоненти Пројекта "Подршка националној стратегији за решавање проблема избеглица и интерно расељених лица кроз подршку унапређења животних услова" у Новом Саду, Комисије за доделу помоћи најугроженијим домаћинствима избеглих и расељених лица, Комисије за решавање стамбених потреба ратних војних инвалида и породица палих бораца, Комисије за стручну процесу и избор програма којима се обезбеђују посебни облици социјалне заштите, Комисије за стручну процену и избор програма организовања манифестације "Дечја недеља", као и стручне, административне и финансијске послове за потребе Стамбено-кредитног пронаталитетног фонда Града Новог Сада.

У области социјалне заштите значајне су и следеће институције:

Републички завод за социјалну заштиту - Републички завод за социјалну заштиту, основан је децембра 2005. године као установа социјалне заштите за праћење и унапређивање општег концепта као и праксе социјалне заштите, подстицање развоја и обављање истраживачких и других послова у области социјалне заштите. Своју делатност Завод заснива на вредностима оријентисаним на развој добре сарадње и функцио-

нално повезивање са свим релевантним социјалним актерима и активно учествује у реализацији реформских пројеката и програмских активности које воде у правцу достизања интегралног модела социјалне заштите у Републици Србији.

Покрајински завод за социјалну заштиту - Доприноси унапређењу система социјалне заштите стручном подршком, укључивањем и повезивањем актера социјалне заштите, ради добробити грађанки и грађана у АП Војводини. Области рада Покрајинског завода за социјалну заштиту су: истраживачко аналитички рад, промоција и информисање, професионална обука, стручна подршка и надзор над стручним радом.

Асоцијација Центара за социјални рад - Асоцијација центара за социјални рад је пословно, стручно и интересно удружење центара за социјални рад Србије, настало 2003. године. Тренутно Асоцијацију чине 153 центара из целе Србије. Основни циљ Асоцијације је унапређење социјалне заштите и стварање квалитетнијих услова живота грађана/ки којима је неопходна подршка, кроз јачање стручних потенцијала ЦСР и развијање партнерства са локалном заједницом, надлежним министарствима и другим социјалним актерима у земљи и иностранству.

Фонд за социјалне иновације - Фонд за социјалне иновације је програм Министарства рада и социјалне политике који се реализује у сарадњи са Програмом Уједињених нација за развој (УНДП), уз подршку Европске уније, Владе Краљевине Норвешке и Владе Велике Британије. Фонд је јединствен механизам који омогућава утемељење социјалне политике на реалним, оствареним искуствима; ради на развоју локалних услуга из сфере социјалне заштите, инкорпорацији научених лекција са локалних пројеката у стратешке одлуке, пружајући све време подршку локалним актерима и остварујући значајне контакте са националним и међународним актерима.

Центри за социјални рад - Центар за социјални рад је институција поливалентног типа основана од стране државе са јавним овлашћењима у области решавања о правима грађана/ки из области социјалне заштите, остваривања улоге органа старатељства, превентивних делатности као и праћења и проучавања социјалних проблема. Функције центра за социјални рад укључују и остваривање социотерапијских услуга и третмана широког спектра социопатолошких поремећаја различитих категорија корисника/ца. Стручна организација у центру за социјални рад заснива се на стандардима и етици социјалног рада, уз учешће стручњака/иња различитих профила: социјалних радника, психолога, педагога, правника, а по потреби и других стручњака.

3.4.11.4. Најзначајнији документи

Закон о социјалној заштити и социјалној сигурности грађана

Овим законом уређује се социјална заштита и обезбеђивање социјалне сигурности грађана/ки.

(1) Социјалном заштитом у смислу овог закона сматра се организована друштвена делатност која има за циљ пружање помоћи грађанима/кама и њиховим породицама када дођу у стање социјалне потребе и преду-

зимање мера ради спречавања настајања и отклањања последица таквог стања.

(2) Стањем социјалне потребе се сматра такво стање у којем је грађанину/ки или породици неопходна друштвена помоћ у циљу савладавања социјалних и животних тешкоћа и стварању услова за задовољавање основних животних потреба, уколико се те потребе не могу на други начин задовољити, а на основама хуманизма и поштовања људског достојанства.

Нацрт закона о социјалној заштити (у изради)

Овим законом уређује се систем социјалне заштите, циљеви и начела социјалне заштите, права и услуге социјалне заштите, облици организовања пружања услуга социјалне заштите, права и обавезе корисника, надзор над радом установа социјалне заштите и других пружалаца услуга социјалне заштите, подршка и унапређење квалитета стручног рада, независни мониторинг пружања услуга социјалне заштите, поступак за коришћење услуга и остварење права на материјалну подршку, средства за остваривање и финансирање социјалне заштите, као и друга питања од значаја за социјалну заштиту.

Породични закон

Овим законом уређују се: брак и односи у браку, односи у ванбрачној заједници, односи детета и родитеља, усвојење, хранитељство, старатељство, издржавање, имовински односи у породици, заштита од насиља у породици, поступци у вези са породичним односима и лично име.

Закон о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом ("Сл. гласник РС", бр. 33/06)

Основни текст на снази од 25/04/2006, у примени од 25/04/2006)

Овим законом уређује се општи режим забране дискриминације по основу инвалидности, посебни случајеви дискриминације особа са инвалидитетом, поступак заштите особа изложених дискриминацији и мере које се предузимају ради подстицања равноправности и социјалне укључености особа са инвалидитетом.

Стратегија за унапређење положаја Рома у Републици Србији

Стратегија за унапређење положаја Рома у Републици Србији поставља основе за унапређивање положаја Рома у Републици Србији и смањење разлике између ромске популације и осталог становништва. Такође, овим документом ствара се основа за идентификовање и примену мера афирмативне акције, пре свега у областима образовања, здравља, запошљавања и становања. Потписивањем *Декларације Декаде инклузије Рома 2005 - 2015*, у Софији 2. фебруара 2005. године од стране председника влада земаља учесница, започела је реализација иницијативе *Декада инклузије Рома 2005 - 2015*.

Циљ ове међународне иницијативе која окупља државе централне и југоисточне Европе, међународне организације, удружења и представнике/це ромског грађанског друштва, је унапређивање положаја Рома, као и смањивање неприхватљивих разлика између Ро-

ма и осталог дела становништва. Поред одређених приоритетних области (становање, образовање, запошљавање и здравство), посебна пажња је посвећена и сузбијању дискриминације, смањењу сиромаштва и побољшању положаја жена, а основни принцип је и укључивање представника/ца ромских заједница у све процесе. Република Србија председавала је Декадом Рома у периоду од 01. јула 2008. године до краја јуна 2009. године.

Закон о равноправности полова („Сл. гласник РС”, бр. 104/09)

Овим законом уређује се стварање једнаких могућности остваривања права и обавеза, предузимање посебних мера за спречавање и отклањање дискриминације засноване на полу и роду и поступак правне заштите лица изложених дискриминацији.

Равноправност полова подразумева равноправно учешће жена и мушкараца у свим областима јавног и приватног сектора, у складу са општеприхваћеним правилима међународног права, потврђеним међународним уговорима, Уставом Републике Србије и законима, и сви су дужни да је поштују. Јемчи се равноправност полова, у складу са општеприхваћеним правилима међународног права, потврђеним међународним уговорима, Уставом и законима. Органи јавне власти развијају активну политику једнаких могућности у свим областима друштвеног живота. Политика једнаких могућности подразумева равноправно учешће полова у свим фазама планирања, доношења и спровођења одлука које су од утицаја на положај жена и мушкараца.

Дискриминација по основу пола је свако неоправдано прављење разлике или неједнако поступање, односно пропуштање (искључивање, ограничавање или давање првенства) које има за циљ или последицу да лицу или групи отежа, угрози, онемогући или негира признање, уживање или остваривање људских права и слобода у политичкој, економској, друштвеној, културној, грађанској, породичној и другој области.

На основу члана 45. став 1. Закона о Влади („Службени гласник РС”, бр. 55/05, 71/05-исправка, 101/07 и 65/08), Влада доноси *Националну стратегију за побољшање положаја жена и унапређивање родне равноправности*.

Стратегија за заштиту од насиља у породици и других облика родно заснованог насиља у АП Војводини 2008 - 2012. године

Скупштина АП Војводине је у септембру 2008. године прихватила Стратегију за заштиту од насиља у породици и других облика родно заснованог насиља у АП Војводини за период од 2008. до 2012. године (“Сл. лист”, бр.20/2008). Стратегију је израдила радна група коју је формирао Покрајински секретаријат за рад, запошљавање и равноправност полова, у сарадњи са Покрајинским омбудсманом и другим надлежним покрајинским секретаријатима, а чиниле су је експерти/киње из области права, представници/це институција које се непосредно баве спречавањем насиља или решавањем случајева насиља у породици и насиља над женама, као и представници/е цивилног сектора.

Значајни су још и:

“Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривично-правној заштити малолетних лица”

“Закон о збрињавању избеглица”

“Закон о финансијској подршци породици са децом”

Општинске/градске одлуке о додатним правима у социјалној заштити:

“Одлука о остваривању права у области социјалне заштите”

“Финансијска подршка породицама са децом”.

3.4.11.4. Социјална политика и млади у Новом Саду

Услуге социјалне заштите у Новом Саду, првенствено пружа Центар за социјални рад града Новог Сада.

Корисници услуга Центра за социјални рад су:

- Деца и омладина угрожена породичном ситуацијом: ради се о деци чија су оба родитеља умрла, непознатих родитеља, деци напуштеној од родитеља и деци лишеној родитељског права. Ту су и злостављана деца, социјално и материјално угрожена деца, деца родитеља спречених да врше родитељску дужност, деца из породица са поремећеним односима родитеља, деца родитеља у бракоразводном спору и деца из разведених бракова;

- Деца и омладина са поремећајима у понашању: асоцијална понашања деце, вршиоци кривичних дела и прекршаја испод 14 година, вршиоци кривичних дела и прекршаја преко 14 година и млађа пунолетна лица;

- Деца и омладина са посебним потребама: особе са оштећењем менталних функција или са оштећењем психофизичких функција;

- Остала деца и омладина: малолетна лица која траже сагласност за ступање у брак, деца којој је постављен привремени старатељ, деца за коју се води поступак око отуђења имовине, располагање осигуране суме, уговори о поклону, наследне изјаве и сл.;

- Одрасла лица са поремећајима у понашању;

- Одрасла физички и психички ометена лица;

- Материјално необезбеђена и незбринута лица;

- Остала одрасла лица: лица са породичним проблемима, лица са насиљем у породици, лица која су усвојитељи/ке, хранитељи/ке;

- Остарела лица: ову категорију чине остарела лица без породичног старања, остарела лица без средстава за живот, остарела, теже хронично оболела и инвалидна лица, остарела лица са породичним проблемима, остала остарела лица којима се поставља привремени старатељ/ка.

Организационе јединице у оквиру Центра за социјални рад, које су намењене младима или их могу користити млади:

1. Екипа за заштиту деце и омладине (Стручни тим за заштиту деце из породица са поремећеним породичним односима, Стручни тим за заштиту деце са поремећајем у понашању и деце са посебним потребама, Стручни тим за заштиту деце и омладине без родитељског старања, Стручни тим за заштиту деце од злостављања, занемаривања и злоупотребе)

2. Одељење прихватиштва са прихватном станицом “СИГУРНА КУЋА”.

Прихватилиште са прихватном станицом “Сигурна кућа” је смештајни капацитет Центра који обухвата две категорије деце. Прихватилиште за децу и омладину збрињава децу без родитељског старања као и злостављану и занемарену децу. То је привремени смештај (до 10 месеци), док се за њих не утврди одговарајући облик заштите. Прихватна станица за децу и омладину врши прихват и краткотрајан смештај деце и омладине која се нађу у скитњи, просјачењу, или другим случајевима којима је хитно потребан краткотрајан смештај.

У оквиру Центра ради и “Сигурна женска кућа”.

3. Служба саветовалишта за брак и породицу - Отворен облик социјалне и породично правне заштите. Саветовалиште се бави саветодавно-терапијским радом, израдом програма превенције, информативно-едукативним и истраживачким радом. Циљна група је здрава или популација са ризиком, а проблематика су породични и партнерски односи.

4. Служба Дневног боравака подразумева, из аспекта рада Центра, два одвојена посла.

Један је: спровођење управног поступка у вези остваривања и обуставе права на дневни боравак деце са посебним потребама. Други је: дневно збрињавање деце са поремећајем у понашању. У оквиру Дневног боравака постоји “Клуб 08” који посећују деца и млади малолетни починиоци/тежке кривичних дела по одлуци суда, а такође се превентивно ради и са децом и младима са поремећајима у понашању.

5. Служба за аналитичко-истраживачке послове и информисање - Општа служба. Обавља послове вођења матичних регистара и евиденција корисника и пружених облика мера и услуга, израде извештаја, програма о раду Центра или појединих служби и одељења, израде анализа, информација. Такође, врши истраживања за потребе Центра и даје званичне податке.

Услуге социјалне заштите намењене пре свега деци и младима, пружају и СОС дечије село “Др Милорад Павловић” у Сремској Каменици, “Дом за децу и омладину ометену у развоју” у Ветернику и Школа за основно и средње образовање “Милан Петровић”.

Поједине услуге социјалне заштите пружају различита удружења и организације које делују на територији града Новог Сада. Услуге се најчешће психолошког и/или правног саветодавног карактера, али се кроз различите програме пружају и друге услуге. Удружења најчешће пружају подршку младима као једној од узрасних група, али не искључиво за младе од 14 до 30 година старости. Исто, поједина удружења су се специјализовала за рад са младима који припадају осетљивим групама (млади Роми и Ромкиње, млади са инвалидитетом итд.).

У оквиру раду на анализи ресурса, радна група “Социјална политика према младима” одржала је састанак са актерима локалне заједнице, а припремила је и упитник, ради што потпунијег увида у услуге и програме који су младима на располагању у граду. Овим путем дошло се до следећих података:

Културно-информативни центар “Младост” Футог - Основно поље деловања је организација културних активности. Реализују и програме намењене младима који се тичу социјалне заштите - “Дечја недеља”, Футошко лето.

Новосадски хуманитарни центар - Непрофитна, невладина организација која доприноси стварању хуманог

друштва кроз пружање подршке угроженим и маргинализованим групама, подстицање активизма грађана, истраживачки рад и образовање. Програми намењени младима који се тичу социјалне заштите - “Мрежа мобилних тимова за помоћ избеглим и расељеним појединцима у Војводини”, “Психолошко саветовалиште за младе”

Омладински центар “ЦК13” - Поља деловања: развијање система неформалног образовања; интензивирање јавне дебате и отвореног дијалога, креирање различитих уметничких садржаја (програми из области филма, нових медија, музике); организовање месечних програмских активности са циљем интеграције различитих друштвено-политичких иницијатива (антидискриминациона перспектива). Програми намењени младима који се тичу социјалне заштите - “Изађи!”, “Волонтерски сервис”, Бесплатан бископ за младе.

Екуменска хуманитарна организација - Рад ове организације усмерен је на помоћ посебно осетљивим групама људи и изгрању цивилног друштва. Програми намењени младима који се тичу социјалне заштите - “Сврталиште за децу улице”.

Друштво за помоћ МНРО - Рад са особама са интелектуалним тешкоћама и њиховим породицама. Програми намењени младима који се тичу социјалне заштите - Персонална асистенција, Групни рад волонтера и корисника.

Удружење за помоћ зависницима “Раскршће” - Циљ “Раскршћа” је да уз помоћ квалитетног рехабилитационог плана и програма омогући зависнику излаз из наркоманије. Програми намењени младима - “Превенција ђака по основним и средњим школама”, “Кофи хаус”, “Изолациони рехабилитациони центар за жене”, “Изолациони рехабилитациони центар за мушкарце”, “Кућа на пола пута”, “Саветовалиште за родитеље и зависнике”.

Град преко Градске управе за социјалну и дечију заштиту у 2010. години подржао је следеће програме подршке рехабилитацији и интеграцији лечених наркомана: “Клуб лечених наркомана” - Удружење грађана за борбу против наркоманије Нови Сад, “Подршка особама које живе са ХИВ инфекцијом и едукација локалне заједнице” - Екуменска хуманитарна организација, “Љубављу победимо болест” - Пријатељи деце, “Подршка рехабилитацији зависника” - Раскршће, “Подршка рехабилитацији зависника” - Земља живих, “Пројекат секундарно-терцијалне превенције и радне рехабилитације бивших зависника” - Удружење грађана за борбу против наркоманије “Светлост”, “Јавно образовање за социјалну толеранцију” - Распустилиште, “Побећи од максиме - Једном наркоман - увек наркоман” - Распустилиште.

3.4.11.5. Истраживање потреба и проблема младих у Новом Саду*

(* Више информација о самом истраживању - Анекс 1. Истраживање је рађено на случајном узорку младих, осим специфичних група код којих су анкетирани активни млади из ових групација)

Прво питање из домена социјалне политике се односило на оцену рада четири институције социјалне заштите. Резултати у виду просечних оцена су представљени у табели.

Како бисте оценили рад наведених институција?	
Центар за социјални рад	3,11
Омбудсман	2,50
Психолошко-педагошка служба у школи	3,30
Психолошка служба у Дому здравља	3,00
* оцене су даване на скали од 1 до 5	

Основни проблем са наведеним институцијама је њихова недовољна видљивост. У доњој табели се налазе проценти испитаника/ца који нису могли да дају оцене за поједине службе.

Млади су најбоље могли да оцене школску психолошко-педагошку службу, јер им је она најближа, најтранспарентнија. С друге стране, рад Омбудсмана није могуће проценити јер чак 95% младих није у стању да да оцену за рад ове институције.

Процент младих који нису упознати са квалитетом услуга појединих установа (нису могли да дају оцену њиховог рада)				
	Центар за социјални рад	Омбудсман	Псих./пед. служба у школи	Псих. служба у Дому здравља
УКУПНО	81%	95%	58%	83%
мушкарци	79%	94%	58%	84%
жене	83%	96%	58%	82%
14-20 год.	87%	97%	47%	86%
21-25 год.	81%	95%	64%	82%
26-30 год.	72%	90%	67%	80%
Нови Сад	80%	94%	62%	83%
Приг. насеља	84%	96%	51%	84%
ЛГБТ	90%	95%	60%	70%
Особе са инв.	36%	76%	44%	76%
Роми/Ромкиње	80%	100%	56%	76%
Секс. раднице	52%	100%	72%	88%

Када се посматра задовољство укупним системом социјалне заштите, поново се јавља проблем што половина испитаника/ца не може да да оцену. Међу онима који су дали оцену, само 1% изјављује да је врло задовољно. Највеће незадовољство системом социјалне заштите су изразили/е припадници/е ЛГБТ популације.

У којој мери сте задовољни системом социјалне заштите у Новом Саду?					
	Не знам	Врло незадовољ.	Незадовољ.	Задовољан/на	Врло задовољан/на
УКУПНО	50%	6%	18%	25%	1%
Мушкарци	46%	6%	18%	29%	2%
Жене	54%	6%	18%	21%	1%
14-20 год.	56%	5%	13%	24%	2%
21-25 год.	47%	5%	18%	29%	1%
26-30 год.	44%	9%	25%	20%	1%
Нови Сад	47%	6%	19%	26%	2%
Приг. насеља	57%	5%	16%	22%	1%
ЛГБТ	55%	10%	20%	15%	0%
Особе са инв.	44%	0%	16%	32%	8%
Роми/Ромкиње	52%	0%	8%	40%	0%
Секс. раднице	48%	0%	8%	28%	16%

Поред државних, у Новом Саду постоји велики број организација које се баве питањима социјалне заштите. На питање да ли знају да наведу неку од њих, чак 85% испитаника/ца из опште популације је одговорило негативно! У табели се налазе организације које су испитаници/е наводили.

Поред ових организација, испитаници/е су наводили институције које не спадају у НВО сектор (Сигурна кућа при ЦСР, Дечије село, Институт за јавно здравље Војводине и сл.)

<i>Поред државних институција, за које организације у НС знате да се баве питањима социјалне заштите?</i>	
Организација	%
Срце	3%
СОС телефон	2%
Црвени крст	2%
НСХЦ	2%
Јазас	2%
Раскршће	1%
Свратиште за децу	1%
Удружење Социјална правда	1%
Црвена линија	0.4%
Каритас	0.4%
Остале организације	3%
<i>* испитаници/е су самостално наводили/е одговоре</i>	

Специфичне групе су у овом смислу боље информисане. То се може објаснити већим интересовањем за теме социјалне заштите које њих највише дотичу, али и селекционисаношћу узорка специфичних група у истраживању (они су контактирани претежно преко организација које се баве њиховим питањима). У доњој табели се налазе организације које су најчешће наводили представници појединих специфичних популација.

<i>Организације које се баве питањима социјалне заштите које су наводили представници специфичних популација</i>	
Специфична популација	Организације
ЛГБТ	Јазас, СОС телефон, НЛО, Црвена линија
Млади са инвалидитетом	Центар Живети усправно, НСУСИ, ЕХО
Роми/Ромкиње	НСХЦ, ЕХО, Сигурна кућа
Сексуалне раднице	Превент, Јазас
<i>* испитаници/е су самостално наводили/е одговоре</i>	

Дискриминација

Други сегмент из домена социјалне политике односи се на детаљно испитивање проблема дискриминације. Прво питање се односи на то које су групе данас највише дискриминисане у друштву. Према мишљењу половине испитаника/ца, прво место на овој непопуларној листи заузима ЛГБТ популација.

На другом месту се налазе националне заједнице (све заједно су "освојиле" 37%). У овом контексту су најчешће навођени Роми/Ромкиње (26%), Мађари/це (5%) и Хрвати/це (2%).

Разлике између мушкараца и жена на овом питању су минималне, а уочено је да су жене свесније дискриминације над особама зараженим ХИВ вирусом.

<i>Ко су према Вама највише дискриминисане групе у друштву?</i>			
Дискриминисане групе	Мушкарци	Жене	Укупно
ЛГБТ популација	54%	46%	50%
Поједине националне заједнице (...)	38%	35%	37%
Особе са инвалидитетом	34%	37%	36%
Млади који трпе насиље	29%	28%	29%
Особе заражене ХИВ вирусом	16%	32%	24%
Корисници/е психоактивних супстанци	16%	10%	13%
Поједине верске заједнице (углавном Муслимани/ке)	8%	6%	7%
Навијачке групе	7%	5%	6%
<i>* испитаници/е су бирали/е два од понуђених одговора</i>			

Занимљиво је видети мишљења специфичних популација на ову тему, с обзиром да оне и саме спадају у дискриминисане групе. Очекивано, припадници појединих група су наводили да су њихове групе највише дискриминисане. То је најочигливије код ЛГБТ популације (95%) и особа са инвалидитетом (80%).

<i>Ко су према Вама највише дискриминисане групе у друштву? МИШЉЕЊЕ СПЕЦИФИЧНИХ ГРУПА</i>					
Дискриминисане групе	ЛГБТ	Особе са инв.	Роми/Ромкиње	Секс. раднице	Навијачи
ЛГБТ популација	95%	36%	44%	48%	32%
Поједине националне заједнице (...)	30%	48%	68%	24%	44%
Особе са инвалидитетом	30%	80%	20%	12%	36%
Млади који трпе насиље	15%	16%	20%	0%	16%
Особе заражене ХИВ вирусом	25%	32%	24%	20%	8%
Корисници/е психоактивних супстанци	5%	4%	12%	48%	8%
Поједине верске заједнице (...)	0%	0%	12%	0%	16%
Навијачке групе	0%	0%	12%	0%	48%
Сексуалне раднице	0%	0%	0%	48%	0%
<i>* испитаници/е су бирали/е два од понуђених одговора</i>					

Поред листе дискриминисаних група, занимљиво је видети и које облике дискриминације млади уочавају. Наведен је велики број облика дискриминације, који је разврстан у групе. Највише одговора (укупно 71%) се односи на насиље, које је или генерално или спецификовано (физичко, вербално, психичко). У трећини случајева испитаници/е су наводили неки од облика "искључења из друштва".

<i>Које облике дискриминације уочавате (на који начин су те групе дискриминисане)?</i>	
Облици дискриминације	%
Игнорисање, занемаривање, искључење из друштва	32%
Вербално насиље, вређање	30%
Физичко насиље	22%
Психичко насиље, омаловажавање, понижавање	13%
Немогућност запослења	12%
Предрасуде, медијска дискриминација (претежно навијачи и ЛГБТ)	7%
Недостатак основних услова за живот (претежно ОСИ и Роми/Ромкиње)	6%
Неравноправност, ускраћена права	6%
Насиље (генерално)	6%
<i>* испитаници/е су бирали/е два од понуђених одговора</i>	

Практично сви одговори се могу повезати са свим навођеним дискриминисаним групама, али су уочене и одређене специфичности. Тако се уз ЛГБТ популацију и навијаче најчешће везују предрасуде и "медијски линч", намерно стварање лоше слике у јавности о тим групама. Када су у питању особе са инвалидитетом, препознаје се недостатак услова за њихово неометано кретање и учествовање у свакодневном животу (рампе, помагала и сл.). За Роми/Ромкиње је препознатљив недостатак основних услова за живот, занемаривање од стране институција и друштва уопште.

Истраживање је показало да се сваки пети млади Новосађанин/ка некад осећао дискриминисаним.

<i>Да ли сте се и Ви некада осећали дискриминисаним/ом?</i>	
Да	19 %
Не	81 %

<i>Проценат младих који су се некада осећали дискриминисани/ом</i>	
УКУПНО	19 %
Мушкарци	19 %
Жене	19 %
14-20 год.	14 %
21-25 год.	15 %
26-30 год.	31 %
Нови Сад	22 %
Приградска насеља	12 %
ЛГБТ	60 %
Навијачи	64 %
Особе са инвалидитетом	60 %
Роми/Ромкиње	40 %
Сексуалне раднице	84 %

Проценат младих који су се осећали дискриминисаним је очекивано виши у специфичним групама. Када погледамо старосне категорије, видимо да су испитаници/е старији од 25 година у двоструко вишем проценту дискриминисани. Овај податак се може објаснити тиме што су захваљујући годинама имали више прилике да буду дискриминисани/е него млађе генерације, али и специфичним животним искуствима која су карактеристична за тај део популације (запошљавање - пословни контекст, одрастање током 90-их).

Поред одговарања на питање да ли су били дискриминисани, испитаници/е су одговарали и на који начин су били дискриминисани. Одговоре је тешко сврстати у категорије пошто су испитаници/е новодили или начин (нпр. вербално) или по ком основу су били дискриминисани (нпр. пол, вероисповест). И поред тога, може се извући закључак да су млади највише дискриминације доживели по националној основи, делом током ратова на простору бивше СФРЈ, а делом након тога. Други основ који је највише заступљен је припадност одређеној групи или суб-култури (припадност навијачкој групи, учешће на паради поноса, стил облачења и сл.).

Треба скренути пажњу и на родну дискриминацију која се најчешће дешава у пословном контексту. Иако проценат ових одговора није висок, ради се о тешким облицима дискриминације. Неки од одговора у овој категорији су:

- “немогућност добијања посла због пола”
- “раскидање уговора због трудноће”
- “као жена мање зарађујем”.

Не треба занемарити ни разлику која се јавила између града и приградских насеља. У приградским насељима, где је забележен двоструко нижи проценат дискриминисаних испитаника/ца, дискриминација се у скоро свим случајевима своди на вербално насиље и вређање. Млади из града препознају много шири спектар начина дискриминације (национална, родна и етничка основа, запошљавање...). Разлика управо зато може потицати од *препознавања* дискриминације а не од њене присутности. О томе говори и претходно наведена анализа присутности насиља, где је утврђено да не постоје значајне разлике између града и приградских насеља.

Кога млади сматрају најодговорнијим за решавање проблема дискриминације? На првом месту су држава и грађани. Саме дискриминисане групе и невладине организације су заједно скупиле тек 20%. То говори у прилог тези да млади не стављају велику одговорност невладином сектору по овом питању.

<i>Кога сматрате најодговорнијим за решавање проблема дискриминације код нас? ПОЛ</i>			
	Мушкарци	Жене	УКУПНО
Државу	78%	70%	74%
Грађане	62%	77%	70%
Медије	37%	35%	36%
Саме дискриминисане групе	18%	11%	14%
Невладине организације	4%	8%	6%
<i>* испитаници/е су бирали/е два од понуђених одговора</i>			

Анализа према категоријама старости открива да мишљење да је НВО сектор одговоран опада са годинама, док расте став о одговорности медија.

Кога сматрате најодговорнијим за решавање проблема дискриминације код нас?					
	14-20 год.	21-25 год.	26-30 год.	Нови Сад	Приградска насеља
Државу	75%	69%	79%	74%	75%
Грађане	70%	72%	67%	68%	72%
Медије	30%	36%	43%	38%	31%
Саме дискриминисане групе	14%	18%	8%	23%	18%
Невладине организације	11%	6%	2%	6%	6%
* испитаници/е су бирали/е два од понуђених одговора					

Значајније разлике између младих из града и приградских насеља по овом питању нису уочене.

Специфичне (дискриминисане) групе заслужују детаљније разматрање по овом питању.

Кога сматрате најодговорнијим за решавање проблема дискриминације код нас? СПЕЦИФИЧНЕ ГРУПЕ					
	ЛГБТ	Навијачи	Особе са инв.	Роми/Ромкиње	Секс. раднице
Државу	75%	80%	84%	68%	56%
Грађане	70%	36%	60%	80%	44%
Медије	55%	64%	28%	12%	56%
Саме дискриминисане групе	0%	12%	16%	32%	20%
Невладине организације	0%	8%	12%	8%	24%
* испитаници/е су бирали/е два од понуђених одговора					

ЛГБТ популација практично сву одговорност ставља на државу, грађане и медије. НВО сектор и дискриминисане групе нису добиле ни један глас!

Навијачи су највише заокупљени улогом медија у решавању проблема дискриминације. Представници навијачких група су у претходним питањима углавном скретали пажњу на "медијску хајку" која се води против навијача, тако да се у њиховом случају и креирање и решење овог проблема своди на медије.

Особе са инвалидитетом највећу одговорност стављају на државу. Ово се превасходно може повезати са раније изнесеним проблемима са којима се сусрећу ОСИ: дискриминација приликом запошљавања, недовољна опремљеност (архитектонкса решења, рампе). Њихови проблеми углавном захтевају системска решења од стране државе.

Роми/Ромкиње чак у 80% случајева наводе "грађане" као одговорне за проблем дискриминације. Овакву слику можемо посматрати у светлу занемаривања од стране целог друштва (а не само државе), што је једна од водећих тема када је у питању дискриминација ромске популације.

Сексуалне раднице најмању одговорност приписују држави, а највишу невладиним организацијама. Не треба заборавити да су све сексуалне раднице из узорка део програма организације Превент, што доприноси свести о улози НВО у друштву. Могуће је да сексуалне раднице не приписују одговорност невладиним организацијама, већ да од њих највише очекују по овом питању.

ОДЕЉАК 4

ПРИОРИТЕТИ

Млади укључени у рад Радних група Комисије за израду Локалног акционог плана политике за младе Града Новог Сада, на основу резултата истраживања, резултата анализе ресурса, запажања омладинских радника и радница који су спроводили истраживање и личног искуства и знања, дефинисале су проблеме и потребе младих у свакој од једанаест области. Након тога, издвојена су по три приоритетна циља - решења која су по мишљењу младих најадекватнија за конкретне проблеме. Формулисана су и мере - активности које треба реализовати да би се циљеви остварили, као и индикатори за сваку од њих, који ће обезбедити праћење и мерљивост промене.

Приликом одабира приоритета, водило се рачуна о следећим критеријумима: да су проблеми од стране младих издвојени као важни; да носиоци активности којима ће се циљеви остваривати могу бити омладинске организације. На овај начин омогућено је директно учешће младих и у имплементацији Локалног акционог плана.

У складу на наведеним, у свакој области постоје две целине:

а) Листа свих потреба и проблема које су млади издвојили

Уколико решења одређених проблема зависе од активности институција, установа и других организација, на неким местима наведене су препоруке младих за

њихово адекватно решавање. Листа потреба и проблема у свакој конкретної области представља стратегију Града јер даје смернице свим Градским органима и службама на који начин и у којим питањима млади очекују подршку и шта је то што ће, по мишљењу младих, довести до унапређења њиховог живота у Граду. Такође, ова листа даје корисне смернице свим актерима локалне заједнице који се одлуче да своје програме, активности и деловање намене, отворе или прилагоде младима.

б) Акциони план 2010 - 2014. година

Акциони план 2010 - 2014. година садржи по три приоритетна циља за сваку област која могу решавати омладинске организације уз средства која ће Град одредити за ту намену. Код активности за које је утврђено да ће бити адекватно реализоване само у сарадњи са другим актерима, у одељку "Носиоци активности" наведене су и препоруке са којим институцијама, установама или организацијама треба остварити сарадњу. У одељку "Временски оквир" назначено је у ком периоду имплементације плана је целисходно реализовати конкретну активност.

Анализом свих једанаест листа потреба и проблема, могу се издвојити три потребе које млади препознају као важне у неколико области, те ће, сходно томе, Град у складу са својим могућностима и расположивим средствима тежити да их задовољи:

1. Инфо центар за младе

2. Омладински центар/и, у коме би млади реализовали своје активности и програме

3. Градски волонтерски центар/сервис.

Инфо центар за младе - Основни циљ инфо центра за младе јесте да одговори на питања и потребе младих људи који у њега свакодневно долазе у потрази за различитим информацијама које треба да им олакшавају доношење одлука и сналажење у животу. Поштујући приступ усмерен на корисника, примарна брига центра јесте да одговори на питања које је млада особа поставила, на начин који ће јој омогућити да има максимум избора и који поштује њену аутономију и анонимност.

Основне карактеристике које би један овакав центар/сервис требало да има, а које су засноване на Европској повељи о информацијама за младе (European Youth Information Charter), су следеће: центар је специфично креиран да одговори на потребе младих; отворен је за све младе људе, и нема потребе за заказивањем; пружа информације о широком распону тема, у разним облицима, препремљене за младе људе уопште и за групе са специфичним потребама; информације су практичне, многостране, тачне и редовно обнављане; центар функционише на начин који персонализује пријем сваког корисника/це, поштујући поверење; када је потребно, упућује корисника/цу на специјалнији, компетентан сервис.

Инфо центар за младе требало би да нуди и могућност саветовања путем електронске поште, подршке и пријатељског односа запослених са корисницима. Омладински инфо радник/ца је особа која је образована и има искуства у раду са младима, а која је прошла посебан тренинг за ту врсту посла.

Омладински центар/омладински центри - Објекат (или више њих, на различитим локацијама у граду) који је прилагођен реализацији различитих активности и програма (радионице, курсеви, простор за вежбање музичких група/појединаца, простор за концерте, простор за вежбање позоришних и сличних група, простор за извођење представа, перформанса и слично, простор за предавања, трибине и друго).

Градски волонтерски центар/сервис - Основни задаци градског волонтерског центра/сервиса били би: 1. да успостави баланс између понуде и потражње за људским ресурсима - волонтерима/кама; 2. у сарадњи са јавним институцијама и организацијама креира и спроводи квалитетне локалне волонтерске програме на основу идентификованих потреба локалне заједнице и потенцијалних корисника програма; 3. врши регрутацију (окупљање) волонтера/ки и њихову евиденцију у бази података, те обезбеђује квалитетну припрему и додатну едукацију волонтера/ки, као и супервизију, мониторинг и евалуацију реализације програма, као и законитости ангажовања волонтера/ки; 4. подизање капацитета институција и организација, са циљем успостављања јединственог и организованог рада са волонтерима (волонтерски менаџмент); 5. да у сарадњи са институцијама и организацијама промовише и развија волонтеризам.

За успешан рад, развој и одрживост сва три наведена центра/сервиса, препорука је да, уколико се нађе могућност, Град буде њихов оснивач, да обезбеди простор, редовно покривање основних трошкова, као и плате стално запослених омладинских радника/ца.

4.1.1. Образовање младих - потребе и приоритети

Формално образовање

Према подацима из Истраживања потреба и проблема младих у Новом Саду, спроведеном за потребе Локалног акционог плана, млади имају осредње мишљење о функционисању новосадских образовних институција. Најзадовољнији су избором школа и факултета на територији Новог Сада, док су ослабију оцену добили: понуда ваннаставних активности, оспособљавање за будући посао и прилагођавање потребама ученика/ца и студената/киња. Дакле, са једне стране имамо широк потенцијал новосадских образовних институција, али са друге његову неискоришћеност и ригидност, те тешкоћу у прилагођавању новој динамици у развоју образовања.

Иако истраживање показује да млади у Новом Саду немају високо мишљење о понуди ваннаставних активности, сваки трећи млади Новосађанин/ка је укључен у неку ваннаставну активност, што још више упућује на потребу њиховог развоја, креативног приступа и прилагођавања потребама младих. Поготово ако се узме у обзир да број корисника/ца ваннаставних активности опада код младих на факултетима.

Надаље, истраживање показује да ученички и студентски парламенти нису довољно афирмисани и транспарентни, односно да 68% ученика/ца и 76% студената/киња није уопште или довољно упознато са радом парламената. Као последица, само трећина њих сматра да парламент може допринети променама у образовном систему.

Млади у Новом Саду имају и врло јасан став шта би по њима требало променити у формалном образовању да би било подстицајније за њих, но оно се донекле разликује код ученика/ца и студената/киња. 34% ученика/ца је усмерено на однос наставника/ца према ученицима/ама, док 23% сматра да настава треба да буде подстицајнија, занимљивија, креативнија. Са друге стране, студенти/киње, недостатак праксе стављају на убедљиво прво место (24% њих), с обзиром да је за њих поседовање практичних знања императив због каснијег запошљавања. Предложене промене које се тичу осавремењивања градива и наставе, као и односа са наставницима/ама су сличне као и код ученика/ца.

Млади идентификују два основна проблема у односу наставник/ца – ученик/ца: недовољно дефинисане границе понашања и недостатак педагошких вештина код појединих наставника/ца. У вези са претходном темом је и улога педагошко-психолошке, такозване „Пе-Пси“, службе у школи, која се оцењује доследно негативно. Закључак је да би било пожељно створити атмосферу у којој би се ученици/е могли слободније обраћати „Пе-Пси“ служби у случају да се јави проблем, те је пожељно да ова иницијатива крене од неког званичног програма, јер је утврђено да се не може ослањати на самоиницијативу психолога/шкиња и педагога/шкиња који раде у школама.

Неформално образовање

Иако динамичније, практичније и на изглед више прилагођено потребама младих, неформално образовање ипак није толико раширено нити високо оцењено међу својим корисницима/ама.

Најпопуларнији видови неформалног образовања међу младима су они који могу да им понуде врло практично и прагматично искуство, знање и вештине приликом запошљавања (на пример: курсеви језика и рачунара). Међу мотивима доминира корисност, односно могућност да се знање и дипломе искористе приликом тражења посла или самог рада.

Са друге стране, тек сваки пети испитаник/ца су присуствовали радионицама, а семинарима/конференцијама тек сваки четврти. Само 18% студената/киња је учествовао на некој од радионица. Млади из приградских насеља још више заостају по укључивању у неформално образовање.

Оцена аспеката неформалног образовања упућује на то да је највише енергије потребно уложити у повећање видљивости неформалног образовања.

Не тако сјајна слика неформалног образовања у очима младих се може пратити и по његовом месту на скали одлучујућих фактора за успех у каријери. Према мишљењу младих, две ствари су кључне – формално образовање и познанства/везе. Неформално образовање се налази на дну лествице, мање значајно од фактора среће. Дакле, млади Новосађани и Новосађанке ће се пре ослонити на фактор среће, него на знања и вештине стечене у области неформалног образовања.

Приликом коментарисања понуде неформалног образовања у Новом Саду, млади су наводили потребу за увођењем већег броја бесплатних едукација, затим потребу да се понуда неформалног образовања учини атрактивнијом и видљивијом, те да би ове видове образо-

вања требало учинити признатијим од стране државе и послодаваца.

Млади који су учествовали у раду Радне групе “Образовање младих” издвојили су следеће потребе и проблеме:

Неформално образовање:

1. Понуда програма неформалног образовања није видљива

Циљ: Континуирано радити на промовисању понуде програма неформалног образовања, са посебним акцентом на досезање до што шире групе младих људи, а не само оних који су већ ангажовани и активни у друштву.

2. Понуда програма неформалног образовања није младима атрактивна

Циљ: Учинити програме неформалног образовања релеватним потребама и интересовањима идентификованим директно од стране младих.

3. Програми неформалног образовања нису младима представљени на њима разумљив начин

Циљ: Систематски унапређивати програме неформалног образовања да говоре језиком младих људи и одговарају њиховим најдиректнијим потребама.

4. Неформално образовање није признато, а самим тим ни програми неформалног образовања који се нуде младима

Циљ: Наставити рад на препознавању и признавању неформалног образовања, уз континуирано укључивање и оснаживање свих релевантних актера из дома-на образовања.

5. Потреба за професионализацијом омладинског рада (лиценцирање омладинских радника/ца; лиценцирање програма)

Циљ: Развити систем за верификовање и лиценцирање омладинских радника/ца и програма омладинског рада.

6. Постоји изражена потреба за верификацијом програма неформалног образовања

Циљ: Развити систем за верификовање и лиценцирање програма неформалног образовања, као и едукатора/ки активних на тим програмима.

7. У приградским насељима је изражен мањак понуде програма неформалног образовања

Циљ: У сарадњи са локалним актерима, створити услове за интензивнију имплементацију програма неформалног образовања у приградским насељима.

Формално образовање:

8. Понуда ваннаставних активности у оквиру формалног система образовања је слаба

Циљ: На институционалном нивоу систематски радити на ширењу понуде ваннаставних активности, која би одговарала потребама младих и стимулисала њихову креативност и различите приступе учењу. (Потенцијално у сарадњи са носиоцима неформалних образовних програма.)

9. Потребна је подршка за реализацију ваннаставних активности

Циљ: Успоставити сарадњу између особа задужених за креирање ваннаставних активности и носиоца неформалних образовних програма, са фокусом на креирању и оснаживању за извођење ваннаставних активности.

10. Слаба сарадња између учесника у образовном процесу

Циљ: Континуирано радити на успостављању поверења и утврђивању заједничких потреба свих учесника/ца у образовном процесу.

11. Формални образовни систем није припремљен за инклузивно образовање (физичка неприпремљеност, неприпремљеност наставног особља, неприпремљеност младих)

Циљ: На институционалном нивоу најпре развити свест о важности инклузивног образовања, а затим створити и све потребне услове и оснажити све учеснике/це у процесу образовања за његову имплементацију.

12. У школама/на факултетима настава није креативна (наставни кадар није мотивисан и едукован за овај вид рада; школе нису адекватно/довољно опремљене; физички простор школе није адекватан)

Циљ: У сарадњи између релевантних институција и носиоца програма неформалног образовања, развити модул за обуку наставног кадра у области креативних приступа и методологија.

Циљ: Континуирано радити на прилагођавању простора у школама/на факултетима за спровођење „креативне наставе“.

13. Нема довољно праксе у стручним школама и на факултетима

Циљ: На институционалном нивоу, прилагодити наставу у школама и на факултетима да укључује више практичних елемената и омогући корисницима/ама да направе везу са применом знања и вештина у пракси.

Ученички/студентски парламенти:

14. Потреба за програмима едукације за водитеље/ке ученичких парламената

Циљ: развити модул за едукацију водитеља/ки ученичких парламената, који би се систематски и континуирано спроводио.

15. Потреба да нека организација направи програм који би се бавио умрежавањем ученичких парламената

и пружао подршку њиховом раду (*из Радне групе “Активно укључивање младих у друштво и изградња цивилног друштва...”*)

Циљ: Осмишљавање и реализација програма за умрежавање и оснаживање ученичких парламената.

Информисање и сарадња:

16. Постоји потреба за разменом информација о активностима у школи (нпр. инфо билтен; састанци ученичких парламената или актива)

Циљ: Развијање система за размену информација о активностима на нивоу школе.

17. Постоји потреба за разменом информација између школа

Циљ: Развијање система за размену информација о активностима између школа на нивоу града.

18. Потреба за креирањем базе програма неформалног образовања (ваннаставне активности, активности ван школа)

Циљ: Формирање базе програма неформалног образовања, која би укључивала понуду организација цивилног друштва, ваннаставне активности итд.

19. Потреба за отварањем Инфо центра за младе

Циљ: Отварање Инфо центра за младе на нивоу града.

20. Нема готово никакве сарадње формалног, неформалног и информалног система образовања

Циљ: Формирати и развити мрежу институција, установа и организација/удружења која се баве формалним, неформалним и информалним образовањем.

На основу резултата истраживања, састанака са младима и актерима у локалној заједници, млади који су учествовали у раду радне групе издвојили су 3 приоритетна проблема:

1. Понуда програма неформалног образовања није видљива и није представљена младима на прави начин

2. Нема протока информација о образовној понуди за младе у Новом Саду

3. Нема сарадње међу школама у вези са понудом ваннаставних школских програма.

4.1.2. Образовање младих - А. Цио ни план 2010-2014. године

Циљ	Мер - ак тивност	Индикатор	Носиоц активности	Извори финансирања	Времетраје
1.1. Неформално образовање креирано и представљено младима на пријемним и атрактиван начин	1.1.1. Извршити анализу потреба младих у области програма неформалног образовања	Број младих који учествују у анализи	Извршена анализа потреба младих на територији града Новог Сада. Број младих који учествују у анализи	Удружења младих удружења за младе сарадња са Гуза образоване	Све четир године
	1.1.2. Креирати реализовати програме неформалног образовања засноване на изградњи младих а у сарадњи са школама, факултетима и елементима институција	Успостављена сарадња између релевантних актера (пројекат грађанских институција, школа, факултета, младих). Број образовних програма заснованих на тврденим програмима младих и базирајући на зједничком планирању Београда, укупно унапређење програма	Успостављена сарадња између релевантних актера (пројекат грађанских институција, школа, факултета, младих). Број образовних програма заснованих на тврденим програмима младих и базирајући на зједничком планирању Београда, укупно унапређење програма	Удружења младих удружења за младе сарадња са институцијама (нпр. Центар за социјални рад Завод за заштитну заштиту, школама, факултетима, дисплејом садржаја)	Све четир године
	1.1.3. Организовати програме неформалног образовања у неформалним просторима града Новог Сада, у сарадњи са институцијама и елементима институција	Број учесника у програмима неформалног образовања у неформалним просторима града Новог Сада, у сарадњи са институцијама и елементима институција	Број учесника у програмима неформалног образовања у неформалним просторима града Новог Сада, у сарадњи са институцијама и елементима институција	Удружења младих удружења за младе сарадња са институцијама (нпр. Центар за социјални рад Завод за заштитну заштиту, школама, факултетима, дисплејом садржаја)	Све четир године
1.2. Млади представљени доприносима програма неформалног образовања у области у Новом Саду	1.2.1. Унапредити комуникацију са младима о доприносима програма неформалног образовања у области у Новом Саду	Број учесника у програмима неформалног образовања у области у Новом Саду, у сарадњи са институцијама и елементима институција	Број учесника у програмима неформалног образовања у области у Новом Саду, у сарадњи са институцијама и елементима институција	Удружења младих удружења за младе сарадња са институцијама (нпр. Центар за социјални рад Завод за заштитну заштиту, школама, факултетима, дисплејом садржаја)	Прва и друга година
	1.2.2. Потребити информативни систем за младе који би прикупљао информације о сарадњи са НВО школама и другим институцијама и одговарајућим пројектима информативне природе сарадња са институцијама и елементима институција	Број учесника у програмима неформалног образовања у области у Новом Саду, у сарадњи са институцијама и елементима институција	Број учесника у програмима неформалног образовања у области у Новом Саду, у сарадњи са институцијама и елементима институција	Удружења младих удружења за младе сарадња са институцијама (нпр. Центар за социјални рад Завод за заштитну заштиту, школама, факултетима, дисплејом садржаја)	Све четир године
	1.2.3. Дефинисати заједно са младима који дејствују као лидери комуникације	Број учесника у програмима неформалног образовања у области у Новом Саду, у сарадњи са институцијама и елементима институција	Број учесника у програмима неформалног образовања у области у Новом Саду, у сарадњи са институцијама и елементима институција	Удружења младих удружења за младе сарадња са институцијама (нпр. Центар за социјални рад Завод за заштитну заштиту, школама, факултетима, дисплејом садржаја)	Прва година

4.1.2. Запошљавање младих - потребе и приоритети

Запошљавање младих постаје приоритет, како Града Новог Сада, тако и целе државе. Према подацима истраживања спроведених током израде Националне стратегије за младе Републике Србије, стопа запослености младих на тржишту рада је далеко нижа од просека за радно активно становништво. С обзиром на неусклађеност образовног система са потребама тржишта рада, младима је веома тешко да нађу посао без обзира на достигнути ниво образовања. Наиме, већина младих је дугорочно незапослена, с тим да близу 4/5 младих чека на запослење дуже од годину дана. Такође, веома је висок прилив младих на тржиште рада који први пут траже запослење, што у основи доприноси расту националне стопе незапослености.

Неусклађеност образовног система са потребама тржишта рада је један од горућих проблема. У Новом Саду је само 19% младих старијих од 25 година током школовања прошло кроз неки вид професионалне оријентације, што значи да се млади, који тренутно траже посао, сусрећу са проблемима неадекватног образовања на тржишту рада, као и са проблемом суфитарних занимања. Поред тога у Новом Саду, млади немају довољан број стручњака/иња и центара у којима могу да прођу кроз процес каријерног саветовања. Подаци истраживања, такође, говоре да велики број младих у Новом Саду, 73% није спремно на честу промену посла током каријере, а што је веома извесна будућност.

Актуелна ситуација младих нам говори да је поред високе незапослености младих, предуго чекања на прво запослење, присутан и рад на црно, затим недостатак формалног радног искуства, могућност стицања праксе и додатног образовања. У Новом Саду је чак 85% младих изразило спремност да волонтира у циљу стицања искуства, а праксу која им је обезбеђена током школовања, посебно на факултетима, оцењују као недовољно корисну. С друге стране, послодавци не виде корист од младих који обављају праксу у њиховим организацијама, јер немају материјалних и људских ресурса за квалитетну менторску подршку као ни адекватан опис радног места за практиканта/кињу.

Поред наведеног, млади немају адекватне изворе информисања о могућностима запослења. Млади веома слабо користе услуге Националне службе за запошљавање, већину података о могућем запослењу, до којих студенти/киње и ученици/е долазе, су на нивоу личних контаката или преко малобројних сајтова, што није довољно. Према резултатима истраживања положаја и проблема младих за потребе израде Локалног акционог плана политике за младе у Новом Саду, чак 75% младих се информиса преко познанстава. Млади људи по уласку на тржиште рада, суочени су са немогућношћу да дођу до информација о могућим запослењима, бивају деморалисани и полако одустају од тражења посла односно чекају да посао нађе њих.

Једна од могућности за отварање нових радних места у Новом Саду и прилика за младе је развој предузетништва; само 15% младих није заинтересовано за покретање сопственог бизниса, а за то су потребне идеје које млади имају, али у њиховој реализацији наилазе на многе препреке, као што су новчана средства, слаба

информисаност о томе како да започну сопствени бизнис, тј. како да користе афирмативне мере државе (повратна и неповратна средства и кредите).

Запошљавање младих је сложен проблем који се може решити само истовременим ангажманом свих надлежних институција и организација, као и ангажманом младих. Незапосленост младих је један од највећих проблема младе генерације као и друштвени проблем који захтева хитно решавање јер води отуђености и маргинализацији младих. Незапосленост је посредно и један од разлога великог одлива младих из села у градове што проузрокује депопулацију села, али и одлазак младих из земље у иностранство. Константан одлазак младих је један неприметан али, дугорочно гледано, велик проблем градова који немају развијену локалну економију.

Млади који су учествовали у раду Радне групе "Запошљавање младих" издвојили су следеће потребе и проблеме младих:

1. Недовољно развијена свест младих о значају каријерног вођења и саветовања током избора занимања.
2. Недовољан број пружаоца услуга каријерног саветовања младих у Новом Саду
3. Слаба припремљеност младих за честу промену посла током каријере.
4. Недовољна и неквалитетна системска понуда праксе за младе у Новом Саду.
5. Недовољно могућности за стицање праксе у циљу лакшег запошљавања младих у Новом Саду.
6. Неразвијена свест послодаваца о значају неплаћене стручне праксе младих у њиховим организацијама.
7. Недовољно развијена свест младих о значају додатних едукација у циљу лакшег проналажења посла и активније коришћење услуга Националне службе за запошљавање и других активних мера запошљавања.
8. Непостојање адекватног инфо центра за информисање младих о запошљавању.
9. Недовољна информисаност младих о постојећим услугама и мерама за лакше покретање сопственог посла.
10. Неразвијен систем подршке младима током покретања и по покретању сопственог посла.

На основу резултата истраживања, састанака са младима и актерима у локалној заједници, млади који су учествовали у раду радне групе издвојили су 3 приоритетна проблема:

1. Недовољан број пружаоца услуга каријерног саветовања младих у Новом Саду
2. Недовољно развијена свест младих о значају додатних едукација у циљу лакшег проналажења посла и активније коришћење услуга НСЗ и других активних мера запошљавања
3. Недовољно могућности за стицање праксе у циљу лакшег запошљавања младих у Новом Саду.

4.2.2. Завлашће млађих - Чио Ни Пла Н 2010-2014. година

Циљ	Мер	Индикатор	Носилац	Извор финансирања	Времетраје
2.1. Успешна реализација савремених услуга млађих у домаћинству	2.1.1. Долазно-отпосељена иницијатива петогодишња и постојећа подаци о квалитету живота	Стручно особље на иницијативи 12 асистираног постојећег подаци о квалитету живота	Удружења младих удружења за младе сарадња са образованим младима	Буџет града - Радног Гласника	Прва и друга година
	2.1.2. Објекти средње и студентске културе у граду	Одрживи иницијатива 5 година	Удружења младих удружења за младе	Буџет града - Радног Гласника	Трета година
	2.1.3. Млади који се баве уметношћу	Реализовано 3 месеца кампања	Удружења младих удружења за младе	Буџет града - Радног Гласника	Друга, трећа и четврта година
2.2. Развој естетичких наставних предмета у циљу развоја креативности и уметности	2.2.1. Пројекат "Млади уметници"	Организована барем 2 сатна радионица за младе	Удружења младих удружења за младе сарадња са НСЗ и другим удружењима	Буџет града - Радног Гласника	Свечене године
	2.2.2. Организација доданих вредности	Организовано 4 доданих вредности (године)	Удружења младих удружења за младе	Буџет града - Радног Гласника	Свечене године
	2.2.3. Пројекат "Млади уметници"	Реализована барем 2 месеца кампања (године)	Удружења младих удружења за младе сарадња са локалним медијима	Буџет града - Радног Гласника	Друга, трећа и четврта година
2.3. Повећање квалитета услуга млађих у домаћинству	2.3.1. Повећање квалитета услуга млађих у домаћинству	Повећање квалитета услуга млађих у домаћинству	Удружења младих удружења за младе сарадња са локалним медијима	Буџет града - Радног Гласника	Прва година
	2.3.2. Повећање квалитета услуга млађих у домаћинству	Повећање квалитета услуга млађих у домаћинству	Удружења младих удружења за младе сарадња са локалним медијима	Буџет града - Радног Гласника	Друга, трећа и четврта година
	2.3.3. Повећање квалитета услуга млађих у домаћинству	Повећање квалитета услуга млађих у домаћинству	Удружења младих удружења за младе сарадња са локалним медијима	Буџет града - Радног Гласника	Трета година

4.1.3. Здравље младих - потребе и приоритети

Млади који су учествовали у раду Радне групе "Здравље младих" издвојили су следеће потребе и проблеме:

1. Млади су генерално недовољно информисани о начинима очувања здравља;

Циљ: Млади поседују довољно знања, вештина и ставова за бригу, очување и унапређење сопственог здравља.

2. Млади немају довољно развијену свест о важности здравља;

Циљ: Млади препознају здравље као важну и неопходну компоненту квалитета живота.

3. Млади немају развијене здраве стилове живота;

Циљ: Млади имају развијене здраве стилове живота, односно имају знања, вештине и ставове неопходне за бригу о здрављу и примењују их у свом свакодневном животу.

4. Теме о којима млади најмање знају а желели би да знају више су правилна исхрана, физичка активност и развојно-психолошки проблеми;

Циљ: Млади имају довољно адекватних информација о правилној исхрани, физичкој активности и развојно-психолошким проблемима (заштити менталног здравља).

5. Млади у приградским насељима су посебно угрожени у односу на градску средину јер поседују још мање информација из свих области заштите здравља;

Циљ: Млади у приградским срединама су добро информисани о здрављу и поседују знања, вештине и ставове неопходне за бригу о здрављу.

6. Млади из осетљивих група су такође посебно угрожени недостатком информација о заштити здравља и недостатком подршке;

Циљ: Млади из осетљивих група имају потпуну подршку здравствених и образовних установа и других важних актера при очувању свог здравља, те поседују информације неопходне за бригу о здрављу.

7. Младима недостају вештине за бригу о здрављу (животне вештине – доношење одлука, решавање проблема, ношење са стресом, итд.)

Циљ: Млади имају добро развијене вештине за бригу о здрављу и примењују их у свом свакодневном животу (вештине доношења одлука, вештине комуникације, вештине решавања проблема, вештина управљања стресом, итд.)

8. Здравствене услуге су слабо прилагођене специфичним групама младих (физичка приступачност, однос особља);

Циљ: Здравствене установе су прилагођене специфичним групама младих: доступне су, радно време прилагођено потребама младих; запослени имају приступ

прилагођен младима и упознати су са проблемима и потребама различитих специфичних група младих, те одговарају на њихове потребе у области заштите здравља.

9. Компликоване процедуре које постоје у здравственим установама одбијају младе од обраћања (њима) за помоћ (гужве, чекање у реду, упут и сл.)

Циљ: Када су у питању млади, процедуре добијања здравствене услуге су поједностављене и усмерене на добробит младих (посете лекару у заказаном термину, без потребе за узимањем упута и без чекања у реду).

10. Здравствене установе и образовне установе млади не препознају као места где се могу информисати о здрављу и начинима заштите свог здравља;

Циљ: Здравствене и образовне установе су усмерене на добробит младих и млади их препознају као места на којима могу добити корисне и адекватне информације и помоћ када је у питању заштита здравља.

11. Начини на које се организује превенција ризичних понашања често нису прилагођени младима (узрасту и интересовањима), односно нису атрактивни;

Циљ: Превентивни програми су прилагођени узрасту и потребама младих односно атрактивни популацији младих.

12. Млади нису довољно информисани и упознати са Саветовалиштем за младе при Дому здравља, као местом где могу добити информације и помоћ при заштити здравља;

Циљ: Млади препознају важност Саветовалишта за младе при Дому здравља и обраћају му се за савет и помоћ у случају потребе.

13. Документа и стратегије које се баве здрављем младих нису родно сензитивни;

Циљ: Сва документа и стратегије у области здравља младих родно су сензитивни те омогућавају и родно осетљиву бригу о здрављу младих.

14. Не постоји квалитетна сарадња између здравственог и цивилног сектора када је у питању заштита здравља младих;

Циљ: Здравствени и цивилни сектор у потпуности сарађују и ослањају се један на други на заједничком послу заштите и очувања здравља младих.

15. Ненаменско коришћење спортских објеката у образовним установама отежава младима бављење физичком активношћу током слободног времена;

Циљ: Сви спортски објекти у локалној заједници, а посебно они у образовним установама, доступни су младима на коришћење током слободних часова односно пре и после школе као и током викенда и распуста.

На основу резултата истраживања, састанака са младима и актерима у локалној заједници, млади који су учествовали у раду радне групе издвојили су три приоритетна проблема:

1. Млади су генерално недовољно информисани о начинима очувања здравља; Теме о којима млади најмање знају а желели би да знају више су: правилна исхрана, физичка активност и развојно-психолошки проблеми
2. Млади немају довољно развијену свест о важности здравља; Младима недостају вештине за бригу о здрављу (животне вештине - доношење одлука, решавање проблема, ношење са стресом, итд.)
3. Здравствене услуге су слабо прилагођене специфичним групама младих (физичка приступачност, однос особља); Компликоване процедуре које постоје у здравственим установама одбијају младе да им се обрате за помоћ (гужве, чекање у реду, упут и сл.); Здравствене установе млади не препознају као места где могу да се информишу о здрављу и начинима заштите свог здравља.

Такође, као веома важна препорука издвојена је потреба да се у локалној заједници креирају и обезбеде услови који подржавају младе да брину о здрављу, и то:

- већа видљивост саветовалишта, служби и организација које се баве заштитом здравља младих;
- сарадња цивилног и државног сектора у очувању здравља младих;
- понуда здраве исхране око/у школама;
- забрана продаје аклохола и дувана у/око образовних установа;
- организовати превентивне програме из области заштите здравља намењене и прилагођене специфичним групама младих;
- организовати посебне програме рекреативних активности и спортских такмичења, у и ван школе, прилагођене младима, као и здравственом стању младих.

4.3.2. Здравље младих - Акциони план 2010-2014. године

Циљ	Мер - ак	Индикатор	Носиоци активности	Извори финансирања	Времени оквир
3.1 Млади у новом Саду су у великом проценту информисани о разљу посебно о питањима превентивне и здравственог живота, физичког, психичког, социјалног, здравља међународног психолошког проблема) заштитне продуктивног здравља, превентивне заштитне од П	3.1.1 Организација и извршавање превентивних програма у складу са захтевима заштитне и здравственог живота, физичког, психичког, социјалног, здравља међународног психолошког проблема) заштитне од П	Број превентивних програма наменених младима узраста до 19 година у општини; Број превентивних програма наменених младима узраста до 19 година у општини; Број превентивних програма наменених младима узраста од 20 до 30 година; Број младих који су обухваћени превентивним програмима	Број превентивних програма наменених младима узраста до 19 година у општини; Број превентивних програма наменених младима узраста од 20 до 30 година; Број младих који су обухваћени превентивним програмима	Будет Града - Раздео Градске управе за спорт и омладину - Капеларија за младе (Будет Града - Раздео ГУСИО - КЗМ)	2010 - 2014.
3.1.2 Организовати већи број превентивних програма (репродуктивно здравље, превентивна ПП, ХИВ, СИД, болести заштите, међународно здравље) у иградским насељима	3.1.2.1 Организовати већи број превентивних програма (репродуктивно здравље, превентивна ПП, ХИВ, СИД, болести заштите, међународно здравље) у иградским насељима	Број превентивних програма наменених младима (репродуктивно здравље, превентивна ПП, ХИВ, СИД, болести заштите, међународно здравље); Број младих који су обухваћени превентивним програмима	Број превентивних програма наменених младима (репродуктивно здравље, превентивна ПП, ХИВ, СИД, болести заштите, међународно здравље); Број младих који су обухваћени превентивним програмима	Будет Града - Раздео ГУСИО - КЗМ	2010 - 2014.
3.1.3 Организовати превентивне програме из области заштите здравља наменене и младима и групама младих	3.1.3.1 Организовати превентивне програме из области заштите здравља наменене и младима и групама младих	Број поседних програма усмерених на младе, посебно у области ПП, ХИВ, СИД, болести заштите, међународно здравље); Број младих који су обухваћени превентивним програмима (ПП, ХИВ, СИД, болести заштите, међународно здравље)	Број поседних програма усмерених на младе, посебно у области ПП, ХИВ, СИД, болести заштите, међународно здравље); Број младих који су обухваћени превентивним програмима (ПП, ХИВ, СИД, болести заштите, међународно здравље)	Будет Града - Раздео ГУСИО - КЗМ	2010 - 2014.

[illegible]

[illegible]

4.1.4. Култура - потребе и приоритети

Млади који су учествовали у раду Радне групе "Култура" издвојили су следеће потребе и проблеме:

1. Стваралаштво младих није видљиво
2. Младима није јасан појам стваралаштва и могућности стваралаштва
3. Млади ствараоци имају проблем непостојања системског програма подршке у презентовању и документовања стваралаштва
4. Нетрадиционални и експериментални облици стваралаштва младих нису препознати као равноправни облици стваралаштва
5. Млади у ширем смислу нису информисани о постојању стваралаштва младих

Циљ. Млади су информисани и упознати са стваралаштвом младих

Препорука: Хармонизација са мерама предвиђеним у оквиру групе информисање младих

6. Непрепознатост институција културе и њихових програма код младих

Препорука: Хармонизација са мерама предвиђеним у оквиру групе информисање младих

7. Презентација институција културе је неадекватна за комуникацијске канале младих

Препорука: Хармонизација са мерама предвиђеним у оквиру групе информисање младих

8. У културној понуди града мали број програма у којима млади могу активно учествовати

Препорука: Позитивна политика подршке програма у којима млади могу активно учествовати

9. Непостојање програма образовања за менаџмент у култури

Препорука: Хармонизација са мерама предвиђеним у радној групи Образовање младих

10. Млади су без подршке у креирању културних програма у школама у ресурсном и техничком виду

Циљ: Програми културе организација младих, школских парламената и неформалних група у школама су подржани

Препорука: Оснивање школских омладинских клубова

11. Културна понуда у градској средини је централизована, често су занемарени делови града ван „зоне центар“

Циљ: Културна понуда је присутна у насељеним местима и деловима града ван „зоне центар“

Препорука: Градској управи за културу - подржати програме у деловима града ван „зоне центар“; организацијама младих - креирати и спроводити програме за младе у насељеним местима и ван „зоне центар“

12. Млади имају потребу за прилагођености програма у срединама у којима се они реализују

13. Потреба за подршком у постојећим међународним програмима културне размене и сарадње

Циљ: Међународни програми културне размене и сарадње су подржани од стране Града

Препорука: Хармонизација и усклађивање мера предвиђених у групи мобилност и информисање младих

14. Млади имају потребу за саветодавном подршком у оснивању и организовању удружења која би реализовала програме културе

Циљ: Постојање саветодавне подршке за оснивање удружења и организовање младих

Препорука: Усклађивање мера и активности предвиђених у групи активно укључивање младих

15. Удружења и појединци/ке - млади који делују у култури имају проблем с непостојањем адекватних програмских простора за реализацију програма

Препорука: ЈП Пословни простор - позитивна политика у остваривању права и тарифа на коришћење простора за младе ствараоце и организације које се баве културом младих

16. Удружења која негују традицију културног израза су непрепозната као ресурси

Препорука: Сарадња у креирању, извођењу програма, информисању културно-уметничких друштава и организација

17. Неконтинуирана финансијска и техничка подршка организацијама младих у реализацији програма

Циљ: Стваралаштво младих у уметничкој и програмској реализацији организација младих и младих стваралаца има систематску подршку

Препорука: Субвенционисање текућих трошкова простора организација младих и такси за програме организација младих у реализацији на јавним просторима

18. Недовољна доступност постојећих програма и садржаја културе младима

Циљ: Програми културе у Новом Саду су доступни младима

Препорука: Редуковане цене улазница за програме културе

19. Затвореност институција и организација и несарадња у креирању садржаја и програма

Циљ: Организације младих, установе и институције културе заједнички креирају програме за младе

Препорука: успоставити канал комуникације, дистрибуирати информације о плановима и текућим програмима културе

На основу резултата истраживања, састанака са младима и актерима у локалној заједници, млади који су учествовали у раду радне групе издвојили су 3 приоритетна проблема:

1. Неконтинуирана финансијска и техничка подршка организацијама младих у реализацији програма
2. Потреба за подршком у постојећим међународним програмима културне размене и сарадње
3. Културна понуда у градској средини је централизована, често су занемарени делови града ван „зоне центар“.

4.4.1. Культурно-платион 2010-2014 година

Циљ	Мер - ак	Инд	Нос	Извор	Вр
4.1 Построј (већа) подриш ка стварања тву млади	4.1.1. Ауторски програми и ојекти млади и програми ојекти кини се преко ује савалаштв о млади	Број подриш ка програми и ојекти програми и ојекти кини	Удружења млади и удружења за младе	Будет - града - Раздео грађанских радња за младе омилију - Кадар	Кој Тин Уирано
	4.1.2. Организовање скупови у циљу успостављања програми и програм институција, успостављања неформалних група...	Број остварених скупова, број институција организација, успостављања скупови, успостављања неформалних група	Удружења млади и удружења за младе	Будет - града - Раздео Гусио - КЗМ	201.
	4.1.3. Прављење и акција подриш ка млади стварања тву млади у Но	Пројекти и подриш ка млади стварања тву млади у Но	Удружења млади и удружења за младе	Будет - града - Раздео Гусио - КЗМ	201.
4.2 Гросири подриш ка размине и програм стварања тву млади, Норматив дрини средине (Србија, Република Српска)	4.2.1. Програми подриш ка размине и програм стварања тву млади у Норматив дрини средине (Србија, Република Српска)	Број реализованих програми, број млади и удружења за младе	Удружења млади и удружења за младе	Будет - града - Раздео Гусио - КЗМ	Кој Тин Уирано
	4.2.2. Програми подриш ка размине и програм стварања тву млади у Норматив дрини средине (Србија, Република Српска)	Број реализованих програми, број млади и удружења за младе	Удружења млади и удружења за младе	Будет - града - Раздео Гусио - КЗМ	Кој Тин Уирано
4.3 Културна подриш ка децентрализовања	4.3.1. Реализација програми подриш ка децентрализовања	Број остварених програми, број млади и удружења за младе	Удружења млади и удружења за младе	Будет - града - Раздео Гусио - КЗМ	Кој Тин Уирано
	4.3.2. Програми подриш ка децентрализовања	Број остварених програми, број млади и удружења за младе	Удружења млади и удружења за младе	Будет - града - Раздео Гусио - КЗМ	Кој Тин Уирано

4.1.5. Слободно време младих - потребе и приоритети

Млади који су учествовали у раду Радне групе "Слободно време младих" издвојили су следеће потребе и проблеме:

1. Незнање младих о томе шта се подразумева под слободним временом.

2. Незнање младих како квалитетно да проведу слободно време.

3. Недовољно развијена свест младих о значају квалитетно проведеног слободног времена.

Циљ за прве три тачке: Приближити концепт слободног времена младима, како би га боље разумели и увидели да оно може, ако се правилно испуни, да доне-се многе бенефите.

4. Недовољна информисаност младих о садржајима којима могу да испуне слободно време; Непостојање омладинског инфо-центра/портала.

Циљ: Успоставити редован, модеран и атрактиван начин информисања младих о програмима и активностима којима би могли испунити своје слободно време.

5. Недовољна мотивисаност младих да се ангажују како би квалитетно проводили слободно време.

Циљ: Мотивисати младе да се више ангажују око организације и провођења свог слободног времена.

6. Недовољна укљученост младих у одлучивање о понуди програма за провођење слободног времена које нуде институције (школе, факултети...).

Циљ: Укључити младе у процесе одлучивања на понуду програма за провођење слободног времена (Препорука школама и факултетима).

7. Недовољна понуда садржаја за провођење слободног времена.

Циљ: Повећати понуду (али и више информисати младе о постојећим могућностима).

8. Недостатак новца као највећи проблем када је у питању коришћење/провођење слободног времена.

Циљ: Омогућити младима да се укључе у једнако квалитетне програме, али бесплатне или уз минималну надокнаду.

9. Недовољна видљивост програма организација/удружења које се баве неким од аспеката провођења слободног времена.

Циљ: Промовисати тј. учинити видљивијим програме организација/удружења које се баве неким од аспеката провођења слободног времена.

10. Неатрактивност и недовољна промовисаност програма образовних институција међу младима.

Циљ: Учинити програме приступачнијим и модернијим и промовисати их међу младима.

Препорука: Школама и факултетима - мотивисати младе уз модерне програме и иновативни приступ образовању; омогућити везу између младих и образовних институција како би се постигла комуникација у два смера (на тај начин би млади показали своје интересовање за одређене области које би могле да се уведу у образовне институције, макар као ваннаставне активности, уз минималне трошкове - уз више излета, семинара, турнира, сусрета, радионица, и сл.).

11. Недовољна информисаност младих о функционисању институција.

Циљ: Информисати младе о раду институција на модеран и њима примерен начин

Препорука: Школама и факултетима - организовати више програма "Отворена врата" путем којих ће се младима приближити рад институција, као и мотивисати их да контактирају са њима; Студентским и школским парламентима – информисати младе о раду парламента и мотивисати их да се укључе у већој мери.

12. Непостојање омладинског центра/клуба у Новом Саду.

Циљ: Формирати омладински центар/клуб. Омогућити употребу постојећих простора (нпр просторије месних заједница) у циљу квалитетног провођења слободног времена.

Препорука: Саветима Месних заједница – Омогућити коришћење постојећих простора/просторија Месних заједница од стране организација младих или омладинских организација у циљу спровођења програма за квалитетно провођења слободног времена.

13. Млади се недовољно баве спортом и спортском рекреацијом.

Циљ: Анимирати младе да се у већој мери баве спортом/спортском рекреацијом.

Препорука: Факултетима за спорт и Градској прави за спорт и омладину – мотивисати младе да се баве спортском рекреацијом; Универзитету – организовати факултативну наставу физичког васпитања/спортске рекреације; Градској управи за спорт и омладину – обезбедити доступност спортских сала и спортских објеката у државној својини чији је корисник јединица локалне самоуправе, кроз одобравање њиховог коришћења за рекреативне активности младих; омогућити субвенције за младе у погледу коришћења ових објеката.

14. Недовољна понуда спортских и спортско-рекреативних садржаја за особе са инвалидитетом.

Циљ: Креирати спортске и спортско-рекреативне садржаје за особе са инвалидитетом.

15. Недовољан број прилагођених спортских објеката за особе са инвалидитетом.

Циљ: Прилагодити спортске објекте тако да могу не-сметано да их користе особе са инвалидитетом.

Препорука: Градској управи за спорт и омладину – прилагодити постојеће спортске терене тако да могу да их користе особе са инвалидитетом/суфинансирати организације које се тиме баве; инсистирати да се будући спортски терени и објекти граде тако да особе са инвалидитетом могу не-сметано да их користе.

На основу резултата истраживања, састанака са младима и актерима у локалној заједници, млади који су учествовали у раду радне групе издвојили су 3 приоритетна проблема:

1. Незнање младих о томе шта се подразумева под слободним временом и како да га квалитетно проведу, као и недовољна информисаност о садржајима којима могу да испуне слободно време због непостојања модерног и организованог система информисања по том питању.

2. Недовољна понуда садржаја за провођење слободног времена

3. Млади се недовољно баве спортом/спортском рекреацијом.

4.5.2. Службено време младих - Акција Плани 2010-2014. године

Циљ	Мер - ак тивности	Индикатори	Носиоци активности	Извор финансирања	Времени период
1.1 Младима прибијен колектив слободног времена и условаљ рактиан начин модери аца младих о информиса ктивно сти ма програмира и аплиети да исјуне своје слободно време	1.1.1. Промовисање квалитетног начина проводења слободног времена путем медија који су приступачни младима (интернет, ТВ, радио...)	Број и број медија путем којих се врши промоција, број емисија, издања... где је урађен промоција	Удружења младих, удружења за младе	Буџет града - Раздео Градске управе за промоцију - Канцеларија за младе (Буџет града - Раздео Гу СНО - КЗМ)	Прва и друга година
	1.1.2. Формирање интерактивног веб-сајта на тему слободног времена путем којих би медијни информисали о акцији, садржајима који би важили за младе	Издржан веб сајт, број посета сајту	Удружења младих, удружења за младе	Буџет града - Раздео Гу СНО - КЗМ	Коначно уредно
	1.1.2. Издавање месечног листа (часопис, брошура...) за младе путем којих се формира мисао одржајим и популаризирају акцију, осимма већим за квалитетно проводење слободног времена	Број издавања бројева листа	Удружења младих, удружења за младе	Буџет града - Раздео Гу СНО - КЗМ	Коначно уредно
1.2 Повећан број садржаја за квалитетно проводење слободног времена	1.2.1. Суфинансирање програма који имају за циљ акцију укључивање медија у програме за квалитетно проводење слободног времена	Број суфинансираних програмних програма	Удружења младих, удружења за младе	Буџет града - Раздео Гу СНО - КЗМ	Коначно уредно
	1.2.2. Суфинансирање програма који имају за циљ квалитетно проводење слободног времена младих	Број суфинансираних програмних програма	Удружења младих, удружења за младе, Сарадња са Месечним савезом	Буџет града - Раздео Гу СНО - КЗМ	Коначно уредно
	1.2.3. Суфинансирање спортско-рекреативних и стваралачких програма и активности припадника на селу	Број суфинансираних програмних програма	Удружења младих, удружења за младе, Сарадња са месечним савезом, Сарадња са Месечним савезом, Сарадња са Месечним савезом, Сарадња са Месечним савезом	Буџет града - Раздео Гу СНО - КЗМ	Коначно уредно

Друга и трећа година	Коначно урaдaно	Коначно урaдaно
Будет Града - Раздео Гу СИО - КЗМ	Будет Града - Раздео Гу СИО - КЗМ	Будет Града - Раздео Гу СИО - КЗМ
Удружења младих удружења за младе	Удружења младих удружења за младе	Удружења младих удружења за младе
Сарадња са спортским организацијама	Сарадња са спортским организацијама	Сарадња са спортским организацијама
Број организационих спортиста и креативних актера који су били укључени у активности. Број пројеката и акција	Број организационих спортиста и креативних актера који су били укључени у активности. Број пројеката и акција	Број организационих спортиста и креативних актера који су били укључени у активности. Број пројеката и акција
1.3.1 Организације и или промовисање спортиста и креативних актера који су били укључени у активности. Број пројеката и акција	1.3.2 Организације и или промовисање спортиста и креативних актера који су били укључени у активности. Број пројеката и акција	1.3.3 Промовисање спортиста и креативних актера који су били укључени у активности. Број пројеката и акција
1.3 Млади актери/модел/свајдлер/мерење спортиста и креативних актера који су били укључени у активности. Број пројеката и акција	1.3 Млади актери/модел/свајдлер/мерење спортиста и креативних актера који су били укључени у активности. Број пројеката и акција	1.3 Млади актери/модел/свајдлер/мерење спортиста и креативних актера који су били укључени у активности. Број пројеката и акција

4.1.6. Безбедност младих - потребе и приоритети

С обзиром да безбедност младих представља приоритетни циљ државне политике веома је важно да се тај приоритет поштује и на градском нивоу.

Млади који су учествовали у раду Радне групе "Безбедност младих" груписали су проблеме са којима се млади сређу, а везани су за област безбедност, у 3 целине:

Насиље

- а) насиље у школи
- б) вршњачко насиље
- в) насиље у породици
- г) насиље у спорту и на спортским теренима
- д) електронско насиље
- е) насиље у адолесцентским везама
- ф) мобинг

Група која у својој околини уочава највише насиља су сексуалне раднице - у практично свим случајевима присутно је вербално и физичко насиље, а проценат економског насиља троструко надмашује општи просек. Сексуално насиље је заједничко за сексуалне раднице и ЛГБТ популацију (по 44%). Електронско насиље је најзаступљеније код ЛГБТ популације, дупло више у односу на просек. Особе са инвалидитетом пријављују највиши ниво психичког насиља у својој околини (Истраживање урађено за потребе израде Локалног акционог плана за младе).

Препоруке: Константна едукација младих, родитеља, просветних радника/ца, школских полицајаца/ки за конструктивно решавање сукоба као и укључивање истих у промоцији ненасилних метода; идентификовати и креирати тимове за кризно реаговање у школама; спроводити програме/радионице/истраживања у циљу превенције електронског насиља и могућностима заштите младих на интернету; промовисање фер-плај игре на спортским теренима и укључивање навијача у програме неформалног образовања, подстицати примену Закона о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама; пружати подршку жртвама насиља у породици; спроводити кампање са циљем подизања свести о актуелности проблема и превенцији насиља, креирати програме које ће организовати и спроводити млади за младе (вршњачки едукатори у школама); промовисање закона о мобингу у јавности кроз округле столове, конференције, акције, активности у институцијама и бизнис сектору.

Делинквенција (вршење кривичних дела)

- а) крађе, разбојништво
- б) туче, насилничко понашање, вандализам
- в) убиство
- г) поседовање и пуштање у промет опојних средстава
- д) изнуда ("рекетирање")
- ђ) сексуални деликти (проституција, силовања, трговина људима, итд)
- е) поседовање и ношење оружја
- ж) мито и корупција (неповерење младих у институције)

Истраживање спроведно за потребе израде Локалног акционог плана за младе показује да сваки девети млади Новосађанин/ка поседује искуство привођења од стране полиције. Тај проценат је највиши код навијача, а најнижи код жена. Најчешћи разлози за привођење од стране полиције су: туче, насилничко понашање, ометање јавног реда и мира и крађе. Такође, половина испитаника/ца нема поверење у надлежне институције и њихову заштиту од насиља. Док млади са инвалидитетом и сексуалне раднице гаје врло високо поверење у институције, навијачи и ЛГБТ популација имају врло негативно мишљење.

Препоруке: Јачање капацитета институција за сензибилизацију и заштити људских права и права младих; подстицање међусекторске сардње у циљу унапређења безбедности младих кроз заједничке пројекте и програме; идентификовати установе и организације у којима се могу реализовати васпитни налози и мере за младе преступнике/це; промовисати алтернативне начине одслуживања изречених налога и мера кроз програме ресоцијализације и хуманитарног рада; подстицати већи ангажман инспекција и полиције на спровођењу закона: игре на срећу, рад на црно, миграције, точење алкохола, конзумација опојних средстава итд.

Саобраћај

- а) вожња у алкохолисаном стању
- б) вожња неприлагођеном брзином
- в) неношење kacиге
- г) коришћење мобилног телефона
- д) слушање mp3 плејера
- ђ) непоштовање саобраћајних прописа
- е) неvezивање сигурносног појаса за време вожње
- ж) телефонирање у току вожње и некоришћење блутут уређаја
- и) насилничка вожња
- ј) мито и корупција у саобраћају
- к) вожња без возачке дозволе

Млади представљају најугроженију популациону групу у смислу смртности, повређивања и инвалидности, које настају као последица саобраћајних незгода на путевима. Више од 40% свих жртава саобраћајних незгода су млади. Повреде настале у саобраћајним незгодама су други узрок смртности у популацији младих, одмах иза ХИВа. Више од 80% саобраћајних незгода је узроковало понашање човека, а возачи/це са једном го-

дином искуства изазивају три пута више саобраћајних незгода него искуснији возачи/це.

Према подацима саобраћајне полиције, на територији Новог Сада у 2009. години преко 90% саобраћајних незгода се догодило у насељеним местима. Октобар је месец са највише саобраћајних незгода, а у августу је погинуло највише лица. Најнебезбеднији дан био је петак, док су ноћу највише страдали и то у периоду између 1:00 и 2:00 часа ујутру као и између 6:00 и 7:00 часова ујутру.

Истраживање спроведно за потребе израде Локалног акционог плана показује да је прелазак улице ван пешачког прелаза, као и коришћење мобилног телефона на прелазу, нешто што млађе генерације чине чешће него старије. Чак 55% испитаника/ца млађих од 20 година пријављује да често или увек прелази пут ван пешачког прелаза. Такође, резултати истраживања говоре да 28% младих понекад или често возе под дејством алкохола.

Препоруке: Креирати програме и обуке за младе средњошколце/ке о безбедности младих у саобраћају; спроводити континуиране кампање о безбедној вожњи и промоцији закона о саобраћају; промовисати безбедност у саобраћају као и "црне зоне" по критеријуму јавног ризика; подстицати већу сарадњу и умреженост институција и организација цивилног друштва које се баве безбедношћу младих и заједничким ресурсима утицати на ставове младих о значају поштовања саобраћајних прописа; креирати акције, фестивале, јавне промоције где ће млади заједно са представницима надлежних институција промовисати сигурносну вожњу и потпуну одговорност у саобраћају; спроводити истраживања и анализе о ставовима младих и њиховим навикама у саобраћају, итд.

На основу резултата истраживања и горе наведених проблема, састанака са младима и актерима у локалној заједници, млади који су учествовали у раду радне групе издвојили су 3 приоритетна проблема:

- 1. Безбедносна култура младих је слабо развијена**
- 2. Недовољно је развијена сарадња институција и организација/удружења која се баве питањима безбедности младих; Не постоји обједињена инфо-мрежа о програмима, као ни институцијама, организацијама/удружењима које се баве питањима безбедности младих**
- 3. Не постоји довољно програма који се баве питањима безбедности младих.**

4.6.2. Безбедност младих - Акциони план 2010 - 2014. године

Циљ	Мерѐ - активности	Индикатори	Носиоци активности	Извори финансирања	Времени оквир
1.1. Развијени квалитетни медијски и едукативни садржаји програми који доприносе унапређењу безбедносне културе младих на територији Града Новог Сада	1.1.1. У сарадњи са медијима развијати програме, пројекте, докментарне филмове, спотове, кампање, РТВ емисије за младе који ће подстицати и унапређивати безбедносну културу младих	Број реализованих заједничких пројеката: филмова, програма и спроведених кампања за младе у медијима; Број потписаних споразума о сарадњи или изјаве о заинтересованости; Број младих укључених у креирање програма	Удружења младих: удружења за младе Сарадња: са локалним медијима	Буџет Града - Раздео Градске управе за спорт и омладину - Капеларија за младе (Буџет Града - Раздео ГУСИО - КЗМ)	2010-2014
	1.1.2. Спровођење различитих когнитивно- едукативних програма/ обука за младе и представнике медија за промоцију нејасиља, мировног образовања и безбедност младих у сарадњи са организацијама цивилног друштва и институцијама	Број спроведених програма и обука; Број укључених директних и индиректних младих и представника медија; Број укључених институција и организација цивилног друштва	Удружења младих: удружења за младе Сарадња: са институцијама које се баве безбедношћу	Буџет Града - Раздео ГУСИО - КЗМ	2010-2014
	1.1.3. Спровести истраживања: - о насилију међу младима; - саобраћајним незгодама; - о поверењу младих у сектор безбедности; - о повредама на раду професионалним болестима младих као и мобилну напад младих и системски прикупљати податке и публиковање анализа о насилију међу младима	Број спроведених истраживања о насилију међу младима, поверењу младих у сектор безбедности, повредама на раду и мобилну напад младих; Број објављених анализа и извештаја о насилију међу младима	Удружења младих: удружења за младе Сарадња: са локалним медијима	Буџет Града - Раздео ГУСИО - КЗМ	2010-2014

1.2 Развијени услешни механизми међусекторне сарадње у циљу напређења безбедности младих кроз зједничке програмне базе и наредбеним потребама младих града Новог Сада	1.2.1 Креирати и развијати базу података о постојећим организацијама и институцијама које се баве превенцијом насилја и пројектама безбедности младих	Број организација и институција укључених у базу података; Активна база података	Удружења младих удружења за младе	Будет града - Раздео ГУСИО - КЗМ	2010-2014
1.2.2 Умрежаваће и склапаће партнерства са више институција које се баве безбедношћу младих на територији града Новог Сада у циљу подизања зједничких програма, акција, фестивала спортских и културних догађаја за младе који ће промовисати безбедност младих	Број укључених организација цивилног друштва и невладиних организација у бази података; Број парнерстава; Број организација спортских и културних догађаја који ће бити безбедношћу културних догађаја за емисијама на евиденцији; Број укључених младих; Број спроведених кампања	Број укључених организација цивилног друштва и невладиних организација у бази података; Број парнерстава; Број организација спортских и културних догађаја који ће бити безбедношћу културних догађаја за емисијама на евиденцији; Број укључених младих; Број спроведених кампања	Удружења младих удружења за младе	Будет града - Раздео ГУСИО - КЗМ	2010-2014
1.2.3 Креирати веб-сајтове на порталу безбедности културе младих и евиденцију на сајту подршке формално и неформалном образовању и промоцији безбедности младих на територији града Новог Сада	Број креираних веб-сајтова/онлајн портала; Број постојећих веб-сајтова/онлајн портала; Број постојећих надоврхана, структура, програма промоција за неформалне и неформалне организације цивилног друштва	Број креираних веб-сајтова/онлајн портала; Број постојећих веб-сајтова/онлајн портала; Број постојећих надоврхана, структура, програма промоција за неформалне и неформалне организације цивилног друштва	Удружења младих удружења за младе Сарадња са институцијама	Будет града - Раздео ГУСИО - КЗМ	2010-2014

1.3. Развивај се и гурај се напред безбедно окружење младих на и нтернету, у школама, породици, послу на факултетима и спортистима обектима	1.3.1. Оснажи тв тимуе стручњака и ња и професионалних учесника младих на и виралних група за превенцију на силе и примећу не на киле културе и конструктивн решавња конфликара, као и ора издваја етикативне капакове, акције и обуке за учеснике ос нових и ср едњих школа	Број остварених особа из наставног кадра и професионалних учесника младих на и виралних група за превенцију на и виралних група, број креира тв тимуа за к рично решавање у школама, број спроведених едукација и кампова, број младих који је учествовао на е дукцијам и камповима	Удружења младих удружења за младе Сарадња: са школним тима учесницим младих на и виралних група	Будет града - Радео Гусио - КЗМ	2019-2020
	1.3.2. Ора издваја котирајућу обуку за особље свих усанава задужених за регенцију и обуку професионала ка и за професионала на силе и пом оћ жртвама на киле у породици	Број ора издвајајућу обуку за особље усанава задужених за превенцију и обуку професионала, број професионала у новим и нституцијам удружених у обуку	Удружења младих удружења за младе Сарадња: са инс титацијам	Будет града - Радео Гусио - КЗМ	2019-2020
	1.3.3. Подизање нивоа свесности младих о ризицима на и нтернету сабер на киле у ора изваду сртства, ора низ оваће окупних сртства, трибина, форумна група на друштвеним мрежама (facebook, messenger, tiktok) кор ће промовисати безбедност младих и информисати младе о нтернету и на киле на и нтернету	Број креира тв сртства, ора извајајућу окупних сртства и трибина, број креира тв група на социјалним мрежама које промовишу безбедност младих и информисати младе о за штити на и нтернету, број посети тель аки група друштвеним мрежама	Удружења младих удружења за младе	Будет града - Радео Гусио - КЗМ	2019-2020

4.1.7. Активно укључивање младих у друштво и изградња цивилног друштва - Потребе и приоритети

Млади који су учествовали у раду Радне групе "Активно укључивање младих у друштво и изградњу цивилног друштва" издвојили су следеће потребе и проблеме:

1. Општа популација младих не види сврху свог активног учешћа и сматра да својим деловањем не могу ништа променити у својој околини те да је то само „губљење времена“ – недостатак мотивације.

2. Млади недовољно разумеју своју улогу у друштву и своју улогу у стварању друштвених промена, тј. нису информисани о својим грађанским правима и обавезама, те механизмима за остваривање истих.

3. Млади не знају где све могу да пронађу, и ко је дужан да им обезбеди информације о институционалном активизму младих.

4. Млади немају довољно информација, знања и вештина о саморганизовању и грађанском активизму кроз удружења.

5. Недостају простори у приградским насељима у којима би се млади окупљали и били активни.

6. Не постоје разрађени механизми укључивања нових младих људи него се сва пажња посвећује већ постојећим активним младим људима.

7. Сви они нови који би можда и желели да се активирају, не добијају пуну подршку како од најближе околине, тако и од институција и организација које укључују младе. Овај проблем је посебно изражен код најугроженијих социјалних категорија и маргинализованих заједница.

8. Ученици/це немају довољно знања и вештина за управљање ученичким парламентом у смислу да парламент осим планирања спортских и забавних садржаја, доноси и даље преноси одлуке које се више тичу образовне политике школе и ученичког стандарда.

9. Студентски парламенти законски и статутарно имају важну улогу у доношењу одлука, али у пракси се то тешко остварује, и често преовлађују лични и политички интереси у раду студентских парламената и сту-

дентских организација. Решавање овог проблема, директно путем мера Локалног акционог плана политике за младе није могуће из разлога што Универзитет има аутономну позицију у односу на градску управу.

10. Мали број удружења које воде сами млади, као и мали број неформалних група младих.

11. Млади немају довољно подршке одраслих (родитеља, наставника/ца) за активно укључивање у друштво.

12. У последње време чести су случајеви када млади приступају политичким странкама из финансијских разлога и стицања радног места.

13. Управљачке структуре у образовним установама, политичким странкама, удружењима и у градској управи недовољно укључују младе у процесе доношења одлука.

14. И код младих и код управљачких структура институција и организација постоји неразумевање принципа ко-менаџмента и важности његове примене у институцијама и организацијама где постоји институционални облик активног учешћа младих.

15. Непостојање међусекторске сарадње, односно постојање антагонизма између политичких странака и удружења.

На основу резултата истраживања, састанака са младима и актерима у локалној заједници, млади укључени у рад радне групе издвојили су 3 приоритета на проблема:

1. Неразумевање и не примена ко-менаџмента, концепта заједничког управљања процесима и одлукама у раду институционалних тела за активно учешће младих од стране представника/ца образовних установа, удружења, политичких странака и локалне самоуправе

2. Млади у знатном броју немају формирано мишљење о активном учешћу у друштву, недостаје им лична мотивација, екстерна подршка, информације, знања и вештине

3. Непостојање међусекторске сарадње у области омладинске политике, односно постојање антагонизма између политичких странака и удружења, власти и цивилног сектора. Такође, млади су опште друштвено препознати као не компетентни и са проблемима у понашању.

[illegible]

2010. - 2014.	Будет Града - Радне групе СИО - КЗМ	Удружења младих удружења за младе	Број спроводећих медијских кампања; Број одржаних јавних трибина на тему: Број младих у друштву; Број дис трибуна на јавној сцени о младицама у сарадњи са локалним политичким институцијама; Број пројеката реализованих у сарадњи са локалним институцијама	7.3.1. Спроводе неактивност (медијске кампање, јавне трибине, штампане публикације) које доприносе ширењу информација о младима у друштву и сарадње трибине на сектор (јавни, цивилни и др.) и политичке сектор на п	7.3. Сви државни сектори мобилисани и активни доприносе имплементацији омладинских политика, међусобно сарађују и доприносе промоцији вањне употребе младих у друштву као ресурса и окупације за израда јувеи окрета које држава
---------------	-------------------------------------	-----------------------------------	---	--	--

4.1.8. Волонтерски рад - Потребе и приоритети

Млади који су учествовали у раду Радне групе "Волонтерски рад" издвојили су следеће потребе и проблеме:

1. Млади нису волонтерски ангажовани.
 2. Волонтерски рад се не промовише у локалним медијима.
 3. Не постоји обједињени инфо-сервис који би пружао информације младима о волонтерском раду.
 4. Могућности за волонтирање се не промовишу.
 5. Волонтерски рад није препознат и прихваћен у јавности.
 6. Не постоје обучени "менаџери" који креирају волонтерске програме (особе у организацијама које креирају волонтерске програме за младе нису обучене).
 7. Не постоје програми обуке за волонтерски менаџмент.
 8. Недостатак информација о могућностима за волонтирање.
 9. Волонтерски програми су усмерени ка хуманистичко/социјалним областима, а млади исказују жељу да волонтирају и у другим областима (у оквиру своје струке; спорт).
 10. Постојећи волонтерски програми нису прилагођени особама са инвалидитетом.
- На основу резултата истраживања, састанака са младима и актерима у локалној заједници, млади из радне групе издвојили су 3 приоритетна проблема:

1. Могућности за волонтерски ангажман се не промовишу довољно и на адекватан начин а волонтерски рад у јавности није препознат и прихваћен
2. У организацијама које спроводе волонтерске програме особе које их координирају (волонтерски менаџери/ке) нису довољно едуковане да их квалитетно спроведу, док са друге стране не постоје програми обука за волонтерске менаџере/ке
3. Волонтерски програми су усмерени ка хуманистичко/социјалним областима, а млади заправо исказују жељу да се волонтерски ангажују и у другим областима (у оквиру струке, спорт, итд).

4.8.2. Војно теретски рад - Акциони план 2010-2014. године

Циљ	Мер - ак тивност	Индикатори	Носиоци активности	Извори финансирања	Времени оквир
8.1 Могућности за војно теретски ангажман младих су промовисати на младима блиским и пријатељским чини, а њихов војно теретски ангажман и значајност је прихваћен и препознат у јавности	8.1.1. Организовати пројекат за циљ имати промовисати рад међу младима војно теретско рад међу младима	Број реализованих пројеката; Број младих који су обухваћени пројектом; Број младих ангажованих у војно теретским програмима	Удружења младих удружења за младе Сарадња: КЗМ	Будет града - Радно грађанско удружење за младе (Будет града - Радно грађанско удружење за младе) ГУСИО - КЗМ	2010-2014
	8.1.2. Организовати пројекат за бавити пројекатом војно теретско рад међу младима војно теретско рад међу младима	Број реализованих пројеката; Број младих који су обухваћени пројектом; Број младих ангажованих у војно теретским програмима	Удружења младих удружења за младе Сарадња: КЗМ	Будет града - Радно грађанско удружење за младе (Будет града - Радно грађанско удружење за младе) ГУСИО - КЗМ	2010-2014
	8.1.3. Промовисати пројекат за војно теретски рад међу младима војно теретски рад међу младима	Број реализованих пројеката; Број младих који су обухваћени пројектом; Број младих ангажованих у војно теретским програмима	Удружења младих удружења за младе Сарадња: КЗМ, са удружењем које је грађанско удружење	Будет града - Радно грађанско удружење за младе (Будет града - Радно грађанско удружење за младе) ГУСИО - КЗМ	2010-2014
8.2 Особе из орациона, одговорност за имплементацију војно теретских програма су промовисати објекта војно теретско рад међу младима војно теретско рад међу младима	8.2.1. Организовати пројекат за војно теретски рад међу младима војно теретски рад међу младима	Број реализованих пројеката; Број младих који су обухваћени пројектом; Број младих ангажованих у војно теретским програмима	Удружења младих удружења за младе Сарадња: КЗМ	Будет града - Радно грађанско удружење за младе (Будет града - Радно грађанско удружење за младе) ГУСИО - КЗМ	2010-2014
	8.2.2. Креирати пројекат за војно теретски рад међу младима војно теретски рад међу младима	Број реализованих пројеката; Број младих који су обухваћени пројектом; Број младих ангажованих у војно теретским програмима	Удружења младих удружења за младе Сарадња: КЗМ	Будет града - Радно грађанско удружење за младе (Будет града - Радно грађанско удружење за младе) ГУСИО - КЗМ	2010-2014
	8.2.3. Организовати пројекат за војно теретски рад међу младима војно теретски рад међу младима	Број реализованих пројеката; Број младих који су обухваћени пројектом; Број младих ангажованих у војно теретским програмима	Удружења младих удружења за младе Сарадња: КЗМ	Будет града - Радно грађанско удружење за младе (Будет града - Радно грађанско удружење за младе) ГУСИО - КЗМ	2010-2014

2010-2014	Будет Града - Радео ГуСИО - КЗМ	Удружења младих Удружења за младе Сарадња КЗМ са институцијама и установима на територији града	Број младих из ЛПБС Број програма реализованих у оквиру ЛПБС-а Број реализованих иницијатива и укупних учесника у креативним и културним програмима	8.3.1. Одржати и развијати постојеће волонтерске сервисе (ЛПБС) за младе; креативну базу волонтерских и волонтерских програма	8.3 У Новом Саду постоје и реализују се општеински програми у области социјално- вањих, здравља, спорта, културе, образовања, одрживог развоја, обласи мањих националних (српских, мађарских, циганских, словенских, итд.) и програмима вежбаних из области образовања младих (спорт и сл.)
2010-2014	Будет Града - Радео ГуСИО - КЗМ	Удружења младих Удружења за младе Сарадња КЗМ	Број реализованих кампова; Број младих укључених у волонтерске кампове	8.3.2. Одржати и развијати постојеће кампове за младе	
2010-2014	Будет Града - Радео ГуСИО - КЗМ	Удружења младих Удружења за младе Сарадња КЗМ са установима културе, спортским и другим организацијама и установама	Број програма реализованих програма; Број младих укључених у ове програме	8.3.3. Креирати волонтерске програме за младе у оквиру општинских, културних, спортских и других манифестација у граду	

4.1.9. Мобилност и информисање младих - Потребе и приоритети

Мобилност

На основу истраживања проблема и потреба младих у Новом Саду, као и током рада радне групе, издвојено је неколико најважнијих проблема младих на пољу мобилности.

Први проблем се односи на мање могућности за младе нижег економског и образовног статуса да путују по земљи и иностранству. Проценат младих који никада није био у иностранству је највиши код нискообразованих (преко 50%), незапослених (27%) и младих са испод-просечним материјалним статусом (27%). Као што се могло очекивати најмањи је и проценат младих са испод-просечним материјалним статусом који путују на летовања и зимовања (46%).

Међу најчешћим разлозима који спречавају младе да путују у иностранство на првом месту се налазе финансијске тешкоће (85% младих), а ово је највећа препрека за путовање посебно међу незапосленима (92%) и студентима/кињама (92%). Слична је ситуација и када су у питању путовања у нашој земљи – 75% младих наводи финансије као главну препреку за путовање.

Други проблем уочен током истраживања је мали број младих који се на путовање одлучују ради неформалног образовања и волонтирања. Тек 6% младих новосађана/ки је путовало у иностранство у оквиру едукација и семинара. Такође, када су питани из којих разлога би отпутовали у иностранство, највише њих се изјаснило за посао (80%), школовање (67%), а само 9% испитаних би се у иностранство упутило ради волонтирања.

Проблем који је уочен и у другим областима, појављује се и у области мобилности као веома значајан, а тиче се недовољне информисаности младих о могућностима за путовања и програмима мобилности. Овај проблем уско је повезан и са претходна два – информисањем младих о програмима који нуде бесплатна или веома јефтина путовања отворила би се могућности и онима са нижим материјалним статусом да путују. Такође, већина ових програма се односи управо на волонтирање или неформално образовање, те би се бољим информисањем младих могао решити и овај проблем.

Укупно 18% младих испитаника/ца изјавило је да их недовољна информисаност спречава да путују у иностранство, а чак 35% њих је то изјавило за путовања у земљи. Овај проценат је већи код студената/киња (21% за иностранство и 39% за нашу земљу), као и код младих од 14 до 20 година старости (20% за иностранство и 36% за нашу земљу).

Такође је значајан податак да међу иноформацијама до којих тешко долазе млади наводе управо информације о могућностима за путовања и погодностима за младе (картицама и попустима) као оне до којих најтеже долазе. Такође, 41% младих би волео да има више информација управо о могућностима за путовања.

У вези са информисањем младих је и проблем информисаности родитеља о програмима мобилности младих, као и о значају мобилности уопште. Млади у великом проценту изјављују да управо са родитељима најчешће путују (44%), а укупно 11% изјављује да их дозвола родитеља спречава да путују. Овај проценат је много већи међу ученицима/ама (37%), док је у осталим категоријама (студенти/киње, запослени/е и незапослени/е) значајно смањује. Када говоримо о узрасту испи-

танника/ца дозвола родитеља је највећа препрека за оне од 14 до 20 година (27%), док се овај проценат са узрастом смањује.

На основу податке из анализе ресурса и дискусију која се водила у радној групи закључено је да је још један проблем вредан помена, мада није најуже везан за мобилност младих Новосађана/ки. Наиме, примећено је на основу информација добијених од Туристичке организације града, као и омладинских и студентских организација које се баве мобилношћу младих да у граду недостају информације прилагођене младима о туристичкој и културној понуди града. Овај проблем више се односи на младе који посећују град, него на оне који у њему живе, али је посредно повезан и са квалитетом живота младих Новосађана/ки, јер приливом младих који посећују град, становници/е града добијају могућност за интеркултурално учење, разбијање предрасуда и стереотипа као и борбу против ксенофобије.

Млади који су учествовали у раду Радне групе "Мобилност и информисање младих" издвојили су следеће потребе и проблеме у области мобилности:

1. Млади нижег образованог и економског статуса имају мање могућности за путовање.

Циљ: Стварање могућности младима нижег образованог и економског статуса за мобилност, кроз финансијску подршку и подстицање њиховог укључивања у програме неформалног и информалног образовања у иностранству.

2. Млади ретко путују ради неформалног образовања и мање су спремни на волонтирање у иностранству.

Циљ: Приближавање младима програме неформалног образовања и волонтирања у иностранству.

3. Млади нису довољно информисани о могућности-ма за путовања.

Циљ: Обезбеђивање актуелних и тачних информација о могућностима за путовања младих и њихово пласирање кроз медије који су младима блиски.

4. Родитељи не подржавају путовања младих.

Циљ: Информисање родитеља о могућностима и значају мобилности младих.

5. Не постоје обједињене информације прилагођене младима који посећују Нови Сад.

Циљ: Обезбеђивање актуелних и тачних информација прилагођених младим посетиоцима/тељкама Новог Сада и њихово пласирање кроз медије блиске младима.

Информисање

Млади који су учествовали у раду Радне групе "Мобилност и информисање младих" издвојили су следеће потребе и проблеме у области информисања:

1. Младима недостају конкретно употребљиве информације (запошљавање, права грађана/ки и административне информације, студије у иностранству).

Циљ: Стварати услове и ресурсе за систематско и квалитетно информисање младих о темама које они виде као директно употребљиве (запошљавање, права грађана/ки и административне информације, студије у иностранству).

2. Интернет је веома често коришћен извор информација али му слабије приступају млади лошијег материјалног статуса као и млади из приградских насеља.

Циљ: Стварати услове да млади лошијег материјалног статуса као и млади из приградских насеља имају бољи приступ Интернету.

3. Школе/факултети не пружају довољно информација, а то се од њих очекује.

Циљ: Развијати системе информисања младих путем образовних институција.

4. Медији мало простора уступају младима и темама које су младима важне.

Циљ: Медијски простор континуирано богатити програмима намењеним младима и темама које они сматрају важним и из којих немају довољно информација (запошљавање, права грађана/ки и административне информације, студије у иностранству и сл.).

5. Млади су слабије укључени у рад медија.

Циљ: Створити трајни образовно – струковни модул за укључивање и давање подршке младима који су заинтересовани за рад у медијима.

6. Кадар запослен у медијима није довољно сензибилизан за бављење темама које се тичу младих.

Циљ: Спроводити организовану и континуирану обуку медијских радника/ца о адекватном, континуираном и квалитетном информисању младих.

7. Непостојање центра путем кога млади могу да дођу до "општих" информација.

Циљ: Створити инфраструктурне и кадровске услове за отварање информационог центра за младе који би им благовремено пружао квалитетне, правремене и проверене информације на различите теме „општег“ типа.

8. Информације на Интернету нису довољно поуздане и квалитетне а млади Интернет често користе као основни извор информисања.

Циљ: Развијати јединствену базу информација на интернету која ће за младе представљати квалитетан и поуздан извор информација или их упућивати на друге поуздане и квалитетне изворе информација.

9. Институције, установе и организације немају развијене механизме информисања младих који су њима пријемчиви тј. које највише користе (лични контакти, Интернет).

Циљ: Развијати механизме информисања у оквиру институција, установа и организација који су младима пријемчиви и које највише користе (лични контакти, Интернет).

10. Недовољно развијена свест младих о потребама за информацијама.

Циљ: Континуирано и систематски развијати свест младих о потреби и начинима како би били информисани о различитим темама које их се тичу.

11. Недовољна умреженост институција, установа и организација које се баве информисањем младих.

Циљ: Формирати и развијати мрежу институција, установа и организација које се баве информисањем младих.

На основу резултата истраживања, састанака са младима и актерима у локалној заједници, млади из радне групе издвојили су 3 приоритетна проблема:

1. Медији мало простора уступају младима и темама које су младима важне; Млади су слабо укључени у рад медија; Кадар запослен у медијима није довољно сензибилизан за бављење темама које се тичу младих

2. Институције, установе и организације немају развијене механизме информисања младих који су њима пријемчиви, тј. које највише користе; Младима недостају конкретно употребљиве информације

3. Млади нису довољно информисани о могућностима за путовања.

[illegible]

4.1.10. Заштита животne средине и odrживi razvoj - potrebe i prioriteti

На основу спроведеног истраживања, стиче се утисак да су млади Новосађани/ке веома мало заинтересовани за тему која је глобално веома популарна. Наиме, само 18% њих је упознато са термином одрживог развоја. Овде је посебно дошло до изражаја да је најслабија информисаност о значењу овог термина међу најмлађим генерацијама и код становника/ца приградских насеља. Нажалост, на питање да дефинишу одрживи развој, чак и тих 18% испитаника/ца који су изјавили да знају шта је „одрживи развој“, најчешће га не схватају у потпуности, јер њихове дефиниције обухватају само један аспект одрживог развоја.

Већ на основу овога се може закључити да су млади у Новом Саду слабо информисани о овим глобално важним темама. Томе у прилог иде и податак да тек 13% младих сматра да је довољно или веома информисано о активностима које се на овим пољима спровode у Новом Саду, као и то да чак трећина младих не зна да наведе ни једну институцију или организацију која се бави овим питањима. Они који су знали да наведу, информисани су да се овим питањима у Новом Саду баве јавна комунална предузећа (Градско зеленило - 17% и Градска чистоћа – 13%) и само једна НВО (Покрет гора-на – 10%), док осталих 6% испитаника/ца наводи још неке институције и организације у проценту од само 1% , док неке и погрешно насловљавају што говори у прилог општој неинформисаности о овим областима. На основу свега овога стиче се утисак да је неопходно што више радити на перманентном информисању младих на начин који је адекватан за младе као специфичну циљну групу и активностима које институције и организације спровode, а у које се и они могу укључити.

У прилог томе, говори и чињеница да се током истраживања дошло до податка да су млади у Новом Саду и те како свесни проблема из области заштите животне средине који их окружују. Скоро четвртина одговора на питање шта виде као највећи проблем, односила се на немаран однос од стране грађана/ки у смислу бахатог и неодговорног односа према околини, док се у укупном проценту од 42% појављују одговори везани за неадекватно управљање отпадом који су сврстани у више категорија (дивље депоније, одлагање смећа, нечистоћа, недостатак канти и контејнера за смеће и слаба рециклажа). По 10% процената младих сматра да је највећи проблем у Новом Саду загађеност Дунава и недостатак зелених површина, док се као остали проблеми наводе загађеност ваздуха (7%), саобраћај (6%), системски проблеми – који се односе на лош рад надлежних институција, неадекватне законе и/или њихово недоследно спровођење (6%), индустрија и фабрике (4%) и бука (1%).

На основу претходног закључује се да су млади веома продуктивни када је у питању навођење проблема у области заштите животне средине, међутим већина њих није спремна да се активно укључи (само 22% би желело да се активно укључи), док би се 60% младих укључило пасивно (потписивањем петиција и сл.) Од оних који су желели да се ангажују по овом питању (активно и пасивно) као најатрактивније области у којима би се активирали одабране су заштита природе и животна средина и здравље младих.

Већи број програма који се баве овим областима могао би мотивисати велики број младих Новосађана/ки да се активно укључе у њихову реализацију. У прилог ове идеје и охрабрујућа чињеница да укупно 77% младих Новосађана/ки сматра да активно укључивање младих у заштиту животне средине има значајан или чак пресудан значај у очувању природних ресурса.

Генерално слаба информисаност и мотивисаност младих Новосађана/ки да се активно укључе у друштво и решавање проблема који их окружују је присутна и у области заштите животне средине и одрживог развоја, док охрабрује чињеница да млади ипак препознају колико су проблему у овој области присутни у њиховој животnoj средини и да би они сами требали да имају велики значај при решавању тих проблема. Као један од приоритета истиче се и неопходност активирања младих да се у сарадњу са надлежним институцијама, континуирано укључују у активности подизања нових зелених површина, уређењу и очувању постојећих, као и промоцији позитивних ефеката зелених површина, с обзиром да је проценат зелених површина у Новом Саду на веома ниском нивоу (само 5% од предвиђених 20%) и да су млади посебно заинтересовани да активирају на конкретним акцијама које доприносе заштити природе и заштити животне средине и очувању здравља младих, на које унапређено стање зелених површина у Новом Саду свакако утиче.

Млади који су учествовали у раду Радне групе "Заштита животне средине и одрживи развој" издвојили су следеће потребе и проблеме:

1. Недовољна информисаност младих о појму и значају одрживог развоја.
2. Недовољна информисаност младих о активностима које се спроводе у области заштите животне средине на нивоу Града.
3. Недовољна мотивисаност младих да се укључе у активности које се спроводе у области заштите животне средине на нивоу Града.
4. Непостојање стратешког плана на локалном нивоу и континуиране подршке младима и организацијама које раде са младима у овим областима.
5. Ограничени капацитети организација цивилног друштва за укључивање младих у активности у области заштите животне средине и одрживог развоја.
6. Недовољан број активности на пољу заштите животне средине и одрживог развоја у које могу да се укључе млади на нивоу Града.
7. Неразвијена свест младих о потреби и начинима на који се штити животна средина.
8. Недовољна брига старијих генерација о животnoj средини и многобројни негативни примери.

9. Недовољан број едукативних програма у које се могу укључити млади.

10. Неодговарајући наставни програми у образовним институцијама у области животне средине.

11. Неразвијена сарадња институција са организацијама цивилног друштва у области заштите животне средине и одрживог развоја.

12. Стално смањење зелених површина у граду.

13. Недовољна свест о потреби очувања зелених површина у граду и њиховом позитивном утицају на здравље становништва, нарочито младих

14. Непостојање инфраструктуре за заштиту животне средине (непостојање система за пречишћавање отпадних вода и адекватно управљање отпадом и загађујућим материјама).

15. Недовољна развијеност бициклистичких стаза.

16. Недовољна свест младих о потреби да се директно укључе у заштиту животне средине и одрживи развој.

17. Недоступност информација о заштити животне средине и одрживом развоју.

18. Неадекватни канали дистрибуције информација о заштити животне средине и одрживом развоју младима.

19. Информације нису пријемчиве младима.

20. Непрепознатљивост младих стручњака/иња у овим областима.

21. Немогућност стицања практичних знања младих који су заинтересовани или се школују у овој области.

На основу резултата истраживања, састанака са младима и актерима у локалној заједници, млади који су учествовали у раду радне групе издвојили су три приоритетна проблема:

1. Недовољна информисаност и знање младих о заштити животне средине и одрживом развоју

Циљ: Повећан ниво информисаности и знања младих о заштити животне средине и одрживом развоју.

2. Недовољна мотивисаност младих за учешће у активностима и програмима у области заштите животне средине и одрживог развоја

Циљ: Повећан број младих који учествују у активностима и програмима намењеним заштити животне средине и одрживом развоју

3. Недовољан број и слабо уређене зелене површине на територији Града Новог Сада

Циљ: Боље стање зелених површина у граду и њихов већи број

4.Р.2 Заштити та животи од ризику развоја Акционог плана 2010-2014. године

Циљ	Меропредметност	Индикатор	Носилац активности	Извор финансирања	Времетраје
10.1. Повећање нивоа информисаности и знања младих о заштити од животног ризику	10.1.1. Информационна кампања у циљу повећања нивоа информисаности и знања младих о заштити од животног ризику	Број реализованих кампања, број младих који су учествовали	Удружења младих, удружења за младе	Будет Града, развој Градске управе за подстицање капацитета за младе, Градско Радно ГУ С КЗМ	Кофинансирано
	10.1.2. Ефикасно програмирање активности у циљу повећања нивоа информисаности и знања младих о заштити од животног ризику	Број реализованих кампања и програма, број младих који су учествовали	Удружења младих, удружења за младе	Будет Града, Радно ГУ СИО, КЗМ	Кофинансирано
	10.1.3. Презентација информација о заштити од животног ризику на нивоу развоја	Број сајтова или других средстава путем којих су млади информисани; Посећеност сајтова; Број коментара, стављењих од стране младих путем средстава комуникације који омогућавају интеракцију	Удружења младих, удружења за младе, Сарадња са ГУ за заштити од животног ризику	Будет Града, Радно ГУ СИО, КЗМ	Кофинансирано

10.2. Повећан број младих који учествују у активностима и програмима намењеним заштити животне средине и одрживом развоју	10.2.1. Развој капацитета организација за комуникацију и промоцију младе да се укључе у активности и програме намењене заштити животне средине и одрживом развоју	Број организација које су учествовале у програмима, Број програма организација који имају за циљ комуникацију и промоцију младе да се укључе у активности и програме намењене заштити животне средине и одрживом развоју; Број младих који су учествовали у програмима;	Удружења младих, удружења за младе	Буџет Града - Раздео Гу СИО - КЗМ	Континуирано
	10.2.2. Повећање броја активности у области заштите животне средине и одрживог развоја које су намењене младима	Број реализованих активности; Број младих који су учествовали у активностима	Удружења младих, удружења за младе Сарадња: са Гу за заштиту животне средине	Буџет Града - Раздео Гу СИО - КЗМ	
	10.2.3. Развој свесни младих о предностима учешћа у активностима и програмима	Број реализованих програма; Број младих који су учествовали у активностима и програмима	Удружења младих, удружења за младе	Буџет Града - Раздео Гу СИО - КЗМ	
10.3. Боље стање зелених површина у Граду и њихов вели број	10.3.1. Конкретне активности уређења зелених површина	Број конкретних акција; Број/квадратура уређених површина; Број младих и организација које су учествовале у програмима	Удружења младих, удружења за младе Сарадња: са Гу за заштиту животне средине	Буџет Града - Раздео Гу СИО - КЗМ	Континуирано
	10.3.2. Успостављање нових зелених површина	Број/квадратура нових зелених површина	Удружења младих, удружења за младе Сарадња: са Гу за заштиту животне средине	Буџет Града - Раздео Гу СИО - КЗМ	Континуирано
	10.3.3. Промоција позитивног ефекта уређења зелених површина	Број реализованих програма; Број емитованих телевизијских програма, као и новинских чланака о позитивним ефектима уређења зелених површина	Удружења младих, удружења за младе Сарадња: са локалним медијима	Буџет Града - Раздео Гу СИО - КЗМ	Континуирано

4.1.11. Социјална политика према младима - Потребне и приоритети

Млади који су учествовали у раду Радне групе "Социјална политика према младима" издвојили су следеће потребе и проблеме:

1. Недостатак информација о раду социјалних служби.
2. Немогућност за повремено запошљавање младих.
3. Дискриминација младих приликом запошљавања (родна, национала, верска...).
4. Комуникација са социјалним службама.
5. Однос медија према специфичним групама (нпр. навијачи).
6. /Роми, ОСИ/ Недостатак основних услова за живот.
7. Секуларна комуна за лечење наркомана.
8. Запошљавање младих са инвалидитетом.
9. Раскидање уговор о раду због трудноће.
10. Архитектонска решења за ОСИ.
11. Недовољна свест младих о дискриминацији (-> непрепознавање дискриминације; нарочито у приградским насељима; узроци, последице, утицај, одговорност за решавање проблема)
12. Сегрегација Рома и Ромкиња.
13. Недовољна заинтересованост образовних установа за помоћ и бригу о Ромима и другим дискриминисаним групама.
14. Наставни кадар и психолошко-педагошке службе у школама нису сензибилисане.
15. Неједнак третман према ХИВ и ЛГБТ.
16. Недовољно информација о НВО.
17. Недовољно информација о законима - правима - могућностима (као криминална дела и права везана уз то).
18. Недовољна информисаност о сигурној женској кући и начину да се доспе до ње (процедура, први контакт).
19. Недовољно информација о институцији омбудсмана.
20. Компликована бирократска процедура за остварење права из социјалне заштите.
21. Недостатак саветовалишта за младе од 19 до 30 година (који нису у систему школства).
22. Млади који су под повећаним ризиком од социјалне искључености/социјално искључени нису довољно упознати са облицима социјалне искључености и правима које грађани/ке могу остварити кроз систем социјалне заштите.
23. Не постоји развијен модел регистрације младих који припадају осетљивим групама и њиховог упућивања на различите пружаоце услуга социјалне заштите.
24. Категорије и проблеми младих који су под повећаним ризиком од социјалне искључености/социјално искључени нису довољно заступљене у медијима.

25. Медији на негативан начин доприносе погоршању социјалног положаја појединих осетљивих група младих.

26. Физичко и психичко насиље као облици дискриминације различитих група младих су социјално пожељни облици понашања међу младима уопште.

27. Проблем младих Рома/Ромкиња је што им установе социјалне заштите не подижу квалитет живота.

28. Незнање младих о разлици између држаних институција и организација цивилног друштва, у смислу обраћања ради социјалне заштите.

29. Недовољна информисаност о раду организација цивилног друштва које се баве питањима социјалне заштите.

30. Недостатак информација потребних за препознавање различитих не толико уочљивих и свакодневних видова дискриминације.

31. Проблем дискриминације различитих младих, услед непознавања принципа родне равноправности, итд...

32. Непостојање Клуба за младе, у коме би се одржавале едукације, трибине, други садржаји слободног времена.

33. Непостојање Волонтерског центра.

Препорука: Подршка сервисима као што су персонална асистенција, превоз од врата до врата, асистенција у настави...

Циљ: Омогућити младим особама са инвалидитетом да буду самосталне.

Препорука: Повећати информисаност о услугама које пружа Центар за социјални рад

На основу анализе стања у граду Новом Саду, посебно је важно стићи до следећих група младих:

- млади који се баве сексуалним радом
- млади са инвалидитетом
- млади из дисфункционалних породица
- млади корисници/е психоактивних супстанци
- млади који трпе или врше насиље или живе у ситуацији насиља
- талентовани млади
- млади који живе у сиромаштву
- млади Роми и Ромкиње
- млади ЛГБТ
- млади који су силом укључени у привређивање
- млади који живе у приградским насељима.

На основу резултата истраживања, састанака са младима и актерима у локалној заједници, млади укључени у рад радне групе издвојили су 3 приоритетна проблема:

1. **Недовољна информисаност младих о услугама социјалне заштите и правима младих у овој области**
2. **Недовољан број, разноврсност услуга и недостатак подршке сервисима за младе у области социјалне заштите (саветовалишта, сос телефони, вршњачке едукације, волонтерски центри...)**
3. **Присутна дискриминација осетљивих група младих.**

113. Смањење на дискриминација према одређеним осетљивим групама младих	113.1. Подешавање укупних и других програмних активности свесних информација младих о положају и видљивости дискриминације поредних или свих осетљивих група младих	Број подржаних програма: Број корисника програма	Удружења младих удружења за младе Сарадња: Гуза социјалну и децу заштити	Буџет Града - Раздео ГуСИО - КЗМ	Координационо
	113.2. Подешавање укупних и других програмних активности свесних информација у међина и о њих који крајњу програму меи посртају дискриминације поредних видљивости дискриминације поредних или свих осетљивих група младих	Број подржаних програма: Број корисника координира програма	Удружења младих удружења за младе Сарадња: са локалним медијима	Буџет Града - Раздео ГуСИО - КЗМ	Координационо
	113.3. Подешавање активности усмерених на побољшање заробљених и координирају инситуацијама, услугама, установама, удружењима, организацијама, привредна субјекта на једну, поредних дискриминација на једну, поредних	Број подржаних активности: Број поддржаног програма активности	Удружења младих удружења за младе	Буџет Града - Раздео ГуСИО - КЗМ	Координационо

ОДЕЉАК 5

ПОВЕЗАНОСТ СА НАЦИОНАЛНОМ СТРАТЕГИЈОМ ЗА МЛАДЕ И ДРУГИМ ДОКУМЕНТИМА

Националну стратегију за младе Републике Србије усвојила је Владе Републике Србије 9. маја 2008. године. "Стратегија треба да одреди улогу државе према младима, могућу улогу младих према друштву, као и начине за успостављање партнерских односа." (стр. 2)

Стратегија полази од Устава Републике Србије и од циљева дефинисаних у стратешким документима које је донела Влада: Национална стратегија Србије за приступање Србије и Црне Горе Европској Унији; Стратегија за смањење сиромаштва у Србији; Национална стратегија запошљавања за период 2005 - 2010. година; Национални план акције за децу; Национална стратегија привредног развоја Републике Србије од 2006. до 2012. године; Миленијумски циљеви развоја у Републици Србији; Стратегија унапређења положаја особа са инвалидитетом у Републици Србији; Стратегија развоја заштите менталног здравља; Национална стратегија за борбу против HIV/AIDS-а; Стратегија подстицања рађања; Стратегија развоја здравља младих у Републици Србији; Стратегија регионалног развоја Републике Србије за период од 2007. до 2012. године; Стратегија развоја стручног образовања у Републици Србији; Стратегија образовања одраслих у Републици Србији; Стратегија развоја социјалне заштите; Стратегија развоја железничког, друмског, водног, ваздушног и интермодалног транспорта у Републици Србији од 2008 - 2015. године; Стратегија борбе против трговине људима у Републици Србији и Стратегија развоја информационог друштва у Републици Србији.

Национална стратегија за младе поставила је једнаест општих циљева, који су разрађени кроз специфичне циљеве и мере које воде њиховом остваривању. Акциони план за спровођење Националне стратегије за младе одређује активности, очекиване резултате, надлежности и слично.

Општи стратешки циљеви:

1. Подстицати младе да активно учествују у друштву;
2. Развијати сарадњу младих и обезбеђивати услове за учешће у доношењу одлука кроз одржив институционални оквир, а на основу потреба младих и у партнерству са младима;
3. Изграђивати систем информисања младих на свим нивоима и у свим областима;
4. Обезбеђивати остваривање права на једнаке шансе свих младих у друштву, а посебно младих који живе у тешким условима;
5. Подстицати и вредновати изузетна испољавања и постигнућа младих у различитим областима;
6. Унапређивати могућности за квалитетно провођење слободног времена младих;
7. Развијати отворени, делотворни, ефикасни и праведни систем формалног и неформалног образовања који је доступан свим младима и који је у складу са светским трендовима у образовању и контекстом образовања у Републици Србији;

8. Подстицати и стимулисати све облике запошљавања, samozapošljavanja и предузетништва младих;

9. Унапређивати безбедност младих;

10. Чувати и унапређивати здравље младих, смањивати ризике и водеће поремећаје здравља и развијати здравствену заштиту прилагођену младима;

11. Оснаживати младе за иницијативе и активности које су у складу са основним циљевима одрживог развоја и здраве животне средине.

Локални акциони план политике за младе Града Новог Сада представља реализацију првог стратешког циља, кроз активности у Акционом плану за спровођење Националне стратегије за младе:

1.1.3. Пружити подршку програмима омладинских удружења и удружења која се баве младима на локалном нивоу

1.2.1. Пружити подршку процесу израде локалних акционих планова за младе на локалном нивоу

1.2.2. Јачати капацитете и могућности младих да активно учествују у друштву на локалном нивоу као и другог стратешког циља, кроз активности:

2.3.1. Применити концепт заједничког управљања процесима и одлукама - ко-менаџмент и стално оспособљавање учесника тог процеса.

Министарство омладине и спорта тренутно ради на доношењу Закона о младима, којим је предвиђено уређивање: институционалне и системске бриге о младима, начела омладинске политике, општи интерес у области омладинске политике, Национална стратегија за младе, оснивање и рад савета за младе и канцеларије за младе и оснивање и рад националних асоцијација младих.

Сходно решењима која буду дефинисана законом, биће извршена ревизија Локалног акционог плана политике за младе Града Новог Сада ради усклађивања и обезбеђивања најшире подршке младима.

ОДЕЉАК 6

РЕАЛИЗАЦИЈА ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА ПОЛИТИКЕ ЗА МЛАДЕ ГРАДА НОВОГ САДА

6.1. Финансирање

За реализацију Локалног акционог плана политике за младе Града Новог Сада потребно је обезбедити средства у Буџету Града Новог Сада.

Начин и поступак остваривања права на доделу средстава из буџета Града Новог Сада за реализацију пројеката којима се остварују циљеви дефинисани Локалним акционим планом политике за младе Града Новог Сада потребно је уредити посебним актом на следећи начин:

-да право на доделу средстава за реализацију пројеката којима се остварују циљеви дефинисани Локалним акционим планом политике за младе Града Новог Сада могу да остваре удружења која своју активност реализују на територији Града и уписана су у регистар код надлежног органа,

- да се финансирање пројеката врши путем јавног конкурса који ће расписивати Градска управа за спорт и омладину – Канцеларија за младе, најмање једном годишње,

- да конкурс спроводи Комисија за реализацију Локалног акционог плана политике за младе Града Новог Сада, коју образује и именује Градоначелник, на предлог Градске управе за спорт и омладину – Канцеларије за младе.

- да у састав Комисије могу бити предложене само особе које имају искуства у раду са младима, што се потврђује биографијом и најмање две препоруке. Комисија треба у свом саставу да има пропорционалан број представника и представница удружења младих и за младе, институција и установа које се баве младима, представника и представница градских органа и служби (од чега најмање један представник/ца Канцеларије за младе). Најмање једна половина чланова и чланица Комисије мора бити млађа од 30 година.

Комисија треба да: дефинише циљеве и услове Конкурса, на основу мера дефинисаних Локалним акционим планом политике за младе Града Новог Сада, за сваку од 11 области; достави текст јавног конкурса Градској управи за спорт и омладину – Канцеларији за младе; изврши оцену пројеката; сачини образложен предлог за финансирање пројеката којима се остарују циљеви дефинисани Локалним акционим планом политике за младе Града Новог Сада; достави предлог Савету за младе Скупштине Града Новог Сада ради добијања мишљења; поднесе извештај Градској управи за спорт и омладину – Канцеларији за младе о спроведеном поступку Конкурса.

Канцеларији за младе Града Новог Сада треба омогућити да:

- припрема образац пријаве на Конкурс за финансирање пројеката којима се остварују циљеви дефинисани Локалним акционим планом политике за младе Града Новог Сада,

- јавно објављује Конкурс, и

- припрема образац извештаја о реализацији пројеката.

6.2. Праћење и вредновање (мониторинг и евалуација)

Праћење и вредновање реализације пројеката којима се оставују циљеви дефинисани Локалним акционим планом политике за младе Града Новог Сада треба да врши тим за мониторинг и евалуацију, који образује и именује Градска управа за спорт и омладину – Канцеларија за младе.

Тим за мониторинг и евалуацију треба да чине представник/ца:

- Савета за младе Скупштине Града Новог Сада,
- Конкурсне комисије за реализацију Локалног акционог плана политике за младе Града Новог Сада,
- градских органа и служби (препука: Градска управа за финансије, Канцеларија за локални економски развој),
- Канцеларије за младе,

- удружења младих и за младе (са искуством у области реализације, праћења и евалуације пројектних активности).

Како би реализација Локалног акционог плана политике за младе Града Новог Сада била ефикасније и детаљније праћена, потребно је да Градска управа за спорт и омладину – Канцеларија за младе путем јавног конкурса ангажује омладинску организацију односно организацију за младе која би радила мониторинг и евалуацију пројеката којима су додељена средства из буџета Града, а којима се остварују циљеви дефинисани Локалним акционим планом политике за младе. Организација би била ангажована за један конкурсни циклус, а извештаје би подносила Градској управи за спорт и омладину – Канцеларији за младе и тиму за мониторинг и евалуацију.

Процедуру мониторинга, као и начин, структуру и временски распоред извештавања формулисала би Градска управа за спорт и омладину – Канцеларија за младе.

Извештаје о мониторингу тим за мониторинг и евалуацију треба да доставља Савету за младе, Градској управи за спорт и омладину – Канцеларији за младе и Конкурсној комисији.

Завршни извештај о мониторингу и извештај о евалуацији тим за мониторинг и евалуацију достављао би Савету за младе, Градској управи за спорт и омладину – Канцеларији за младе, свим градским управама.

Извештај о евалуацији представља основни материјал на основу кога Конкурсна комисија формулише циљеве наредног конкурса. На основу овог извештаја била би извршена и ревизија Локалног акционог плана, јер он треба да садржи процену делотворности свих мера које су финансиране као и њихов утицај на локалну средину и младе.

Сваке календарске године, као и на крају четворогодишње реализације документа, Градска управа за спорт и омладину – Канцеларија за младе, припремала би извештај о реализацији Локалног акционог плана политике за младе Града Новог Сада и подносила га Савету за младе Скупштине Града Новог Сада и Скупштини Града Новог Сада.

Извештај о реализацији Локалног акционог плана политике за младе Града Новог Сада за сваку календарску годину, као и завршни четворогодишњи извештај, објављивао би се на сајту Градске управе за спорт и омладину – Канцеларије за младе.

АНЕКС 1

О истраживању

Циљ истраживања

Истраживање је спроведено у оквиру процеса израде Локалног акционог плана политике за младе Града Новог Сада. Истраживање су спровеле омладинске организације “БалканиДЕА”, “Инжењери заштите животне средине”, “СОС телефон за жене и децу жртве насиља”, “Волонтерски центар Војводине”, “Рес Полис”, “Центар за омладински рад” и “Омладинска невладина органи-

зација", у сарадњи са Канцеларијом за младе Града Новог Сада. Анкетирање младих реализовали су омладински радници и раднице

За стручни део анкетног истраживања и обраду података, наведене омладинске организације ангажовале су Агенцију ТИМ из Новог Сада, чије су основне делатности пружање услуга из домена истраживања, едукације, саветовања и људских ресурса.

Циљ истраживања је био да се прикупе информације о потребама и проблемима младих на територији Града Новог Сада. Теме које су заступљене у истраживању су предложене на основу резултата рада 11 радних група Комисије за израду Локалног акционог плана политике за младе Града Новог Сада. Све теме су обједињене у једно истраживање.

Основна идеја је да истраживање послужи као полазна основа за писање Локалног акционог плана политике за младе.

Анкетно истраживање

Анкетно истраживање је вршено на територији Града Новог Сада, укључујући и приградска насеља. Циљна група анкетног истраживања су били искључиво млади у раздобљу 14-30 година.

Прикупљање података је вршено путем опште анкете која је спроведена на *репрезентативном* узорку и шест мањих анкета/интервјуа са *циљаним узорцима специфичних популација*, које су обухватале релевантна питања за те популације. Одабир специфичних узорака је вршен на основу захтева организација, односно конкретних потреба за сваку област до којих се дошло кроз рад у радним групама. Циљ ових специфичних анкета/интервјуа је детаљнији увид у подгрупе младих које неће бити у довољној мери обухваћене општом анкетом. На тај начин, истраживање је обухватило следећих седам сегмената:

- интервју са младим Ромима/Ромкињама, 25 испитаника/ца
- интервју са општом популацијом, репрезентативан узорак за Нови Сад, 464 испитаника/ца
- интервју са младима са инвалидитетом, 25 испитаника/ца
- интервју са сексуалним радницима/радницама, 25 испитаница
- интервју са младима талентима, 25 испитаника/ца
- интервју са ЛГБТ популацијом, 25 испитаника/ца
- интервју са активним навијачима, 25 испитаника

Анкетирање су вршили/е омладински радници/е из наведених седам омладинских организација, који су претходно прошли обуку за спровођење анкетног истраживања. Анкетирање са општом популацијом

је вршено на терену, путем face-to-face интервјуа. Интервјуисање специфичних популација су спровели/е омладински/е радници/е из организација које имају доступност траженим подгрупама, путем личних контаката. На истраживању је укупно било ангажовано 43 младе особе.

Детаљан опис узорка се налази у одељку Узорак.

Фокус групе

Као допуна анкетном истраживању спроведене су две фокус групе. Основни сврха фокус група је била да се додатно појасне резултати анкетног истраживања. На основу прелиминарне обраде резултата анкете, одабране су области које ће се додатно испитати у оквиру фокус група. Теме које су укључене у фокус групе обухватале су проблеме младих у Новом Саду (уопштено), активизам, волонтеризам, слободно време и образовање.

Фокус групе су одржане у просторијама Агенције ТИМ 10. и 11. јуна 2010. године. Учесници/е фокус група су регрутовани/е путем телефона седам дана пре одржавања групе (позивањем случајних бројева). Учесници/е су изабрани/е тако да задовољавају следеће критеријуме: да се налазе у распону 18-25 година, живе на територији Новог Сада и нису активни/е омладински/е радници/е. Свака од група је трајала 1,5х и снимана је видео и аудио опремом. За сваку од група је регрутовано по 10 учесника/ца, а групама је присуствовало 9 и 5.

Детаљан извештај резултата фокус група се налази у последњем поглављу.

Узорак испитаника/ца

Укупан узорак је чинило 614 испитаника/ца. Узорак је репрезентативан с обзиром на квоте према месту становања. Територија града је подељена на 13 насеља, која су равномерно заступљена у узорку (Клиса/Слана бара, Видовданско насеље/Мали Београд, Салајка, Подбара, Лиман, Грбавица, Сајмиште, Роткварија, Детелинара, Ново насеље, Адамовићево насеље, Телеп, Адице, Центар).

Поред територије ужег подручја града, у узорку је било заступљено и 13 приградских насеља, сразмерно својој величини (Бегеч, Будисава, Буковац, Ченеј, Футог, Каћ, Кисач, Ковиљ, Лединци, Петроварадин, Руменка, Сремска Каменица, Ветерник).

Подаци који ће бити изнети за опис узорка су рађени *искључиво на основу опште анкете* (која је спроведена на случајном репрезентативном узорку града и приградских насеља), не укључујући припаднике специфичних циљних група. Подузорци специфичних група су појединачно представљени на крају овог поглавља.

Узорак су чинили искључиво млади од 14 до 30 година, равномерне полне структуре.

Узорак испитаника/ца			
	Укупно	Мушкарци	Жене
14 год.	4,2 %	3 %	5 %
15 год.	2,9 %	2 %	4 %
16 год.	3,7 %	3 %	3 %
17 год.	4,8%	5 %	4 %
18 год.	7,0%	7 %	7 %
19 год.	5,1 %	6 %	5 %
20 год.	8,8 %	9 %	10 %
21 год.	7,9 %	10 %	6 %
22 год.	8,4 %	7 %	9 %
23 год.	7,7 %	7 %	7 %
24 год.	6,2 %	8 %	6 %
25 год.	7,3 %	7 %	7 %
26 год.	5,1 %	4 %	6 %
27 год.	4,2 %	5 %	4 %
28 год.	5,3 %	5 %	6 %
29 год.	4,6 %	6 %	4 %
30 год.	7,0 %	7 %	7 %

Узорак испитаника/ца према радном статусу			
радни статус		мушкарци	жене
ученик/ца	24 %	26%	22%
студент/киња	39 %	37%	42%
запослен/а	26 %	26%	25%
незапослен/а	11 %	12%	11%

Према материјалном стању, тек 10% испитаника/ца се изјаснило као изнадпросечно.

Узорак испитаника/ца према материјалном статусу			
материјално стање		мушкарци	жене
далеко испод просека	2,6 %	3%	2%
испод просека	15,0 %	18%	13%
просечно	72,2 %	66%	79%
изнад просека	9,9 %	13%	6%
високо изнад просека	0,2 %	0.5%	0%

У узорку је заступљено 13 различитих националности. Поред српске (78%), најзаступљеније су мађарска (5.7%), словачка (2.1%), хрватска (1.8%), црногорска и ромска (по 1.1%).

Када су у питању вероисповести, најбројније су православна (80%) и католичка (9%), док атеисти/киње чине 6% узорка. Национална и верска структура су уједначене по полу.

Велика већина младих није у браку, а ожењени/удате чине тек 10% узорка. Када издвојимо испитанике/це који се ближе тридесетој (27+ година), проценат ожењених/удатих је нешто преко 30%. Другим речима - две трећине младих у Новом Саду не ступи у брак пре 30. године. Полне разлике у овом смислу су велике - 45% жена ступи у брак пре 30. године, а то учини тек 15% мушкараца.

<i>Узорак испитаника/ца према брачном статусу</i>			
брачни статус	мушкарци	жене	укупно
неожењен/неудата	93%	80%	87%
у ванбрачној заједници	2%	4%	3%
у браку	4%	15%	10%
разведен/а	1%	0%	0.5%

Истраживање је показало да је 18% младих било активно у раду неке невладине/омладинске/студентске организације.

<i>Да ли сте активни у раду неке невладине/омладинске/студентске организације?</i>			
	Да, тренутно активан/на	Не, али сам био/ла пре	Не, никада нисам био/ла
Укупно	7 %	11 %	82 %
Мушкарци	9 %	10 %	80 %
Жене	5 %	11 %	84 %
14 - 20 год.	8 %	8 %	84 %
21 - 25 год.	6 %	12 %	82 %
26 - 30 год.	6 %	13 %	81 %
<i>* испитаници/е су бирали/е један од понуђених одговора</i>			

У политичким партијама је тренутно активно 5% младих, а додатних 5% пријављује да је раније имало то искуство (подразумева се ангажман ради "идеје", а не само хонорара).

<i>Да ли сте активни у раду неке политичке странке?</i>			
	Да, тренутно активан/на	Не, али сам био/ла пре	Не, никада нисам био/ла
Укупно	5 %	5 %	90 %
Мушкарци	5 %	4 %	91 %
Жене	4 %	7 %	89 %
14 - 20 год.	4 %	0 %	96 %
21 - 25 год.	4 %	9 %	87 %
26 - 30 год.	6 %	8 %	87 %
<i>* испитаници/е су бирали/е један од понуђених одговора</i>			

Млади хомосексуалне и бисексуалне оријентације су заступљени са 4%, а особе са инвалидитетом са нешто мање од 1%.

Опис узорака специфичних група

С обзиром да је одабир испитаника/ца из специфичних група вршен по принципу личних контаката, потребно је детаљније описати састав тих узорака. Циљ описа који следи је боље разумевање налаза који су добијени на овим групама.

ЛГБТ популација

Подузорак ЛГБТ популације чине већином мушкарци (80%) из редова студената (60%). Према осталим демографским карактеристикама су на нивоу опште популације. Проценат испитаника/ца из овог подузорка који/е су активни/е у раду неке невладине организације је 10%, уз 5% оних који су били раније активни.

Подузорак испитаника/ца ЛГБТ популације							
пол		старост		радни статус		материјални статус	
мушки	80%	14-20 год.	5%	ученик/ца	-	испод просека	15%
женски	20%	21-25 год.	60%	студент/киња	60%	просечно	80%
		26-30 год.	35%	запослен/а	25%	изнад просека	5%
				незапослен/а	15%		

Навијачи

Подузорак навијача чине искључиво мушкарци, који су нешто старији од просека (56% њих је старије од 25 година). На то се надовезује да је у овом подзоруку мање ученика/ца и студената/киња. Проценат навијача из овог подзорка који је активан у раду неке невладине организације надмашује просек (8% тренутно и 28% раније активних). Организације у којима су ангажовани су углавном студентске организације и ученички/студентски парламент.

Подузорак навијача							
пол		старост		радни статус		материјални статус	
мушки	100%	14-20 год.	20%	ученик/ца	12%	испод просека	16%
женски	-	21-25 год.	24%	студент/киња	24%	просечно	84%
		26-30 год.	56%	запослен/а	48%	изнад просека	-
				незапослен/а	16%		

Особе са инвалидитетом

Особе са инвалидитетом су за ово истраживање контактиране преко организација које се баве питањима ОСИ, па стога треба имати у виду да овај подузорак чине претежно активни млади. Тренутно је у организацијама активно њих 68%, а додатних 8% је било пре активно. Највећи број њих долази из Центра "Живети усправно" и НСУСИ.

Подузорак особа са инвалидитетом							
пол		старост		радни статус		материјални статус	
мушки	40%	14-20 год.	16%	ученик/ца	8%	испод просека	20%
женски	60%	21-25 год.	44%	студент/киња	64%	просечно	72%
		26-30 год.	40%	запослен/а	12%	изнад просека	8%
				незапослен/а	16%		

Роми/Ромкиње

За подузорак Рома/Ромкиња важи сличан закључак као у случају ОСИ - ради се претежно о групи активних младих (52% тренутно активно, 8% раније активно). Поред тога, треба нагласити да 60% овог подзорка чине студенти/киње. Ова два податка говоре о томе да се овај подузорак не може посматрати као репрезентативан за ромску популацију у Новом Саду, што треба имати у виду приликом интерпретације резултата.

Подузорак Рома/Ромкиња							
пол		старост		радни статус		материјални статус	
мушки	64%	14-20 год.	60%	ученик/ца	32%	испод просека	24%
женски	36%	21-25 год.	32%	студент/киња	60%	просечно	76%
		26-30 год.	8%	запослен/а	-	изнад просека	-
				незапослен/а	8%		

Сексуалне раднице

Подузорок сексуалних радница је јасно профилисан - у питању су искључиво жене, са статусом незапослених. Њихово материјално стање је у просеку нешто ниже од просека, а старосна структура је прилично равномерно распоређена на три категорије.

Треба нагласити да су учеснице у истраживању део програма невладине организације Превент, тако да су донекле упознате са функционисањем невладиног сектора.

Подузорок сексуалних радница							
пол		старост		радни статус		материјални статус	
мушки	-	14-20 год.	28%	ученик/ца	-	испод просека	40%
женски	100%	21-25 год.	32%	студент/киња	-	просечно	44%
		26-30 год.	40%	запослен/а	-	изнад просека	16%
				незапослен/а	100%		

Талентовани млади

Овај подузорок чине углавном испитаници/е млађи/е од 20 година, односно ученици/е. Основни критеријум за улазак у овај подузорок је натпросечни успех у некој области. Области у којима су ангажовани/е испитаници/е из нашег подузорка су: музика, сликарство, књижевност, природне науке (учешће на такмичењима), примењена уметност, ангажман у омладинским организацијама.

Подузорок талентованих младих							
пол		старост		радни статус		материјални статус	
мушки	52%	14-20 год.	92%	ученик/ца	88%	испод просека	20%
женски	48%	21-25 год.	8%	студент/киња	8%	просечно	60%
		26-30 год.	-	запослен/а	4%	изнад просека	20%
				незапослен/а	-		

Фокус групе**Методологија фокус група**

Основна сврха фокус група је била да се додатно појасне резултати анкетног истраживања. На основу прелиминарне обраде резултата анкете, одабране су области које ће се испитати у оквиру фокус група. Теме које су укључене у фокус групе обухватале су проблеме младих у Новом Саду (уопштено), активизам, волонтеризам, слободно време и образовање.

Фокус групе су одржане у просторијама Агенције ТИМ 10. и 11. јуна 2010. године. Учесници/е фокус група су регрутовани/е путем телефона седам дана пре одржавања групе (позивањем случајних бројева). Учесници/е су изабрани/е тако да задовољавају следеће критеријуме: да се налазе у распону 18-25 година, живе на територији Новог Сада и нису активни/е омладински/е радници/е. Свака од група је трајала 1,5х и снимана је видео и аудио опремом.

За сваку од група је регрутовано по 10 учесника/ца, а групама је присуствовало 9 и 5. Прва група се састојала од пет учесница и четири учесника, док су другу чинили искључиво мушкарци. Приликом регрутације су постојали велики проблеми да се потенцијални/е учесници/е заинтересују за долазак. Највише разлога за одбијање се своди на недостатак времена, неповерење и незаинтересованост. Сам податак о току регрутације

представља допуну каснијим резултатима, који говоре у прилог ниском нивоу заинтересованости и активизма код младих.

Пре детаљних анализа наведени су основни "Основни закључци са фокус група" (на наредној страници). Након тога следе резултати који су добијени на основу две фокус групе, груписани по темама. Резултати су обједињени, с обзиром да су две групе биле исте по садржају и сличног састава.

Основни закључци са фокус група

- Као доминантан проблем у граду млади препознају недостатак садржаја за младе и некавалитетно провођење слободног времена.
- Млади сматрају да наведене проблеме треба да реше званичне институције (град, држава, школа, полиција). Већина младих има песимистично ставиште по питању улоге младих у решавању ових проблема.
- Мали број младих активно осмишљава на који начин ће провести слободно време, већина спонтано одлучује о томе шта ће радити. Слободно време служи искључиво за тренутно опуштање, уживање и одмор.
- Млади не размишљају пуно о темама у вези са активизмом и немају јасно формирано мишљење. Позитиван је налаз да је већина младих изразила

- позитивно мишљење о активизму, али утисак је да се жеља за ангажманом налази више на декларативном нивоу.
- У циљу промоције активизма не може се ослонити на иницијативу младих да сами покрећу акције и пројекте, нити да се у већем броју прикључују организацијама. Такво очекивање није у складу са уоченим капацитетима и интересовањима.
 - Потребно је активније и директније нудити могућности за активирање. Промоција активизма се може вршити преко образовних институција, путем конкретних акција, уз предочавање јасних задужења и бенефита.
 - Међу мотивима за одабир активности неформалног образовања доминира корисност, односно могућност да се знање и дипломе искористе приликом тражења посла или самог рада.
 - Млади сматрају да неформално образовање само по себи није довољно, јер су често други фактори (везе, срећа) пресудни за успех у каријери. Оно је један од предуслова за запошљавање, и самим тим није безначајно, али његов релативни удео у даљем успеху зависи од других фактора.
 - Основна два проблема у односу наставник/ца-ученик/ца су недовољно дефинисане границе понашања и недостатак педагошких вештина код појединих наставника/ца. Прецизнијим дефинисањем дозвољених понашања са обе стране би се смањила "сива зона" у којој настају конфликти.
 - У школама је потребно створити атмосферу у којој би се ученици/е могли слободније обраћати Психолошко-педагошкој служби у случају када имају проблем. Пожељно је да ова иницијатива крене од некон званичног градског програма, с обзиром на низак ниво самоиницијативе стручног кадра у школама.

На наредним странама се налази детаљна анализа по областима на основу које су издвојени ови закључци.

Проблеми младих у Новом Саду

На питање о томе који су највећи проблеми младих у Новом Саду, односно којим проблемима би требало дати приоритет приликом решавања, добијено је неколико група одговора. Најбројнија је група која се може подвести под некавалитетно провођење слободног времена. Основна замерка је недостатак садржаја у граду, што води непопуларним активностима, као што су дрога, алкохол, одласци у кафане, кладионице и слично.

- Ја бих мењала начин на који млади проводе слободно време... имају превише слободног времена и не троше га на прави начин... уз Фејсбук, компјутер и по кафанама - то није прави начин, а то наравно повлачи и друге проблеме касније.
- Прво ми падне на памет - пијани клинци и клинке у центру... тај алкохолизам и наркоманију је изазвало слободно време... да деца имају шта да раде, где да оду, да има неко дешавање у граду, не би били ту.

- Главна реч која се чује од омладине у Новом Саду је "досада". Та досада се лечи одласком у кафану са 13-14 година.
- Можда да се млади више активирају у неком спорту, а не да висе по локалимa, изласцима, алкохол, дрога.
- Ја бих споменуо прво дрогу. Имао сам пар друштава до којих ми је јако стало, али су били наркомани. Кад нисам могао да успуним неке њихове услове, ту дође до прекида пријатељства.

На тему слободног времена у другој ("мушкој") групи се надовезала тема казина и коцкарница, који су доступне младима. Интересантно је да су учесници групе наводили да и сами иду у ове локале, али да себе не сматрају делом проблема, јер су зрели и "прошли су ту школу". Проблем виде у млађим генерацијама од себе.

- Такво је дошло време да клинци висе по кладионицама и кафанама. Друго је време дошло, они се другачије забављају него ми.
- Почев Булеваром од Железничке станице сваки други-трећи локал су кладионице и казина, на сваком су кораку, врло доступни.
- Код школе имаш два казина, видим да се сва деца коцкају, играју рулет.
- Главни проблем младих је њихова безбедност ноћу... у самом клубу не можеш видети ништа нормално... (проблем је) обезбеђење у клубовима.

Поред наведених тема, учесници/е су навели и проблем незапослености, најчешће у смислу немогућности да се нађе посао.

- Не може неко да студира тежак факултет 4-5 година и да не може да нађе посао, то је неприхватљиво.
- Тешко је добити посао, поготово мушкарци. Да нема тих казина, мушкарци не би ни добијали посао... само грађевина и казино.
- Јако је мало сезонских студентских послова. То је одраз лошег стања у целом друштву.
- Незапосленост и пружање младим људима средстава за развој нечега... да се пруже младима средства да уз пратњу града организују нешто, покрену неки посао или тако нешто.

Након набрајања проблема покренута је тема ко би требало да реши те проблеме и каква је при том улога младих. Учесници/е су на ово питање одговарали/е имајући у виду проблеме које су сами/е наводили/е. Неподељено је мишљење у обе групе да наведене проблеме треба да реше званичне институције. Ни у једном случају нису споменути млади, невладин сектор, организације и сл.

Када је у питању решавање проблема провођења слободног времена и сродних питања, као одговорни су навођени: држава, град, полиција и школе.

- Држава, они су ти који праве план и програм рада.
- Мислим да је све на држави, да се направи реорганизација. И родитељи су делом одговорни, али и они су у проблему.

- Школе треба то да покрену и држава.
- Не могу их ја решити, мора град или држава, неко ко је надлежан, не можемо ми. Можемо да се бунимо или причамо, али шта то вреди.
- Институције које се баве решавањем проблема дроге и насиља. Градске институције највише.
- Мислим да би полиција требало да има већи ауторитет... према полицији нико нема однос страхопоштовања, нити они могу да спроведу оно што је циљ њиховог посла...
- То је велики проблем града, а не младих. (мисли се на рад полиције и безбедност)

Када је у питању проблем незапослености, поново су као одговорни навођени град и држава. Већина мишљења је прилично магловито и апстрактно, а самостална иницијатива за решење проблема незапослености није препозната. Конкретније предлоге су навеле две учеснице у вези са законским регулисањем формалног образовања.

- Град би требало (да реши проблеме), не могу ја као студент да некоме иницирам да ми да посао ако посао не постоји. Треба да постоји помоћ државе, бољи друштвени систем и целокупна ситуација да би тај проблем био покривен.
- (Незапосленост) Град. Не знам како, нисам у томе.
- Људи добију неко звање које држава није статутом регулисала... мислим да није довољно регулисано.
- Мој студијски смер уопште нема шифру на бироу (Заштита животне средине).

На директно питање каква може бити улога младих у решавању ових проблема, велика већина учесника/ца је изразила песимистично становиште.

- Тешко да млади могу ишта решити.
- Мислим да је за почетак број младих који је заинтересован за акцију много мањи од броја незаинтересованих.
- Ја искрено не мислим да млади могу нешто да ураде, да своје време троше на други начин.
- То је њихова добра воља, тешко да их неко може наговорити ако нису заинтересовани.
- Јако је мали број људи спреман да се повеже на овај начин и делује, то је велик проблем, они немају свест да треба нешто да ураде сами за себе и околину.
- Некоме је добро да прође цео факултет да ни један испит не научи... да му је тата купио диплому док седи у кафићу... некоме то одговара, неко не жели промене.

По један учесник у свакој од група је изразио позитиван став о улози младих у овом смислу. У оба случаја се наводе конкретни предлози за организовање младих. И други учесници/е група су подржали ова мишљења, мада је та подршка превасходно на декларативном нивоу.

- Ја мислим да млади могу имати утицај на промене, само треба да им се омогући. Треба да постоји један посредник између Града Новог Сада и младих... ако 10 младих дође са истим проблемом, значи да постоји проблем и онда се иде у Град...
- На нивоу града покрети и организације који би окупили већи број грађана вероватно би уз пратњу медија имали добар утицај да се нешто промени. Млади могу да се организују као студентске или неке друге организације... везане за спортско и друштвено развијање града. (учесник је студент у Ослу, и углавном прича на основу искуства из иностранства)

Међу младима је забележена прилично песимистична слика када је у питању решавање сопствених проблема, научени су да се ослањају на институције, док се на решавање проблема путем самосталне иницијативе гледа са песимизмом. Ово је један од битнијих налаза, који ће бити разрађен у наредном блоку који се бави темом активизма.

Активизам, волонтерски рад и слободно време

Као увод у тему активизма је испитано на који начин млади одлучују како ће провести слободно време. Основно питање овде је у којој мери планирају активности које раде, да ли спонтано одлучују или унапред планирају. Испоставило се да већина младих спонтано одлучује шта ће радити, препушта се тренутку. Закључак је да млади не размишљају пуно о томе како да корисно проведу слободно време, ретки су они који га активно осмишљавају, већ га користе у сврхе тренутног опуштања и одмора.

- Углавном ништа не планирам унапред у току дана.
- Никад немам испланирано, чим си ти то испланирао - то није слободно време...
- Не размишљам, већ у тренутку шта ми се ради.
- Оно што ми у том моменту прија.
- Шта се деси деси.
- Зависи од осталих обавеза... пола долази спонтано, а пола је планирано.

Мали број њих планира унапред и наводи да жели корисно да употреби време. То углавном подразумева фиксне обавезе као што су спортске активности, курсеви и сл.

- Ја увек планирам све, јер желим боље да га искористим. За мене је спорт део дневног распореда.
- Углавном планирам, размишљам данас шта ћу радити сутра.
- Ја све планирам... трудим се да креативно проведем слободно време.

Међу мотивима за одабир активности у слободно време има места само за опуштање, одмор и уживање.

- Углавном за опуштање.
- Одмор, опуштање.
- Да се опустим, пустим "мозак на пашу".
- Уживање и одмор у исто време.

Један од начина да се проведе слободно време је ангажман у невладиним и омладинским организацијама. Како учесници/е нису активни омладински радници/е, интересно је било видети какво је њихово мишљење о таквом ангажману младих. Мишљења су умерено позитивна, мада се поново стиче утисак да је подршка оваквом ангажману прилично површна и млака. На основу одговора и понашања у групи се може закључити да млади не размишљају о овим темама, да је то нешто "далеко" од њих.

- *Сматрам то позитивним, може се много тога сазнати и видети, занимало би ме, можда се прикључим.*
- *Ја нисам испратио ни једну организацију, али свака организација која има свој циљ, подржавам.*
- *Ја имам позитиван став.*
- *Позитиван... Мислим да постоји велик број НВО које могу да одговарају различитим интересовањима и потребама младих.*
- *Углавном позитивно све, не знам остале организације, за Превент знам да је ок.*

Јавила су се и негативна мишљења. Она се везују углавном за "губљење времена" и "ангажман из користи".

- *Моје мишљење је подељено, више негативно него позитивно. То је за мене губљење времена, има то своје позитивне стране, дружење... али хајде прво ја себи да видим како ћу да обезбедим бољи живот.*
- *Генерално позитивно мишљење, али постоје неке од организација којима не видим сврху. (учесник је као пример навео акцију дељења стерилних шприцева наркоманима)*
- *Неутралан, јер имам пример да су се моји другари учлањивали ради користи, не ради вишег циља.*
- *Ја мислим да је ситуација пола-пола, ако не и 30% хуманост, а 70% корист. (коментар на мотив омладинских радника за ангажман у НВО)*

Централна питања за учеснике/це у дискусији су била: да ли су некада размишљали о ангажману у некој организацији (да ли су били у прилици да им се тако нешто "нуди") и који су основни разлог учесници/е су навели ангажовали. Као основни разлог учесници/е су навели е недостатак времена. Ипак, стиче се утисак да је време само површински разлог. Нико од учесника/ца није демонстрирао аутентичну жељу да се укључи у рад неке организације, и да га у томе спречава недостатак времена. Утисак је поново да млади не осећају довољну заинтересованост за ове теме.

- *Мени је нуђено да се учланам у организацију, али због времена нисам могао.*
- *(Студентске организације) Нису толико приступачне, а и немам времена, користим то време на другачији начин.*
- *Због времена тренутно.*
- *Основи проблем је време. Код нас на факултету кад крену предавања, од 7.15 до 15h... не може да се стигне од обавеза... преоптерећење велико.*

Други навођени разлог је неинформисаност. Учесници/е су наводили да никада нису били у прилици да се прикључе некој организацији и да не знају како би то могли да учине.

- *Никад ништа у школи нисам видела.*
- *У школи није било никад.*
- *Немам став о НВО, нисам била у прилици да будем негде. То што се тиче волонтирања, можда би ме привукло, можда сам себична, али недостатак времена...*
- *Никад нисам учествовала, али сигурно бих пронашла слободно време ако би ми неко понудио.*

У ком случају би се млади ангажовали (у каквим организацијама и пројектима)? Већина учесника/ца није имало спреман одговор на ово питање. Гледајући доле наведене предлоге, јасно је да већина наведених садржаја већ постоји у Новом Саду. Поново се чини да је жеља за ангажманом више на декларативном нивоу. Ипак, позитиван је налаз да је велика већина на тај начин изразила заинтересованост.

- *Ја нисам размишљао о томе и нисам никад био у контакту са невладиним организацијама. Укључио бих се ево у ове организације... (набројао је НВО које су споменуте током дискусије).*
- *Желео бих да се ангажујем, ето они тако путују, стичу нека нова искуства. А шта би ме конкретно занимало, стварно не знам... можда рад са људима са инвалидитетом.*
- *Нисам нешто размишљао о томе, сад сам мало размислио. Помоћ младих, да на оваквим скуповима причају, шта ко жели... да се млади пронађу... у тако нешто би се укључио сигурно.*
- *Вероватно би то била нека организација која се бави толеранцијом и људским правима... како млади могу да утичу на повећање толеранције у друштву.*
- *Не знам, можда неке теме везане за плес, што је мени блиско.*
- *Кад бих радио, то би био рад са децом у ОШ, да им се пружи образовање, о алкохолу, наркоманији...*
- *Неки фестивал на Стражилову, Рибарцу, да град само обезбеди неки папир за спонзоре... ја бих се лично ангажовала у организацији, што да не?*
- *Бих се ангажовала у хуманитарне сврхе, да се осећам корисно... ја сам се саветовала са другарицом која то ради и причала сам са родитељима који су ми рекли "немој"... ја сам јако емотивна (желела је да ради са децом ометеном у развоју).*
- *Моја идеја је је везана за свест о екологији и глобалном загревању... нека акција поводом тога, на ту тему... да крене од младих (студент који је већ активан у организацијама)*

На основу овог сегмента прилично је јасан закључак да млади не размишљају пуно о темама у вези са активизмом и немају формирано мишљење. Немају довољно

но информација, али ни мотивације да их самостално траже. Охрабрује налаз што већина на нивоу ставова има позитивно мишљење и жељу да се ангажује. Оно што је важно истаћи је да се не може ослонити на иницијативу младих да сами покрећу акције и пројекте, нити да се у већем броју прикључују организацијама. Такво очекивање није у складу са уоченим капацитетима и интересовањима младих. Да би се постигао максималан ефекат у виду активирања што већег броја младих, потребно је активније нудити могућности за активирање, вршити боље и конкретније информисање, и на тај начин се приближити младима.

Једно потенцијално решење се може наћи на системском нивоу - да се промоција активизма врши путем образовних институција. Најбољи начин за регрутовање младих може бити у школама и факултетима, путем конкретних акција и јасних задужења (и бенефита!) која би им била предочена. Према речима једног учесника који има искуство у НВО сектору (поменути Новосађанин који студира у Ослу), на овај начин би се створила навика код младих да самостално решавају своје проблеме.

- Генерално би имали више утицаја док су средњим школама и на факултетима, то би био мали покрет али значајан, и који би у њима створио навiku за борбу и груписање поводом проблема.

Овакав вид промоције је у складу са закључцима са почетка дискусије, у вези са институцијама које су одговорне за решавање проблема младих. Како млади у том сегменту нису спомињали НВО сектор нити самосталну иницијативу из својих редова, системска решења на нивоу образовних институција се чине као адекватан избор. Претпостављамо да би ефекат био најбољи у основним и средњим школама.

Неформално образовање

У оквиру анкете је уочено да млади неформалном образовању додељују мали значај. Управо зато је предвиђен и један блок питања на ову тему, како би се разјаснили мотиви за (не)укључивање у неформално образовање. Блок је започет питањем о досадашњем ангажману, уз навођење основних мотива за то.

Највећи број учесника/ца је похађао курсеве језика (што је сагласно са резултатима анкете) и стручне обуке/предавања из области којима се баве. Међу мотивима доминира корисност, односно могућност да се знање и дипломе искористе приликом тражења посла или самог рада.

- *Курсеви језика, то је нешто што би требало да користи сутра у вези са послом.*
- *Ја сам уписао и курс енглеског, знам енглески, али чисто да имам и ту диплому, ко зна за шта ће ми требати.*
- *Енглески, ишао једно време, схватио да знам довољно за своје потребе... нико ми не тражи диплому још увек.*
- *Језици, због факултета, усавршавање. Због испита, да бих био спремији.*
- *Ја сам енглески похађао... мислим да је потребно знати енглески сада.*

- *Ја сам ишла на курсеве језика, енглески, руски, шпански, пошто у школи учим, па додатно, чисто због школе. (Мотив) Језици увек требају.*
- *Похађао сам неке курсеве у вези са послом бармена. (Мотив) Само посао и ништа друго, боља зарада.*
- *Ја сам ишла на нека предавања везана за смер који студирам... то је нешто што мене може да стави испред неког другог сутра кад буде време да се запосли.*
- *Ја сам ишао углавном на курсеве везане за виолину, да боље напредујем професионално.*
- *Имамо преко Дома здравља, треба неке бодове да скупимо, па идем на та предавања, шта ћу.*

Поред курсева који доносе директну корист, неколико учесника/ца је навело активности које служе личном развоју и сазнавању нових ствари, невезано за струку или запослење.

- *Ја сам ишла на асертивни тренинг, пошто сам имала проблема са комуникацијом са колегама.*
- *Ја сам био чест на предавањима о АИДС-у, наркоманији... по школи, имали смо то и у организацији. Чисто да се упознам са неким стварима, које не могу да чујем овако са стране, преко телевизије.*
- *Ја нисам био члан никаквог курса, језик не учим... гитару сам свирао, и та предавања о АИДС-у која смо сви слушали.*
- *Страни језик, сад хоћу на гитару, то ми је жеља, нисам имала времена, а сад могу, из уживања.*
- *Ја сам ишла на све могуће секције у школи, у једном моменту их је било седам... од кад ме је овај факултет ухватио, слабо шта идем.*

Учесници/е су имали прилику да наведу садржаје који би им били интересантни, а који не постоје у Новом Саду.

Није добијено пуно идеја, а навођени су и неки курсеви који већ постоје у граду. Већина идеја се поново везује за стручне курсеве у вези са областима којима се баве учесници/е (нпр. *курс за дигиталну обраду сигнала, угоститељство, заштита животне средине...*). На тај начин, поново је потврђено да је директна корисност и употребљивост знања основни критеријум за укључивање у активности неформалног образовања.

Какав је утицај неформалног образовања на каснији успех у послу? Подсећамо, анкетом је забележено да се неформално образовање налази на дну по важности, и сматра се мање значајним од формалног образовања, познанстава/веза и среће. Дискусија је помогла да се овај налаз разјаси, и ублажи та негативна слика. Владајуће мишљење у обе групе је да је неформално образовање корисно и да се често подразумева (пре свега знање језика и рада на рачунару), и да та знања могу бити предност код послодаваца.

- *По мени је факултет само предуслов - ти имаш папир, али нико није рекао да ти то знаш да радиш. Сва знања која ти поред тога наводиш, негде убеђујеш тог неког да више знаш.*

- *Ја сматрам да може помоћи... неформалним знањем можеш да убедиш послодавца да желиш да радиш, да напредујеш... да имаш неке квалитете који те издижу изнад осталих.*
- *Већина послодаваца тражи енглески. Мислим да ће ми енглески који сам завршио бити само плус.*
- *Што више знаш – више вредиш... не знаш када ће ти се шта наћи.*
- *Ја исто сматрам да је доста (висок утицај). Доста људи завршава факултет, али запослења нађу теже.*
- *Сви данас знају енглески... мислим да ће ту наићи на проблем, требаће арапски, кинески... енглески ти је као да знаш српски... шта знаш још?*

Један део учесника/ца је ипак изразио задршку када је домет неформалног образовања у питању:

- *У Србији... и са дипломом треба неко да те погура.*
- *Видео сам да знање и дипломе нису пресудне, него само везе, па чисто због себе (сам уписао курс).*
- *Требало би да то буде одлучујући фактор, да утиче на ЦВ због велике конкуренције... али с обзиром да причамо о Новом Саду и Србији – можда да, можда не.*
- *Зависи посао којим се бавиш и које си курсеве ишао.*
- *Све у зависности колико се ангажујеш у вези курса... ако се ангажујеш више, значи да је виши (утицај).*

Можемо закључити да неформално образовање има ограничени домет. Оно се сматра неопходношћу када су одређени послови у питању (високо-стручни), јер се приликом запошљавања подразумева знање неких вештина. Ниско котирање неформалног образовања у анкети можемо објаснити тиме што оно није само по себи довољно, јер су често други фактори (везе, срећа) пресудни. Оно је један од предуслова, и самим тим није безначајно, али његов релативни удео у даљем успеху зависи од других фактора.

Однос наставник/ца-ученик/ца у школи и Педагошко-психолошка служба

Један од резултата у анкети коју смо спровели са младима у Новом Саду је да ученици/е као основни проблем у школи виде однос са наставницима/цама. Да би се стекао потпуни увид у овај проблем, испитана су конкретнија искуства из школа које су учесници/е похађали.

Основна идеја која може да се извуче као закључак овог сегмента је да је потребно јасније регулисати тај однос - да се тачно зна које су границе са обе стране. Било је говора о томе да је потребно да се зна "ко је ђак, а ко професор".

- *Кроз закон о образовању треба регулисати тај однос... да се тачно зна шта ученик може да каже професору и ако пређе преко те границе да*

може да сноси последице, а исто тако и професор кад претера да се то утврди.

- *Мислим да је ствар у томе да треба да се зна ко је ђак, а ко професор... и да се поштри контрола да не може свако да ради у школи.*
- *Однос моћи између ђака и професора треба да буде регулисан... само је он тај који одлучује о мени, још нико није добро прошао када је ушао у расправу са професором.*
- *Ја мислим да професори треба да имају ауторитет, али не толико велики да ученик не може да приђе, да га замоли да објасни неки проблем ако постоји, да се реши заједно... али дефинитивно професор треба да има ауторитет, јер ако ученик и професор постану превише добри, то није добро.*
- *Мислим да је то поремећен систем вредности, нема поштовања једних према другима... мислим да треба да постоји предиспозиција за професора, нису битне оцене и какав си ти студент, већ да будеш добар педагог.*

Други узрок конфликта учесници/е виде у појединцима, односно недовољном нивоу разумевања и вештина за рад са децом школског узраста.

- *Треба бирати људе који ће радити тај посао, ипак они раде са децом и треба ту децу усмерити негде и посветити се максимално сваком од њих.*
- *Узрок може бити слаба толеранција професора и та педагошка страна.... Друга ставка је проблем у систему... поготово када су професори пред пензију, који су по старом систему учили, добију књиге по другом систему, а ђаке по трећем... конфликт између генерација.*
- *Ја мислим да све то креће од појединца, професора или студента, од саме њихове личности.*
- *И на ученицима треба да се поради... ту треба прво и родитељи да раде на деци... али има и професора који катастрофално раде.*

Срела су се и мишљења да су конфликти нормални, чак и пожељни, како би се ученици/е припремили/е за касније проблеме у животу.

- *Ја мислим да у томе нема ничег лошег, не би било добро да се сви слажу, онда то не би била школа... због каснијег живота - јер он је овде навикао да му је све супер, а сутра кад оде на факултет или се запосли, па дође до неког конфликта, овај не зна шта (да уради).*
- *Мени се чини да нема ђака који није имао проблем са неким професором... не може се наћи исти језик са сваким наставником.*

Основна два проблема у односу наставник/ца-ученик/ца су недовољно дефинисане границе понашања и недостатак педагошких вештина код појединих наставника/ца. Иако су строгост и некоректност наставника/ца навођени у оквиру анкетног истраживања као једни од узрока конфликта, стиче се утисак да ни ученици/е не желе да тај однос буде сувише неформалан. Основни

узрок проблема је у дефинисању дозвољених/пожељних понашања са обе стране, како би се смањила "сива зона" у којој конфликти настају.

У вези са претходном темом је и улога педагошко-психолошке службе у школи (невезано за однос наставника/ца и ученика/ца). Оцена рада службе је доследно негативна. Најчешће се то односи на чињеницу да служба ништа не ради, или да ради лоше.

- Не знам ни да ли смо имали психолога у школи.
- Ништа не раде.
- Као да није постојао у школи.
- Не знам ни да смо имали у школи педагога. Не знам ништа о томе.
- Педагог је више служио за украс... за казну си послат код њега, чисто формално...
- Жена која ми је предавала психологију није уопште чиста, није сва своја, живчана и надрнана, више је њој потребна помоћ... а што се тиче педагога, она служи да јој предамо признанице, и то је то.
- Педагог у нашој школи... жена је алкохоличар, упоредо пије таблете и алкохол... а та што нам је предавала психологију, није знала где се налази.
- Жена која је предавала психологију у средњој школи, она је радила са тим ђацима који су одсуствовали, али се не сећам да је неком помогла.
- Мени је било фино с њима, био сам пар пута... због глупости.

Пошто је установљена врло лоша оцена рада, првенствено "невидљивост" психолога/шкиња и педагога/шкиња у школама, учесници/е су имали прилику да наведу шта би волели да ова служба ради. Очекивања од те службе се свode највише на концепцију "отворених врата" - "кад имаш био какав проблем, да можеш да одеш да попричаш".

- Психолог би требало да буде неко чија су врата увек отворена за сва питања...
- (Требало би) Било који проблем да се јави, да оде код психолога и поприча.
- Млађе генерације имају предрасуде... мисле да је тај који оде тамо лудо дете... "он има неких проблема у глави".
- Ти клинци се плаше да оду код психолога кад имају неки проблем, а психолог служи за то. Тре-

ба едуковати децу да кад имају неки проблем идеш код психолога.

- Требао би педагог да има један час недељно о понашању и свему томе.

Иако је већина учесника/ца наводила или подржала ове идеје, на питање да ли би они ишли код психолога/ице када се јави проблем, мишљења су подељена. Закључак је да би било пожељно створити атмосферу у којој би се ученици/е могли слободније обраћати "Пепси" служби у случају да се јави проблем. Један од битнијих аспеката је снижавање предрасуда о улози психолога/ица и особама које се обраћају за помоћ. Пожељно је да ова иницијатива крене од некон званичног градског програма, пошто је утврђено да се не може ослањати на самоиницијативу психолога/ица и педагога/ица који раде у школама.

Градоначелник

814

На основу тачке 1. поглавља V Акционог плана запошљавања Града Новог Сада за 2010. годину („Службени лист Града Новог Сада“, бр. 9/10, 18/10 и 38/10) на предлог Комисије за разматрање пријава послодаваца Градоначелник Града Новог Сада доноси

О Д Л У К У О ИЗМЕНАМА ОДЛУКЕ О ИЗБОРУ ПОСЛОДАВАЦА СА ТЕРИТОРИЈЕ ГРАДА НОВОГ САДА КОЈИМА СЕ ОДОБРАВАЈУ СРЕДСТВА ЗА ЗАПОШЉАВАЊЕ И СТРУЧНО ОСПОСОБЉАВАЊЕ ПРИПРАВНИКА

1. У Одлуци о избору послодаваца са територије Града Новог Сада којима се одобравају средства за стручно оспособљавање и запошљавање приправника („Службени лист Града Новог Сада, број: 50/10) у тачки 1. под редним бројем 5. шифра и занимање приправника мења се и гласи: „716800 – дипл. правник“.

2. Мења се послодавац наведен под редним бројем 10. коме се одобравају средства за стручно оспособљавање и запошљавање приправника:

10.	VII-105-111/2010 15.11.2010	Служба Скупштине Града Новог Сада	Нови Сад, Жарка Зрењанина 2	1 БСС	716800-дипл. правник
-----	--------------------------------	--------------------------------------	--------------------------------	-------	----------------------

3. Ову одлуку објавити у „Службеном листу Града Новог Сада“.

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА
ГРАД НОВИ САД
ГРАДОНАЧЕЛНИК
Број: 3-302/2010-II
29. новембар 2010. године
НОВИ САД

Заменик Градоначелника
Мр Зоран Мандић, с.р.

САДРЖАЈ

Рег. бр.	Предмет	Страна
----------	---------	--------

ГРАД НОВИ САД

Скупштина

813	Одлука о доношењу Локалног акционог плана политике за младе Града Новог Сада за период 2010 – 2014. године, са Планом	1417

Градоначелник

814	Одлука о изменама Одлуке о избору послодаваца са територије Града Новог Сада којима се одобравају средства за запошљавање и стручно оспособљавање приправника	1574

Издавач: Град Нови Сад, Градска управа за прописе Града Новог Сада. Одговорни уредник: Игор Башнец.

Уредништво: Градска управа за прописе Града Новог Сада,
21000 Нови Сад, Жарка Зрењанина 2, Телефон: 021/451-726.

Годишња претплата: 3.500,00 динара. Уплатни рачун број: 840-742341843-24;

По моделу 97 са позивом на број 20-511, Министарство финансија - Управа за трезор, Филијала Нови Сад.

Прималац: Приходи градских органа управе

Сврха плаћања: За "Службени лист Града Новог Сада".

Рачунарска обрада и штампа:

Служба за заједничке послове органа Града Новог Сада, Жарка Зрењанина 2, 21000 Нови Сад, телефон 021/420-299.